

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 februari 2026

WETSONTWERP

**tot wijziging van de wet van 5 maart 1952
betreffende de opdécimes
op de strafrechtelijke geldboeten,
van het Sociaal Strafwetboek en
van verscheidene bepalingen
van het sociaal strafrecht**

Inhoud	Blz.
Samenvatting	3
Memorie van toelichting	4
Voorontwerp van wet.....	51
Impactanalyse	60
Advies van de Raad van State.....	74
Wetsontwerp	89
Coördinatie van de artikelen	108
Adviezen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht ..	208

DE URGENTIEVERKLARING WORDT DOOR DE REGERING GEVRAAGD
OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 51 VAN HET REGLEMENT.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 février 2026

PROJET DE LOI

**modifiant la loi du 5 mars 1952
relative aux décimes additionnels
sur les amendes pénales,
le Code pénal social et
diverses dispositions
de droit pénal social**

Sommaire	Pages
Résumé	3
Exposé des motifs.....	4
Avant-projet de loi	51
Analyse d'impact	67
Avis du Conseil d'État	74
Projet de loi	89
Coordination des articles	159
Avis du Conseil consultatif du droit pénal social.....	257

LE GOUVERNEMENT DEMANDE L'URGENCE CONFORMÉMENT À
L'ARTICLE 51 DU RÈGLEMENT.

<i>De regering heeft dit wetsontwerp op 18 februari 2026 ingediend.</i>	<i>Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 18 février 2026.</i>
<i>De “goedkeuring tot drukken” werd op 18 februari 2026 door de Kamer ontvangen.</i>	<i>Le “bon à tirer” a été reçu à la Chambre le 18 février 2026.</i>

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Anders.	: Anders.
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
ONAFH/INDÉP	: Onafhankelijk-Indépendant

Afkorting bij de nummering van de publicaties:		Abréviations dans la numérotation des publications:	
DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral
CRABV	Beknopt Verslag	CRABV	Compte Rendu Analytique
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toezpraken (met de bijlagen)	CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN	Plenum	PLEN	Séance plénière
COM	Commissievergadering	COM	Réunion de commission
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

SAMENVATTING

Dit wetsontwerp heeft verschillende doelstellingen. Ten eerste brengt het een wijziging aan in de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, die moet worden geactualiseerd om rekening te houden met de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek. Tegelijkertijd integreert het de aanpassingen die zijn voorzien in de wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor die de opdecimes verhoogt.

Dit wetsontwerp wijzigt vervolgens het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het sociaal strafrecht. De wijzigingen zijn van verschillende aard. Ze zijn in de eerste plaats bedoeld om het Sociaal Strafwetboek en bepaalde specifieke sociale wetten in overeenstemming te brengen met de beginselen van het nieuwe Strafwetboek. De in het wetsontwerp voorgestelde wijzigingen zijn hoofdzakelijk van technische aard en hebben tot doel deze conformiteit te waarborgen.

Dit wetsontwerp heeft ook tot doel niet-substantiële wijzigingen aan te brengen in het Sociaal Strafwetboek om fouten als gevolg van eerdere wetswijzigingen te corrigeren. Hierbij moet worden opgemerkt dat de wijzigingen niet alleen betrekking hebben op het Sociaal Strafwetboek, maar ook op de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht en op de programmawet van 26 december 2022. Ten slotte voorziet het in de afstemming van het Sociaal Strafwetboek op de wet van 28 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis en op de wet strafprocesrecht I van 9 april 2024.

RÉSUMÉ

Ce projet de loi poursuit plusieurs objectifs. Il apporte tout d'abord une modification à la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, laquelle doit être actualisée pour tenir compte des nouvelles dispositions du Code pénal, tout en intégrant également les adaptations prévues par la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant qui augmente les décimes additionnels.

Ce projet de loi modifie ensuite le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social. Les changements sont de plusieurs ordres. Ils visent en premier lieu à aligner le Code pénal social et certaines lois sociales particulières sur les principes du nouveau Code pénal. Les modifications proposées dans le projet de loi sont principalement d'ordre technique et ont pour objectif d'assurer cette mise en conformité.

Ce projet de loi a aussi pour but d'apporter au Code pénal social des modifications non substantielles destinées à rectifier des erreurs issues de modifications législatives antérieures. Il convient de noter ici que les changements ne concernent pas uniquement le Code pénal social, mais s'étendent également à la loi du 2 juin 2010 relative aux dispositions de droit pénal social ainsi qu'à la loi-programme du 26 décembre 2022. Enfin, il prévoit de mettre en concordance le Code pénal social avec la loi du 28 mars 2024 portant dispositions en matière de digitalisation de la justice et dispositions diverses Ibis et la loi du 9 avril 2024 relative au droit de la procédure pénale I.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

ALGEMENE TOELICHTING

Dit wetsontwerp heeft verschillende doelstellingen.

Het brengt een wijziging aan in de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, die moet worden geactualiseerd om rekening te houden met de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek, en waarin tegelijkertijd ook de aanpassingen moeten opgenomen worden die zijn voorzien in de wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor die dezelfde wetgeving wijzigt, waarvan de inwerkingtreding gebeurd is op 1 februari 2026, dus vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek (hoofdstuk 2).

Dit wetsontwerp wijzigt vervolgens het Sociaal Strafwetboek. De wijzigingen zijn van verschillende aard. Ze hebben in de eerste plaats tot doel het Sociaal Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de beginselen van het nieuwe Strafwetboek.

Dit wetsontwerp heeft ook tot doel technische wijzigingen aan te brengen in het Sociaal Strafwetboek om fouten als gevolg van eerdere wetwijzigingen te corrigeren. Hierbij moet worden opgemerkt dat de wijzigingen niet alleen betrekking hebben op het Sociaal Strafwetboek, maar ook op de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht en op de programmawet van 26 december 2022 (hoofdstukken 5, 6 en 7).

Dit wetsontwerp actualiseert eveneens bepalingen van sociale wetten aan het nieuwe Strafwetboek, hoofdzakelijk om de nummering van de artikelen van het Strafwetboek die daarin worden vermeld aan te passen of bepalingen daarin opheffen. De drie betrokken wetten zijn de volgende:

— de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (hoofdstuk 3);

— de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vereniging (hoofdstuk 4);

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

EXPOSÉ GÉNÉRAL

Ce projet de loi poursuit plusieurs objectifs.

Il apporte une modification à la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, laquelle doit être actualisée pour tenir compte des nouvelles dispositions du Code pénal, tout en intégrant également les adaptations prévues par la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant qui modifie cette même législation, dont l'entrée en vigueur a eu lieu le 1er février 2026, par conséquent avant l'entrée en vigueur du nouveau Code pénal (chapitre 2).

Ce projet de loi modifie ensuite le Code pénal social. Les changements sont de plusieurs ordres. Ils visent tout d'abord à aligner le Code pénal social sur les principes du nouveau Code pénal.

Ce projet de loi a aussi pour but d'apporter au Code pénal social des modifications techniques destinées à rectifier des erreurs issues de modifications législatives antérieures. Il convient de noter ici que les changements ne concernent pas uniquement le Code pénal social, mais s'étendent également à la loi du 2 juin 2010 relative aux dispositions de droit pénal social ainsi qu'à la loi-programme du 26 décembre 2022 (chapitres 5, 6 et 7).

Ce projet de loi actualise également des dispositions de lois sociales au nouveau Code pénal, essentiellement pour y adapter la numération des articles du Code pénal qui y sont mentionnés ou y abroger des dispositions. Les trois lois concernées sont les suivantes:

— la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail (chapitre 3);

— la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne (chapitre 4);

— de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst (hoofdstuk 8).

Ten slotte voorziet dit wetsontwerp het Sociaal Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de wet van 28 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen *lbis* en de wet strafprocesrecht I van 9 april 2024.

Het wetsontwerp is gebaseerd op drie adviezen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht, meer bepaald op advies nr. 2025/001 van 29 april 2025 dat op eigen initiatief werd uitgebracht betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen, op advies nr. 2025/003 van 13 juni 2025 dat op eigen initiatief werd uitgebracht over de wetten van 29 februari 2024 tot invoering van de boeken I en II van het nieuwe Strafwetboek en op advies 2025/008 van 19 november 2025 betreffende het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, van het Sociaal Strafwetboek en van verscheidene bepalingen van het sociaal strafrecht. Er werd ook rekening gehouden met het advies dat het College van Procureurs-generaal op 28 november 2025 over het wetsontwerp heeft uitgebracht.

1° Wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten

Om de reikwijdte van de wijzigingen in de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten te begrijpen, is het belangrijk te benadrukken dat in het Strafwetboek van 29 februari 2024 het bedrag van de geldboeten is bepaald door de teller van de opdecimes op nul te zetten. De vermenigvuldigingscoëfficiënt die voortvloeit uit het huidige artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 is opgenomen in de bepalingen van het nieuwe Strafwetboek. Deze ontwikkeling houdt in dat de wet van 5 maart 1952 moet worden aangepast om deze in overeenstemming te brengen met de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek.

Deze aanpassing moet echter ook worden afgestemd op de bepalingen in de wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor, teneinde de algehele samenhang te waarborgen. Deze wet wijzigt artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 zodat de opdecimes van 70 naar 90 worden verhoogd.

2° Wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek

— Een eerste reeks wijzigingen:

— la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du sexe sous contrat de travail (chapitre 8).

Enfin, ce projet de loi prévoit de mettre en concordance le Code pénal social avec la loi du 28 mars 2024 portant dispositions en matière de digitalisation de la justice et dispositions diverses *lbis* et la loi droit de la procédure pénale I du 9 avril 2024.

Le projet de loi se base sur trois avis du Conseil consultatif du droit pénal social, plus précisément sur l'avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative sur des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures, sur l'avis n° 2025/003 du 13 juin 2025 rendu d'initiative sur les lois du 29 février 2024 introduisant les livres Ier et II du nouveau Code pénal et sur l'avis 2025/008 du 19 novembre 2025 portant sur l'avant-projet de loi modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social. Il a également été tenu compte de l'avis que le Collège des procureurs généraux a rendu le 28 novembre 2025 sur le projet de loi.

1° Modification de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales

Pour comprendre la portée des modifications de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, il est important de souligner que, dans le Code pénal du 29 février 2024, le montant des amendes a été fixé en remettant le compteur des décimes additionnels à zéro. Le coefficient de multiplication qui découle de l'actuel article 1er de la loi du 5 mars 1952 est intégré dans les dispositions du nouveau Code pénal. Cette évolution implique l'adaptation de la loi du 5 mars 1952, pour l'aligner sur les nouvelles dispositions du Code pénal.

Toutefois, cette adaptation doit également s'articuler avec les dispositions prévues dans la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant, afin d'assurer une cohérence d'ensemble. Cette loi modifie l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 de sorte que les décimes additionnels sont augmentés de 70 à 90.

2° Modifications du Code pénal social

— Un premier ensemble de modifications:

De wijzigingen in het Sociaal Strafwetboek zijn van tweeërlei aard. Een eerste reeks wijzigingen vloeit voort uit de goedkeuring van de wetten van 29 februari 2024 tot invoering van de boeken I en II van het nieuwe Strafwetboek en uit het advies dat in 2024 de Adviesraad van het sociaal strafrecht over deze wetten heeft uitgebracht.

De Adviesraad heeft inderdaad deze wetten onderzocht en heeft vastgesteld dat zij een belangrijke impact hebben op het Sociaal Strafwetboek. Hij was van mening dat de bepalingen van de twee wetboeken technisch verenigbaar zouden moeten zijn. De Adviesraad heeft daarom tijdens zijn vergadering van 16 oktober 2024 besloten om op eigen initiatief een ambtshalve advies uit te brengen.

In zijn advies maakt de Adviesraad vormelijke opmerkingen en opmerkingen over de inhoud en met name over de sancties.

De wijzigingen die de Adviesraad voorstelt, volgen de richtlijnen die de Dienst Beginselen van Strafrecht en Strafprocedure van de FOD Justitie heeft meegedeeld aan de andere federale departementen, alsook aan de gemeenschappen en gewesten, om deze entiteiten te helpen de beginselen van het nieuwe Strafwetboek harmonieus te integreren in de wetgevingen die onder hun bevoegdheid vallen en om de coherentie van het rechtssysteem in zijn geheel te behouden.

De vormelijke opmerkingen van de Adviesraad zijn puur technische aanpassingen om de nieuwe concepten van het Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek op te nemen.

Niet alle aanbevelingen van de Raad worden noodzakelijkerwijs volledig opgevolgd. De elementen die daadwerkelijk zijn overgenomen, worden hieronder toegelicht.

Bij de analyse van het nieuwe Strafwetboek wijst de Adviesraad er eerst op dat het duidelijk de verschillende vormen van moreel bestanddeel definieert die kenmerkend kunnen zijn voor misdrijven. Artikel 7 van het nieuwe Strafwetboek bepaalt dat elk misdrijf een moreel bestanddeel vereist. Dit moreel bestanddeel houdt voor alle misdrijven in, het in staat zijn bewust en uit vrije wil te handelen. De wet kan voor een bepaald misdrijf bijkomende vereisten stellen opdat aan het moreel bestanddeel zou zijn voldaan, zoals opzet of zware fout.

De Adviesraad beveelt aan deze logica toe te passen op het Sociaal Strafwetboek, met name door uitdrukkingen als “willens en wetens” te vervangen door “opzettelijk”,

Les modifications apportées au Code pénal social sont de deux ordres. Une première série de modifications fait suite à l'adoption des lois du 29 février 2024 introduisant les livres Ier et II du nouveau Code pénal et de l'avis que le Conseil consultatif du droit pénal social a rendu en 2024 sur ces lois.

Le Conseil consultatif a en effet pris connaissance de ces lois et a constaté que celles-ci ont des répercussions importantes sur le Code pénal social. Il a jugé que les dispositions des deux Codes devaient être compatibles sur le plan technique. C'est la raison pour laquelle le Conseil consultatif a pris la décision d'émettre un avis d'initiative lors de sa réunion du 16 octobre 2024.

Dans son avis, le Conseil consultatif effectue des remarques de forme ainsi que des observations portant sur le fond et, en particulier, sur les sanctions.

Les changements que le Conseil consultatif propose suivent les lignes directrices que le Service des Principes de droit pénal et de la Procédure pénale du SPF Justice a communiqué aux autres départements fédéraux ainsi qu'aux communautés et aux régions afin d'aider ces entités à intégrer les principes du nouveau Code pénal de manière harmonieuse dans les législations qui relèvent de leurs compétences et de maintenir la cohérence de l'ensemble du système juridique.

Les remarques de forme soulevées par le Conseil consultatif constituent des ajustements purement techniques qui visent à insérer les nouveaux concepts du Code pénal dans le Code pénal social.

Toutes les recommandations émises par le Conseil ne sont pas nécessairement suivies dans leur intégralité. Les éléments effectivement repris sont expliqués ci-dessous.

En analysant le nouveau Code pénal, le Conseil consultatif souligne tout d'abord que celui-ci définit clairement les différentes formes d'élément moral susceptibles de caractériser les infractions. L'article 7 du nouveau Code pénal établit que toute infraction nécessite un élément moral. Cet élément moral implique, pour toutes les infractions, la conscience d'agir et le libre arbitre. La loi peut prévoir, pour une infraction déterminée, des conditions supplémentaires pour satisfaire à l'exigence de l'élément moral comme le dol ou la faute lourde.

Le Conseil consultatif recommande d'appliquer cette logique au Code pénal social, notamment en remplaçant les expressions comme “sciemment et volontairement”

met het oog op meer coherentie en uniformiteit. Deze wijziging heeft betrekking op verschillende specifieke artikelen.

De Adviesraad merkt ook op dat het nieuwe Strafwetboek de regels inzake deelneming aan een strafbaar feit vereenvoudigt door het onderscheid tussen mededader en medeplichtige af te schaffen. Voortaan is er slechts één deelnemingsregeling en worden alle deelnemers, met inbegrip van de hoofddader, met dezelfde straf bestraft. Bijgevolg worden de termen “mededader” en “medeplichtige” vervangen door “dader” of “deelnemer”.

Vervolgens stelt de Adviesraad voor om de nieuwe begrippen uit het Strafwetboek op te nemen in het Sociaal Strafwetboek. Bijvoorbeeld, de woorden “*en flagrant délit*” moeten worden vervangen door “*en flagrante*”, of het woord “bijzondere verbeurdverklaring” door “verbeurdverklaring”, enzovoort.

Ten slotte wijst de Adviesraad erop dat het passend zou zijn om de verwijzingen naar de artikelen van Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek te actualiseren, aangezien het nieuwe Strafwetboek een nieuwe nummering heeft. Dezelfde aanpak moet worden gevolgd voor verwijzingen naar bepaalde delen van het Strafwetboek, zoals hoofdstukken.

De Adviesraad wijst erop dat, behoudens uitzonderingen, de algemene regels van boek 1 van het Strafwetboek van toepassing zijn op misdrijven van boek 2 van de bijzondere wetten. Van deze algemene regels kan echter worden afgeweken door middel van specifieke bepalingen.

In het Sociaal Strafwetboek wijken bepaalde regels, zoals die inzake herhaling (artikel 108, tweede lid), momenteel af van het Strafwetboek. De Adviesraad stelt voor de verwijzingen naar de overeenkomstige artikelen van het nieuwe Strafwetboek bij te werken.

Vanuit inhoudelijk oogpunt analyseerde de Adviesraad het nieuwe systeem van straffen onderverdeeld in niveaus in het nieuwe Strafwetboek en de nieuwe straffen die in dit Wetboek worden voorgesteld.

De Adviesraad wijst erop dat het Sociaal Strafwetboek een eigen schaal van straffen en sancties met niveaus bevat. De Adviesraad beveelt echter aan de specifieke straffenschaal van het Sociaal Strafwetboek niet te wijzigen. Het is een coherent systeem dat is aangepast aan de vervolging en bestraffing van inbreuken van het sociaal strafrecht, waarin strafrechtelijke en administratieve geldboeten een zeer belangrijke rol spelen.

par “délibérément”, pour plus de cohérence et d’uniformité. Cette modification concerne plusieurs articles spécifiques.

Le Conseil consultatif note aussi que le nouveau Code pénal simplifie les règles de participation à une infraction en supprimant la distinction entre coauteur et complice. Désormais, il n’existe qu’un seul régime de participation, et tous les participants, y compris l’auteur principal, sont punis de la même peine. En conséquence, les termes “coauteur” et “complice” sont remplacés par “auteur” ou “participant”.

Après, le Conseil consultatif propose d’intégrer dans le Code pénal social les nouvelles notions du Code pénal. Il s’agit par exemple de remplacer les mots “en flagrant délit” par les mots “en flagrante” ou le mot “confiscation spéciale” par le mot “confiscation”, etc.

Enfin, le Conseil consultatif indique qu’il est opportun d’actualiser les références aux articles du Code pénal dans le Code pénal social puisque le nouveau Code pénal comporte une nouvelle numérotation. La même démarche doit être suivie pour les renvois à certaines parties du Code pénal comme les chapitres.

Le Conseil consultatif rappelle que, sauf exceptions, les règles générales du livre 1er du Code pénal s’appliquent aux infractions du livre 2 et aux lois particulières. Ces règles générales peuvent toutefois être déroguées par des dispositions spécifiques.

Dans le Code pénal social, certaines règles, comme celles sur la récidive (article 108, alinéa 2), dérogent actuellement au Code pénal. Le Conseil consultatif propose d’actualiser les renvois vers les articles correspondants du nouveau Code pénal.

Du point de vue du fond, le Conseil consultatif a analysé le nouveau système de peines subdivisées par niveaux dans le nouveau Code pénal et les nouvelles sanctions que ce Code propose.

Le Conseil consultatif rappelle que le Code pénal social contient sa propre échelle de peines et de sanctions graduées par niveaux. Il recommande cependant de ne pas modifier l’échelle des sanctions propre au Code pénal social. C’est un système cohérent et adapté à la poursuite et la sanction des infractions de droit pénal social où l’amende pénale et l’amende administrative jouent un rôle très important.

De Adviesraad merkt ook op dat het bedrag van de geldboeten in het nieuwe Strafwetboek werd vastgesteld door de teller van de opdecimes op nul te zetten. De Adviesraad begrijpt dan ook dat de geldboeten die door het Sociaal Strafwetboek worden voorgeschreven met 8 moeten worden vermenigvuldigd, zoals is gedaan voor het nieuwe Strafwetboek. Omwille van de consistentie moeten administratieve geldboeten ook worden vermenigvuldigd.

Aangezien het Sociaal Strafwetboek afwijkt van het strafstelsel dat door het nieuwe Strafwetboek is vastgesteld en dat alternatieve straffen in dit stelsel zijn geïntegreerd, is het wenselijk om deze alternatieve straffen ook op te nemen in de straffenschaal van het Sociaal Strafwetboek. Om de schaal aan sancties waarover de rechter beschikt te verbreden en hem een meer genuanceerde reactie te bieden die beter is afgestemd op de omstandigheden van elke zaak, wordt voorgesteld om in het strafmaatregelsysteem van het Sociaal Strafwetboek de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel.

Om ervoor te zorgen dat de algemene beginselen worden toegepast op de inbreuken van het sociaal strafrecht, beveelt de Adviesraad aan om een duidelijke overeenstemming tussen de niveaus van de twee Wetboeken tot stand te brengen door middel van een concordantieregel. Het wetsontwerp is gebaseerd op advies 2025/008 dat de Adviesraad op 19 november 2025 over dit wetsontwerp heeft uitgebracht, alsook op het advies van het College van procureurs-generaal van 28 november 2025.

De Adviesraad merkt op dat strafverminderingen op grond van verzachtende omstandigheden, zoals bepaald in de artikelen 80 en volgende van het huidige Strafwetboek, zullen worden opgenomen in de bepalingen met betrekking tot deze nieuwe straffenschaal.

Het beveelt daarom aan om het artikel over verzachtende omstandigheden in het sociaal strafrecht te behouden. Dit artikel moet worden aangepast, omdat het verwijst naar de artikelen 80 en volgende van het huidige Strafwetboek.

— Een tweede reeks wijzigingen:

In een tweede reeks wijzigingen worden het Sociaal Strafwetboek, de wet van 2 juni 2024 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht en de programmawet van 26 december 2022 gewijzigd om bepaalde inconsistenties te corrigeren die zijn ontstaan als gevolg van de aanpassingen die zijn ingevoerd door de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken, de programmawet van 26 december 2022 en de

Le Conseil note aussi que le montant des amendes dans le nouveau Code pénal a été fixé en remettant le compteur des décimes additionnels à zéro. Le Conseil consultatif comprend dès lors que les amendes prescrites par le Code pénal social doivent être multipliées par 8 à l'instar de ce qui a été fait pour le nouveau Code pénal. Par cohérence, la multiplication devrait également viser les amendes administratives.

Étant donné que le Code pénal social déroge au système de peines établi par le nouveau Code pénal, et que les peines alternatives sont intégrées dans ce système, il est opportun de prévoir également ces peines alternatives dans l'échelle des peines du Code pénal social. Afin d'élargir la palette des sanctions mises à la disposition du juge et de lui offrir une réponse plus nuancée et adaptée aux circonstances de chaque affaire, il est proposé d'introduire la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction dans l'échelle des sanctions du Code pénal social.

Pour assurer l'application des principes généraux aux infractions de droit pénal social, le Conseil consultatif recommande d'établir une correspondance claire entre les niveaux des deux Codes au moyen d'un règle de concordance. Le projet de loi s'appuie ici sur l'avis 2025/008 que le Conseil consultatif a rendu le 19 novembre 2025 sur le projet de loi ainsi que sur l'avis du Collège des procureurs généraux du 28 novembre 2025.

Le Conseil consultatif constate que les réductions des peines, en application des circonstances atténuantes telles que prévues par les articles 80 et suivants du Code pénal actuel seront intégrées dans les dispositions relatives à cette nouvelle échelle de peines.

Par conséquent, il recommande de maintenir l'article relatif aux circonstances atténuantes en droit pénal social. Celui-ci doit être adapté car il fait référence aux articles 80 et suivants du Code pénal actuel.

— Un second ensemble de modifications:

Dans une seconde série de modifications, le Code pénal social, la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social et la loi programme du 26 décembre 2022 sont modifiés afin de corriger certaines incohérences apparues à la suite des adaptations introduites par la loi du 21 décembre 2018 portant des dispositions diverses en matière sociale, la loi programme du 26 décembre 2022 et la loi du loi

wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen.

Bovendien moet het Sociaal Strafwetboek worden geactualiseerd om rekening te houden met de goedkeuring van de wet van 28 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen *lbis* en van de wet strafprocesrecht I van 9 april 2024.

De wet van 28 maart 2024 heeft artikel 33 van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering opgeheven, maar artikel 100/4 van het Sociaal Strafwetboek, dat betrekking heeft op de mededeling van het epv, verwijst nog steeds naar dit opgeheven artikel. De wettelijke bepaling waarnaar het bovengenoemde artikel 100/4 verwijst, moet worden geactualiseerd.

De wet van 9 april 2024 heeft de verjaringstermijnen voor bepaalde misdrijven gewijzigd. Aangezien de verjaringstermijn voor strafvervolging in geval van wanbedrijf is verlengd van vijf tot tien jaar en de stuiting van de verjaring is afgeschaft, is het omwille van de coherentie, de rechtszekerheid en de gelijke behandeling, aangevoerd artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek aan te passen om het in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering.

3° Wijzigingen van diverse bepalingen van het sociaal strafrecht

Bepaalde bijzondere wetten worden enerzijds aangepast aan de beginselen van het Strafwetboek en anderzijds onderworpen aan technische correcties, zoals uiteengezet in punt 2, tweede deel van de wijzigingen.

du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail.

Par ailleurs, une actualisation du Code pénal social s'impose afin de tenir compte de l'adoption de la loi du 28 mars 2024 portant dispositions en matière de digitalisation de la justice et dispositions diverses *lbis* et de la loi droit de la procédure pénale I du 9 avril 2024.

La loi du 28 mars 2024 a abrogé l'article 33 de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique mais l'article 100/4 du Code pénal social qui est relatif à la communication de l'epv fait toujours référence à cet article abrogé. Il convient d'actualiser la disposition légale à laquelle l'article 100/4 précité se réfère.

La loi du 9 avril 2024 a modifié les délais de prescription de l'action publique pour certaines infractions. Le délai de prescription de l'action publique pour les délits étant désormais porté de cinq à dix ans, et l'interruption de la prescription ayant été supprimée, il convient, par souci de cohérence, de sécurité juridique et d'égalité de traitement, d'adapter l'article 81 du Code pénal social afin de l'aligner sur les dispositions du titre préliminaire du Code de procédure pénale.

3° Modifications de diverses dispositions de droit pénal social

Certaines lois particulières sont adaptées aux principes du Code pénal, d'une part, et font, d'autre part, l'objet de corrections techniques, comme exposé au point 2, second volet des modifications.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

HOOFDSTUK 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze bepaling stelt dat deze wet een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet valt.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

CHAPITRE 1ER

Disposition générale

Article 1er

Cette disposition précise que la présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

HOOFDSTUK 2

**Wijziging van de wet van 5 maart 1952
betreffende de opdecimes
op de strafrechtelijke geldboeten**

Art. 2

Zoals reeds opgemerkt, voorziet het nieuwe Strafwetboek in een verhoging van het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten, zodat het niet langer nodig zou zijn deze aan te passen met de huidige opdecimes. Als de opdecimes toch van toepassing zijn op zowel feiten die vóór als na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek hebben plaatsgevonden dan is dit te wijten aan de goedkeuring, vóór deze inwerkingtreding van de wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor.

In zijn advies uit de Raad van State enige bedenkingen bij de toepassing van de bijkomende opdecimes vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek. De Raad van State brengt allereerst de volgende opmerking naar voren:

“Door de aanneming van het voornoemde wetsontwerp betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor op 18 december 2025 is de bij de totstandkoming van het nieuw Strafwetboek gehanteerde berekening niet meer in overeenstemming met de wil van de wetgever. De memorie van toelichting bij het om advies voorgelegde voorontwerp stelt dan ook terecht dat rekening gehouden moet worden met het op 18 december 2025 aangenomen wetsontwerp.”

“Het is echter moeilijk te begrijpen dat om dit te bereiken de stellers van het voorontwerp kiezen voor een aanpassing van de wet van 5 maart 1952, en dat ze er meer bepaald voor kiezen om de in het nieuw Strafwetboek vastgestelde geldboeten te verhogen met 2,5 decimen aan de hand van die afzonderlijke wet. Gelet op de keuze van de wetgever bij de invoering van het nieuw Strafwetboek ligt het immers voor de hand de bedragen in de artikelen 36, 38, 44, 45 en 52 nieuw Sw. aan te passen aan de door de wetgever gewenste verhoging ervan. Er anders over oordelen zou betekenen dat de in de parlementaire voorbereiding bij het nieuw Strafwetboek ingeroepen “leesbaarheid, accuraatheid, coherentie en eenvoud” van het nieuw Strafwetboek, wat betreft het toepasselijke bedrag van de geldboeten, overboord wordt gegooid nog vóór dit Strafwetboek van kracht is. Als gevolg hiervan zal de rechter bij het toepassen

CHAPITRE 2

**Modification de la loi du 5 mars 1952
relative aux décimes additionnels
sur les amendes pénales**

Art. 2

Ainsi qu’il a déjà été relevé, le nouveau Code pénal a prévu une multiplication du montant des amendes pénales, de sorte qu’il n’est plus nécessaire de les ajuster avec les décimes additionnels actuels. Si les décimes additionnels trouvent tout de même à s’appliquer tant aux faits antérieurs qu’aux faits postérieurs à l’entrée en vigueur du nouveau Code pénal, c’est en raison de l’adoption, préalablement à cette entrée en vigueur, de la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l’aggravation des amendes en cas d’infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant.

Dans son avis, le Conseil d’État émet certaines réserves quant à l’application des décimes additionnels dès l’entrée en vigueur du nouveau Code pénal. Le Conseil d’État émet, en premier lieu, la remarque suivante:

“À la suite de l’adoption du projet de loi précité relatif à la majoration des décimes additionnels et à l’aggravation des amendes en cas d’infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant le 18 décembre 2025, le calcul appliqué lors de l’élaboration du nouveau Code pénal n’est plus conforme à la volonté du législateur. L’exposé des motifs de l’avant-projet soumis pour avis mentionne dès lors à juste titre qu’il faut tenir compte du projet de loi adopté le 18 décembre 2025.”

“Il est toutefois difficilement compréhensible que pour ce faire, les auteurs de l’avant-projet choisissent d’adapter la loi du 5 mars 1952 et qu’ils fassent plus particulièrement le choix de majorer de 2,5 décimes les amendes fixées dans le nouveau Code pénal au moyen de cette loi distincte. Eu égard au choix opéré par le législateur lors de l’instauration du nouveau Code pénal, il est en effet évident qu’il faut adapter les montants fixés dans les articles 36, 38, 44, 45 et 52 du nouveau C. pén. à la majoration de ces amendes, souhaitée par le législateur. En juger autrement reviendrait à faire fi, avant même son entrée en vigueur, de “la lisibilité, la précision, la cohérence et la simplicité” du nouveau Code pénal invoquées dans les travaux préparatoires de ce dernier, en ce qui concerne le montant applicable des amendes. En conséquence, lorsqu’il appliquera le nouveau Code pénal le juge ne devra donc pas considérer, contrairement à

van het nieuw Strafwetboek, in tegenstelling tot wat de memorie van toelichting bij dit wetboek vermeldt, dus niet moeten aannemen dat de erin vermelde bedragen gelden, maar zal hij onmiddellijk toepassing moeten maken van de wet van 5 maart 1952.”.

“Hoewel de Raad van State begrijpt dat de invoering van het nieuw Strafwetboek een complexe operatie is, moet hij erop wijzen dat deze werkwijze in strijd is met de uitgangspunten die de wetgever zelf gehanteerd heeft bij het opstellen van het nieuw Strafwetboek. Volgens de memorie van toelichting erbij “berust het nieuw Strafwetboek op drie beginselen die de rode draad van de hervorming van het eerste boek vormen: accuraat – eenvoudig – coherent. Deze duidelijke, leesbare en coherente tekst zal de rechtspractici in staat stellen gemakkelijker en transparanter te werken”.”.

“De in het om advies voorgelegde voorontwerp gehanteerde werkwijze ondergraaft aldus de geloofwaardigheid van deze uitgangspunten en van het nieuw Strafwetboek, nog voor dit in werking is getreden. Ze moet dan ook ten zeerste worden afgekeurd.”.

Er kan als volgt op de opmerking van de Raad van State worden geantwoord:

De keuze om de wet van 5 maart 1952 te wijzigen om het bedrag van de opdecimes aan te passen, in plaats van rechtstreeks de bedragen die in de artikelen 36, 38, 44, 45 en 52 van het nieuwe Strafwetboek vermeld worden aan te passen, berust in de eerste plaats op praktische overwegingen. Inderdaad, talrijke bijzondere wetten bevatten strafrechtelijke geldboeten. Deze bijzondere wetten worden momenteel aangepast om hun strafbepalingen in overeenstemming te brengen met de beginselen van het nieuwe Strafwetboek, en de bedragen van de geldboeten worden daarin conform de principes van artikel 78 nieuw Strafwetboek eveneens aangepast zoals in het nieuwe Strafwetboek (x 8). Sommige wetsontwerpen zijn reeds in het Parlement ingediend, wat een rechtstreekse aanpassing van de geldboeten op dit ogenblik bemoeilijkt. Bovendien, door bestaande straffen af te stemmen op de nieuwe straffenschaal waarin voorzien wordt in het nieuwe Strafwetboek, zijn in verschillende bepalingen van bijzondere wetten die worden geharmoniseerd straffen van niveau 1 vastgelegd die geldboetes omvatten waarvan het bedrag (soms aanzienlijk) hoger ligt dan het bedrag vastgelegd bij de artikelen 36 en 38 van het nieuwe Strafwetboek. Hetzelfde geldt voor een aantal bepalingen waarin straffen van niveau 2 worden vastgelegd in afwijking van artikel 52, § 1, tweede lid, 7°, van het Strafwetboek. Ook deze bedragen zouden alsdan moeten worden aangepast.

ce que mentionne l'exposé des motifs de ce code, que les montants qui y figurent s'appliquent, mais il devra immédiatement appliquer la loi du 5 mars 1952.”.

“Bien que le Conseil d'État puisse concevoir que l'instauration du nouveau Code pénal soit une opération complexe, il se doit de relever que ce procédé est contraire aux principes que le législateur a lui-même appliqués pour la rédaction de ce même code. Selon l'exposé des motifs y relatif, le nouveau Code pénal “repose sur trois principes qui constituent le fil rouge de la réforme: la précision – la simplicité – la cohérence. Ce texte clair, lisible et cohérent permettra aux praticiens de travailler avec une plus grande facilité et une plus grande transparence”.”.

“Le procédé utilisé dans l'avant-projet soumis pour avis sape ainsi la crédibilité de ces principes et du nouveau Code pénal, avant même que celui-ci n'entre en vigueur. Ce procédé doit dès lors être fermement désapprouvé.”.

Il peut être répondu à la remarque du Conseil d'État de la manière suivante:

Le choix de modifier la loi du 5 mars 1952 pour adapter le montant des décimes additionnels, plutôt que d'adapter directement les montants qui sont mentionnés aux articles 36, 38, 44, 45 et 52 du nouveau Code pénal repose tout d'abord sur des considérations pratiques. En effet, de nombreuses lois particulières contiennent des amendes pénales. Ces lois particulières font actuellement l'objet d'une adaptation afin d'harmoniser leurs dispositions pénales avec les principes du nouveau Code pénal, et les montants des amendes y sont également ajustés comme dans le nouveau Code pénal (x 8), conformément aux principes de l'article 78 du nouveau Code pénal. Certains projets de loi ont déjà été déposés au Parlement, ce qui rend difficile toute adaptation directe des amendes à ce stade. En outre, en alignant les peines existantes sur la nouvelle échelle des peines prévue par le nouveau Code pénal, plusieurs dispositions de lois particulières faisant l'objet d'une harmonisation fixent des peines de niveau 1 comprenant des amendes dont le montant est (parfois sensiblement) supérieur à celui prévu aux articles 36 et 38 du nouveau Code pénal. Il en va de même pour un certain nombre de dispositions fixant des peines de niveau 2 en dérogation à l'article 52, § 1er, alinéa 2, 7°, du Code pénal. Ces montants devraient dès lors également être adaptés.

Bovendien kan worden benadrukt dat het systeem van opdecimes al lang bekend is en door de rechters wordt toegepast. Dit systeem zorgt voor een automatische aanpassing van de geldboeten in functie van de algemene wetgeving, terwijl de leesbaarheid van de bedragen voor de praktijkjuristen behouden blijft. Ten slotte, hoewel de berekeningswijze verschilt van de logica die oorspronkelijk in het nieuwe Strafwetboek was voorzien, wordt zij op een uniforme manier toegepast op alle geldboeten, waardoor de rechtszekerheid wordt gewaarborgd. Bijgevolg, ook al verschilt deze methode van de aanpak die bij de opstelling van het nieuwe Strafwetboek werd gehanteerd, doet zij geen afbreuk aan de algemene samenhang noch aan de leesbaarheid van het Wetboek, en vormt zij een pragmatische oplossing om rekening te houden met de wettelijke verhoging van de opdecimes die op 19 december 2025 werd aangenomen.

De Raad van State formuleert vervolgens meer specifieke opmerkingen over de tekst die hem ter advies werd voorgelegd.

Wat betreft het ontwerp van het tweede lid, is de Raad van State van oordeel dat de gekozen methode onvoldoende duidelijk is en rechtszekerheid in gevaar brengt. Het ontwerp bepaalt dat, voor de bijzondere wetten die nog niet zijn aangepast aan het nieuwe Strafwetboek, artikel 78, § 1, tweede lid, van het nieuwe Strafwetboek van toepassing is. Dit artikel maakt echter een onderscheid naargelang de feiten vóór of na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek hebben plaatsgevonden. De memorie van toelichting geeft nochtans aan dat de geldboeten moeten worden verhoogd met negentig opdecimes, zonder artikel 78 zelf te wijzigen. De Raad van State beveelt aan artikel 78, § 1, tweede lid, van het nieuwe Strafwetboek rechtstreeks aan te passen door een vermenigvuldiging met tien te voorzien.

De opmerking van de Raad van State kan als volgt worden beantwoord: De aanpassing van artikel 78 van het nieuwe Strafwetboek is niet opgenomen in het huidige ontwerp, aangezien zij zal worden uitgevoerd via een amendement op het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek II van het Strafwetboek (*Parl. St.*, DOC 56 1160/002).

Volgens het derde lid in ontwerp blijven de feiten die dateren van vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek onderworpen aan het oude Strafwetboek en aan de wetten die van toepassing waren op het moment van de feiten. Voor de Raad van State is deze aanpak niet correct: “De regels van Boek I van het nieuw Strafwetboek zijn van toepassing op feiten gepleegd vanaf de inwerkingtreding van dit nieuwe wetboek, alsook voor

Par ailleurs, il peut être souligné que le système des décimes additionnels est déjà bien connu et appliqué depuis longtemps par les juges. Ce système permet d’assurer une adaptation automatique des amendes en fonction de la législation générale, tout en maintenant la lisibilité des montants pour les praticiens. Enfin, bien que le mode de calcul diffère de la logique initialement prévue dans le nouveau Code pénal, il est appliqué de manière uniforme pour toutes les amendes assurant ainsi la sécurité juridique. En conséquence, si cette méthode diffère de l’approche retenue lors de l’élaboration du nouveau Code pénal, elle n’en compromet pas pour autant la cohérence générale ni la lisibilité du Code, et elle constitue une solution pragmatique pour prendre en compte l’augmentation législative des décimes adoptée le 19 décembre 2025.

Le Conseil d’État formule ensuite des observations plus spécifiques concernant le texte qui lui a été soumis pour avis.

En ce qui concerne le projet d’alinéa 2, le Conseil d’État estime que la méthode retenue manque de clarté et crée une insécurité juridique. Le projet prévoit que, pour les lois spéciales qui n’ont pas encore été adaptées au nouveau Code pénal, l’article 78, § 1er, alinéa 2, du nouveau Code pénal s’applique. Or, cet article distingue selon que les faits sont antérieurs ou postérieurs à l’entrée en vigueur du nouveau Code pénal. L’exposé des motifs indique pourtant que les amendes doivent être augmentées de nonante décimes additionnels, sans modifier l’article 78 précité. Le Conseil d’État recommande d’adapter directement l’article 78, § 1er, alinéa 2, du nouveau Code pénal en prévoyant une multiplication par dix.

Il peut être répondu à la remarque du Conseil d’État comme suit: L’adaptation de l’article 78 du nouveau Code pénal ne figure pas dans le présent projet, dès lors qu’elle sera réalisée par voie d’amendement au projet de la loi modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal (*Doc. parl.*, DOC 56 1160/002).

Selon l’alinéa 3 en projet, les faits antérieurs à l’entrée en vigueur du nouveau Code pénal restent soumis à l’ancien Code pénal et aux lois applicables au moment des faits. Pour le Conseil d’État, cette approche n’est pas correcte: “Les règles énoncées au Livre Ier du nouveau Code pénal s’appliquent aux faits commis à partir de l’entrée en vigueur de ce nouveau code, ainsi qu’aux faits antérieurs à cette entrée en vigueur si le nouveau

feiten die dateren van voor deze inwerkingtreding indien het nieuwe systeem *in concreto* tot een mildere straf leidt. De conversiemechanismen uit het nieuw Strafwetboek noch de bepalingen in de wet van 5 maart 1952, kunnen afbreuk doen aan het in artikel 2 nieuw Sw. bevestigde principe van de niet-retroactiviteit van de strafwet, onder voorbehoud van de retroactieve toepassing van de mildere straffen (punt 9).

Deze opmerking van de Raad van State kan als volgt worden beantwoord: De voorgestelde bepalingen combineren zowel de regels inzake de toepassing van de opdecimes als die betreffende de toepassing van de strafwet in de tijd. Het is echter niet de bedoeling om de oude en nieuwe regels te combineren om zo het meest gunstige regime te verkrijgen. Het doel is om de situatie te verduidelijken, aangezien er op korte tijd twee wijzigingen plaatsvinden: enerzijds worden de opdecimes verhoogd bij wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van de bijkomende opdecimes en de verzwaring van de geldboeten in geval van een inbreuk op het Sociaal Strafwetboek begaan met een verzwarende omstandigheid, en anderzijds integreert het nieuwe Strafwetboek de huidige decimes in het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten.

De tekst die aan de Raad van State ter advies werd voorgelegd, is volledig herwerkt om rekening te houden met de opmerkingen die in zijn advies zijn geformuleerd.

De wijzigingen die op de wet van 5 maart 1952 worden aangebracht, zijn als volgt:

In het eerste lid van de wet van 5 maart 1952 vervangt het wetsontwerp de woorden “zeventig opdecimes” door de woorden “2,5 opdecimes”. Met de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek (8 april 2026) worden alle strafrechtelijke geldboeten die worden opgelegd op basis van het nieuwe Strafwetboek en bijzondere wetten en reglementen verhoogd met 2,5 opdecimes, zonder dat dit het juridisch karakter van deze straffen wijzigt.

Het bedrag van de opdecimes wordt vastgesteld op 2,5, aangezien het nieuwe Strafwetboek alle strafrechtelijke geldboeten verhoogt om de teller van de opdecimes op nul te zetten ten opzichte van de huidige situatie (de geldboeten worden met 8 vermenigvuldigd) en de wet van 19 december 2025 betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor, de opdecimes verhoogt tot 90. De combinatie van deze twee elementen leidt tot een toepasselijke coëfficiënt van 2,5, waardoor de bedragen met 1,25 worden vermenigvuldigd $((0,025 + 0,1) \times 10)$.

dispositif donne concrètement lieu à une peine moins sévère. Ni les mécanismes de conversion du nouveau Code pénal ni les dispositions de la loi du 5 mars 1952 ne peuvent porter atteinte au principe de la non-rétroactivité de la loi pénale, consacré par l'article 2 du nouveau C. pén., sous réserve de l'application rétroactive des lois pénales plus clémentes. (point 9)”.

Il peut être répondu à cette observation du Conseil d'État de la manière suivante: Les dispositions proposées combinent à la fois les règles relatives à l'application des décimes additionnels et celles concernant l'application de la loi pénale dans le temps. Cependant, l'intention n'est pas d'envisager de combiner les règles anciennes et nouvelles afin d'obtenir le régime le plus favorable. L'objectif est de clarifier la situation, car deux changements interviennent en peu de temps: d'une part, les décimes sont augmentés par la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant, et d'autre part, le nouveau Code pénal intègre les décimes actuels dans le montant des amendes pénales.

Le texte soumis au Conseil d'État pour avis a été entièrement remanié afin de tenir compte des observations formulées dans son avis.

Les modifications qui sont apportées à la loi du 5 mars 1952 sont les suivantes:

Dans l'alinéa 1er de la loi du 5 mars 1952, le projet de loi remplace les mots “septante décimes” par les mots “2,5 décimes”. Avec l'entrée en vigueur du nouveau Code pénal (8 avril 2026), toutes les amendes pénales prononcées sur la base du nouveau Code pénal ainsi que des lois et règlements particuliers sont augmentées de 2,5 décimes, sans que cela ne change le caractère juridique de la peine.

Le montant des décimes additionnels est fixé à 2,5, dès lors que le nouveau Code pénal augmente l'ensemble des amendes pénales afin de remettre le compteur des décimes additionnels à zéro par rapport à la situation actuelle (les amendes sont multipliées par 8) et que la loi du 19 décembre 2025 relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant augmente les décimes additionnels à 90. La combinaison de ces deux éléments conduit à fixer le coefficient applicable à 2,5, ce qui amène à multiplier les montants par 1,25 $((0,025 + 0,1) \times 10)$.

Het wetsontwerp wijzigt ook het tweede lid van de wet van 5 maart 1952. De wijziging heeft tot doel niet langer te verwijzen naar de bijzondere wet of naar bijzondere reglementen, maar naar de bijzondere wetten en reglementen. Deze wijziging wordt voorgesteld in advies 2025/008 van 19 november 2025 dat de Adviesraad heeft uitgebracht over dit wetsontwerp. De Raad vraagt zich af of het niet aangewezen is om na te gaan of het werkelijk nodig is de term “*loi spéciale*” te vermelden, gelet op de definitie die aan dit begrip in het Belgische recht wordt gegeven. Bovendien is het wenselijk om de term “bijzondere wetten en reglementen” te gebruiken om de harmonisatie met de rest van het artikel te waarborgen. De gebruikte termen stemmen eveneens overeen met de termen die zijn opgenomen in artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek, dat als volgt luidt: “Bij gebreke van andersluidende bepalingen in boek II en in de bijzondere wetten en verordeningen, worden de bepalingen van dit boek toegepast op de misdrijven die bij boek II alsook bij die bijzondere wetten en verordeningen strafbaar zijn gesteld.”

In hetzelfde lid vervangt het wetsontwerp de woorden “zeventig opdecimes” door de woorden “2,5 opdecimes”.

Er wordt een nieuw lid ingevoegd tussen het tweede en het derde lid van artikel 1. Er wordt voorgeschreven voor de bijzondere wetten en reglementen die geen strafniveau bepalen, dat artikel 78, § 1, van het Strafwetboek van 29 februari 2024 van toepassing is. In het nieuwe lid wordt er verwezen naar de omzettingsregel van artikel 78 van het nieuwe Strafwetboek, die van toepassing is in gevallen waarin de bijzondere wetgeving nog niet werd aangepast aan de principes van dit nieuwe Wetboek, in het bijzonder wat betreft de aanpassing van de opdecimes. In dat geval moet het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten met negentig opdecimes worden verhoogd, tenzij de feiten dateren van vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek. Voor deze gevallen wordt er verwezen naar artikel 1 van de wet van 5 maart 1952.

HOOFDSTUK 3

Wijziging van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

Art. 3

Dit artikel wijzigt artikel 32^{quinquiesdecies}, eerste lid, van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk om de verwijzing naar een artikel van het Strafwetboek dat daarin wordt vermeld, te actualiseren met de nummering

Le projet de loi modifie également l’alinéa 2 de la loi du 5 mars 1952. La modification vise à se référer non plus à la loi spéciale ou à des règlements particuliers mais aux lois et règlements particuliers. Ce changement est proposé par l’avis 2025/008 du 19 novembre 2025 que le Conseil consultatif a rendu sur le présent projet de loi. Le Conseil se demande s’il ne conviendrait pas d’examiner s’il y a réellement lieu de mentionner les termes “loi spéciale”, compte tenu de la définition donnée à cette notion en droit belge. De plus, il est opportun d’utiliser la notion de “lois et règlements particuliers” afin d’assurer l’harmonisation avec le reste de l’article. Les termes utilisés correspondent aussi à ceux qui sont repris à l’article 77 du nouveau Code pénal qui stipule ce qui suit: “À défaut de dispositions contraires dans le livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers, les dispositions du présent livre s’appliquent aux infractions prévues au livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers.”

Dans le même alinéa, le projet de loi remplace les mots “septante décimes” par les mots “2,5 décimes”.

Un nouvel alinéa est inséré entre les alinéas 2 et 3 de l’article 1er. Il est prescrit que, pour les lois et règlements particuliers qui ne déterminent pas de niveau de peine, l’article 78, § 1er, du Code pénal du 29 février 2024 est applicable. Dans le nouvel alinéa, il est fait référence à la règle de concordance de l’article 78 du nouveau Code pénal, qui s’applique dans les cas où la législation spéciale n’a pas encore été adaptée aux principes de ce nouveau Code, en particulier en ce qui concerne l’adaptation des décimes additionnels. Dans cette hypothèse, le montant des amendes pénales doit être majoré de nonante décimes sauf si les faits sont antérieurs à la date d’entrée en vigueur du nouveau Code pénal. Pour ceux-ci, il est renvoyé à l’article 1er de la loi du 5 mars 1952.

CHAPITRE 3

Modification de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l’exécution de leur travail

Art. 3

Cet article modifie l’article 32^{quinquiesdecies}, alinéa 1er, de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l’exécution de leur travail pour actualiser la référence à un article du Code pénal qui y est cité par la référence à la numération de cet article

van dat artikel in het nieuwe Strafwetboek, meer bepaald vervangt het de verwijzing naar artikel 458 van het Strafwetboek door de verwijzing naar artikel 352 van het Strafwetboek.

Het gaat om een aanbeveling die de Adviesraad van het sociaal strafrecht heeft uitgebracht in zijn advies 2025/008 van 19 juni 2025 met betrekking tot dit wetsontwerp.

HOOFDSTUK 4

Wijziging van de wet van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vennootschap

Art. 4

Dit artikel heft artikel 13 van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vennootschap op.

Het voormelde artikel 13 bevat de volgende bepaling: “Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op elk lid van de bijzondere onderhandelingsgroep, op elk lid van het vertegenwoordigingsorgaan, op de werknemersvertegenwoordigers die hun taak vervullen in het kader van een procedure ter informatie en raadpleging, alsmede op de aangewezen deskundigen, die vertrouwelijke inlichtingen verspreid hebben die van die aard zijn dat zij ernstige schade aan de onderneming kunnen berokkenen of de werking van de onderneming ernstig kunnen belemmeren”.

Deze opheffing is gerechtvaardigd aangezien de overtreding waarop zij betrekking heeft, sinds de wijziging door de wet van 29 februari 2016, die op 1 mei 2016 in werking is getreden, wordt bestraft door artikel 192, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek.

Artikel 192, derde lid, voorziet immers dat “Dezelfde sanctie is van toepassing in geval van inbreuk op artikel 8 van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vennootschap en de uitvoeringsbesluiten ervan, gepleegd door een lid van

dans le nouveau Code pénal, plus précisément, il remplace la référence à l'article 458 du Code pénal par la référence à l'article 352 du Code pénal.

Il s'agit d'une recommandation que le Conseil consultatif du droit pénal social a émis dans son avis 2025/008 du 19 juin 2025 relatif à ce projet de loi.

CHAPITRE 4

Modification de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne

Art. 4

Cet article abroge l'article 13 de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne.

L'article 13 précité contient la disposition suivante: “L'article 458 du Code pénal est applicable à tout membre du groupe spécial de négociation, à tout membre de l'organe de représentation, aux représentants des travailleurs exerçant leur fonctions dans le cadre d'une procédure d'information et de consultation, ainsi qu'aux experts désignés, qui ont divulgué des informations confidentielles de nature à porter gravement préjudice à la société ou entraver gravement le fonctionnement de la société”.

Cette abrogation se justifie dans la mesure où l'infraction visée est désormais punie par l'article 192, alinéa 3, du Code pénal social, depuis sa modification par la loi du 29 février 2016, entrée en vigueur le 1er mai 2016.

L'article 192, alinéa 3, précité prévoit en effet que “la même sanction s'applique en cas d'infraction à l'article 8 de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne et à ses arrêtés d'exécution, par un membre du groupe spécial

de bijzondere onderhandelingsgroep, door een lid van het vertegenwoordigingsorgaan, door een werknemers-vertegenwoordiger die zijn opdrachten uitoefent in het kader van een procedure tot informatie en raadpleging van de werknemers, evenals door een deskundige die hen bijstaat.”.

Het niet opheffen van artikel 13 van de voormelde wet van 10 augustus 2005 door de voormelde wet van 29 februari 2016 is duidelijk een vergetelheid, aangezien de gelijkaardige strafbepalingen van andere wetten waarvan de inbreuken voortaan ook worden bestraft door artikel 192 van het Sociaal Strafwetboek, wel zijn opgeheven bij de wet van 6 juni 2010 of bij de wet van 29 februari 2016.

Deze opheffing die moet worden uitgevoerd, werd ontdekt tijdens de actualisatie van artikel 13 van de voormelde wet van 10 augustus 2005 aan het nieuwe Strafwetboek, zoals aanbevolen door Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn voormeld advies 2025/008 van 19 juni 2025.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht

Art. 5

Artikel 166 van de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen voegt in het Sociaal Strafwetboek artikel 49/4 in, met als opschrift “De schriftelijke kennisgeving van de invoering van de identificatiegegevens van een onderneming in de databank bedoeld in artikel 35/15 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers”.

De voormelde wet heeft echter artikel 2 van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht niet gewijzigd om er een verwijzing in te voegen naar bovengenoemd artikel 49/4 en zo mogelijk te maken dat eenieder die meent dat diens rechten geschonden zijn door een uitvoeringsmaatregel die is genomen op grond van dit artikel, in beroep kan gaan bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

Artikel 2 van de voormelde wet van 2 juni 2010 voorziet echter wel in zo’n beroep tegen de maatregelen die genomen zijn krachtens artikelen 49/1 tot 49/3 van het Sociaal Strafwetboek, die voorzien in schriftelijke kennisgevingen die vergelijkbaar zijn met die bedoeld in artikel 49/4.

de négociation, par un membre de l’organe de représentation, par un représentant des travailleurs exerçant ses fonctions dans le cadre d’une procédure d’information et de consultation, ainsi que par un expert qui les assiste.”.

L’absence d’abrogation de l’article 13 de la loi précitée du 10 août 2005 par la loi précitée du 29 février 2016 est manifestement un oubli car les dispositions pénales similaires d’autres lois dont les infractions sont désormais aussi punies par l’article 192 du Code pénal social ont été abrogées par la loi du 6 juin 2010 ou par la loi du 29 février 2016.

Cette abrogation à effectuer a été découverte lors de l’opération d’actualisation de l’article 13 de la loi précitée du 10 août 2005 au nouveau Code pénal, recommandée par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis 2025/008 précité du 19 juin 2025.

CHAPITRE 5

Modification de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social

Art. 5

L’article 166 de la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail a inséré l’article 49/4 qui s’intitule “La notification écrite de l’introduction des données d’identification d’une entreprise dans la banque de données visée à l’article 35/15 de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs” dans le Code pénal social.

La loi précitée n’a cependant pas modifié l’article 2 de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social pour y insérer la référence à l’article 49/4 précité et ainsi permettre que toute personne qui estime que ses droits sont lésés par une mesure d’exécution prise sur la base de cet article puisse former un recours auprès du président du tribunal du travail.

Or, l’article 2 de la loi précitée du 2 juin 2010 prévoit un tel recours notamment contre les mesures prises en exécution des articles 49/1 à 49/3 du Code pénal social qui prévoient des notifications écrites similaires à celle instaurée par l’article 49/4.

Artikel 2 zou dus aangepast moeten worden om er een verwijzing naar artikel 49/4 van het Sociaal Strafwetboek aan toe te voegen.

Een beroep tegen die maatregel die genomen is door een sociaal inspecteur moet mogelijk zijn voor samenhang met het beroep waarin voorzien wordt tegen de maatregelen bedoeld in artikelen 49/1 tot 49/3 van het Sociaal Strafwetboek.

Dit artikel beoogt dus artikel 2 van bovengenoemde wet van 2 juni 2010 te wijzigen door er een verwijzing naar artikel 49/3 aan toe te voegen, waarbij telkens de woorden “tot 49/3” worden vervangen door de woorden “tot 49/4”.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetwijzigingen.

HOOFDSTUK 6

Wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek

Art. 6

Deze bepaling wijzigt artikel 3, vijfde lid, 4°, a), van het Sociaal Strafwetboek. Het nieuwe Strafwetboek vereenvoudigt de regels voor deelneming aan een strafbaar feit door het onderscheid tussen mededader en medeplichtige te schrappen. Daarom is het aangezien om de begrippen mededader en medeplichtige te vervangen door het begrip deelnemer (art. 19 van het nieuwe Strafwetboek).

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 15) maakt de Raad van State een opmerking over terminologie met betrekking tot de Franse versie van de tekst. Hij raadt aan de woorden “(co)auteur d’une infraction” te vervangen door “auteur d’une infraction ou participant à une infraction”, die duidelijker zijn dan de woorden “auteur ou participant à une infraction”.

Het advies van de Raad van State wordt in aanmerking genomen.

Art. 7

Artikel 12 van het Sociaal Strafwetboek heeft geen opschrift meer sinds de inhoud ervan vervangen werd

Il convient par conséquent de modifier l’article 2 de la loi précitée du 2 juin 2010 pour y ajouter la référence à l’article 49/4 du Code pénal social.

Un recours contre cette mesure prise par un inspecteur social doit pouvoir être possible par cohérence avec le recours prévu contre les mesures visées aux articles 49/1 à 49/3 du Code pénal social.

Cet article vise donc à modifier l’article 2 de la loi précitée du 2 juin 2010 pour y ajouter la référence à l’article 49/3 en remplaçant à chaque fois les mots “à 49/3” par les mots “à 49/4”.

Il s’agit d’une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d’initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

CHAPITRE 6

Modifications du Code pénal social

Art. 6

Cette disposition modifie l’article 3, alinéa 5, 4°, a), du Code pénal social. Le nouveau Code pénal simplifie les règles de participation à une infraction en supprimant la distinction entre coauteur et complice. C’est pourquoi il est opportun de remplacer les notions de coauteur et de complice par la notion de participant (art. 19 du nouveau Code pénal).

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 15), le Conseil d’État fait une remarque de terminologie en ce qui concerne la version française du texte. Il recommande de remplacer les mots “(co)auteur d’une infraction” par les mots “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” qui sont plus clairs que les mots “auteur ou participant à une infraction”.

L’avis du Conseil d’État est pris en compte.

Art. 7

L’article 12 du Code pénal social n’a plus d’intitulé depuis le remplacement de son contenu par l’article 69 de

door artikel 69 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken.

Dit artikel geeft voormeld artikel 12 een nieuw opschrift omwille van de coherentie met de andere artikelen van het sociaal Strafwetboek, die er allemaal een hebben.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Art. 8

Deze bepaling wijzigt de Franse tekst van artikel 24, § 1, eerste streepje, van het Sociaal Strafwetboek. Het nieuwe Strafwetboek maakt een einde aan de driedeling tussen overtreding/wanbedrijf/misdaad. Daarom worden de verwijzingen naar deze begrippen vervangen. De woorden “*flagrant délit*” worden vervangen door “*en flagrance*”.

Art. 9

Dit artikel wijzigt artikel 51, eerste lid, van het Sociaal Strafwetboek. Het nieuwe Strafwetboek gaat gepaard met een nieuwe nummering. Het is dus noodzakelijk om de verwijzingen naar het Strafwetboek aan te passen aan deze nieuwe nummering.

Artikel 51 werd gewijzigd door artikel 94 van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek. Het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek heft dit artikel echter op. Het is dus nuttig om het hier te hernemen.

Art. 10

Hier moet worden verwezen naar de toelichting betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek bij artikel 9 van dit wetsontwerp.

Art. 11

Hier moet worden verwezen naar de toelichting betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek bij artikel 9 van dit wetsontwerp.

la loi du 21 décembre 2018 portant des dispositions diverses en matière sociale.

Cet article redonne un intitulé à l'article 12 précité par souci de cohérence avec les autres articles du Code pénal social qui en ont tous un.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 8

Cette disposition modifie le texte français de l'article 24, § 1er, premier tiret, du Code pénal social. Le nouveau Code pénal met fin à la division tripartite entre contravention/délit/crime. Dès lors, les références à ces notions sont remplacées. Les mots “*flagrant délit*” deviennent “*en flagrance*”.

Art. 9

Cet article modifie l'article 51, alinéa 1er, du Code pénal social. Le nouveau Code pénal s'accompagne d'une nouvelle numérotation. Il est donc nécessaire de mettre à jour les références au Code pénal en prenant en considération cette nouvelle numérotation.

L'article 51 a été modifié par l'article 94 de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal. Cependant, le projet de loi modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal abroge cet article. Il est donc utile de le reprendre ici.

Art. 10

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire relatif à la numérotation du nouveau Code pénal développé à l'article 9 de ce projet de loi.

Art. 11

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire relatif à la numérotation du nouveau Code pénal développé à l'article 9 de ce projet de loi.

Art. 12

Hier moet worden verwezen naar de toelichting betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek bij artikel 9 van dit wetsontwerp.

Art. 13

De inhoud van artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek werd vervangen door de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, opdat het openbaar ministerie aan de bevoegde administratie een afschrift bezorgt van de procedurestukken van het administratief onderzoek, alsook een afschrift van de procedurestukken van het aanvullend opsporingsonderzoek en een kopie van het gerechtelijk onderzoek, indien nodig. Met andere woorden: alle stukken die de bevoegde administratie ertoe in staat stellen een betere beslissing te nemen over het te geven gevolg aan de vastgestelde inbreuk.

Het artikel is in zijn huidige vorm moeilijk leesbaar vanwege de omslachtige formulering. Door te verwijzen naar artikel 72 van het Sociaal Strafwetboek wordt de tekst eenvoudiger leesbaar en consistenter. De vermelding naar de “gerechtelijk onderzoek” wordt erin weggelaten.

Het wetsontwerp neemt dus de aanbevelingen over die de Adviesraad van het sociaal strafrecht heeft gedaan in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht over de noodzakelijke wijzigingen in het sociaal strafrecht naar aanleiding van eerdere wetswijzigingen, en herhaald in zijn advies 2025/008 van 19 juni 2025 over dit wetsontwerp.

In zijn advies (advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025, punt 16) beveelt de Raad van State eveneens aan ook om de verwijzing naar “het gerechtelijk onderzoek” in artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek te schrappen.

Het artikel dat artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek wijzigt, wordt aangepast overeenkomstig de voormelde adviezen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht en van de Raad van State.

Art. 14

Dit artikel wijzigt artikel 79 van het Sociaal Strafwetboek.

Hier moet worden verwezen naar de toelichting betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek bij artikel 9 van dit wetsontwerp.

Art. 12

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire relatif à la numérotation du nouveau Code pénal développé à l'article 9 de ce projet de loi.

Art. 13

Le contenu de l'article 73 du Code pénal social a été remplacé par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail de manière à ce que le ministère public envoie à l'administration compétente une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative, une copie des pièces de procédure de l'enquête d'information complémentaire et une copie de l'enquête judiciaire, le cas échéant. Autrement dit, toutes les pièces permettant à l'administration compétente de décider au mieux de la suite à donner à l'infraction constatée.

L'article, dans sa forme actuelle, est difficilement lisible en raison de sa lourdeur rédactionnelle. Le renvoi à l'article 72 du Code pénal social permet d'en simplifier la lecture et d'améliorer la cohérence du texte. La référence à “instruction judiciaire” y est supprimée.

Le projet de loi reprend ainsi des recommandations émises par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures et répétées dans son avis 2025/008 du 19 juin 2025 rendu sur ce projet de loi.

Dans son avis (avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 16), le Conseil d'État recommande aussi de supprimer la référence à “l'instruction judiciaire” dans l'article 73 du Code pénal social.

L'article qui modifie l'article 73 du Code pénal social est adapté conformément aux avis précités du Conseil consultatif du droit pénal social et du Conseil d'État.

Art. 14

Cet article modifie l'article 79 du Code pénal social.

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire relatif à la numérotation du nouveau Code pénal développé à l'article 9 de ce projet de loi.

Art. 15

Dit artikel beoogt de verjaringstermijn van artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek aan te passen ten gevolge van de vervanging van artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering door de wet strafprocesrecht I van 9 april 2024 en van de wijziging van de verjaringstermijnen voor bepaalde inbreuken.

Artikel 32 van de voormelde wet van 9 april 2024 heeft artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering vervangen als volgt:

“Art. 21. Behoudens in de gevallen bedoeld in artikel 21*bis* verjaart de strafvordering, te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd, door verloop van dertig jaren, twintig jaren, vijftien jaren, tien jaren of één jaar, naargelang dit misdrijf een misdaad vormt strafbaar met levenslange opsluiting of hechtenis, een misdaad strafbaar met meer dan twintig jaar tot dertig jaar opsluiting of hechtenis, een misdaad strafbaar met meer dan vijf jaar tot ten hoogste twintig jaar opsluiting of hechtenis, een wanbedrijf of een overtreding.

De dag waarop het misdrijf is gepleegd, is in de termijn begrepen.

De verjaringstermijnen die worden bepaald in het eerste lid blijven ongewijzigd indien de straf wordt verminderd of gewijzigd wegens verzachtende omstandigheden.

In geval van eendaadse samenloop wordt de verjaring geregeld overeenkomstig de termijn eigen aan ieder misdrijf.

Wanneer verschillende misdrijven de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde delictueel opzet, neemt de verjaringstermijn een aanvang vanaf het laatste bewezen geachte feit, op voorwaarde dat tussen de verschillende feiten geen termijn is verlopen gelijk aan of langer dan de verjaringstermijn.”

De verjaringstermijn van de strafvordering is voor de wanbedrijven van 5 naar 10 jaar gegaan en de stuiting van de verjaring is afgeschaft ten gevolge van de afschaffing van artikel 22 van de voormelde wet van 1878.

In toepassing van artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, is de verjaringstermijn van de strafvordering voor inbreuken bestraft met de sancties van niveau 2, 3 of 4 van het Sociaal Strafwetboek, in geval van strafrechtelijke vervolgingen, een termijn van 10 jaar.

Art. 15

Cet article vise à adapter le délai de prescription prévu à l'article 81 du Code pénal social suite au remplacement de l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale par la loi droit de la procédure pénale I du 9 avril 2024 et à la modification des délais de prescription de l'action publique pour certaines infractions.

L'article 32 de la loi précitée du 9 avril 2024 a remplacé l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale comme suit:

“Art. 21. Sauf dans les cas prévus à l'article 21*bis*, l'action publique est prescrite, à compter du jour où l'infraction a été commise, après trente ans, vingt ans, quinze ans, dix ans ou un an, à compter du jour où l'infraction a été commise selon que cette infraction constitue un crime punissable de la réclusion ou de la détention à perpétuité, un crime punissable de la réclusion ou de détention de plus de vingt ans à trente ans, un crime punissable d'une peine de réclusion ou de détention de plus de cinq ans à vingt ans au plus, un délit ou une contravention.

Le jour où l'infraction a été commise est compté dans le délai.

Les délais de prescription fixés à l'alinéa 1er ne sont pas affectés par la réduction ou la modification de la peine en raison de circonstances atténuantes.

En cas de concours idéal, la prescription est régie suivant le délai propre à chaque infraction.

Lorsque plusieurs infractions constituent l'exécution successive et continue d'une même intention délictueuse, le délai de prescription commence à courir à partir du dernier fait considéré comme prouvé, à la condition que le délai écoulé entre les divers faits ne soit pas égal ou supérieur au délai de prescription.”

Le délai de prescription de l'action publique pour les délits est ainsi passé de 5 ans à 10 ans et l'interruption de la prescription a été supprimée à la suite de l'abrogation de l'article 22 de la loi précitée de 1878.

Désormais, en application de l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, le délai de prescription de l'action publique pour les infractions punies par les sanctions de niveau 2, 3 ou 4 du Code pénal social, en cas de poursuites pénales, est un délai de 10 ans.

In geval van administratieve vervolging door de Directie van de administratieve geldboeten voorziet artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek echter altijd in een termijn van vijf jaar en de stuiting van de verjaring.

Bijgevolg, als artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek hetzelfde blijft, is, in geval van vervolging voor de correctionele rechtbank door de arbeidsauditeur, de verjaringstermijn van de strafvordering gelijk aan 10 jaar en kan deze termijn niet meer gestuit worden. De kennisgeving van de beslissing van het openbaar ministerie om een strafrechtelijke vervolging in te stellen, stuit de verjaring niet meer.

In geval van administratieve vervolging voor dezelfde feiten zal de administratieve geldboete vijf jaar na de feiten echter niet meer kunnen worden opgelegd en zal de kennisgeving van de beslissing van het openbaar ministerie om een strafrechtelijke vervolging al dan niet in te stellen, de verjaring stuiten.

Om de samenhang te bewaren met andere strafrechtelijke vervolgingen wat betreft de verjaringstermijn, beveelt de Adviesraad aan om artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek af te stemmen op hetgeen opgenomen in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering om eveneens in een termijn van 10 jaar te voorzien en de stuiting van de verjaring door de daarin genoemde daden te schrappen.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Art. 16

Deze bepaling wijzigt artikel 100/6, zesde lid, 1°, van het Sociaal Strafwetboek. De opmerking onder artikel 6 van het wetsontwerp betreffende strafbare deelneming kan hier worden hernomen.

Art. 17

Dit artikel wijzigt artikel 100/10, § 1, eerste lid, 6°, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting onder artikel 6 betreffende de strafbare deelneming van dit wetsontwerp kan hier worden hernomen.

Cependant, en cas de poursuite administrative, par la Direction des amendes administratives, l'article 81 du Code pénal social prévoit quant à lui toujours un délai de cinq ans et l'interruption de la prescription.

Par conséquent, si l'article 81 du Code pénal social reste tel quel, en cas de poursuites devant le tribunal correctionnel par l'auditeur du travail, le délai de prescription de l'action publique est de 10 ans et le délai ne peut plus être interrompu. La notification de la décision du ministère public d'intenter des poursuites pénales n'interrompt plus la prescription.

En cas de poursuites administratives pour les mêmes faits, l'amende administrative ne pourra toutefois plus être infligée cinq ans après les faits et la notification de la décision du ministère public d'engager ou non des poursuites pénales interrompra la prescription.

Afin de garder la cohérence avec les poursuites pénales en ce qui concerne le délai de prescription de l'action en cas de poursuites administratives, cet article aligne l'article 81 du Code pénal social sur ce que prévoit le titre préliminaire du Code de procédure pénale afin d'y prévoir aussi un délai de 10 ans et d'y supprimer l'interruption de la prescription par les actes qui y sont cités.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 16

Cette disposition modifie l'article 100/6, alinéa 6, 1°, Code pénal social. Le commentaire repris sous l'article 6 du projet de loi portant sur la participation punissable peut être repris ici.

Art. 17

Cet article modifie l'article 100/10, § 1er, alinéa 1er, 6°, du Code pénal social.

Le commentaire repris sous l'article 6 portant sur la participation punissable de ce projet de loi peut être repris ici.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 15) maakt de Raad van State een opmerking over terminologie met betrekking tot de Franse versie van de tekst. Hij raadt aan de woorden “(co)auteur d’une infraction” te vervangen door “auteur d’une infraction ou participant à une infraction”, die duidelijker zijn dan de woorden “auteur ou participant à une infraction”.

Het advies van de Raad van State wordt in aanmerking genomen.

Art. 18

Dit artikel wijzigt artikel 100/11, derde lid, 1°, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting onder artikel 6 betreffende de strafbare deelneming van het wetsontwerp kan hier worden hernomen.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 15) maakt de Raad van State een opmerking over terminologie met betrekking tot de Franse versie van de tekst. Hij raadt aan de woorden “(co)auteur d’une infraction” te vervangen door “auteur d’une infraction ou participant à une infraction”, die duidelijker zijn dan de woorden “auteur ou participant à une infraction”.

Het advies van de Raad van State wordt in aanmerking genomen.

Art. 19

Dit artikel wijzigt artikel 100/12/1, 2°, e), van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting onder artikel 6 betreffende de strafbare deelneming van het wetsontwerp kan hier worden hernomen.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 15) maakt de Raad van State een opmerking over terminologie met betrekking tot de Franse versie van de tekst. Hij raadt aan de woorden “(co)auteur d’une infraction” te vervangen door “auteur d’une infraction ou participant à une infraction”, die duidelijker zijn dan de woorden “auteur ou participant à une infraction”.

Het advies van de Raad van State wordt in aanmerking genomen.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 15), le Conseil d’État fait une remarque de terminologie en ce qui concerne la version française du texte. Il recommande de remplacer les mots “(co)auteur d’une infraction” par les mots “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” qui sont plus clairs que les mots “auteur ou participant à une infraction”.

L’avis du Conseil d’État est pris en compte.

Art. 18

Cet article modifie l’article 100/11, alinéa 3, 1°, du Code pénal social.

Le commentaire repris sous l’article 6 portant sur la participation punissable du projet de loi peut être repris ici.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 15), le Conseil d’État fait une remarque de terminologie en ce qui concerne la version française du texte. Il recommande de remplacer les mots “(co)auteur d’une infraction” par les mots “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” qui sont plus clairs que les mots “auteur ou participant à une infraction”.

L’avis du Conseil d’État est pris en compte.

Art. 19

Cet article modifie l’article 100/12/1, 2°, e), du Code pénal social.

Le commentaire repris sous l’article 6 portant sur la participation punissable du projet de loi peut être repris ici.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 15), le Conseil d’État fait une remarque de terminologie en ce qui concerne la version française du texte. Il recommande de remplacer les mots “(co)auteur d’une infraction” par les mots “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” qui sont plus clairs que les mots “auteur ou participant à une infraction”.

L’avis du Conseil d’État est pris en compte.

Art. 20

Dit artikel wijzigt artikel 100/13, § 2, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek.

Hier moet worden verwezen naar de toelichting bij artikel 9 betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek van dit wetsontwerp.

Art. 21

Zoals hierboven aangegeven, beveelt de Adviesraad aan dat de in artikel 101 van het Sociaal Strafwetboek vastgestelde strafniveaus ongewijzigd blijven. De strafmaat in het Sociaal Strafwetboek is specifiek aangepast aan de vervolging en bestraffing van inbreuken van sociaal strafrecht.

De Adviesraad merkt echter op dat de strafrechtelijke geldboeten in het nieuwe Strafwetboek met 8 zijn vermenigvuldigd. Het is dus aangewezen om de bedragen van de strafrechtelijke geldboeten in het Sociaal Strafwetboek aan te passen door ze op dezelfde manier te vermenigvuldigen. Aangezien artikel 102, lid 1, van het Sociaal Strafwetboek bepaalt dat de in artikel 1, eerste lid, van de wet van 5 maart 1952 bedoelde opdecimes ook van toepassing zijn op administratieve geldboeten, moet dezelfde benadering worden gevolgd voor administratieve geldboeten.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 12) merkt de Raad van State het volgende op: "In dezelfde geest valt niet te begrijpen dat de artikelen 19 en 20 van het voorontwerp voorzien in een actualisering van de bedragen van de geldboeten (strafrechtelijk en administratief) in het Sociaal Strafwetboek, gelijk aan de actualisering in het Strafwetboek (namelijk een vermenigvuldiging met acht) en de stellers tegelijkertijd uitgaan van een bijkomende actualisering aan de hand van de wet van 5 maart 1952 (namelijk de verhoging met 2,5 decimen, zoals opgenomen in artikel 2 van het voorontwerp).

Het ligt immers voor de hand de bedragen van de sanctieniveaus in de artikelen 101 en 101/1 Soc. Sw. onmiddellijk in het voorontwerp te vermenigvuldigen met tien (in de plaats van met acht), en dit met ingang van de datum van inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek (namelijk de datum van inwerkingtreding van de thans aan te nemen wet)."

Om op deze opmerking van de Raad van State in te gaan, wordt verwezen naar de motivering die is uitgewerkt in artikel 2 van het wetsontwerp.

Art. 20

Cet article modifie l'article 100/13, § 2, alinéa 2, du Code pénal social.

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire développé à l'article 9 relatif à la numérotation du nouveau Code pénal de ce projet de loi.

Art. 21

Comme indiqué plus haut, le Conseil consultatif recommande de ne pas toucher aux niveaux de sanctions visés à l'article 101 du Code pénal social. L'échelle de sanctions du Code pénal social est spécifiquement adaptée à la poursuite et à la répression des infractions de droit pénal social.

Le Conseil consultatif note cependant que les montants des amendes pénales du nouveau Code pénal sont multipliés par 8. Il y a donc lieu d'adapter le montant des amendes pénales du Code pénal social en les multipliant de la même manière. Etant donné que l'article 102, alinéa 1er, du Code pénal social établit que les décimes additionnels visés à l'article 1er, alinéa 1er, de la loi du 5 mars 1952 sont également applicables aux amendes administratives, la même approche doit être adoptée pour les amendes administratives.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 12), le Conseil d'État observe ce qui suit: "Dans le même ordre d'idées, il est incompréhensible que les articles 19 et 20 de l'avant-projet prévoient une actualisation des montants des amendes (pénales et administratives) dans le Code pénal social, équivalente à l'actualisation dans le Code pénal (à savoir une multiplication par huit) et que les auteurs se fondent en même temps sur une actualisation supplémentaire en s'appuyant sur la loi du 5 mars 1952 (à savoir une majoration de 2,5 décimes, telle qu'elle est inscrite à l'article 2 de l'avant-projet).

Il va en effet de soi qu'il faut multiplier par dix (plutôt que par huit), immédiatement dans l'avant-projet, les montants des niveaux de peine fixés aux articles 101 et 101/1 du C. pén. soc., et ce à partir de la date d'entrée en vigueur du nouveau Code pénal (à savoir la date d'entrée en vigueur de la loi dont l'adoption est actuellement envisagée)."

Pour faire suite à cette observation du Conseil d'État, il est renvoyé à la justification développée à l'article 2 du projet de loi.

Aangezien het Sociaal Strafwetboek afwijkt van het strafsysteem dat door het nieuwe Strafwetboek is vastgesteld en dat alternatieve straffen in dit systeem zijn geïntegreerd, is het wenselijk om deze alternatieve straffen ook op te nemen in de straffenschaal van het Sociaal Strafwetboek.

In het nieuwe Strafwetboek kunnen voor straffen van niveau 1 en niveau 2 een probatiestraf en een werkstraf worden opgelegd. Deze straffen zijn respectievelijk vastgelegd in de artikelen 44 en 45 van het Strafwetboek. In het Sociaal Strafwetboek hebben ze dus betrekking op geldboetes en gevangenisstraffen. Daarom worden ze ingevoegd in de niveaus 2, 3 en 4 van het Sociaal Strafwetboek.

In het nieuwe Strafwetboek wordt de straf onder elektronisch toezicht een straf van niveau 2, die voortaan overeenkomt met een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar. Deze straf wordt voorgeschreven door artikel 43 van het Strafwetboek. Ze is opgenomen in niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek.

Deze bepaling zal aan rechtspractici en aan rechtsonderhorigen toelaten kennis te nemen van het volledige systeem van sancties dat van toepassing is op de inbreuken van sociaal strafrecht.

Opgemerkt moet worden dat de straffenschaal van het nieuwe Strafwetboek op niveau 2 ook voorziet in de behandeling onder vrijheidsberoving en de veroordeling bij schuldigverklaring.

In niveau 1 zijn verder voorzien de verbeurdverklaring, de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel en de veroordeling bij schuldigverklaring.

Om het straffenpalet dat in het sociaal strafrecht kan worden opgelegd verder te diversifiëren, wordt voorgesteld om de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel in de sanctieschaal op te nemen. Deze straf bestaat uit een veroordeling tot het betalen van een bedrag vastgesteld op basis van het voordeel dat de delinquent heeft behaald of hoopte te behalen door het misdrijf te plegen. Deze straf kan worden opgelegd als hoofdstraf voor strafbare feiten van niveau 2 of 3 in het sociaal strafrecht.

Deze straf kan ook worden opgelegd als bijkomende straf voor inbreuken van niveau 4, overeenkomstig artikel 37 van het nieuwe Strafwetboek.

Deze straf is vastgelegd in artikel 55 van het nieuwe Strafwetboek. In de commentaar bij dit artikel wordt het volgende bepaald: "Teneinde een buitensporige

Étant donné que le Code pénal social déroge au système de peines établi par le nouveau Code pénal, et que les peines alternatives sont intégrées dans ce système, il est opportun de prévoir également ces peines alternatives dans l'échelle des peines du Code pénal social.

Dans le nouveau Code pénal, la peine de probation et la peine de travail peuvent être prononcées pour une peine de niveau 1 et de niveau 2. Ces peines sont respectivement prescrites par les articles 44 et 45 du Code pénal. Dans le Code pénal social, elles concernent donc les peines d'amende et les peines d'emprisonnement. C'est la raison pour laquelle elles sont insérées dans les niveaux 2, 3 et 4 du Code pénal social.

Dans le nouveau Code pénal, la peine de surveillance électronique devient une peine de niveau 2, correspondant désormais à une peine d'emprisonnement comprise entre six mois et trois ans. Elle est prescrite par l'article 43 du Code pénal. Elle est reprise dans le niveau 4 du Code pénal social.

Cette disposition permettra aux praticiens et aux justiciables de prendre connaissance de l'ensemble du système des sanctions applicables aux infractions de droit pénal social.

Il convient de noter que l'échelle des peines du nouveau Code pénal prévoit également, au niveau 2, la peine de traitement sous privation de liberté ainsi que la condamnation par déclaration de culpabilité.

Au niveau 1, sont en outre prévues la peine de confiscation, la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction, ainsi que la condamnation par déclaration de culpabilité.

Afin de diversifier davantage l'éventail des peines susceptibles d'être prononcées en droit pénal social, il est proposé d'intégrer la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction dans l'échelle des sanctions. Cette peine consiste en une condamnation au paiement d'un montant fixé en fonction du profit que le délinquant a obtenu ou espérait obtenir en commettant l'infraction. Elle peut être prononcée à titre de peine principale pour les infractions de niveau 2 ou 3 en droit pénal social.

Cette peine peut également être prononcée comme peine accessoire pour les infractions de niveau 4, conformément à l'article 37 du nouveau Code pénal.

Le régime de cette peine est déterminé par l'article 55 du Code pénal. Le commentaire de cet article établit ce qui suit: "Afin d'éviter un cumul excessif de

cumulatie van bijkomende vermogensstraffen voor een zelfde misdrijf te vermijden, kan deze straf alleen worden uitgesproken in de plaats van een bijkomende geldboete wanneer de rechter van oordeel is dat het door wet bepaalde bedrag van die geldboete onvoldoende is. Aangezien zij een bijkomende straf is, kan de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel worden gecombineerd met een hoofdstraf, die desgevallend een geldboete kan zijn, maar niet met een geldboete als bijkomende straf behoudens wanneer de wetgever dit anders bepaalt in boek 2 of in bijzondere strafwetten.”

De andere straffen die zijn opgenomen in niveaus 1 en 2 van het nieuwe Strafwetboek, zoals de verbeurdverklaring, de veroordeling bij schuldigverklaring en de behandeling onder vrijheidsberoving, worden niet opgenomen in de sanctieschaal van het Sociaal Strafwetboek. Het in artikel 101 voorziene repressieve systeem vormt namelijk een coherent geheel dat specifiek is afgestemd op de bestraffing van inbreuken op het sociaal strafrecht, waarin de strafrechtelijke geldboete en de administratieve geldboete een prominente plaats innemen.

Hoe dan ook, sommige van deze straffen, zoals de verbeurdverklaring, staan wel op de lijst van bijkomende straffen die in het sociaal strafrecht kunnen worden toegepast.

In het kader van inbreuken van niveau 4 bepaalt de wet dat de geldboete cumulatief kan worden opgelegd met een andere straf van hetzelfde niveau. In dat geval heeft de boete het karakter van een bijkomende straf. Vanwege dit bijkomende karakter kan deze straf worden toegevoegd aan een hoofdstraf.

Art. 22

De toelichting bij de voorgestelde wijzigingen van artikel 101 van het Sociaal Strafwetboek kan hier worden hernomen om de wijziging in artikel 101/1 van het Sociaal Strafwetboek te begrijpen.

Art. 23

Dit artikel voegt een artikel 101/2 in, als opschrift “De vervangende straffen in geval van niet-uitvoering van de probatiestrafen en werkstraffen”.

Het heeft tot doel de inhoud van de vervangende straffen te verduidelijken die kunnen worden toegepast ingeval van de niet-uitvoering van de uitgesproken probatiestraf of van de uitgesproken werkstraf.

sanctions à caractère patrimonial accessoires pour une même infraction, cette peine peut être prononcée en lieu et place de l’amende accessoire lorsque le juge estime que le montant de celle-ci, tel que prévu par la loi, est insuffisant. Lorsqu’elle constitue une peine accessoire, la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l’infraction peut dès lors être cumulée avec une peine principale, y compris une peine d’amende, mais ne peut l’être avec une amende accessoire.”

Les autres peines inscrites dans les niveaux 1 et 2 du nouveau Code pénal, telles que la peine de confiscation, la condamnation par déclaration de culpabilité et la peine de traitement sous privation de liberté, ne sont pas reprises dans l’échelle des sanctions du Code pénal social. En effet, le système répressif prévu à l’article 101 constitue un ensemble cohérent et spécifiquement adapté à la sanction des infractions de droit pénal social, dans lequel l’amende pénale et l’amende administrative occupent une place prépondérante.

Quoi qu’il en soit, certaines de ces peines, comme la peine de confiscation, figurent dans la liste des peines accessoires susceptibles de s’appliquer en droit pénal social sur la base de l’article 37 du Code pénal.

Dans le cadre des infractions de niveau 4, la loi prévoit que la peine d’amende peut être prononcée cumulativement avec une autre peine relevant du même niveau. Dans une telle hypothèse, l’amende revêt le caractère de peine accessoire. En raison de ce caractère accessoire, cette peine peut s’ajouter à une peine principale.

Art. 22

Le commentaire qui explique les modifications proposées à l’article 101 du Code pénal social peut être repris pour comprendre la modification apportée à l’article 101/1 du Code pénal social.

Art. 23

Cet article insère un article 101/2, intitulé “Les peines subsidiaires en cas de non-exécution des peines de probation et de travail”.

Il vise à détailler le contenu des peines subsidiaires qui pourront être appliquées en cas d’absence d’exécution de la peine de probation prononcée ou de la peine de travail prononcée.

Het nieuwe artikel 101/2 bepaalt dus dat wanneer de rechter een probatiestraf of een werkstraf van niveau 2 of 3 uitspreekt, legt hij een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste 20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste zes maanden op en wanneer de rechter een probatiestraf of een werkstraf van niveau 4 uitspreekt, legt hij een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste 20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste één jaar op.

Art. 24

Dit artikel voert een artikel 101/3 in het Sociaal Strafwetboek in, met als opschrift “De gelijkstelling van sancties van het Sociaal Strafwetboek met de straffen van het Strafwetboek”.

Dit werd oorspronkelijk opgesteld op basis van een aanbeveling van het advies nr. 2025/003 van de Adviesraad van het Sociaal Strafwetboek.

In het voormeld advies, om ervoor te zorgen dat de beginselen van het nieuwe Strafwetboek kunnen worden toegepast op het sociaal strafrecht, beveelt de Adviesraad aan een concordantieregel in te voeren om de link te leggen tussen de strafniveaus in het nieuwe Strafwetboek en de sanctieniveaus in het Sociaal Strafwetboek.

In zijn advies nr. 2025/008 van 19 november 2025 kwam de Adviesraad terug op de gelijkstellingsregel die hij aanvankelijk had voorgesteld.

Het College van Procureurs-generaal heeft ook een advies gedateerd op 28 november 2025 uitgebracht dat in dezelfde richting gaat als het tweede advies van de Adviesraad. Die twee adviezen werden nagezien en in rekening genomen tijdens de opstelling van de finale regels van assimilatie die door dit artikel in het Sociaal strafwetboek ingevoerd wordt om te zorgen voor een coherente afstemming tussen de sancties waarin het sociaal strafrecht voorziet en de strafmaat van het nieuwe Strafwetboek. In dit verband werd rekening gehouden met het specifieke karakter van het sociaal strafrecht en de belangrijke rol die de geldboete speelt bij de bestraffing van inbreuken.

Volgens deze regel worden de straffen van niveaus 2 en 3 waarin artikel 101 voorziet, gelijkgesteld met een straf van niveau 1 van het Strafwetboek voor de toepassing van de bepalingen van boek I van dat wetboek, en wordt de straf van niveau 4 gelijkgesteld met een straf van niveau 3 van het Strafwetboek.

Le nouvel article 101/2 prévoit donc que lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 2 ou 3, il inflige une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à six mois au plus et que lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 4, il inflige une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à un an au plus.

Art. 24

Cet article insère l'article 101/3, intitulé “L'assimilation des sanctions du Code pénal social aux peines du Code pénal” dans le Code pénal social.

Il a été rédigé au départ sur la base d'une recommandation de l'avis n° 2025/003 du Conseil consultatif du droit pénal social.

Dans l'avis précité, pour que les principes du nouveau Code pénal puissent s'appliquer au droit pénal social, le Conseil consultatif recommande de prévoir une règle de concordance qui permet de faire le lien entre les niveaux de peine du nouveau Code pénal et les niveaux de sanctions du Code pénal social.

Dans son avis n° 2025/008 du 19 novembre 2025, le Conseil consultatif est revenu sur la règle d'assimilation qu'il avait initialement proposée.

Le Collège des Procureurs généraux a aussi émis un avis daté du 28 novembre 2025 allant dans le même sens que le second avis du Conseil consultatif. Ces deux avis ont été analysés et pris en considération dans l'élaboration de la règle finale d'assimilation instaurée par cet article dans le Code pénal social afin d'assurer une correspondance cohérente entre les sanctions prévues en droit pénal social et les niveaux de peines du nouveau Code pénal. À cet égard, il a été tenu compte de la spécificité du droit pénal social et du rôle prépondérant que joue l'amende dans la répression des infractions.

Suivant cette règle, les peines de niveaux 2 et 3 prévues à l'article 101 sont assimilées à une peine de niveau 1 du Code pénal pour l'application des dispositions du livre Ier de ce Code et la peine de niveau 4 est assimilée à une peine de niveau 3 du Code pénal.

De keuze wordt gemaakt in het ontwerp van artikel 101/3 om de straf van niveau 4 in het sociaal strafrecht gelijk te stellen aan een straf van niveau 3 van het Strafwetboek.

De Raad en het College stellen voor om het maximumbedrag van de strafrechtelijke geldboetes op het hoogste niveau van beide strafscales met elkaar te vergelijken.

In zijn advies wijst het College van procureurs-generaal op de noodzaak om de ernst van de sancties in het sociaal strafrecht te beoordelen in het licht van de strafrechtelijke geldboeten, die een centrale rol spelen in het sociaal strafrecht en daardoor bijzonder hoog zijn. Het College van procureurs-generaal spreekt zich als volgt uit:

“Dans l’avant-projet, l’article 19 modifie l’article 101 du Code pénal social en définissant (notamment) la sanction de niveau 4 comme suit: emprisonnement de six mois à trois ans et une amende pénale de 4800 euros à 56.000 euros. L’amende est donc supérieure à une sanction de niveau 8 du nouveau Code pénal. En outre, une différence majeure est que le montant de l’amende “pénale sociale” est en principe à multiplier par le nombre de travailleurs concernés (en vertu de l’article 103 du Code pénal social, le montant maximal de l’amende est donc de 5.600.000 euros), alors que, dans le Code pénal, l’amende n’est pas multipliée, sauf exceptions. En pratique, le montant des amendes en droit pénal social est donc très élevé en comparaison avec le Code pénal, ce qui est logique eu égard au but recherché par la délinquance sociale, à savoir le gain financier. Si l’on s’en tient aux peines d’emprisonnement, l’assimilation d’une sanction de niveau 4 du “droit pénal social” à une sanction de niveau 2 du “Code pénal” semble logique. En revanche, si l’on prend en compte l’amende et la finalité de la délinquance sociale, une assimilation à tout le moins à un niveau 3 du “Code pénal” apparaît plus appropriée.”

Een soortgelijke analyse is te vinden in het advies van de Adviesraad.

De gelijkstelling van de straf van niveau 3 in het sociaal strafrecht met een straf van niveau 1 van het Strafwetboek is gebaseerd op het advies van het College van procureurs-generaal. Het voorstel van de Adviesraad om de straf van niveau 3 in het sociaal strafrecht gelijk te stellen met een straf van niveau 2 wordt dan ook niet overgenomen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat niveau 3 van het Sociaal Strafwetboek geen gevangenisstraf omvat, waardoor een vergelijking met een strafniveau dat

Il a été choisi, dans l’article 101/3 en projet, d’assimiler la peine de niveau 4 en droit pénal social à une peine de niveau 3 du Code pénal.

Le Conseil et le Collège proposent de comparer le montant maximal des amendes pénales prévues aux niveaux les plus élevés des deux échelles de peines.

Dans son avis, le Collège des procureurs généraux attire l’attention sur la nécessité d’apprécier la gravité des sanctions en droit pénal social à la lumière des amendes pénales qui jouent un rôle central en droit pénal social et qui sont de ce fait, particulièrement élevées. Le Collège des procureurs généraux s’exprime de la manière suivante:

“Dans l’avant-projet, l’article 19 modifie l’article 101 du Code pénal social en définissant (notamment) la sanction de niveau 4 comme suit: emprisonnement de six mois à trois ans et une amende pénale de 4800 euros à 56.000 euros. L’amende est donc supérieure à une sanction de niveau 8 du nouveau Code pénal. En outre, une différence majeure est que le montant de l’amende “pénale sociale” est en principe à multiplier par le nombre de travailleurs concernés (en vertu de l’article 103 du Code pénal social, le montant maximal de l’amende est donc de 5.600.000 euros), alors que, dans le Code pénal, l’amende n’est pas multipliée, sauf exceptions. En pratique, le montant des amendes en droit pénal social est donc très élevé en comparaison avec le Code pénal, ce qui est logique eu égard au but recherché par la délinquance sociale, à savoir le gain financier. Si l’on s’en tient aux peines d’emprisonnement, l’assimilation d’une sanction de niveau 4 du “droit pénal social” à une sanction de niveau 2 du “Code pénal” semble logique. En revanche, si l’on prend en compte l’amende et la finalité de la délinquance sociale, une assimilation à tout le moins à un niveau 3 du “Code pénal” apparaît plus appropriée.”

Une analyse similaire se retrouve dans l’avis du Conseil consultatif.

L’assimilation de la peine de niveau 3 en droit pénal social à une peine de niveau 1 du Code pénal repose sur l’avis du Collège des procureurs généraux. La proposition du Conseil consultatif, qui propose de faire correspondre la peine de niveau 3 en droit pénal social avec une peine de niveau 2 n’a dès lors pas été retenue.

Il convient de noter ici que le niveau 3 du Code pénal social ne comporte pas de peine d’emprisonnement, ce qui rend inopportun un rapprochement avec un niveau

een vrijheidsstraf voorziet, zoals voorgesteld door de Adviesraad, niet op zijn plaats is.

Bovendien blijft de maximale geldboete die van toepassing is op niveau 3 van het Sociaal Strafwetboek lager dan die welke is voorzien voor straffen van niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek, waardoor een coherente overeenkomst tussen deze twee sanctieniveaus kan worden vastgesteld.

Ook het bedrag van de strafrechtelijke geldboete van niveau 2 van het Sociaal Strafwetboek valt binnen het boetebedrag van niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek. Het lijkt logisch om deze twee strafniveaus gelijk te stellen.

Art. 25

Aan artikel 106 van het Sociaal Strafwetboek betreffende het exploitatieverbod en de bedrijfssluiting worden meerdere wijzigingen aangebracht. Dezelfde wijzigingen worden aangebracht in artikel 107.

De voorgestelde wijziging in punt 1° volgt op het advies van de Raad van State (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punten 17 tot 18.3). De Raad van State merkt op dat artikel 106 van het Sociaal Strafwetboek een exploitatieverbod en bedrijfssluiting voorschrijft, die beide facultatief en tijdelijk zijn. Deze straffen stellen de rechter in staat om, wanneer een inbreuk van niveau 3 of 4 is begaan, de veroordeelde het verbod op te leggen om zelf of via een tussenpersoon, een onderneming of een inrichting geheel of gedeeltelijk uit te baten of bij de onderneming of inrichting waar de inbreuk is begaan onder gelijk welke hoedanigheid te worden tewerkgesteld of de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of inrichting waar de inbreuken werden begaan te bevelen. Met artikel 107 kan de rechter de veroordeelde verbieden om zijn beroep rechtstreeks of onrechtstreeks en in welke hoedanigheid ook uit te oefenen als hij ernstig misbruik gemaakt heeft van zijn beroep om de inbreuk te leggen.

Het nieuwe Strafwetboek voorziet echter in een bijkomende straf van beroepsverbod (artikel 48) en een bijkomende straf van verbod om een activiteit die deel uitmaakt van het voorwerp uit te oefenen (artikel 57). Deze straffen kunnen worden opgelegd voor alle inbreuken, ongeacht het voorziene strafniveau.

De Raad van State stelt zich evenwel vragen bij de opportuniteit om deze artikelen van het nieuwe Strafwetboek toe te passen op de inbreuken van het sociaal strafrecht, aangezien de daarin vervatte straffen

de peine prévoyant une peine privative de liberté, tel que proposé par le Conseil consultatif.

Par ailleurs, l'amende maximale applicable au niveau 3 du Code pénal social demeure inférieure à celle prévue pour les peines de niveau 1 du nouveau Code pénal, ce qui permet d'établir une correspondance cohérente entre ces deux niveaux de sanction.

Ensuite, le montant de l'amende pénale de niveau 2 du Code pénal social se fonde dans la fourchette de l'amende pénale reprise dans le niveau 1 du nouveau Code pénal. Il apparaît cohérent d'assimiler ces deux niveaux de peine.

Art. 25

Plusieurs modifications sont apportées à l'article 106 du Code pénal social relatif à l'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise. Les mêmes modifications sont apportées à l'article 107.

La modification proposée au point 1° fait suite à l'avis du Conseil d'État (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, points 17 à 18.3). Le Conseil d'État observe que l'article 106 du Code pénal social prescrit une peine d'interdiction d'exploiter ainsi qu'une peine de fermeture, toutes deux facultatives et temporaires. Elles permettent au juge, lorsqu'une infraction de niveau 3 ou 4 a été commise, d'interdire au condamné d'exploiter, soit par lui-même, soit par personne interposée, une entreprise ou un établissement en tout ou en partie ou d'être employé dans l'entreprise ou l'établissement où l'infraction a été commise à quelque titre que ce soit ou de prononcer la fermeture de tout ou partie de l'entreprise ou de l'établissement dans lequel les infractions ont été commises. Avec l'article 107, le juge peut interdire au condamné d'exercer sa profession, directement ou indirectement, à quelque titre que ce soit s'il a abusé gravement de sa profession pour commettre l'infraction.

Or, le nouveau Code pénal prévoit une peine accessoire d'interdiction professionnelle (article 48) et une peine accessoire d'exercer une activité relevant de l'objet (article 57). Ces peines peuvent être prononcées pour toutes les infractions, quel que soit le niveau de peine prévu.

Le Conseil d'État s'interroge toutefois sur l'opportunité d'appliquer ces articles du nouveau Code pénal aux infractions de droit pénal social, dès lors que les peines qu'ils comportent pourraient viser toutes les infractions, y

betrekking zouden kunnen hebben op alle inbreuken, met inbegrip van de minder ernstige, in tegenstelling tot de artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek, die beperkt zijn tot ernstige inbreuken.

Hij merkt ook op dat artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek het bestaan van specifieke afwijkende bepalingen niet in de weg staat. Daarbij moet evenwel ondubbelzinnig duidelijk zijn of de wetgever in het Sociaal Strafwetboek al dan niet wil afwijken van de algemene bepalingen van het nieuw Strafwetboek. Bij elke afwijking moet er bovendien over worden gewaakt geen schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in het leven te roepen.

Om elk conflict tussen de straffen van het sociaal strafrecht en die van het gemeen strafrecht te vermijden, stelt de Raad van State voor om in artikel 106 uitdrukkelijk de toepassing van artikel 57 van het Strafwetboek op de inbreuken van het sociaal strafrecht uit te sluiten, evenals in artikel 107 de toepassing van artikel 48 van het Strafwetboek op de inbreuken van het sociaal strafrecht.

De bepaling onder 2° van dit artikel beoogt de opheffing van de derde lid van het artikel 106 van het Sociaal Strafwetboek. Het hangt samen met de inhoud van de wijziging die door artikel 58 van het wetsontwerp in artikel 235 van hetzelfde Wetboek wordt aangebracht.

De wijzigingen van de artikelen 106, 107 en 235 van het voormelde Wetboek worden aanbevolen door de Adviesraad voor het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek over bijkomende straffen, nl. het exploitatieverbod, het beroepsverbod en de sluiting van de onderneming, zijn enkel van toepassing als de strafbaarstelling bedoeld in boek 2 van het Sociaal Strafwetboek daarin voorziet.

Sinds de wijziging daarvan, doorgevoerd via de voormelde wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, bevatten voormelde artikelen 106, § 1 en 107, § 1 allebei een nieuw lid dat voorziet het volgende: "Voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 kan de rechter enkel exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber."

Die verduidelijking inzake het bovengenoemde artikel 235 is nodig aangezien de persoon die bestraft kan worden voor het gepleegd hebben van de inbreuk van

compris mineures, contrairement aux articles 106 et 107 du Code pénal social, limités aux infractions graves.

Il observe aussi que l'article 77 du nouveau Code pénal ne fait pas obstacle à l'existence de dispositions dérogatoires spécifiques. Il doit toutefois être clairement et sans ambiguïté établi si le législateur entend ou non déroger, dans le Code pénal social, aux dispositions générales du nouveau Code pénal. En outre, toute dérogation doit veiller à ne pas créer une violation des articles 10 et 11 de la Constitution.

Afin d'éviter tout conflit entre les peines de droit pénal social et les peines de droit pénal commun, le Conseil d'État suggère d'exclure expressément l'application de l'article 57 du Code pénal aux infractions de droit pénal social dans l'article 106 ainsi que l'application de l'article 48 du Code pénal aux infractions de droit pénal social dans l'article 107.

Le point 2° de cet article vise à abroger l'alinéa 3 de l'article 106 du Code pénal social. Il est lié au contenu de la modification apportée à l'article 235 du même Code par l'article 58 du projet de loi.

Les modifications des articles 106, 107 et 235 du Code précité sont recommandées par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Les articles 106 et 107 du Code pénal social relatifs aux peines accessoires que sont l'interdiction d'exploiter, l'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise s'appliquent uniquement si l'incrimination prévue dans le livre 2 du Code pénal social le prévoit.

Depuis leur modification par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, le § 1er de l'article 106 et le § 1er de l'article 107 précités contiennent tous les deux un nouvel alinéa, qui prévoit que: "Pour l'infraction visée à l'article 235, le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire."

Cette précision concernant l'article 235 précité est nécessaire étant donné que la personne punissable pour avoir commis l'infraction d'escroquerie en droit

oplichting in het sociaal strafrecht bedoeld in artikel 235 “eenieder” is, en niet enkel de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.

Artikel 235 voorziet echter niet in de toepassing van de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek. Het lid met “De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.” staat er niet in.

Die lacune wordt verklaard door het feit dat de veralgemening van de straffen in artikelen 106 en 107 van het bovengenoemde Wetboek naar alle inbreuken die strafbaar zijn met een sanctie van niveaus 3 en 4 oorspronkelijk deel uitmaakte van het wetsontwerp dat de wet van 15 mei 2024 geworden is. Bijgevolg was een dergelijke zin onnodig op dat moment in artikel 235.

Het wetsontwerp dat uiteindelijk aangenomen werd, bevatte zo’n veralgemening echter niet en het lid dat voorzag in de mogelijkheid dat de rechter de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek oplegt, werd per vergissing niet toegevoegd aan bovengenoemd artikel 235. Artikel 235 voorziet momenteel dus niet in zo’n mogelijkheid voor de rechter.

Om dit probleem van samenhang tussen de artikelen 106, 107 en 235 van het Sociaal Strafwetboek op te lossen, wordt in artikel 235 door artikel 58 van dit wetsontwerp de zin “De rechter kan bovendien de straffen uitgesproken in de artikelen 106 en 107 opleggen” ingevoegd. Bij oplichting in het sociaal strafrecht kan de rechter dus de straffen opleggen die zijn voorzien in de artikelen 106 en 107.

Het nieuwe lid van de artikelen 106 en 107 dat bepaalt dat voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 de rechter enkel een exploitatieverbod of een bedrijfssluiting kan opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber, wordt door hetzelfde artikel 58 van dit wetsontwerp verplaatst naar artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek, met het oog op de duidelijkheid en om de specifieke regels voor de toepassing van de straffen waarin de artikelen 106 en 107 voorzien voor de inbreuk van oplichting in het sociaal strafrecht beter te begrijpen.

Deze wijziging houdt de opheffing in van het derde lid van de artikelen 106 en 107 van het voormeld Wetboek.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetwijzigingen.

pénal social visée à l’article 235 est “quiconque” et pas uniquement l’employeur, son préposé ou son mandataire.

Cependant, l’article 235 ne prévoit pas que les peines des articles 106 et 107 du Code pénal social s’appliquent. L’alinéa qui mentionne “Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107” ne s’y retrouve pas.

Cette lacune résulte du fait que la généralisation des peines des articles 106 et 107 du Code précité à toutes les infractions punissables de la sanction de niveaux 3 et 4 était initialement prévue dans le projet de loi devenu la loi du 15 mai 2024; Partant, une telle phrase n’était dès lors pas requise dans l’article 235.

Cependant, le projet de loi finalement adopté n’a pas retenu une telle généralisation et l’alinéa prévoyant la possibilité pour le juge de prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107 du Code pénal social n’a par erreur pas été inséré dans l’article 235 précité qui ne permet donc pas une telle possibilité pour le juge jusqu’à présent.

Afin de résoudre ce problème de cohérence entre les articles 106, 107 et 235 du Code pénal social, l’alinéa qui prévoit que “Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107” est inséré dans l’article 235 par l’article 58. Ainsi, en cas d’escroquerie en droit pénal social, le juge pourra prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Le nouvel alinéa des articles 106 et 107 qui prévoit que pour l’infraction visée à l’article 235, le juge ne peut prononcer une peine d’interdiction d’exploiter ou de fermeture de l’entreprise que si l’infraction a été commise par l’employeur, son préposé ou son mandataire est déplacé par le même article 58 de ce projet de loi dans l’article 235 du Code pénal social, dans un souci de clarté et de compréhension des règles spécifiques d’application des peines prévues dans les articles 106 et 107 à l’infraction d’escroquerie en droit pénal social.

Ce déplacement implique l’abrogation de l’alinéa 3 des articles 106 et 107 du Code précité.

Il s’agit d’une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d’initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

De wijziging van punt 3° volgt ook op het advies van de Raad van State (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punten 17 tot en met 18.3).

Volgens de Raad van State moet voor andere aspecten van de artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek worden nagegaan of al dan niet moet worden afgeweken van de bepalingen van het Strafwetboek. Zo moeten ze nagaan of paragraaf 2 van de artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek, waarin de aanvang en de berekening van de duur wordt bepaald, niet in overeenstemming moet worden gebracht met het bepaalde daarover in artikel 48, derde en vierde lid, nieuw Strafwetboek.

De straf van exploitatieverbod of bedrijfssluiting heeft uitwerking vanaf het ogenblik waarop de veroordeling definitief wordt. De duur van de straf wordt echter berekend vanaf het moment waarop de veroordeelde de gevangenisstraf heeft ondergaan. De tekst bepaalt ook dat de duur van de straf begint te lopen vanaf de dag van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Hierbij moet worden opgemerkt dat de tekst van het Strafwetboek veel vollediger is, aangezien hij ook andere vormen van vervroegde invrijheidstelling beoogt, zoals de voorlopige invrijheidstelling en het elektronisch toezicht.

Daarom vervangt punt 3° de volledige paragraaf 2 van artikel 106 door een formulering die identiek is aan die van het Strafwetboek.

De Raad van State beveelt aan na te gaan waarom de in de artikelen 48, vierde lid, en 57, derde lid, van het nieuwe Strafwetboek, opgenomen mogelijkheid voor de strafuitvoeringsrechtbank om te beslissen een in kracht van gewijsde getreden veroordeling waarbij een verbod is opgelegd, te wijzigen door de duur of de omvang van het verbod te beperken, het op te schorten of het te beëindigen, niet wordt opgenomen. De Raad van State verwijst in dit verband naar het advies van de Adviesraad, dat het volgende bepaalt: *“Afin d’assurer la plus grande uniformité dans les interdictions professionnelles, le Conseil consultatif demande aussi que le Code pénal social se réfère à l’article 47, alinéa 4, du Code pénal”*.

Op de opmerking van de Raad van State kan als volgt worden geantwoord: Deze wijzigingen lijken voorbarig, aangezien het wetsontwerp betreffende de regeling van een tijdelijk kader voor de uitvoering van straffen in het kader van de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek nog in behandeling is. Dit wetsontwerp bevat verschillende uitvoeringsbepalingen van straffen voorzien in het nieuwe Strafwetboek die van toepassing zijn op rechtspersonen (zoals dienstverleningsstraf ten gunste van de gemeenschap of verbod om een activiteit die deel uitmaakt van het voorwerp uit te oefenen).

La modification du point 3° fait également suite à l’avis du Conseil d’État (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, points 17 à 18.3).

Selon le Conseil d’État, il y a lieu d’examiner, pour d’autres aspects des articles 106 et 107 du Code pénal social, s’il convient ou non de déroger aux dispositions du Code pénal. Il est opportun de vérifier si le paragraphe 2 des articles 106 et 107 du Code pénal social, relatif au point de départ et au calcul de la durée, ne doit pas être mis en conformité avec les dispositions correspondantes de l’article 48, alinéas 3 et 4, du nouveau Code pénal.

La peine d’interdiction d’exploiter ou de fermeture produit ses effets lorsque la condamnation devient définitive. Cependant, la durée de la peine se calcule dès que le condamné a effectué la peine d’emprisonnement. Le texte indique aussi que la durée de la peine commence à courir à partir du jour de la libération conditionnelle. Il faut noter ici que le texte du Code pénal est beaucoup plus complet étant donné qu’il vise d’autre forme de libération anticipée telles que la libération provisoire et la surveillance électronique.

C’est pourquoi le point 3° remplace l’ensemble du paragraphe 2 de l’article 106 par une formulation identique à celle du Code pénal.

Le Conseil d’État recommande d’examiner pourquoi la possibilité, prévue aux articles 48, alinéa 4, et 57, alinéa 3, du nouveau Code pénal, pour le tribunal de l’application des peines de modifier une condamnation passée en force de chose jugée comportant une interdiction – en en limitant la durée ou la portée, en la suspendant ou en y mettant fin – n’est pas reprise. Le Conseil d’État renvoie à cet égard à l’avis du Conseil consultatif qui dispose ce qui suit: *“Afin d’assurer la plus grande uniformité dans les interdictions professionnelles, le Conseil consultatif demande aussi que le Code pénal social se réfère à l’article 47, alinéa 4, du Code pénal”*.

Il peut être répondu à la remarque du Conseil d’État comme suit: Ces changements apparaissent prématurés dans la mesure où le projet de loi relatif à la réglementation d’un cadre temporaire de l’exécution des peines en vue de l’entrée en vigueur du nouveau Code pénal est encore en cours d’adoption. Celui-ci contient plusieurs dispositions d’exécution des peines prévues par le nouveau Code pénal applicables aux personnes morales (telles que la prestation en faveur de la communauté ou l’interdiction d’exercer une activité relevant de l’objet). Il n’envisage pas de prévoir un cadre légal pour les peines

Het voorziet niet in een wettelijk kader voor straffen die van toepassing zijn op rechtspersonen die niet door het Strafwetboek worden bestreken. Deze kwestie kan worden onderzocht bij de opmaak van een Wetboek van Strafvuivering.

Ten slotte stelt de Raad van State zich de vraag of, aangezien paragraaf 4 van de artikelen 106 en 107 Soc. Sw. “[e]lke inbreuk” van het niet naleven van een verbod of een sluiting strafbaar stelt, deze bepalingen niet in overeenstemming moeten worden gebracht met artikel 686 van het nieuwe Strafwetboek waar wordt vereist dat er sprake is van het “opzettelijk” overtreden van de opgelegde straf.

Met deze opmerking wordt rekening gehouden en de paragrafen 4 van de artikelen 106 en 107 worden in overeenstemming gebracht met artikel 686 van het nieuwe Strafwetboek. Dat is het doel van punt 4°.

Art. 26

De uitgebreide opmerkingen ter toelichting van de wijzigingen aan artikel 106 zijn eveneens van toepassing op de wijzigingen aan artikel 107 van het Sociaal Strafwetboek.

Art. 27

De toelichting die is uitgewerkt om de wijzigingen aan artikel 106 door punt 3° te verklaren, is eveneens van toepassing op de wijzigingen aan artikel 107/1 van het Sociaal Strafwetboek.

Hier moet worden opgemerkt dat een bepaling van het wetsontwerp erin voorziet een artikel 107/2 in te voegen in hoofdstuk 3 (“De op de strafrechtelijke sancties toepasselijke regels”) van titel 6 (“Bestrafing van de inbreuken in het algemeen”) van het Sociaal Strafwetboek. Dit nieuwe artikel sloot aan bij het advies dat de Adviesraad heeft uitgebracht over de wetten van 24 februari 2024 tot invoering van boek I en boek II van het Strafwetboek.

Om zo volledig mogelijk aan het nieuwe Strafwetboek te voldoen, stelt de Adviesraad voor om in boek 1 van het Sociaal Strafwetboek een algemene bepaling over het moreel bestanddeel op te nemen, waarin staat dat inbreuken die geen moreel bestanddeel bevatten dat bestaat uit een algemeen opzet of een bijzonder opzet, reglementaire inbreuken vormen. Volgens de Adviesraad is deze toevoeging nodig omdat op die manier rekening kan worden gehouden met het specifiek karakter van het sociaal strafrecht, waar de meeste inbreuken reglementaire inbreuken zijn.

applicables aux personnes morales non visées par le Code pénal. Cette question pourra se poser au moment de l’élaboration d’un Code d’exécution des peines.

Enfin, le Conseil d’État se pose la question de savoir si, dans la mesure où le paragraphe 4 des articles 106 et 107 du Code pénal social incrimine “toute infraction” au non-respect d’une interdiction ou d’une fermeture, ces dispositions ne doivent pas être mises en conformité avec l’article 686 du nouveau Code pénal, qui exige que la violation de la peine imposée soit intentionnelle.

Il est tenu compte de cette remarque et les paragraphes 4 des articles 106 et 107 sont mis en conformité avec l’article 686 du nouveau Code pénal. C’est l’objet du point 4°.

Art. 26

Les commentaires développés pour expliquer les modifications apportées à l’article 106 valent également pour les modifications apportées à l’article 107 du Code pénal social.

Art. 27

Le commentaire développé pour expliquer les modifications apportées à l’article 106 par le point 3° valent également pour les modifications apportées à l’article 107/1 du Code pénal social.

Il convient de relever ici qu’une disposition du projet de loi prévoyait d’insérer un article 107/2 dans le chapitre 3 (“Les règles applicables aux sanctions pénales”) du titre 6 (“Répression des infractions en général”) du Code pénal social. Ce nouvel article faisait suite à l’avis que le Conseil consultatif a rendu sur les lois du 24 février 2024 introduisant le livre Ier et le livre II du Code pénal.

Afin que la conformité avec le nouveau Code pénal soit la plus complète possible, le Conseil consultatif suggère d’insérer dans le livre 1er du Code pénal social une disposition générale portant sur l’élément moral qui dispose que les infractions qui ne contiennent pas d’élément moral qui consiste en un dol général ou un dol spécial constituent des infractions réglementaires. Selon le Conseil consultatif, cet ajout est nécessaire car il permet de tenir compte de la spécificité du droit pénal social où la plupart des infractions sont des infractions réglementaires.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punten 19.1 tot en met 19.3) merkt de Raad van State op dat artikel 7 van het nieuwe Strafwetboek vier categorieën van misdrijven onderscheidt naargelang de vereisten inzake het moreel bestanddeel: de reglementaire misdrijven, de opzettelijke misdrijven gekenmerkt door het algemeen opzet, de opzettelijke misdrijven gekenmerkt door een bijzonder opzet en de onopzettelijke misdrijven.

De Raad van State vervolgt als volgt. “Artikel 7 nieuw Sw. heeft tot gevolg dat voor de misdrijven waarvoor de strafbaarstelling een opzet vereist, de wetgever dit uitdrukkelijk in de delictsomschrijving tot uiting moet brengen.”

Voor de Raad van State: “[houdt] de door het nieuw Strafwetboek gekozen werkwijze voor misdrijven waarbij een algemeen opzet is vereist, [...] in dat het begrip “opzettelijk” wordt toegevoegd aan de delictsomschrijving, terwijl voor misdrijven waarbij een bijzonder opzet is vereist dit moet blijken uit de formulering van de delictsomschrijving. De delictsomschrijvingen die niet de term “opzettelijk” bevatten of geen formulering bevatten waaruit een bijzonder opzet blijkt, zijn reglementaire misdrijven.”

De Raad van State voegt daaraan toe dat het wetsontwerp niet afwijkt van deze benadering. Hij stelt dan ook voor deze nieuwe bepaling te schrappen, eraan herinnerend dat overeenkomstig artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek de algemene regels van boek I van het nieuwe Strafwetboek van toepassing zijn op de sociaalrechtelijke strafbare feiten, behoudens uitdrukkelijke afwijking. Het advies van de Raad van State is gevolgd en deze bepaling is geschrapt.

Art. 28

Deze bepaling wijzigt artikel 108, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek. Artikel 108 voorziet in een specifieke herhalingsregel in het sociaal strafrecht. Het tweede lid bepaalt dat hoofdstuk V van boek I van het Strafwetboek niet van toepassing is op de in boek II bedoelde inbreuken. Hier wordt voorgesteld om de verwijzingen naar de overeenkomstige artikelen van het nieuwe Strafwetboek te actualiseren.

Hier moet worden opgemerkt dat een bepaling van het wetsontwerp erin voorzag een nieuw artikel 108/1 in het Sociaal Strafwetboek in te voegen naar aanleiding van het advies van de Adviesraad.

De toelichting bij het artikel herinnerde eraan dat de poging tot het plegen van een opzettelijk misdrijf met het nieuwe Strafwetboek steeds strafbaar is. Er werd ook

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, points 19.1 à 19.3), le Conseil d’État observe que l’article 7 du nouveau Code pénal identifie quatre catégories d’infractions en fonction des exigences requises pour l’élément moral: les infractions réglementaires, les infractions intentionnelles caractérisées par le dol général, les infractions intentionnelles caractérisées par un dol spécial et les infractions involontaires.

Le Conseil d’État poursuit comme suit. “L’article 7 du nouveau C. pén. emporte que pour les infractions pour lesquelles l’incrimination requiert un dol, le législateur doit l’exprimer expressément dans la définition de l’infraction.”

Pour le Conseil d’État: “Le procédé choisi par le nouveau Code pénal pour les infractions qui requièrent un dol général implique que le terme “délibérément” soit ajouté à la définition de l’infraction, tandis que pour les infractions qui requièrent un dol spécial, cela doit ressortir de la formulation de la définition de l’infraction. Les définitions d’infractions qui ne contiennent pas le terme “délibérément” ou qui ne contiennent pas de formulation dont il ressort un dol spécial sont des infractions réglementaires.”

Le Conseil d’État ajoute que le projet de loi ne déroge pas à cette approche. Il propose dès lors de supprimer cette nouvelle disposition en rappelant que suivant l’article 77 du nouveau Code pénal, les règles générales du livre 1er du nouveau Code pénal s’applique aux infractions de droit pénal social sauf dérogation expresse. L’avis du Conseil d’État a été suivi et cette disposition a été supprimée.

Art. 28

Cette disposition modifie l’article 108, alinéa 2, du Code pénal social. L’article 108 prévoit une règle de récidive spécifique en droit pénal social. L’alinéa 2 détermine que le chapitre V du livre 1er du Code pénal n’est pas applicable aux infractions visées par le livre II. Il est proposé ici d’actualiser les renvois vers les articles correspondants du nouveau Code pénal.

Il convient de relever ici qu’une disposition du projet de loi prévoyait d’insérer un nouvel article 108/1 dans le Code pénal social suite à l’avis du Conseil consultatif.

Le commentaire de l’article rappelait que la tentative de commettre une infraction intentionnelle est toujours punissable avec le nouveau Code pénal. Il se référait

verwezen naar de aanbeveling van de Adviesraad in zijn advies over het nieuwe Strafwetboek om in boek I van het Sociaal Strafwetboek een nieuw artikel 108/1 in te voegen waarin wordt verduidelijkt dat de poging tot de opzettelijke inbreuken van boek II strafbaar is overeenkomstig artikel 9 van het nieuwe Strafwetboek.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 20) preciseert de Raad van State het volgende met betrekking tot deze nieuwe bepaling: “Het van toepassing verklaren van artikel 9 nieuw Sw. op de inbreuken van het Sociaal Strafwetboek is overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. overbodig. Het ontworpen artikel 108/1 Soc. Sw. wordt het best weggelaten.”

Er wordt gevolg gegeven aan de opmerking van de Raad van State.

Art. 29

Deze bepaling heft artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek op.

De versie voorgelegd aan de Raad van State stelde voor om de verwijzingen in het voormelde artikel 109 naar de overeenkomstige artikelen van het nieuwe Strafwetboek te actualiseren.

In zijn advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 21) beveelt de Raad van State echter aan om artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek op te heffen om de volgende reden: “Het van toepassing verklaren van artikel 19 nieuw Sw. op de inbreuken van het Sociaal Strafwetboek is overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. overbodig. Er wordt het best een bepaling in het voorontwerp opgenomen die artikel 109 Soc. Sw. opheft.”

Het advies van de Raad van State wordt op dit punt gevolgd. Artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek, met als opschrift “Deelneming aan de inbreuk”, wordt opgeheven.

Art. 30

Het nieuwe Strafwetboek definieert de straffen die overeenkomen met de acht niveaus in de straffenschaal en bepaalt ook de straffen die van toepassing zijn in geval van verzachtende omstandigheden. Strafverminderingen worden geïntegreerd in de bepalingen van deze nieuwe straffenschaal. Er zijn geen regels meer die vergelijkbaar zijn met de artikelen 80 en volgende van het Strafwetboek.

aussi à la recommandation du Conseil Consultatif dans son avis sur le nouveau Code pénal: insérer un nouvel article 108/1 dans le livre 1er du Code pénal social précisant que la tentative des infractions intentionnelles du livre 2 est punissable conformément à l'article 9 du nouveau Code pénal.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 20), le Conseil d'État précise ce qui suit au sujet de cette nouvelle disposition: “Conformément à l'article 77 du nouveau C. pén., il est superflu de rendre l'article 9 du nouveau C. pén. applicable aux infractions du Code pénal social. Mieux vaudrait omettre l'article 108/1, en projet, du C. pén. soc.”

Il est donné suite à la remarque du Conseil d'État.

Art. 29

Cette disposition abroge l'article 109 du Code pénal social.

La version soumise au Conseil d'État proposait d'actualiser les renvois vers les articles correspondants du nouveau Code pénal dans l'article 109 précité.

Dans son avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025, (point 21), le Conseil d'État recommande cependant d'abroger l'article 109 du Code pénal social pour le motif suivant: “Conformément à l'article 77 du nouveau C. pén., il est superflu de rendre l'article 19 du nouveau C. pén. applicable aux infractions du Code pénal social. Mieux vaudrait prévoir dans l'avant-projet une disposition qui abroge l'article 109 du C. pén. soc.”

L'avis du Conseil d'État est suivi sur ce point. L'article 109 du Code pénal social intitulé “La participation à l'infraction”, est abrogé.

Art. 30

Le nouveau Code pénal définit les peines qui correspondent aux huit niveaux reprises dans l'échelle des peines et il détermine également quelles sont les peines applicables en cas de circonstances atténuantes. Les réductions des peines seront intégrées dans les dispositions de cette nouvelle échelle de peines. On ne retrouve plus de règles semblables à celles prescrites par les articles 80 et suivants du Code pénal.

Artikel 110 van het Sociaal Strafwetboek bevat echter een regel over verzachtende omstandigheden die verwijst naar artikel 85 van het Strafwetboek. Zoals hierboven vermeld, wordt deze bepaling geschrapt en is er geen equivalente bepaling in het nieuwe Strafwetboek. Bovendien wordt er verwezen naar politiestraffen, die ook in het nieuwe wetboek zijn opgeheven.

In zijn advies nr. 2025/003 dat op eigen initiatief werd uitgebracht op 13 juni 2025 over de wetten van 29 februari 2024 tot invoering van de boeken I en II van het nieuwe Strafwetboek beveelt de Adviesraad aan deze bijzondere bepaling te behouden. Om te bepalen hoe geldboeten mogen worden verlaagd in geval van verzachtende omstandigheden, stelt de Adviesraad voor om een specifiek bedrag vast te stellen waaronder ze niet mogen worden verlaagd. Voor gevangenisstraffen is de Adviesraad van mening dat de minimumdrempel van één maand kan worden opgenomen in het Sociaal Strafwetboek in geval van verzachtende omstandigheden.

De Adviesraad begrijpt dat het nieuwe Strafwetboek de korte gevangenisstraffen afschaft en de minimumdrempel voor de gevangenisstraf die als hoofdstraf kan opgelegd worden, vaststelt op zes maanden. Het nieuwe Strafwetboek schrijft ook een vervangende straf voor van minimaal een maand en maximaal zes maanden in geval van niet-naleving van de werkstraf en van de probatiestraf. De Adviesraad beveelt aan de drempel van één maand op te nemen in het Sociaal Strafwetboek in geval van verzachtende omstandigheden.

De Adviesraad werd op dit punt gevolgd. Het wetsontwerp past artikel 110 van het Sociaal Strafwetboek aan, rekening houdend met de aanbevelingen van de Adviesraad.

De tekst van het artikel is aangepast aan de opmerking die door de Raad van State werd gemaakt over de Nederlandse tekst van het artikel in zijn advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 22). Aangezien de wijzigingen die moeten worden aangebracht aan de Franse en Nederlandse tekst van het derde lid van artikel 110 van het Sociaal Strafwetboek echter verschillend zijn, wordt in een bepaling onder 3° ingevoegd in dit artikel in plaats van beide wijzigingen in de bepaling onder 2° op te nemen.

Art. 31

Deze bepaling wijzigt artikel 110/1 van het Sociaal Strafwetboek. Het moreel bestanddeel wordt in dit artikel aangepast. Overeenkomstig het opzet van het nieuwe Strafwetboek moet het algemeen opzet worden

Or l'article 110 du Code pénal social contient une règle relative aux circonstances atténuantes qui fait référence à l'article 85 du Code pénal. Comme indiqué plus haut, cette disposition est supprimée et on ne retrouve pas de disposition équivalente dans le nouveau Code pénal. De plus, elle renvoie aux peines de police qui sont également abrogées dans le nouveau Code.

Dans son avis n° 2025/003 rendu d'initiative le 13 juin 2025 sur les lois du 29 février 2024 introduisant les livres Ier et II du nouveau Code pénal, le Conseil consultatif recommande de maintenir cette disposition particulière. Pour déterminer la manière dont la peine d'amende peut être diminuée en cas de circonstances atténuantes, le Conseil propose de fixer un montant concret en dessous duquel elles ne peuvent être réduites. Pour la peine d'emprisonnement, le Conseil consultatif est d'avis que le seuil minimum d'un mois peut être repris dans le Code pénal social en cas de circonstances atténuantes.

Le Conseil consultatif comprend que le nouveau Code pénal supprime les courtes peines d'emprisonnement et fixe à une durée de six mois le seuil minimum de la peine d'emprisonnement qui peut être infligée à titre principal. Le nouveau Code pénal prescrit aussi un emprisonnement subsidiaire d'un mois au moins à six mois au plus en cas de non-exécution de la peine de travail et de probation autonome. Le Conseil consultatif recommande de reprendre le seuil d'un mois peut être dans le Code pénal social en cas de circonstances atténuantes.

Le Conseil consultatif a été suivi sur ce point. Le projet de loi adapte l'article 110 du Code pénal social en tenant compte des recommandations émises par le Conseil consultatif.

Le texte de l'article a été adapté à la remarque émise sur le texte néerlandais de l'article par le Conseil d'État dans son avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 22). Cependant, étant donné que les modifications à apporter au texte français et au texte néerlandais de l'alinéa 3 de l'article 110 du Code pénal social sont différentes, un 3° est inséré dans cet article modificatif au lieu d'insérer les deux modifications dans le 2°.

Art. 31

Cette disposition modifie l'article 110/1 du Code pénal social. La composante morale est adaptée dans cet article. Conformément à l'économie du nouveau Code pénal, l'intention générale doit être mentionnée dans

vermeld in de beschrijving van de inbreukdoor de huidige terminologie (wetens en willens) te vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 32

Deze bepaling wijzigt artikel 113 van het Sociaal Strafwetboek. Het nieuwe Strafwetboek maakt een einde aan de driedeling tussen overtreding/wanbedrijf/misdaad. Daarom worden de verwijzingen naar deze begrippen vervangen. Om in overeenstemming te zijn met het nieuwe Strafwetboek, wordt voorgesteld om het woord “misdadig” in artikel 113 te schrappen.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 33

Dit artikel wijzigt artikel 115/1 van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van dit wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Art. 34

Dit artikel wijzigt artikel 116 van het Sociaal Strafwetboek.

Hier wordt verwezen naar de toelichting over het moreel bestanddeel bij artikel 31 van het wetsontwerp.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 35

Dit artikel wijzigt artikel 117 van het Sociaal Strafwetboek.

Hier moet worden verwezen naar de toelichting bij de artikelen 6 en 9 betreffende de strafbare deelneming en de nummering van het nieuwe Strafwetboek van dit wetsontwerp.

In zijn advies (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 24) maakt de Raad van State een terminologische opmerking, waarmee hier rekening wordt gehouden.

la description de l'infraction par le remplacement de la terminologie actuelle (sciemment et volontairement) par le mot “délibérément”.

Art. 32

Cette disposition modifie l'article 113 du Code pénal social. Le nouveau Code pénal met fin à la division tripartite entre contravention/délit/crime. Dès lors, les références à ces notions sont remplacées. Pour être en concordance avec le nouveau Code pénal, il est proposé de supprimer le mot “délictueuse” dans l'article 113.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 33

Cet article modifie l'article 115/1 du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 de ce projet de loi peut être repris ici.

Art. 34

Cet article modifie l'article 116 du Code pénal social.

Il est renvoyé ici au commentaire portant sur l'élément moral repris sous l'article 31 du projet de loi.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 35

Cet article modifie l'article 117 du Code pénal social.

Il y a lieu de reprendre ici le commentaire développé aux articles 6 et 9 portant sur la participation punissable et la numérotation du nouveau Code pénal de ce projet de loi.

Dans son avis (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 24), le Conseil d'État formule une observation de terminologie dont il est tenu compte ici.

Art. 36

Dit artikel brengt de Nederlandse en Franse versie van artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek, dat inbreuken op artikel 38 van de programmawet van 26 december 2022 bestraft, met elkaar in overeenstemming, aangezien ze niet overeenstemmen.

Artikel 60 van het wetsontwerp brengt op zijn beurt de Nederlandse en Franse versie van artikel 38 van de programmawet van 26 december 2022, die evenmin overeenstemmen, met elkaar in overeenstemming.

Er ontbreken woorden in de Nederlandse en Franse versie van het voormelde artikel 38 en van het voormelde artikel 137/4.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Art. 37

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Art. 38

Dit artikel brengt verschillende wijzigingen aan in artikel 162 van het Sociaal Strafwetboek.

Ten eerste vervangt het artikel 162, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek om daarin de verwijzing naar de artikelen 177, § 1, en 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1 toe te voegen en om daarin de verwijzing naar artikel 233, § 1, 1°, van het Sociaal Strafwetboek te schrappen.

Het betreft aanbevelingen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Aangezien artikel 177, § 1, inbreuken i.v.m. onwetige terbeschikkingstelling bestraft en artikel 223, § 1, eerste lid, de werkgever bestraft die heeft nagelaten een aangifte met verantwoording van het bedrag van de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen te bezorgen aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid (1°) of die

Art. 36

Cet article met en concordance les versions néerlandaise et française de l'article 137/4 du Code pénal social qui punit les infractions à l'article 38 de la loi-programme du 26 décembre 2022 car elles ne correspondent pas.

L'article 60 du projet de loi met quant à lui en concordance les versions néerlandaise et française de l'article 38 de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui ne correspondent pas non plus.

Des mots manquent dans les versions en néerlandais et en français de l'article 38 et de l'article 137/4 précités.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 37

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Art. 38

Cet article apporte plusieurs modifications à l'article 162 du Code pénal social.

Premièrement, il remplace l'article 162, alinéa 3, du Code pénal social pour y ajouter la référence aux articles 177, § 1er, et 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1 ainsi que pour y supprimer celle à l'article 233, § 1er, 1°, du Code pénal social.

Il s'agit de recommandations émises par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Vu que l'article 177, § 1er, punit des infractions en matière de mise à disposition illégale et que l'article 223, § 1er, alinéa 1er, punit l'employeur qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale une déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues (1°) ou qui n'a pas établi de déclaration justificative

geen verklaring tot verantwoording van het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen heeft opgesteld (1°/1), is de vermelding ervan in artikel 162, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek, dat inbreuken in het kader van sociale dumping bestraft, gerechtvaardigd.

Tegenovergesteld houdt de verwijzing naar artikel 233 § 1, 1° geen steek, aangezien die bepaling bestraft met een sanctie van niveau 4, “eenieder die wetens en wilens een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden”.

Deze inbreuk houdt geen verband noch met loon, noch met sociale dumping.

De vermelding van artikel 233, § 1, 1°, is duidelijk een typefout.

Ten tweede vult dit artikel 162 van het Sociaal Strafwetboek aan met een nieuw lid dat de rechter de mogelijkheid biedt om de in de artikelen 106 en 107 bedoelde bijkomende straffen op te leggen wanneer hij kennisneemt van de in het derde lid van artikel 162 bedoelde inbreuken, namelijk inbreuken i.v.m. het loon die tegelijkertijd met andere in dat artikel opgesomde inbreuken worden gepleegd (inbreuken die sociale dumping kunnen vormen).

Deze wijziging wordt aanbevolen door zowel de Nationale Arbeidsraad in zijn advies nr. 2.394 van 19 december 2023 over het voorontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en diverse bepalingen van sociaal strafrecht als door de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Naar aanleiding van advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 25) van de Raad van State worden de woorden “het eerste lid” vervangen door de woorden “het derde lid” in de bepaling onder 2°.

Art. 39

Dit artikel wijzigt artikel 175, § 4, van het Sociaal Strafwetboek.

Met het nieuwe Strafwetboek moeten bepaalde begrippen worden aangepast. Het Strafwetboek verwijst niet langer naar bijzondere verbeurdverklaring, maar alleen nog naar verbeurdverklaring. De term “bijzondere” moet worden geschrapt. Voor het overige moet hier worden

du montant des cotisations de sécurité sociale dues (1°/1), leur mention dans l'article 162, alinéa 3, du Code pénal social qui punit les infractions commises dans le cadre d'un dumping social se justifie.

À l'inverse, la référence à l'article 233, § 1er, 1°, n'a aucun sens vu que ce dernier punit d'une sanction de niveau 4, “quiconque qui a sciemment et volontairement fait une déclaration inexacte ou incomplète pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu”.

Cette infraction n'a aucun lien ni avec la rémunération, ni avec le dumping social.

La mention de l'article 233, § 1er, 1°, est manifestement une erreur de frappe.

Deuxièmement, cet article complète l'article 162 du Code pénal social par un nouvel alinéa qui permet au juge de pouvoir prononcer les peines accessoires prévues aux articles 106 et 107 quand il a à connaître des infractions visées à l'alinéa 3 de l'article 162, c'est-à-dire les infractions en matière de rémunération commises en même temps qu'autres infractions qui y sont énumérées (infractions pouvant constituer du dumping social).

Cette modification est recommandée aussi bien par le Conseil National du Travail dans son avis n° 2.394 du 19 décembre 2023 sur l'avant-projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social que par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Suite à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 25) du Conseil d'État, les mots “*het eerste lid*” dans le texte en néerlandais sont remplacés par les mots “*het derde lid*” dans le texte néerlandais du 2° de cet article.

Art. 39

Cet article modifie l'article 175, § 4, du Code pénal social.

Avec le nouveau Code pénal, certaines notions doivent être adaptées. Le Code pénal ne fait plus référence à la confiscation spéciale mais uniquement la confiscation. Il convient d'abroger le terme “spéciale”. Pour le surplus, il y a lieu de reprendre ici le commentaire relatif

verwezen naar de toelichting betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek bij artikel 9 van het wetsontwerp.

Art. 40

Dit artikel wijzigt artikel 175/1, § 8, van het Sociaal Strafwetboek.

Hier wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 39 van het wetsontwerp.

Art. 41

Dit artikel beoogt de inhoud van artikel 177, § 1, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek te vervangen door een verwijzing naar de inbreuk van onwettige terbeschikkingstelling in geval van samenloop met andere inbreuken die, niet in de huidige versie wordt vermeld, om de verwijzing naar artikel 162, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek toe te voegen en om de verwijzing naar artikel 233, § 1, 1°, van het Sociaal Strafwetboek te vervangen door een verwijzing naar artikel 223, § 1, lid 1, 1°.

Het betreft aanbevelingen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Het tweede lid werd ingevoegd in artikel 177, § 1, van het Sociaal Strafwetboek dat inbreuken inzake terbeschikkingstelling bestraft, door de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, naar analogie met het lid dat al ingevoegd was in artikel 162 van hetzelfde Wetboek door de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie met als doel inbreuken die in een context van sociale dumping gepleegd worden, met een zwaardere sanctie te bestraffen.

Zoals zij geformuleerd is, is deze bepaling van artikel 177, § 1, die tot doel heeft inbreuken in het kader van sociale dumping zwaarder te bestraffen, niet van toepassing. Zij verwijst namelijk niet naar de inbreuk van onwettige terbeschikkingstelling in geval van samenloop met andere inbreuken, aangezien het gewoon gekopieerd/geplakt is van het derde lid van het voormelde artikel 162.

Artikel 177, § 1, tweede lid, van voormeld Wetboek moet dus worden gewijzigd om rekening te houden met de inbreuk van onwettige terbeschikkingstelling, die

à la numérotation du nouveau Code pénal développé à l'article 9 du projet de loi.

Art. 40

Cet article modifie l'article 175/1, § 8, du Code pénal social.

Ici, il est renvoyé au commentaire repris sous l'article 39 du projet de loi.

Art. 41

Cet article vise à remplacer le contenu de l'article 177, § 1er, alinéa 2, du Code pénal social pour y faire référence à l'infraction de mise à disposition illégale en cas de concours avec d'autres infractions qui n'est pas mentionnée dans la version actuelle, pour y ajouter la mention de l'article 162, aliéna 2, du Code pénal social et pour y remplacer la référence à l'article 233, § 1er, 1°, du Code pénal social par celle à l'article 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1.

Il s'agit de recommandations émises par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

L'alinéa 2 a été inséré dans l'article 177, § 1er, du Code pénal social qui punit les infractions en matière de mise à disposition, par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, par analogie avec l'alinéa déjà inséré dans l'article 162 du même Code par la loi du 25 avril 2014 portant des dispositions diverses en matière de Justice afin de punir d'une sanction plus grave les infractions commises dans un contexte de dumping social.

Telle qu'elle est libellée, cette disposition de l'article 177, § 1er, qui a pour but de punir d'une sanction plus grave les infractions commises dans un contexte de dumping social n'est pas applicable. Elle ne fait en effet pas référence à l'infraction de mise à disposition illégale en cas de concours avec d'autres infractions car il s'agit d'un pur copié/collé de l'alinéa 3 de l'article 162 précité.

L'article 177, § 1er, alinéa 2, du Code précité doit donc être modifié pour tenir compte de l'infraction de mise à disposition illégale qui est l'infraction punie par

strafbaar is op grond van artikel 177, en bijgevolg moet ook de verwijzing naar artikel 162, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek worden toegevoegd.

Bovendien vervangt dit artikel ook de verwijzing naar artikel 233, § 1, 1°, van het Sociaal Strafwetboek door een verwijzing naar artikel 223, § 1, 1°, aangezien het geen zin heeft om artikel 233, § 1, 1°, te vermelden, gelet op het feit dat artikel 233, § 1, 1°, met een sanctie van niveau 4 bestraft “eenieder die wetens en willens een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden” en het feit dat deze inbreuk geen verband houdt met het ter beschikking stellen van werknemers, noch met sociale dumping.

De vermelding van artikel 233, § 1, 1°, is duidelijk een typefout.

De verwijzing naar artikel 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, van het Sociaal Strafwetboek zou daarentegen gerechtvaardigd zijn in artikel 177, § 1, van hetzelfde Wetboek. Deze bepalingen bestraffen de werkgever die heeft nagelaten een aangifte met verantwoording van het bedrag van de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen te bezorgen aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid (1°) of die geen verklaring tot verantwoording van het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen heeft opgesteld (1°/1). De verwijzing naar artikel 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1 in artikel 177 wordt door dit artikel toegevoegd.

Art. 42

Dit artikel wijzigt artikel 181, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Art. 43

Dit artikel wijzigt artikel 181/1, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

l'article 177 et il convient également par voie de conséquence d'y ajouter la référence à l'article 162, alinéa 2, du Code pénal social.

Par ailleurs, cet article y remplace également la référence à l'article 233, § 1er, 1°, du Code pénal social par celle à l'article 223, § 1er, 1°, car y mentionner l'article 233, § 1er, 1°, n'a aucun sens vu que l'article 233, § 1er, 1°, punit d'une sanction de niveau 4, “quiconque qui a sciemment et volontairement fait une déclaration inexacte ou incomplète pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu” et le fait que cette infraction n'a aucun lien ni avec la mise à disposition, ni avec le dumping social.

La mention de l'article 233, § 1er, 1°, est manifestement une erreur de frappe.

Par contre, la référence à l'article 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1 du Code pénal social se justifierait dans l'article 177, § 1er, du même Code. Ces dispositions punissent en effet l'employeur qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale une déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues (1°) ou qui n'a pas établi de déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues (1°/1). La référence à l'article 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, dans l'article 177 est ajoutée par cet article.

Art. 42

Cet article modifie l'article 181, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Art. 43

Cet article modifie l'article 181/1, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Art. 44

Dit artikel vult artikel 182, § 1, van het Sociaal Strafwetboek aan met een lid dat de rechter toestaat de in de artikelen 106 en 107 voorziene bijkomende straffen op te leggen wanneer hij kennis moet nemen van in dat artikel bedoelde inbreuken die betrekking hebben op de voorafgaande melding van werknemers die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 4 en die sociale dumping kunnen uitmaken.

Het gaat om een aanbeveling die is gedaan zowel door de Nationale Arbeidsraad in zijn advies nr. 2.394 van 19 december 2023 over het voorontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en diverse bepalingen van sociaal strafrecht als door de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Art. 45

Dit artikel brengt twee wijzigingen aan in artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek.

Voor punt 1° kan worden verwezen naar de toelichting over het moreel bestanddeel dat in artikel 31 van het wetsontwerp ontwikkeld werd.

In zijn punt 2° vult dit artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek aan, dat bestraft eenieder die arbeid verricht in ondergeschikt verband die wetens en willens deze arbeid uitoefent wetende dat deze niet aangegeven is, met een lid dat expliciet vermeldt dat dit artikel niet van toepassing is op slachtoffers van mensenhandel, die als dusdanig worden erkend, naar aanleiding van een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2023/003 en in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025 om de rechtszekerheid van slachtoffers van mensenhandel te waarborgen.

De versie van het ontwerp van het ingevoegde lid in artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek die voor advies aan de Raad van State werd voorgelegd, preciseerde uitdrukkelijk dat artikel 183/1 niet van toepassing is op de als zodanig erkende slachtoffers van mensenhandel.

Echter, in zijn advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 28) formuleert de Raad van State de volgende overwegingen: "Het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel vereist onder meer dat een strafbepaling wordt geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt,

Art. 44

Cet article complète l'article 182, § 1er, du Code pénal social par l'alinéa qui permet au juge de pouvoir prononcer les peines accessoires prévues aux articles 106 et 107 quand il a à connaître d'infractions visées à cet article qui sont des infractions relatives à la déclaration préalable pour les travailleurs salariés punissables d'une sanction de niveau 4 et qui peuvent constituer du dumping social.

Il s'agit d'une recommandation émise aussi bien par le Conseil National du Travail dans son avis n° 2.394 du 19 décembre 2023 sur l'avant-projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social que par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 45

Cet article apporte deux modifications à l'article 183/1 du Code pénal social.

Pour le point 1°, on peut reprendre le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi.

En son point 2°, cet article complète l'article 183/1 du Code pénal social qui punit toute personne qui accomplit sciemment et volontairement un travail dans un lien de subordination en sachant qu'il n'est pas déclaré, par un alinéa, suite à une recommandation émise par le Conseil Consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2023/003 et dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 afin d'assurer la sécurité juridique des victimes de la traite des êtres humains.

La version du projet d'alinéa inséré dans l'article 183/1 du Code pénal social soumise pour avis au Conseil d'État précisait explicitement que l'article 183/1 n'est pas applicable aux victimes de la traite des êtres humains reconnues comme telles.

Cependant, dans son avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 28), le Conseil d'État émet les considérations suivantes: "Le principe de légalité en matière pénale exige notamment qu'une disposition pénale soit formulée en des termes permettant à chacun, au moment où il adopte un comportement, de

kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het vereist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten. Het ontworpen artikel 183/1, derde lid, Soc. Sw. voldoet niet aan die vereisten. Het is onduidelijk hoe het begrip “de als zodanig erkende” slachtoffers van mensenhandel moet worden begrepen. Bovendien moet er rekening mee worden gehouden dat in artikel 264 nieuw Sw. ten gunste van het slachtoffer van mensenhandel een verschoningsgrond is opgenomen, gelijkaardig aan artikel 433*quinquies*, § 5, Sw. Artikel 264 nieuw Sw. bepaalt: “Het slachtoffer van mensenhandel dat deelneemt aan misdrijven waarop door de wet een straf van niveau 1, 2, 3, 4, 5 of 6 is gesteld als direct gevolg van zijn uitbuiting wordt niet gestraft voor die misdrijven.” In de parlementaire voorbereiding bij de wet van 29 februari 2024 “tot invoering van boek II van het Strafwetboek” wordt uitdrukkelijk verwezen naar de toepassing van deze bepaling op de misdrijven in het Sociaal Strafwetboek, inzonderheid het niet-aangegeven werk zoals bedoeld in artikel 183/1. In het ontworpen artikel 183/1, derde lid, Soc. Sw. moet bijgevolg een formulering worden gehanteerd die aansluit bij die van artikel 264 nieuw Sw. Er moet meer bepaald worden verwezen naar het feit dat de inbreuk bedoeld in het eerste lid niet wordt bestraft wanneer ze door een slachtoffer van mensenhandel gepleegd is als direct gevolg van zijn uitbuiting.”.

Het in artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek ingevoegde ontwerp van lid wordt aangepast overeenkomstig het voormelde advies van de Raad van State en luidt voortaan als volgt: “De in het eerste lid bedoelde inbreuk wordt niet bestraft wanneer zij is gepleegd door een slachtoffer van mensenhandel als rechtstreeks gevolg van zijn uitbuiting.”.

Art. 46

Dit artikel wijzigd artikel 184, tweede en derde lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp et werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

déterminer si ce comportement est ou non punissable. Il impose que le législateur définisse, en des termes suffisamment précis, clairs et offrant une sécurité juridique, les faits qui sont incriminés, de manière à ce que, d’une part, celui qui adopte un comportement puisse apprécier à l’avance de manière adéquate la conséquence pénale de ce comportement et, d’autre part, qu’aucun pouvoir d’appréciation excessif ne soit laissé au juge. L’article 183/1, alinéa 3, du Code pénal social, tel qu’il est conçu ne répond pas à ces exigences. Il n’est pas clair comment il faut comprendre la notion de “victimes reconnues comme telles” de la traite des êtres humains. En outre, il faut tenir compte du fait que l’article 264 nouveau du Code pénal prévoit, en faveur de la victime de la traite des êtres humains, une cause d’excuse similaire à celle de l’article 433*quinquies*, § 5, du Code pénal. L’article 264 nouveau du Code pénal dispose: “La victime de la traite des êtres humains qui participe à des infractions punies par la loi d’une peine de niveau 1, 2, 3, 4, 5 ou 6, en conséquence directe de son exploitation, n’est pas punie pour ces infractions.”. Les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 “portant insertion du livre II du Code pénal” font expressément référence à l’application de cette disposition aux infractions du Code pénal social, notamment au travail non déclaré visé à l’article 183/1. Il convient dès lors, dans l’article 183/1, alinéa 3, du Code pénal social en projet, d’adopter une formulation qui se rapproche de celle de l’article 264 nouveau du Code pénal. Il faut en particulier prévoir que l’infraction visée à l’alinéa 1er n’est pas punie lorsqu’elle a été commise par une victime de la traite des êtres humains en conséquence directe de son exploitation.”.

Le projet d’alinéa inséré dans l’article 183/1, du Code pénal social est adapté conformément à l’avis précité du Conseil d’État et devient ce qui suit: “L’infraction visée à l’alinéa 1er n’est pas punie lorsqu’elle est commise par une victime de la traite des êtres humains en conséquence directe de son exploitation.”.

Art. 46

Cet article modifie l’article 184, alinéas 2 et 3, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l’élément moral développé à l’article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Art. 47

Dit artikel vult artikel 184/1/2 van het Sociaal Strafwetboek, dat werd ingevoegd door de wet van 19 juni 2022 houdende diverse bepalingen betreffende de detachering van bestuurders in de wegvervoersector aan om de rechter in staat te stellen de voorziene in artikelen 106 en 107 bijkomende straffen op te leggen wanneer hij kennis moet nemen van inbreuken bedoeld in de paragrafen 2, 3 en 4 van dit artikel 184/1/2.

Gezien de aard van de inbreuken die op grond van artikel 184/1/2 (de medeaansprakelijkheid in geval van het uitvoeren van diensten van wegvervoer) strafbaar zijn met de sanctie van niveau 4, wordt dit artikel aangevuld met een paragraaf 5 om de rechter de mogelijkheid te bieden de bijkomende straffen van de artikelen 106 en 107 toe te passen.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

Art. 48 en 49

Deze artikelen vullen de artikelen 184/1/3, 184/1/4 en 184/1/5 van het Sociaal Strafwetboek aan, die daarin werden ingevoegd door de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, om de rechter in staat te stellen de in de artikelen 106 en 107 voorziene bijkomende straffen op te leggen wanneer hij kennis moet nemen van de in deze artikelen bedoelde inbreuken.

Deze artikelen bestraffen respectievelijk inbreuken i.v.m. de organisatie van de onderaanneming in het kader van overheidsopdrachten (artikel 184/1/3), de organisatie van de onderaanneming in het kader van concessieovereenkomsten (artikel 184/1/4) en buiten het kader van overheidsopdrachten (artikel 184/1/5).

De voormelde wet van 15 mei 2024 heeft in het Sociaal Strafwetboek deze artikelen ingevoegd die oorspronkelijk in een ander wetsontwerp stonden maar die d.m.v. amendementen ingevoegd werden in het wetsontwerp tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het sociaal strafrecht tijdens de behandeling ervan door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Hoewel de sanctie waarin voorzien wordt in die artikelen van niveau 4 is, voorzien die artikelen er niet in dat de

Art. 47

Cet article complète l'article 184/1/2 du Code pénal social qui y a été inséré par la loi du 19 juin 2022 portant diverses dispositions concernant le détachement de conducteurs dans le domaine du transport routier pour permettre au juge de pouvoir prononcer les peines accessoires prévues aux articles 106 et 107 quand il a à connaître d'infractions visées aux paragraphes 2, 3 et 4 de cet article 184/1/2.

Etant donné la nature des infractions punissables par l'article 184/1/2 (la coresponsabilité en cas d'exécution de services de transport routier) de la sanction de niveau 4, il est complété par un paragraphe 5 pour y prévoir la possibilité pour le juge d'appliquer les peines accessoires des articles 106 et 107.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 48 et 49

Ces articles complètent les articles 184/1/3, 184/1/4 et 184/1/5 du Code pénal social qui y ont été insérés par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, pour permettre au juge de pouvoir prononcer les peines accessoires prévues aux articles 106 et 107 quand il a à connaître d'infractions visées à ces articles.

Ces articles punissent respectivement les infractions en matière d'organisation de la sous-traitance dans le cadre de marchés publics (article 184/1/3), dans le cadre des contrats de concessions (article 184/1/4) ou hors marchés publics (article 184/1/5).

La loi précitée du 15 mai 2024 a inséré dans le Code pénal social ces articles qui se trouvaient au départ dans un autre projet de loi mais qui ont été introduits par amendements dans le projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social lors de l'examen de ce dernier par la Chambre des représentants.

Bien que la sanction prévue dans ces articles soit celle de niveau 4, ces articles ne prévoient pas que les

straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 uitgesproken kunnen worden door de rechter. Oorspronkelijk veralgemeende het wetsontwerp tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het sociaal strafrecht immers de toepassing van de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Wetboek naar de inbreuken die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 3 of niveau 4 zonder dat de wettelijke bepaling die de inbreuk beschrijft, dient te voorzien in deze toepassing. In het uiteindelijk aangenomen wetsontwerp is een dergelijke veralgemening echter niet opgenomen.

Gezien de ernst van de inbreuken die strafbaar zijn met de sanctie van niveau 4 door de nieuwe artikelen 184/1/3, 184/1/4 en 184/1/5 van het Sociaal Strafwetboek, die kunnen worden gepleegd in een context van sociale dumping, worden deze bepalingen aangevuld met een paragraaf 5 om de rechter in staat te stellen de in de artikelen 106 en 107 voorziene straffen toe te passen.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetwijzigingen.

Art. 50

Dit artikel wijzigt artikel 204, § 1, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Art. 51

Dit artikel wijzigt artikel 208 van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 52

Dit artikel wijzigt artikel 214, eerste lid, 3°, van het Sociaal Strafwetboek.

peines des articles 106 et 107 peuvent être prononcées par le juge. En effet, lors de sa rédaction initiale, le projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social généralisait l'application des peines des articles 106 et 107 du Code aux infractions punies de la sanction de niveau 3 ou de niveau 4 sans que la disposition légale décrivant l'infraction doive prévoir cette application. Cependant, le projet de loi finalement adopté n'a pas retenu une telle généralisation.

Compte tenu de la gravité des infractions sanctionnées au niveau 4 par les nouveaux articles 184/1/3, 184/1/4 et 184/1/5 du Code pénal social, lesquelles peuvent être commises dans un contexte de dumping social, ces dispositions sont complétées par un paragraphe 5 afin de permettre au juge d'appliquer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Art. 50

Cet article modifie l'article 204, § 1er, alinéa 2, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Art. 51

Cet article modifie l'article 208 du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 52

Cet article modifie l'article 214, alinéa 1er, 3°, du Code pénal social.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 53

Dit artikel wijzigt artikel 223, § 1, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 54

Dit artikel wijzigt artikel 226, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp van wet werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Overeenkomstig advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” vervangen door de woorden “telkens”.

Art. 55

Deze bepaling wijzigt artikel 231 van het Sociaal Strafwetboek.

Artikel 231 verwijst naar het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen. De strafbepalingen van dit koninklijk besluit zijn echter opgenomen in het Strafwetboek. In plaats daarvan wordt verwezen naar het nieuwe Strafwetboek. Voor het overige verwijzen we hier naar de toelichting bij artikel 9, eerste lid van het wetsontwerp betreffende de nummering van het nieuwe Strafwetboek.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 30 du projet de loi peut être repris ici.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 53

Cet article modifie l'article 223, § 1er, alinéa 2, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 54

Cet article modifie l'article 226, alinéa 2, du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Conformément à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont remplacés par les mots “chaque fois”.

Art. 55

Cette disposition modifie l'article 231 du Code pénal social.

L'article 231 fait référence à l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, d'indemnités et d'allocations. Or les dispositions pénales de cet arrêté royal sont intégrées dans le Code pénal. On retrouve à la place un renvoi au nouveau Code pénal. Pour le surplus, il y a lieu de reprendre ici le commentaire développé à l'article 9, alinéa 1er, du projet de loi relatif à la numérotation du nouveau Code pénal.

Art. 56

Dit artikel wijzigt artikel 233 van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Naar aanleiding van advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” geschrapt omdat hun aanwezigheid niet gerechtvaardigd is.

Art. 57

Dit artikel wijzigt artikel 234 van het Sociaal Strafwetboek.

De toelichting over het moreel bestanddeel die in artikel 31 van het wetsontwerp werd ontwikkeld, kan hier worden hernomen.

Naar aanleiding van advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 23) van de Raad van State worden de woorden “driemaal” geschrapt omdat hun aanwezigheid niet gerechtvaardigd is.

Art. 58

Dit artikel beoogt artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek aan te vullen met twee leden. Het houdt verband met de inhoud van de wijziging die door artikelen 25 en 26 van het wetsontwerp wordt aangebracht in de artikelen 106 en 107 van hetzelfde Wetboek.

De wijzigingen van de artikelen 106, 107 en 235 van voormeld Wetboek worden aanbevolen door de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetwijzigingen.

De artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek over bijkomende straffen, nl. het exploitatieverbod, het beroepsverbod en de sluiting van de onderneming, zijn enkel van toepassing als bedoeld in boek 2 van het Sociaal Strafwetboek opgenomen strafbaarstelling daarin voorziet.

Sinds hun wijziging door de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen bevatten de artikelen 106,

Art. 56

Cet article modifie l'article 233 du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Suite à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont supprimés car leur présence ne se justifie pas.

Art. 57

Cet article modifie l'article 234 du Code pénal social.

Le commentaire portant sur l'élément moral développé à l'article 31 du projet de loi peut être repris ici.

Suite à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 23) du Conseil d'État, les mots “à trois reprises” sont supprimés car leur présence ne se justifie pas.

Art. 58

Cet article vise à compléter l'article 235 du Code pénal social par deux alinéas. Il est lié au contenu de la modification apportée aux articles 106 et 107 du même Code par les articles 25 et 26 du projet de loi.

Les modifications des articles 106, 107 et 235 du Code précité sont recommandées par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Les articles 106 et 107 du Code pénal social relatifs aux peines accessoires que sont l'interdiction d'exploiter, l'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise, s'appliquent uniquement si l'incrimination prévue dans le livre 2 du Code pénal social le prévoit.

Depuis leur modification par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, le § 1er de l'article 106 et le § 1er de

§ 1 en 107, § 1 allebei een nieuw lid, het derde lid, dat voorziet in het volgende: “Voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 kan de rechter enkel exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber”.

Deze verduidelijking i.v.m. voormeld artikel 235 is nodig, aangezien de persoon die bestraft kan worden voor het begaan hebben van de in artikel 235 bedoelde inbreuk van oplichting in het sociaal strafrecht, “eenieder” is en niet enkel de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.

Artikel 235 voorziet echter niet in de toepassing van de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek. Het lid met “De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.” staat er niet in.

Die lacune wordt verklaard door het feit dat de veralgemening van de straffen in artikelen 106 en 107 van het voormelde Wetboek naar alle inbreuken die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 3 en 4 oorspronkelijk deel uitmaakte van het wetsontwerp dat de wet van 15 mei 2024 geworden is. Bijgevolg was een dergelijke zin op dat moment onnodig in artikel 235. Het wetsontwerp dat uiteindelijk aangenomen werd, bevatte zo’n veralgemening echter niet en het lid dat voorzag in de mogelijkheid dat de rechter de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek oplegt, werd per vergissing niet ingevoegd in bovengenoemd artikel 235. Artikel 235 voorziet momenteel dus niet in zo’n mogelijkheid voor de rechter.

Om dit probleem van coherentie tussen de artikelen 106, 107 en 235 van het Sociaal Strafwetboek op te lossen, wordt het lid dat bepaalt dat “De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken” door dit artikel ingevoegd in artikel 235, opdat, indien nodig, deze straffen door de rechter kunnen worden opgelegd in geval van het plegen van oplichting in het sociaal strafrecht.

Het nieuwe lid van de artikelen 106 en 107 dat bepaalt dat voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 de rechter enkel een exploitatieverbod of een bedrijfssluiting kan opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber, wordt in hetzelfde artikel verplaatst naar artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek, met het oog op de duidelijkheid en om de specifieke regels voor de toepassing van de straffen die de artikelen 106 en 107 voor de inbreuk van oplichting in het sociaal strafrecht voorzien, beter te begrijpen.

l’article 107 précité contiennent tous les deux un nouvel alinéa, l’alinéa 3, qui prévoit que: “Pour l’infraction visée à l’article 235, le juge ne peut prononcer une peine d’interdiction d’exploiter ou de fermeture de l’entreprise que si l’infraction a été commise par l’employeur, son préposé ou son mandataire.”.

Cette précision concernant l’article 235 précité est nécessaire étant donné que la personne punissable pour avoir commis l’infraction d’escroquerie en droit pénal social visée à l’article 235 est “quiconque” et pas uniquement l’employeur, son préposé ou son mandataire.

Cependant, l’article 235 ne prévoit pas que les peines des articles 106 et 107 du Code pénal social s’appliquent. L’alinéa qui mentionne “Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.” ne s’y retrouve pas.

Cette lacune résulte du fait que la généralisation des peines des articles 106 et 107 du Code précité à toutes les infractions punissables de la sanction de niveau 3 et 4 était initialement prévue dans le projet de loi devenu la loi du 15 mai 2024. Une telle phrase n’était dès lors pas requise dans l’article 235. Cependant, le projet de loi finalement adopté n’a pas retenu une telle généralisation et l’alinéa prévoyant la possibilité pour le juge de prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107 du Code pénal social n’a par erreur pas été inséré dans l’article 235 précité qui ne permet donc pas une telle possibilité pour le juge jusqu’à présent.

Afin de résoudre ce problème de cohérence entre les articles 106, 107 et 235 du Code pénal social, l’alinéa qui prévoit que “Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107” est inséré dans l’article 235 par cet article pour que ces peines puissent être infligées par le juge si nécessaire en cas de commission d’une escroquerie en droit pénal social.

Le nouvel alinéa des articles 106 et 107 qui prévoit que pour l’infraction visée à l’article 235, le juge ne peut prononcer une peine d’interdiction d’exploiter ou de fermeture de l’entreprise que si l’infraction a été commise par l’employeur, son préposé ou son mandataire est déplacé par ce même article dans l’article 235 du Code pénal social, dans un souci de clarté et de compréhension des règles spécifiques d’application des peines prévues dans les articles 106 et 107 à l’infraction d’escroquerie en droit pénal social.

Deze verplaatsing impliceert de opheffing van het derde lid van de eerste paragraaf van de artikelen 106 en 107 van voormeld Wetboek door artikelen 25 en 26 van het wetsontwerp.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetwijzigingen.

Naar aanleiding van advies nr. 78.472/16 van 24 december 2025 (punt 29) van de Raad van State is de bepaling aangevuld.

Art. 59

Dit artikel wordt in het wetsontwerp opgenomen naar aanleiding van het advies van de Raad van State (advies 78.472/16 van 24 december 2025, punt 14).

De Raad van State benadrukt dat, in het kader van het nieuw Strafwetboek, het morele bestanddeel van de inbreuken moet worden aangepast wanneer dit noodzakelijk is, wat inhoudt dat de huidige terminologie ("wetens en willens", ...) moet worden vervangen door de term "opzettelijk". Het wetsontwerp voorziet in deze wijziging, maar de Raad van State merkt op dat artikel 237 van het Sociaal Strafwetboek, waarin eveneens de term "wetens en willens", bewust en opzettelijk" voorkomt, niet is aangepast en raadt aan deze vergetelheid weg te werken.

Het advies van de Raad van State wordt in aanmerking genomen.

HOOFDSTUK 7

Wijziging van de programmawet van 26 december 2022

Art. 60

Dit artikel brengt de Nederlandse en de Franse versie van artikel 38 van de programmawet van 26 december 2022 in overeenstemming, aangezien deze niet met elkaar overeenstemmen.

Artikel 36 van dit wetsontwerp brengt de Nederlandse en de Franse versie van artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek, dat inbreuken op artikel 38 van de programmawet van 26 december 2022 bestraft, met elkaar in overeenstemming.

Ce déplacement implique l'abrogation de l'alinéa 3 du paragraphe 1er des articles 106 et 107 du Code précité par les articles 25 et 26 du projet de loi.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

Suite à l'avis n° 78.472/16 du 24 décembre 2025 (point 29) du Conseil d'État, la disposition a été complétée.

Art. 59

Cet article est inséré dans le projet de loi suite à l'avis du Conseil d'État (avis 78.472/16 du 24 décembre 2025, point 14).

Le Conseil d'État souligne que, dans le cadre du nouveau Code pénal, la composante morale des infractions doit être adaptée lorsque cela s'avère nécessaire, ce qui implique de remplacer la terminologie actuelle ("sciemment et volontairement", ...) par le terme "délibérément". Le projet de loi prévoit ce changement, mais le Conseil d'État constate que l'article 237 du Code pénal social, qui contient également la notion de "sciemment et volontairement", n'a pas été modifié et recommande de remédier à cet oubli.

L'avis du Conseil d'État est pris en compte.

CHAPITRE 7

Modification de la loi-programme du 26 décembre 2022

Art. 60

Cet article met en concordance les versions néerlandaise et française de l'article 38 de la loi-programme du 26 décembre 2022 car elles ne correspondent pas.

L'article 36 du projet de loi met quant à lui en concordance les versions néerlandaise et française de l'article 137/4 du Code pénal social qui punit les infractions à l'article 38 de la loi-programme du 26 décembre 2022.

In de Nederlandse en in de Franse versie van de voormelde artikelen 38 en 137/4 ontbreken er woorden.

Het betreft een aanbeveling van de Adviesraad van het sociaal strafrecht in zijn advies nr. 2025/001 van 29 april 2025, dat op eigen initiatief werd uitgebracht, betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen.

HOOFDSTUK 8

Wijziging van de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst

Art. 61

Dit artikel wijzigt artikel 12 van de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst, om de verwijzingen naar artikelen van het Sociaal Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de nummering van de artikelen van het nieuwe Strafwetboek. Het beoogt meer bepaald de vermelding van het artikel 433*quater*/1, eerste lid, eerste streepje, te vervangen door de vermelding naar het artikel 265, eerste lid, eerste streepje, van het Sociaal Strafwetboek.

Het gaat om een aanbeveling die door de Adviesraad van het sociaal strafrecht werd uitgebracht in zijn advies 2025/008 van 19 juni 2025 met betrekking tot dit wetsontwerp.

Art. 62

Dit artikel brengt verschillende wijzigingen aan in artikel 14, eerste lid, 4°, van de wet van 3 mei 2024 betreffende bepalingen inzake geslacht onder arbeidsovereenkomst, om het in overeenstemming te brengen met de terminologie en nummering van het nieuwe Strafwetboek.

Het gaat om een aanbeveling die door de Adviesraad van het sociaal strafrecht werd uitgebracht in zijn advies 2025/008 van 19 juni 2025 met betrekking tot dit wetsontwerp.

Art. 63

Dit artikel wijzigt artikel 17, 2°, van dezelfde wet van 3 mei 2024 om deze bepaling in overeenstemming te brengen met de nieuwe begrippen van het Strafwetboek.

Des mots manquent dans les versions en néerlandais et en français de l'article 38 et de l'article 137/4 précités.

Il s'agit d'une recommandation émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative concernant des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures.

CHAPITRE 8

Modification de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du sexe sous contrat de travail

Art. 61

Cet article modifie l'article 12 de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail pour mettre en concordance les références à des articles du Code pénal social avec la numérotation des articles du nouveau Code pénal. Il vise plus précisément à remplacer la référence à l'article 433*quater*/1, alinéa 1er, 1er tiret, par la référence à l'article 265, alinéa 1er, 1er tiret, du Code pénal.

Il s'agit d'une recommandation qui a été émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis 2025/008 du 19 juin 2025 relatif à ce projet de loi.

Art. 62

Cet article apporte plusieurs modifications à l'article 14, alinéa 1er, 4°, de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail afin de le mettre en concordance avec la terminologie et la numérotation du nouveau Code pénal.

Il s'agit d'une recommandation qui a été émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis 2025/008 du 19 juin 2025 relatif à ce projet de loi.

Art. 63

Cet article modifie l'article 17, 2°, de la même loi du 3 mai 2024 pour mettre en concordance cette disposition avec les nouvelles notions du Code pénal.

Het gaat om een aanbeveling die door de Adviesraad van het sociaal strafrecht werd uitgebracht in zijn advies 2025/008 van 19 juni 2025 met betrekking tot dit wetsontwerp.

HOOFDSTUK 9

Inwerkingtreding

Art. 64

Dit artikel bepaalt de inwerkingtreding van bepaalde bepalingen van dit wetsontwerp van wet. Het lijkt opportuun dat de bepalingen tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, alsook de bepalingen tot aanpassing van het Sociaal Strafwetboek aan de beginselen van het nieuwe Strafwetboek, gelijktijdig in werking treden met de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en met de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek.

De synchronisatie van de inwerkingtreding van deze wijzigingen zorgt voor consistentie en rechtszekerheid en vergemakkelijkt tegelijkertijd de praktische toepassing van de nieuwe bepalingen.

De minister van Werk,

David Clarinval

De minister van Sociale Zaken,

Frank Vandenbroucke

De minister van Justitie,

Annelies Verlinden

De minister van Socialefraudebestrijding,

Rob Beenders

De minister van Zelfstandigen,

Eléonore Simonet

Il s'agit d'une recommandation qui a été émise par le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis 2025/008 du 19 juin 2025 relatif à ce projet de loi.

CHAPITRE 9

Entrée en vigueur

Art. 64

Cet article fixe l'entrée en vigueur de certaines dispositions du projet de loi. Il apparaît opportun que les dispositions modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, ainsi que celles adaptant le Code pénal social aux principes du nouveau Code pénal, entrent en vigueur concomitamment à la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et à la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal.

La synchronisation de l'entrée en vigueur de ces modifications assure cohérence et sécurité juridique tout en facilitant l'application pratique des nouvelles dispositions.

Le ministre de l'Emploi,

David Clarinval

Le ministre des Affaires sociales,

Frank Vandenbroucke

La ministre de la Justice,

Annelies Verlinden

Le ministre de la Lutte contre la fraude sociale,

Rob Beenders

La ministre des Indépendants,

Eléonore Simonet

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten, van het sociaal strafwetboek en verscheidene bepalingen van sociaal strafrecht

Hoofdstuk 1 - Algemene bepaling

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Hoofdstuk 2 - Wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten

Art. 2. In artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten, laatstelijk gewijzigd door de wet van xxx 2025, worden het eerste en tweede lid vervangen als volgt:

“Vanaf de inwerkingtreding van het Strafwetboek van 29 februari 2024 wordt het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten die door de hoven en rechtbanken worden uitgesproken krachtens dit Wetboek en de bijzondere wetten en reglementen, die strafniveaus bepalen, verhoogd met 2,5 deciem, zonder dat deze verhoging het juridisch karakter van deze straffen wijzigt.

Voor de bijzondere wetten en reglementen die geen strafniveau bepalen, is artikel 78, § 1, tweede lid, van het Strafwetboek van 29 februari 2024, van toepassing.

In afwijking van het eerste lid blijven de feiten die dateren van vóór de inwerkingtreding van het Strafwetboek van 29 februari 2024 onderworpen aan het Strafwetboek van 8 juni 1867 en aan de bijzondere wetten en reglementen die van toepassing waren op het ogenblik van de feiten. Het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten die op grond van deze bepalingen worden uitgesproken, wordt verhoogd met negentig deciem, behalve wanneer de feiten zijn gepleegd vóór de inwerkingtreding van de wet van ... betreffende de verhoging van opdécimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor, in welk geval de strafrechtelijke geldboeten worden verhoogd met zeventig deciem. Deze verhogingen wijzigen niets aan het juridisch karakter van de straffen.

De hoven en rechtbanken stellen in hun arresten of vonnissen vast dat de geldboete ten laste van de beklaagde uitgesproken bij toepassing van de voornoemde wetboeken, van de bijzondere wet of van de bijzondere reglementen, met de in het eerste en derde lid bedoelde deciem is verhoogd bij toepassing van deze wet; tevens wordt het uit die verhoging voortvloeiende cijfer vermeld.”.

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, le code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social

Chapitre 1er - Disposition générale

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Chapitre 2 - Modification de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales

Art. 2. Dans l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, modifié en dernier lieu par la loi du xxx 2025, les alinéas 1er et 2 sont remplacés par ce qui suit:

“À compter de l'entrée en vigueur du Code pénal du 29 février 2024, le montant des amendes pénales prononcées par les cours et tribunaux en vertu dudit Code et des lois et règlements particuliers, qui déterminent des niveaux de peines, est majoré de 2,5 décimes, sans que cette majoration modifie le caractère juridique de ces peines.

Pour les lois et règlements particuliers qui ne déterminent pas de niveau de peine, l'article 78, § 1er, alinéa 2, du Code pénal du 29 février 2024 est applicable.

Par dérogation à l'alinéa 1er, les faits qui sont antérieurs à la date d'entrée en vigueur du Code pénal du 29 février 2024 demeurent régis par le Code pénal du 8 juin 1867 et par les lois et règlements particuliers applicables au moment des faits. Le montant des amendes pénales prononcées en vertu de ces dispositions est majoré de nonante décimes, sauf lorsque les faits ont été commis avant l'entrée en vigueur de la loi du ... relative à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant, auxquels cas les amendes pénales sont majorées de septante décimes. Ces majorations ne modifient pas le caractère juridique des peines.

Les cours et tribunaux constatent dans leurs arrêts ou jugements que, par application de la présente loi, l'amende prononcée à charge du prévenu, en application des Codes précités, de la loi spéciale ou des règlements particuliers, est majorée des décimes visés aux alinéas 1er et 3, en indiquant le chiffre qui résulte de cette majoration.”.

Hoofdstuk 3 - Wijziging van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht

Art. 3. In artikel 2, paragrafen 1, 3 en 5, van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht, gewijzigd bij de wetten van 30 juli 2013 en 11 december 2016, worden de woorden “tot 49/3” telkens vervangen door de woorden “tot 49/4”.

Hoofdstuk 4 - Wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek

Art. 4. In artikel 3, vijfde lid, 4°, a) van het Sociaal Strafwetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 5. In artikel 12 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 21 december 2018 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt het volgende opschrift “Het informatieplatform sociale fraude” ingevoegd.

Art. 6. In de Franse tekst van artikel 24, § 1, eerste streepje, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden “*en flagrant délit*” vervangen door de woorden “*en flagrante*”.

Art. 7. In artikel 51, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024, worden de woorden “de artikelen 433*quinquies* tot 433*octies* van het Strafwetboek en in de artikelen 77*bis* tot 77*quinquies* van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen” vervangen door de woorden “de artikelen 258 tot 260 van het Strafwetboek”.

Art. 8. In artikel 58, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 9. In artikel 58/1, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 10. In artikel 59, derde lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 11. Artikel 73 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt:

“Art. 73. Afschrift van het administratief onderzoek, van het aanvullend opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek

In de gevallen bedoeld in artikel 72, tweede lid, eerste streepje tot en met vierde streepje, verstuurt het openbaar ministerie een afschrift van de procedurestukken van het administratief onderzoek, van het aanvullend opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek aan de bevoegde administratie.

Chapitre 3 - Modification de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social

Art. 3. Dans l'article 2, paragraphes 1er, 3 et 5, de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social, modifié par les lois des 30 juillet 2013 et 11 décembre 2016, les mots “à 49/3” sont chaque fois remplacés par les mots “à 49/4”.

Chapitre 4 - Modifications du Code pénal social

Art. 4. Dans l'article 3, alinéa 5, 4°, a), du Code pénal social, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur ou participant à une infraction”.

Art. 5. Dans l'article 12 du même Code, remplacé par la loi du 21 décembre 2018 et modifié par la loi du 15 mai 2024, il est inséré l'intitulé suivant “La plateforme d'information fraude sociale”.

Art. 6. Dans l'article 24, § 1er, premier tiret, du même Code, les mots “en flagrant délit” sont remplacés par les mots “en flagrante”.

Art. 7. Dans l'article 51, alinéa 1er, du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 29 février 2024, les mots “les articles 433*quinquies* à 433*octies* du Code pénal et dans les articles 77*bis* à 77*quinquies* de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers” sont remplacés par les mots “les articles 258 à 260 du Code pénal”.

Art. 8. Dans l'article 58, alinéa 2, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 9. Dans l'article 58/1, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 10. Dans l'article 59, alinéa 3, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 11. L'article 73 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 73. La copie de l'enquête administrative, celle de l'enquête d'information complémentaire et celle de l'instruction judiciaire

Dans les cas visés à l'article 72, alinéa 2, 1er tiret au quatrième tiret, le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative, de l'information complémentaire et de l'instruction judiciaire à l'administration compétente.

Indien het openbaar ministerie stukken ontvangt na verzending van het afschrift van de procedurestukken bedoeld in het eerste lid, zendt het deze stukken onverwijld naar de bevoegde administratie.”.

Art. 12. In artikel 79, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024, worden de woorden “Artikel 460ter” vervangen door de woorden “Artikel 668”.

Art. 13. Artikel 81 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

“Art. 81. Verjaringstermijn

De administratieve geldboete kan niet meer worden opgelegd tien jaar na de feiten.”.

Art. 14. In artikel 100/6, zesde lid, 1°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 mei 2024, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 15. In artikel 100/10, § 1, eerste lid, 6°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en vervangen bij de wet van 13 mei 2023, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 16. In artikel 100/11, derde lid, 1°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 17. In artikel 100/12/1, 2°, e), van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 18. In artikel 100/13, § 2, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en vervangen door de wet van 13 mei 2023, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 19. Artikel 101 van hetzelfde Wetboek, vervangen door de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt:

“Art. 101. De sanctieniveaus

In afwijking van de artikelen 36 en 38 van het Strafwetboek, worden de inbreuken bedoeld in Boek 2 bestraft met een sanctie van niveau 1, niveau 2, niveau 3 of niveau 4.

De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 80 tot 800 euro.

De sanctie van niveau 2 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 400 tot 4.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 200 tot 2.000 euro.

Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement à l’envoi d’une copie des pièces de procédure visées à l’alinéa 1er, il les fait parvenir sans délai à l’administration compétente.”.

Art. 12. Dans l’article 79, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 29 février 2024, les mots “L’article 460ter” sont remplacés par les mots “L’article 668”.

Art. 13. L’article 81 du même Code est remplacé par ce qui suit:

“Art. 81. Le délai de prescription

L’amende administrative ne peut plus être infligée dix ans après les faits.”.

Art. 14. Dans l’article 100/6, alinéa 6, 1°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et modifié en dernier lieu par la loi du 3 mai 2024, les mots “(co)auteur d’une infraction” sont remplacés par les mots “auteur ou participant à une infraction”.

Art. 15. Dans l’article 100/10, § 1er, alinéa 1er, 6°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et remplacé par la loi du 13 mai 2023, les mots “(co)auteur d’une infraction” sont remplacés par les mots “auteur ou participant à une infraction”.

Art. 16. Dans l’article 100/11, alinéa 3, 1°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012, les mots “(co)auteur d’une infraction” sont remplacés par les mots “auteur ou participant à une infraction”.

Art. 17. Dans l’article 100/12/1, 2°, e), du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012, les mots “(co)auteur d’une infraction” sont remplacés par les mots “auteur ou participant à une infraction”.

Art. 18. Dans l’article 100/13, § 2, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et remplacé par la loi du 13 mai 2023, les mots “l’article 458” sont remplacés par les mots “l’article 352”.

Art. 19. L’article 101 du même Code, remplacé par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 101. Les niveaux de sanctions

Par dérogation aux articles 36 et 38 du Code pénal, les infractions visées au Livre 2 sont punies d’une sanction de niveau 1, de niveau 2, de niveau 3 ou de niveau 4.

La sanction de niveau 1 est constituée d’une amende administrative de 80 à 800 euros.

La sanction de niveau 2 est constituée soit d’une amende pénale de 400 à 4.000 euros, soit d’une amende administrative de 200 à 2.000 euros.

De sanctie van niveau 3 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 1.600 tot 16.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 800 tot 8.000 euro.

De sanctie van niveau 4 bestaat uit hetzij een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een strafrechtelijke geldboete van 4.800 tot 56.000 euro of uit één van die straffen alleen, hetzij uit een administratieve geldboete van 2.400 tot 28.000 euro.”

Art. 20. In artikel 101/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “geldboete van minimum vijfhonderd euro” vervangen door de woorden “geldboete van minimum 4.000 euro” en de woorden “met als maximum tweeduizend euro” vervangen door de woorden “met als maximum 16.000 euro”.

Art. 21. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 101/2 ingevoegd, luidende:

“Art. 101/2. De gelijkstelling van sancties van het Sociaal Strafwetboek met de straffen van het Strafwetboek

Voor de toepassing van de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek worden de sancties van niveau 2 en 3 omschreven in artikel 101 gelijkgesteld met een straf van niveau 1 bedoeld in artikelen 36 en 38 van het Strafwetboek en de sancties van niveau 4 met een straf van niveau 2 bedoeld in artikelen 36 en 38 van het Strafwetboek.”

Art. 22. In de artikelen 106, § 1, en 107, § 1, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt het derde lid telkens opgeheven.

Art. 23. In hoofdstuk 3 van titel 6 van het eerste boek van hetzelfde Wetboek wordt een artikel 107/2 ingevoegd, luidende:

“Art. 107/2. De reglementaire inbreuken

“De inbreuken die geen moreel bestanddeel bevatten dat bestaat uit een algemeen opzet of een bijzonder opzet, vormen reglementaire inbreuken.”

Art. 24. In artikel 108, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “Hoofdstuk V van Boek 1” vervangen door de woorden “Artikel 60”.

Art. 25. In hetzelfde Wetboek, wordt een artikel 108/1 ingevoegd, luidende:

“Art. 108/1. De poging tot opzettelijke inbreuken

“De poging tot opzettelijke inbreuken bedoeld in Boek 2 is strafbaar overeenkomstig artikel 9 van het Strafwetboek.”

Art. 26. In artikel 109 van hetzelfde Wetboek worden de woorden “Hoofdstuk VII van Boek 1” vervangen door de woorden “Artikel 19”.

La sanction de niveau 3 est constituée soit d’une amende pénale de 1.600 à 16.000 euros, soit d’une amende administrative de 800 à 8.000 euros.

La sanction de niveau 4 est constituée soit d’un emprisonnement de six mois à trois ans et d’une amende pénale de 4.800 euros à 56.000 euros ou de l’une de ces peines seulement, soit d’une amende administrative de 2.400 à 28.000 euros.”

Art. 20. Dans l’article 101/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “amende minimale de cinq cents euros” sont remplacés par les mots “amende minimale de 4.000 euros” et les mots “le maximum s’élève à deux mille euros” sont remplacés par les mots “le maximum s’élève à 16.000 euros”.

Art. 21. Dans le même Code, il est inséré un article 101/2, rédigé comme suit:

“Art. 101/2. L’assimilation des sanctions du Code pénal social aux peines du Code pénal

Pour l’application des dispositions du livre 1er du Code pénal, les sanctions de niveau 2 et 3 définies à l’article 101 sont assimilées à une peine de niveau 1 visée aux articles 36 et 38 du Code pénal et les sanctions de niveau 4 sont assimilées à une peine de niveau 2 visée aux articles 36 et 38 du Code pénal.”

Art. 22. Dans les articles 106, § 1er, et 107, § 1er, du même Code, modifiés par la loi du 15 mai 2024, l’alinéa 3 est chaque fois abrogé.

Art. 23. Dans le chapitre 3 du titre 6 du livre 1er, du même Code, il est inséré un article 107/2, rédigé comme suit:

“Art. 107/2. Les infractions réglementaires

Les infractions qui ne contiennent pas d’élément moral qui consiste en un dol général ou un dol spécial constituent des infractions réglementaires.”

Art. 24. Dans l’article 108, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 15 mai 2024, les mots “Le chapitre V du Livre 1er” sont remplacés par les mots “L’article 60”.

Art. 25. Dans le même Code, il est inséré un article 108/1, rédigé comme suit:

“Art. 108/1. La tentative d’infractions intentionnelles

La tentative d’infractions intentionnelles visées par le Livre 2 est punissable conformément à l’article 9 du Code pénal.”

Art. 26. Dans l’article 109 du même Code, les mots “Le chapitre VII du Livre 1er” sont remplacés par les mots “L’article 19”.

Art. 27. In artikel 110, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 12 juni 2020, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid, worden de woorden “overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek” vervangen door de woorden “, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een euro”;

2° in het derde lid, worden de woorden “overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek” vervangen door de woorden “, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een maand”.

Art. 28. In artikel 110/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 29. In artikel 113 van hetzelfde Wetboek wordt het woord “misdadig” driemaal opgeheven.

Art. 30. In artikel 115/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 31. In artikel 116 van hetzelfde Wetboek wordt het woord “misdadig” tweemaal opgeheven.

Art. 32. In artikel 117 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden “De overtreders, de mededaders en medeplichtigen van” vervangen door de woorden “De daders van of deelnemers aan” en de woorden “artikel 33” worden vervangen door de woorden “artikel 47”;

2° in het derde lid worden de woorden “Indien de overtreders, de mededaders of hun medeplichtigen van de” vervangen door de woorden “Indien de daders van of deelnemers aan”.

Art. 33. In artikel 137/4 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de programmawet van 26 december 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de bepaling onder 1° van het eerste lid wordt het woord “waarop” ingevoegd tussen de woorden “op het ogenblik” en de woorden “ze beginnen en eindigen”;

2° in de bepaling onder 2° van het eerste lid worden de woorden “op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.” vervangen door de woorden “op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.”;

3° in de Franse tekst van de bepaling onder 2° van het eerste lid worden de woorden “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et son départ au moment où il arrive et quitte le lieu de travail*” vervangen door de woorden “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et au moment où il quitte le lieu de travail*”.

Art. 27. Dans l’article 110, du même Code, modifié par la loi du 12 juin 2020, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l’alinéa 2, les mots “conformément à l’article 85 du Code pénal” sont remplacés par les mots “, sans qu’elle puisse être inférieure à un euro”;

2° dans l’alinéa 3, les mots “conformément à l’article 85 du Code pénal” sont remplacés par les mots “sans qu’elle puisse être inférieure à un mois”.

Art. 28. Dans l’article 110/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 29. Dans l’article 113 du même Code, le mot “délictueuse” est abrogé à trois reprises.

Art. 30. Dans l’article 115/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 31. Dans l’article 116 du même Code, le mot “délictueuse” est abrogé à deux reprises.

Art. 32. Dans l’article 117 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l’alinéa 2, les mots “Les auteurs, coauteurs et complices des” sont remplacés par les mots “Les auteurs ou les participants aux” et les mots “l’article 33” sont remplacés par les mots “l’article 47”;

2° dans l’alinéa 3, les mots “Si les auteurs, coauteurs ou complices des” sont remplacés par les mots “Si les auteurs ou les participants aux”.

Art. 33. Dans l’article 137/4 du même Code, inséré par la loi-programme du 26 décembre 2022, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans le texte néerlandais de l’alinéa 1er, 1°, le mot “*waarop*” est inséré entre les mots “*op het ogenblik*” et les mots “*ze beginnen en eindigen*”;

2° dans le texte néerlandais de l’alinéa 1er, 2°, les mots “op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.” sont remplacés par les mots “op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.”;

3° dans l’alinéa 1er, 2°, les mots “et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et son départ au moment où il arrive et quitte le lieu de travail” sont remplacés par les mots “et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et au moment où il quitte le lieu de travail”.

Art. 34. In artikel 137/5, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 22 december 2023 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en wilens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 35. In artikel 162 van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het derde lid wordt vervangen als volgt:

“De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer – of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd – of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 177, § 1, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.”;

2° het wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 36. In artikel 175, § 4, van hetzelfde Wetboek worden de woorden “artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring” vervangen door de woorden “artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring”.

Art. 37. In artikel 175/1, § 8, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 9 mei 2018, worden de woorden “artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring” vervangen door de woorden “artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring”.

Art. 38. In artikel 177, § 1, van hetzelfde Wetboek, wordt het tweede lid vervangen als volgt:

“De inbreuken bedoeld in het eerste lid worden bestraft met de sanctie van niveau 4 wanneer er samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 162, tweede lid, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.”.

Art. 39. In artikel 177/1, § 4 en § 5, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 22 juni 2012, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 40. In artikel 181, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 41. In artikel 181/1, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016,

Art. 34. Dans l'article 137/5, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 22 décembre 2023 et modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 35. Dans l'article 162 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° l'alinéa 3 est remplacé par ce qui suit:

“La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur – ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due – ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, § 1er, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.”;

2° il est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 3, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 36. Dans l'article 175, § 4, du même Code, les mots “l'article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale” sont remplacés par les mots “l'article 53, § 2, alinéa 1er, 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation”.

Art. 37. Dans l'article 175/1, § 8, du même Code, inséré par la loi du 9 mai 2018, les mots “l'article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale” sont remplacés par les mots “l'article 53, § 2, alinéa 1er, 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation”.

Art. 38. Dans l'article 177, § 1er, du même Code, l'alinéa 2 est remplacé par ce qui suit:

“Les infractions visées dans l'alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 162, alinéa 2, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.”.

Art. 39. Dans l'article 177/1, § 4 et § 5, du même Code, inséré par la loi du 22 juin 2012, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 40. Dans l'article 181, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 41. Dans l'article 181/1, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016, les mots

worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 42. Artikel 182, § 1, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 43. In artikel 183/1, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° het wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Het eerste lid is niet van toepassing op de als zodanig erkende slachtoffers van mensenhandel.”.

Art. 44. In artikel 184, tweede en derde lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 45. Artikel 184/1/2 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 19 juni 2022, wordt aangevuld met een paragraaf 5, luidende:

“§ 5. Voor de in de paragrafen 2, 3 en 4 bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 46. De artikelen 184/1/3 en 184/1/4 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden aangevuld met een paragraaf 4, luidende:

“§ 4. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 47. Artikel 184/1/5 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met een paragraaf 3, luidende:

“§ 3. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 48. In artikel 204, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 49. In artikel 208 van hetzelfde Wetboek worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”.

“sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 42. L'article 182, § 1er, du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1er, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 43. Dans l'article 183/1, du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016 et modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l'alinéa 1er, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”;

2° il est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“L'alinéa 1er n'est pas applicable aux victimes de la traite des êtres humains reconnues comme telles.”.

Art. 44. Dans l'article 184, alinéas 2 et 3, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 45. L'article 184/1/2 du même Code, inséré par la loi du 19 juin 2022, est complété par un paragraphe 5 rédigé comme suit:

“§ 5. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes 2, 3 et 4, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 46. Les articles 184/1/3 et 184/1/4 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, sont complétés par un paragraphe 4 rédigé comme suit:

“§ 4. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 47. L'article 184/1/5 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, est complété par un paragraphe 3, rédigé comme suit:

“§ 3. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 48. Dans l'article 204, § 1er, alinéa 2, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 49. Dans l'article 208 du même Code, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés à deux reprises par le mot “délibérément”.

Art. 50. In artikel 214, eerste lid, 3°, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in a) worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in de Franse tekst van c) wordt het woord “*volontairement*” tweemaal vervangen door het woord “*délibérément*”.

Art. 51. In artikel 223, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 52. In artikel 226, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 53. In artikel 231 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024, worden de woorden “de artikelen 196, 197, 210*bis* en 496 van het Strafwetboek en van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen” vervangen door de woorden “de artikelen 451, 479, 480 en 691 van het Strafwetboek”.

Art. 54. In artikel 233 van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de inleidende zin van paragraaf 1 worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in paragraaf 2 worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 55. In artikel 234 van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de inleidende zin van paragraaf 1 worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in paragraaf 2 worden de woorden “wetens en willens” tweemaal vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 56. Artikel 235 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met twee leden als volgt:

“De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

De rechter kan enkel een exploitatieverbod of een bedrijfs-sluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.”

Art. 50. Dans l'article 214, alinéa 1er, 3°, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° au a), les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés par le mot “*délibérément*”;

2° au c), le mot “*volontairement*” est remplacé à deux reprises par le mot “*délibérément*”.

Art. 51. Dans l'article 223, § 1er, alinéa 2 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”.

Art. 52. Dans l'article 226, alinéa 2, du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”.

Art. 53. Dans l'article 231 du même Code, modifié par la loi du 29 février 2024, les mots “des articles 196, 197, 210*bis* et 496 du Code pénal et des dispositions de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, d'indemnités et d'allocations” sont remplacés par les mots “des articles 451, 479, 480 et 691 du Code pénal”.

Art. 54. Dans l'article 233 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans la phrase liminaire du paragraphe 1er, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”;

2° dans le paragraphe 2, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”.

Art. 55. Dans l'article 234 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans la phrase liminaire du paragraphe 1er, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”;

2° dans le paragraphe 2, les mots “*sciement et volontairement*” sont remplacés à deux reprises par le mot “*délibérément*”.

Art. 56. L'article 235 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire.”

Hoofdstuk 5 - Wijziging van de programmawet van 26 december 2022

Art. 57. Artikel 38, tweede lid, van de programmawet van 26 december 2022, wordt vervangen als volgt:

“Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.”.

Hoofdstuk 6 - Inwerkingtreding

Art. 58. De artikelen 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 1°, 44, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 en 55 van deze wet treden in werking op de dag waarop de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek in werking treedt.

Chapitre 5 - Modification de la loi-programme du 26 décembre 2022

Art. 57. L'article 38, alinéa 2, de la loi-programme du 26 décembre 2022, est remplacé par ce qui suit:

“Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ du lieu de travail au moment où elle arrive sur le lieu de travail et au moment où elle quitte le lieu de travail.”.

Chapitre 6 - Entrée en vigueur

Art. 58. Les articles 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 1°, 44, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 et 55 de la présente loi entrent en vigueur le jour de l'entrée en vigueur de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal.

Regelgevingsimpactanalyse

RIA-AiR

- :: Vul het formulier bij voorkeur online in ria-air.fed.be
- :: Contacteer de helpdesk indien nodig ria-air@premier.fed.be
- :: Raadpleeg de handleiding, de FAQ, enz. www.veroeenvoudiging.be

Beschrijvende fiche

Auteur .a.

Bevoegd regeringslid	Minister van Justitie
Contactpersoon beleidscel (naam, e-mail, tel.)	Christophe Reineson, christophe.reineson@verlinden.belgium.be , 0473 25 10 54 Ward Yperman, ward.yperman@verlinden.belgium.be , 0476 64 49 59
Overheidsdienst	FOD Justitie
Contactpersoon overheidsdienst (naam, e-mail, tel.)	Marie Debauche, marie.debauche@just.fgov.be , 02 542 79 82, Murielle Fabrot, murielle.fabrot@emploi.belgique.be , 02 233 44 81

Ontwerp .b.

Titel van het ontwerp van regelgeving	Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdcimes op de strafrechtelijke geldboeten, van het sociaal strafwetboek en verscheidene bepalingen van sociaal strafrecht
Korte beschrijving van het ontwerp van regelgeving met vermelding van de oorsprong (verdrag, richtlijn, samenwerkingsakkoord, actualiteit ...), de beoogde doelen van uitvoering.	Dit voorontwerp van wet heeft tot doel het Sociaal Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de nieuwe beginselen van het Strafwetboek en tegelijkertijd de fouten, typfouten en inconsistenties te corrigeren die door latere wetgevende ingrepen zijn ontstaan. De uitvoering van deze hervorming houdt in dat de wet van 5 maart 1952 van 5 maart 1952 betreffende de opdcimes op de strafrechtelijke geldboeten, het Sociaal Strafwetboek en diverse bijzondere wetten op het gebied van het sociaal strafrecht worden gewijzigd.
Impactanalyses reeds uitgevoerd	☐ Ja Indien ja, gelieve een kopie bij te voegen of de referentie van het document te vermelden: -- ☒ Nee

Raadpleging over het ontwerp van regelgeving .c.

Verplichte, facultatieve of informele raadplegingen:	Inspecteur van Financiën , Minister van begroting , Raad van State en Adviesraad voor het sociaal strafrecht , College van procureurs-generaal

Bronnen gebruikt om de impactanalyse uit te voeren .d.

Statistieken, referentiedocumenten, organisaties en contactpersonen:	--

---

Datum van beëindiging van de impactanalyse .e.

Welke impact heeft het ontwerp van regelgeving op deze 21 thema's?

Een ontwerp van regelgeving zal meestal slechts impact hebben op enkele thema's.

Een niet-exhaustieve lijst van trefwoorden is gegeven om de inschatting van elk thema te vergemakkelijken.

Indien er een **positieve en/of negatieve impact** is, leg deze uit (gebruik indien nodig trefwoorden) en vermeld welke maatregelen worden genomen om de eventuele negatieve effecten te verlichten/te compenseren.

Voor de thema's **3, 10, 11** en **21** worden meer gedetailleerde vragen gesteld.

Raadpleeg de [handleiding](#) of contacteer de helpdesk ria-air@premier.fed.be indien u vragen hebt.

Kansarmoedebestrijding .1.

Menswaardig minimuminkomen, toegang tot kwaliteitsvolle diensten, schuldenoverlast, risico op armoede of sociale uitsluiting (ook bij minderjarigen), ongeletterdheid, digitale kloof.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

↓ Leg uit.

☒ Geen impact

Gelijke Kansen en sociale cohesie .2.

Non-discriminatie, gelijke behandeling, toegang tot goederen en diensten, toegang tot informatie, tot onderwijs en tot opleiding, loonkloof, effectiviteit van burgerlijke, politieke en sociale rechten (in het bijzonder voor kwetsbare bevolkingsgroepen, kinderen, ouderen, personen met een handicap en minderheden).

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

↓ Leg uit.

☒ Geen impact

Gelijkheid van vrouwen en mannen .3.

Toegang van vrouwen en mannen tot bestaansmiddelen: inkomen, werk, verantwoordelijkheden, gezondheid/zorg/welzijn, veiligheid, opleiding/kennis/vorming, mobiliteit, tijd, vrije tijd, etc.

Uitoefening door vrouwen en mannen van hun fundamentele rechten: burgerlijke, sociale en politieke rechten.

1. Op welke personen heeft het ontwerp (rechtstreeks of onrechtstreeks) een impact en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en) van personen?

Indien geen enkele persoon betrokken is, leg uit waarom.

[Elke persoon](#)

↓ Indien er personen betrokken zijn, beantwoord dan vraag 2.

2. Identificeer de eventuele verschillen in de respectieve situatie van vrouwen en mannen binnen de materie waarop het ontwerp van regelgeving betrekking heeft.

↓ Indien er verschillen zijn, beantwoord dan vragen 3 en 4.

3. Beperken bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)? [J/N] > Leg uit

--

4. Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de gelijkheid van vrouwen en mannen, rekening houdend met de voorgaande antwoorden?

--

↓ Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vraag 5.

5. Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten / te compenseren?

Gezondheid .4.

Toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg, efficiëntie van het zorgaanbod, levensverwachting in goede gezondheid, behandelingen van chronische ziekten (bloedvatenziekten, kankers, diabetes en chronische ademhalingsziekten), gezondheidsdeterminanten (sociaaleconomisch niveau, voeding, verontreiniging), levenskwaliteit.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact
Werkgelegenheid .5.

Toegang tot de arbeidsmarkt, kwaliteitsvolle banen, werkloosheid, zwartwerk, arbeids- en ontslagomstandigheden, loopbaan, arbeidstijd, welzijn op het werk, arbeidsongevallen, beroepsziekten, evenwicht privé- en beroepsleven, gepaste verloning, mogelijkheid tot beroepsopleiding, collectieve arbeidsverhoudingen.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact
Consumptie- en productiepatronen .6.

Prijsstabiliteit of -voorzienbaarheid, inlichting en bescherming van de consumenten, doeltreffend gebruik van hulpbronnen, evaluatie en integratie van (sociale- en milieu-) externaliteiten gedurende de hele levenscyclus van de producten en diensten, beheerpatronen van organisaties.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact
Economische ontwikkeling .7.

Oprichting van bedrijven, productie van goederen en diensten, arbeidsproductiviteit en productiviteit van hulpbronnen/grondstoffen, competitiviteitsfactoren, toegang tot de markt en tot het beroep, markttransparantie, toegang tot overheidsopdrachten, internationale handels- en financiële relaties, balans import/export, ondergrondse economie, bevoorradingszekerheid van zowel energiebronnen als minerale en organische hulpbronnen.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact
Investerings .8.

Investerings in fysiek (machines, voertuigen, infrastructuur), technologisch, intellectueel (software, onderzoek en ontwikkeling) en menselijk kapitaal, nettoinvesteringcijfer in procent van het bbbp.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact
Onderzoek en ontwikkeling .9.

Mogelijkheden betreffende onderzoek en ontwikkeling, innovatie door de invoering en de verspreiding van nieuwe productiemethodes, nieuwe ondernemingspraktijken of nieuwe producten en diensten, onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven.

☐ Positieve impact

☐ Negatieve impact

Leg uit.

☒ Geen impact

KMO .10.

Impact op de ontwikkeling van de kmo's.

1. Welke ondernemingen zijn rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken?

Beschrijf de sector(en), het aantal ondernemingen, het % kmo's (< 50 werknemers), waaronder het % micro-ondernemingen (< 10 werknemers).

Indien geen enkele onderneming betrokken is, leg uit waarom.

[Alle bedrijven.](#)

↓ Indien er kmo's betrokken zijn, beantwoord dan vraag 2.

2. Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de kmo's.
N.B. De impact op de administratieve lasten moet bij thema 11 gedetailleerd worden.

↓ Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vragen 3 tot 5.

3. Is deze impact verhoudingsgewijs zwaarder voor de kmo's dan voor de grote ondernemingen? [J/N] > Leg uit

--

4. Staat deze impact in verhouding tot het beoogde doel? [J/N] > Leg uit

--

5. Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten / te compenseren?

--

Administratieve lasten .11.

Verlaging van de formaliteiten en administratieve verplichtingen die direct of indirect verbonden zijn met de uitvoering, de naleving en/of de instandhouding van een recht, een verbod of een verplichting.

↓ Indien burgers (zie thema 3) en/of ondernemingen (zie thema 10) betrokken zijn, beantwoord dan volgende vragen.

1. Identificeer, per betrokken doelgroep, de nodige formaliteiten en verplichtingen voor de toepassing van de regelgeving.
Indien er geen enkele formaliteiten of verplichtingen zijn, leg uit waarom.

a. [Huidige regelgeving](#)

b. [Regelgeving in ontwerp](#)

↓ Indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in de huidige* regelgeving, beantwoord dan vragen 2a tot 4a.

↓ Indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in het ontwerp van regelgeving**, beantwoord dan vragen 2b tot 4b.

2. Welke documenten en informatie moet elke betrokken doelgroep verschaffen?

a.

b.

3. Hoe worden deze documenten en informatie, per betrokken doelgroep, ingezameld?

a.

b.

4. Welke is de periodiciteit van de formaliteiten en verplichtingen, per betrokken doelgroep?

a.

b.

5. Welke maatregelen worden genomen om de eventuele negatieve impact te verlichten / te compenseren?

--

Energie .12.

Energemix (koolstofarm, hernieuwbaar, fossiel), gebruik van biomassa (hout, biobrandstoffen), energie-efficiëntie, energieverbruik van de industrie, de dienstensector, de transportsector en de huishoudens, bevoorradingszekerheid, toegang tot energiediensten en -goederen.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Mobiliteit .13.

Transportvolume (aantal afgelegde kilometers en aantal voertuigen), aanbod van gemeenschappelijk personenvervoer, aanbod van wegen, sporen en zee- en binnenvaart voor goederenvervoer, verdeling van de vervoerswijzen (modal shift), veiligheid, verkeersdichtheid.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Voeding .14.

Toegang tot veilige voeding (kwaliteitscontrole), gezonde en voedzame voeding, verspilling, eerlijke handel.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Klimaatverandering .15.

Uitstoot van broeikasgassen, aanpassingsvermogen aan de gevolgen van de klimaatverandering, veerkracht, energieovergang, hernieuwbare energiebronnen, rationeel energiegebruik, energie-efficiëntie, energieprestaties van gebouwen, winnen van koolstof.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Natuurlijke hulpbronnen .16.

Efficiënt beheer van de hulpbronnen, recyclage, hergebruik, waterkwaliteit en -consumptie (oppervlakte- en grondwater, zeeën en oceanen), bodemkwaliteit en -gebruik (verontreiniging, organisch stofgehalte, erosie, drooglegging, overstromingen, verdichting, fragmentatie), ontbossing.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Buiten- en binnenlucht .17.

Luchtkwaliteit (met inbegrip van de binnenlucht), uitstoot van verontreinigende stoffen (chemische of biologische agentia: methaan, koolwaterstoffen, oplosmiddelen, SO _x , NO _x , NH ₃), fijn stof.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	☒ Leg uit. ☒ Geen impact

Biodiversiteit .18.

Graad van biodiversiteit, stand van de ecosystemen (herstelling, behoud, valorisatie, beschermde zones), verandering en fragmentatie van de habitats, biotechnologieën, uitvindingsoortroepen in het domein van de biologie, gebruik van genetische hulpbronnen, diensten die de		

RIA-formulier - v2 - okt. 2014

ecosystemen leveren (water- en luchtzuivering, enz.), gedomesticeerde of gecultiveerde soorten, invasieve uitheemse soorten, bedreigde soorten.			
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact
--			

Hinder .19.

Geluids-, geur- of visuele hinder, trillingen, ioniserende, niet-ioniserende en elektromagnetische stralingen, lichtoverlast.			
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact
--			

Overheid .20.

Democratische werking van de organen voor overleg en beraadslaging, dienstverlening aan gebruikers, klachten, beroep, protestbewegingen, wijze van uitvoering, overheidsinvesteringen.			
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling .21.

Inachtneming van de onbedoelde neveneffecten van de Belgische beleidsmaatregelen op de belangen van de ontwikkelingslanden.	
1. Identificeer de eventuele rechtstreekse of onrechtstreekse impact van het ontwerp op de ontwikkelingslanden op het vlak van: - o voedselveiligheid - o gezondheid en toegang tot geneesmiddelen - o waardig werk - o lokale en internationale handel - o inkomens en mobilisering van lokale middelen (taxatie) - o mobiliteit van personen - o leefmilieu en klimaatverandering (mechanismen voor schone ontwikkeling) - o vrede en veiligheid Indien er geen enkel ontwikkelingsland betrokken is, leg uit waarom.	
↓	Indien er een positieve en/of negatieve impact is, beantwoord dan vraag 2.
2. Verduidelijk de impact per regionale groepen of economische categorieën (eventueel landen oplijsten). Zie bijlage	
↓	Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vraag 3.
3. Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten / te compenseren?	
--	

Analyse d'impact de la réglementation

RiA-AiR

- :: Remplissez de préférence le formulaire en ligne ria-air.fed.be
- :: Contactez le Helpdesk si nécessaire ria-air@premier.fed.be
- :: Consultez le manuel, les FAQ, etc. www.simplification.be

Fiche signalétique

Auteur .a.

Membre du Gouvernement compétent	Ministre de la Justice
Contact cellule stratégique (nom, email, tél.)	Christophe Reineson , christophe.reineson@verlinden.belgium.be , 0473 25 10 54, Ward Yperman , ward.yperman@verlinden.belgium.be , 0476 64 49 59
Administration compétente	SPF Justice
Contact administration (nom, email, tél.)	Marie Debauche , marie.debauche@just.fgov.be , 02 542 79 82, Murielle Fabrot , murielle.fabrot@emploi.belgique.be , 02 233 44 81

Projet .b.

Titre du projet de réglementation	Avant-projet de loi modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social	
Description succincte du projet de réglementation en mentionnant l'origine réglementaire (traités, directive, accord de coopération, actualité, ...), les objectifs poursuivis et la mise en œuvre.	Le présent projet de loi a pour objectif d'aligner le Code pénal social avec les nouveaux principes du Code pénal, tout en corrigeant les erreurs, coquilles et incohérences introduites par des interventions législatives ultérieures. La mise en œuvre de cette réforme implique la modification de la loi du 5 mars 1952 relatives aux décimes additionnels sur les amendes pénales, la modification du Code pénal social ainsi que la modification de diverses lois particulières en matière de droit pénal social.	
Analyses d'impact déjà réalisées	☐ Oui ☒ Non	Si oui, veuillez joindre une copie ou indiquer la référence du document : --

Consultations sur le projet de réglementation .c.

Consultations obligatoires, facultatives ou informelles :	Inspecteur de Finances, Ministre du Budget, Conseil d'état, Conseil consultatif du droit pénal social et Collège des procureurs généraux

Sources utilisées pour effectuer l'analyse d'impact .d.

Statistiques, documents de référence, organisations et personnes de référence :	--

Formulaire AIR - v2 – oct. 2014

Date de finalisation de l'analyse d'impact .e.

Quel est l'impact du projet de réglementation sur ces 21 thèmes ?

Un projet de réglementation aura généralement des impacts sur un nombre limité de thèmes. Une liste non-exhaustive de mots-clés est présentée pour faciliter l'appréciation de chaque thème. S'il y a des **impacts positifs et / ou négatifs**, **expliquez-les** (sur base des mots-clés si nécessaire) et **indiquez** les mesures prises pour alléger / compenser les éventuels impacts négatifs. Pour les thèmes 3, 10, 11 et 21, des questions plus approfondies sont posées. Consultez le [manuel](#) ou contactez le helpdesk ria-air@premier.fed.be pour toute question.

Lutte contre la pauvreté .1.

Revenu minimum conforme à la dignité humaine, accès à des services de qualité, surendettement, risque de pauvreté ou d'exclusion sociale (y compris chez les mineurs), illettrisme, fracture numérique.

☐ Impact positif   ☐ Impact négatif   Expliquez.   ☒ Pas d'impact

Égalité des chances et cohésion sociale .2.

Non-discrimination, égalité de traitement, accès aux biens et services, accès à l'information, à l'éducation et à la formation, écart de revenu, effectivité des droits civils, politiques et sociaux (en particulier pour les populations fragilisées, les enfants, les personnes âgées, les personnes handicapées et les minorités).

☐ Impact positif   ☐ Impact négatif   Expliquez.   ☒ Pas d'impact

Égalité entre les femmes et les hommes .3.

Accès des femmes et des hommes aux ressources : revenus, travail, responsabilités, santé/soins/bien-être, sécurité, éducation/savoir/formation, mobilité, temps, loisirs, etc.

Exercice des droits fondamentaux par les femmes et les hommes : droits civils, sociaux et politiques.

1. Quelles personnes sont directement et indirectement concernées par le projet et quelle est la composition sexuée de ce(s) groupe(s) de personnes ?

Si aucune personne n'est concernée, expliquez pourquoi.

[Toute personne](#)

Si des personnes sont concernées, répondez à la question 2.

2. Identifiez les éventuelles différences entre la situation respective des femmes et des hommes dans la matière relative au projet de réglementation.

S'il existe des différences, répondez aux questions 3 et 4.

3. Certaines de ces différences limitent-elles l'accès aux ressources ou l'exercice des droits fondamentaux des femmes ou des hommes (différences problématiques) ? [O/N] > expliquez

--

4. Compte tenu des réponses aux questions précédentes, identifiez les impacts positifs et négatifs du projet sur l'égalité des femmes et les hommes ?

--

S'il y a des impacts négatifs, répondez à la question 5.

5. Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les impacts négatifs ?

--

Santé .4.

Accès aux soins de santé de qualité, efficacité de l'offre de soins, espérance de vie en bonne santé, traitements des maladies chroniques (maladies cardiovasculaires, cancers, diabète et maladies respiratoires chroniques), déterminants de la santé (niveau socio-économique, alimentation, pollution), qualité de la vie.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact
Emploi .5.

Accès au marché de l'emploi, emplois de qualité, chômage, travail au noir, conditions de travail et de licenciement, carrière, temps de travail, bien-être au travail, accidents de travail, maladies professionnelles, équilibre vie privée - vie professionnelle, rémunération convenable, possibilités de formation professionnelle, relations collectives de travail.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact
Modes de consommation et production .6.

Stabilité/prévisibilité des prix, information et protection du consommateur, utilisation efficace des ressources, évaluation et intégration des externalités (environnementales et sociales) tout au long du cycle de vie des produits et services, modes de gestion des organisations.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact
Développement économique .7.

Création d'entreprises, production de biens et de services, productivité du travail et des ressources/matières premières, facteurs de compétitivité, accès au marché et à la profession, transparence du marché, accès aux marchés publics, relations commerciales et financières internationales, balance des importations/exportations, économie souterraine, sécurité d'approvisionnement des ressources énergétiques, minérales et organiques.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact
Investissements .8.

Investissements en capital physique (machines, véhicules, infrastructures), technologique, intellectuel (logiciel, recherche et développement) et humain, niveau d'investissement net en pourcentage du PIB.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact
Recherche et développement .9.

Opportunités de recherche et développement, innovation par l'introduction et la diffusion de nouveaux modes de production, de nouvelles pratiques d'entreprises ou de nouveaux produits et services, dépenses de recherche et de développement.

☐ Impact positif

☐ Impact négatif

 Expliquez.

☒ Pas d'impact

PME .10.

Impact sur le développement des PME.

1. Quelles entreprises sont directement et indirectement concernées par le projet ?
 Détaillez le(s) secteur(s), le nombre d'entreprises, le % de PME (< 50 travailleurs) dont le % de micro-entreprise (< 10 travailleurs).
 Si aucune entreprise n'est concernée, expliquez pourquoi.

[Toute entreprise](#)

↓ Si des PME sont concernées, répondez à la question 2.

2. Identifiez les impacts positifs et négatifs du projet sur les PME.
 N.B. les impacts sur les charges administratives doivent être détaillés au thème 11

↓ S'il y a un impact négatif, répondez aux questions 3 à 5.

3. Ces impacts sont-ils proportionnellement plus lourds sur les PME que sur les grandes entreprises ? [O/N] > expliquez
 --
4. Ces impacts sont-ils proportionnels à l'objectif poursuivi ? [O/N] > expliquez
 --
5. Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les impacts négatifs ?
 --

Charges administratives .11.

Réduction des formalités et des obligations administratives liées directement ou indirectement à l'exécution, au respect et/ou au maintien d'un droit, d'une interdiction ou d'une obligation.

↓ Si des citoyens (cf. thème 3) et/ou des entreprises (cf. thème 10) sont concernés, répondez aux questions suivantes.

1. Identifiez, par groupe concerné, les formalités et les obligations nécessaires à l'application de la réglementation.
 S'il n'y a aucune formalité ou obligation, expliquez pourquoi.

a. [réglementation actuelle*](#)b. [réglementation en projet**](#)

↓ S'il y a des formalités et des obligations dans la réglementation actuelle*, répondez aux questions 2a à 4a.

↓ S'il y a des formalités et des obligations dans la réglementation en projet**, répondez aux questions 2b à 4b.

2. Quels documents et informations chaque groupe concerné doit-il fournir ?
 a. b.
3. Comment s'effectue la récolte des informations et des documents, par groupe concerné ?
 a. b.
4. Quelles est la périodicité des formalités et des obligations, par groupe concerné ?
 a. b.
5. Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les éventuels impacts négatifs ?
 --

Énergie .12.

Mix énergétique (bas carbone, renouvelable, fossile), utilisation de la biomasse (bois, biocarburants), efficacité énergétique, consommation d'énergie de l'industrie, des services, des transports et des ménages, sécurité d'approvisionnement, accès aux biens et services énergétiques.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Mobilité .13.

Volume de transport (nombre de kilomètres parcourus et nombre de véhicules), offre de transports collectifs, offre routière, ferroviaire, maritime et fluviale pour les transports de marchandises, répartitions des modes de transport (modal shift), sécurité, densité du trafic.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Alimentation .14.

Accès à une alimentation sûre (contrôle de qualité), alimentation saine et à haute valeur nutritionnelle, gaspillages, commerce équitable.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Changements climatiques .15.

Émissions de gaz à effet de serre, capacité d'adaptation aux effets des changements climatiques, résilience, transition énergétique, sources d'énergies renouvelables, utilisation rationnelle de l'énergie, efficacité énergétique, performance énergétique des bâtiments, piégeage du carbone.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Ressources naturelles .16.

Gestion efficace des ressources, recyclage, réutilisation, qualité et consommation de l'eau (eaux de surface et souterraines, mers et océans), qualité et utilisation du sol (pollution, teneur en matières organiques, érosion, assèchement, inondations, densification, fragmentation), déforestation.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Air intérieur et extérieur .17.

Qualité de l'air (y compris l'air intérieur), émissions de polluants (agents chimiques ou biologiques : méthane, hydrocarbures, solvants, SOx, NOx, NH3), particules fines.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Biodiversité .18.

Niveaux de la diversité biologique, état des écosystèmes (restauration, conservation, valorisation, zones protégées), altération et fragmentation des habitats, biotechnologies, brevets d'invention sur la matière biologique, utilisation des ressources génétiques, services rendus par les écosystèmes (purification de l'eau et de l'air, ...), espèces domestiquées ou cultivées, espèces exotiques envahissantes, espèces menacées.		
☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓ Expliquez. ☒ Pas d'impact

Nuisances .19.

Nuisances sonores, visuelles ou olfactives, vibrations, rayonnements ionisants, non ionisants et électromagnétiques, nuisances lumineuses.

☐ Impact positif☐ Impact négatif Expliquez.☒ Pas d'impact**Autorités publiques .20.**

Fonctionnement démocratique des organes de concertation et consultation, services publics aux usagers, plaintes, recours, contestations, mesures d'exécution, investissements publics.

☐ Impact positif☐ Impact négatif Expliquez.☒ Pas d'impact**Cohérence des politiques en faveur du développement .21.**

Prise en considération des impacts involontaires des mesures politiques belges sur les intérêts des pays en développement.

1. Identifiez les éventuels impacts directs et indirects du projet sur les pays en développement dans les domaines suivants :

- sécurité alimentaire
- santé et accès aux médicaments
- travail décent
- commerce local et international
- revenus et mobilisations de ressources domestiques (taxation)
- mobilité des personnes
- environnement et changements climatiques (mécanismes de développement propre)
- paix et sécurité

Expliquez si aucun pays en développement n'est concerné.

 S'il y a des impacts positifs et/ou négatifs, répondez à la question 2.

2. Précisez les impacts par groupement régional ou économique (lister éventuellement les pays). Cf. manuel

 S'il y a des impacts négatifs, répondez à la question 3.

3. Quelles mesures sont prises pour les alléger / compenser les impacts négatifs ?

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 78.472/16 VAN 24 DECEMBER 2025**

Op 12 november 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de minister van Justitie verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet 'tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, van het sociaal strafwetboek en verscheidene bepalingen van sociaal strafrecht'.

Het voorontwerp is door de zestiende kamer onderzocht op 4 december 2025. De kamer was samengesteld uit Wouter PAS, wnd. kamervoorzitter, Toon MOONEN en Annelies D'ESPALLIER, staatsraden, Jan VELAERS en Johan PUT, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Barbara SPEYBROUCK, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Wouter PAS, wnd. kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 24 december 2025.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt er in hoofdzaak toe het Sociaal Strafwetboek (hierna ook: Soc.Sw.) te wijzigen. De ontworpen wijzigingen beogen het Sociaal Strafwetboek in het bijzonder aan te passen aan het nieuw Strafwetboek (hierna ook: nieuw Sw.), alsook aan diverse wetswijzigingen in het strafrecht en het strafprocesrecht. Daarnaast strekt een afzonderlijk hoofdstuk van het voorontwerp ertoe de wet van 5 maart 1952 'betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten' te wijzigen.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

HOOFDSTUK 1 - ALGEMENE BEPALING

2. Bij dit hoofdstuk worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 2 - WIJZIGING VAN DE WET VAN 5 MAART 1952 'BETREFFENDE DE OPDECIMES OP DE STRAFRECHTELIJKE GELDBOETEN'

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 78.472/16 DU 24 DÉCEMBRE 2025**

Le 12 novembre 2025, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par la ministre de la Justice à communiquer un avis dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi 'modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, le code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social'.

L'avant-projet a été examiné par la seizième chambre le 4 décembre 2025. La chambre était composée de Wouter PAS, président de chambre f.f., Toon MOONEN et Annelies D'ESPALLIER, conseillers d'État, Jan VELAERS et Johan PUT, assesseurs, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Barbara SPEYBROUCK, premier auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Wouter PAS, président de chambre f.f.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 24 décembre 2025.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

1. L'avant-projet de loi soumis pour avis a essentiellement pour objet de modifier le Code pénal social (ci-après aussi: C. pén. soc.). Les modifications en projet visent à adapter le Code pénal social en particulier au nouveau Code pénal (ci-après aussi: le nouveau C. pén.), ainsi qu'aux diverses modifications de loi apportées au droit pénal et au droit de la procédure pénale. En outre, un chapitre distinct de l'avant-projet tend à modifier la loi du 5 mars 1952 'relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales'.

EXAMEN DU TEXTE

CHAPITRE 1ER -DISPOSITION GÉNÉRALE

2. Ce chapitre n'appelle aucune observation.

CHAPITRE 2 - MODIFICATION DE LA LOI DU 5 MARS 1952 'RELATIVE AUX DÉCIMES ADDITIONNELS SUR LES AMENDES PÉNALES'

Artikel 2

3.1. Artikel 2 van het voorontwerp vervangt het eerste en tweede lid van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 ‘betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten’.¹

Artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 bepaalt:

“Het bedrag der strafrechtelijke geldboeten uitgesproken door de hoven en rechtbanken krachtens het Strafwetboek en de bijzondere, zelfs van na deze wet daterende wetten en reglementen, wordt met zeventig decimes verhoogd, zonder dat die verhoging het juridisch karakter van die boeten wijzigt.

De hoven en rechtbanken stellen in hun arresten of vonnissen vast, dat de geldboeten ten laste van de beklaagde uitgesproken bij toepassing van het Strafwetboek, van de bijzondere wet of van de bijzondere reglementen, met zeventig decimes is verhoogd bij toepassing van deze wet; tevens wordt het uit die verhoging voortvloeiende cijfer vermeld.

De opdecimes worden terzelfdertijd en door dezelfde midelen als de hoofdsom geïnd, overeenkomstig de wet en het vonnis van veroordeling.”

3.2. Zoals de memorie van toelichting bij het voorontwerp vermeldt, wordt artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 gewijzigd bij het wetsontwerp ‘betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor’, dat op 18 december 2025 door de Kamer van volksvertegenwoordigers werd aangenomen. In dit wetsontwerp wordt in artikel 1, eerste en tweede lid, van de wet van 5 maart 1952 het woord “zeventig” telkens vervangen door het woord “negentig”.²

4. Het nieuw Strafwetboek, dat op 8 april 2026 in werking treedt, legt de op de natuurlijke personen en rechtspersonen toepasselijke hoofdstraffen vast aan de hand van acht strafniveaus. De geldboete kan in een aantal gevallen als hoofdstraf worden opgelegd. Daarnaast kan ze ook als bijkomende straf worden opgelegd. Bij het vastleggen van de bedragen van de geldboetes in boek I van het nieuw Strafwetboek heeft de wetgever ervoor gekozen dat niet voor alle misdrijven “afzonderlijk moet worden bepaald dat een geldboete kan worden opgelegd en wat de minimum- en maximumhoogte van deze straf is”.³

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van wet dat geleid heeft tot de wet van 29 februari 2024 ‘tot invoering van boek I van het Strafwetboek’ wordt daarbij uitdrukkelijk gesteld:

¹ Er zou van de gelegenheid gebruik kunnen worden gemaakt om de Nederlandse tekst van het opschrift van de wet van 5 maart 1952 te verbeteren, en het woord “opdecimes” te vervangen door het woord “opdecimen”.

² Zie *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1094/5. Volgens artikel 6 van het wetsontwerp zal die aan te nemen wet in werking treden “op de eerste dag van de maand na afloop van een termijn van tien dagen te rekenen van de dag volgend op de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*”.

³ *Parl. St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/1, 205.

Article 2

3.1. L'article 2 de l'avant-projet remplace les alinéas 1er et 2 de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 ‘relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales’¹.

L'article 1er de la loi du 5 mars 1952 dispose ce qui suit:

“Le montant des amendes pénales prononcées par les cours et tribunaux en vertu du Code pénal et des lois et règlements particuliers, même postérieurs à la présente loi, est majoré de septante décimes, sans que cette majoration modifie le caractère juridique de ces peines.

Les cours et tribunaux constatent dans leurs arrêts ou jugements que, par application de la présente loi, l'amende prononcée à charge du prévenu, en application du Code pénal, de la loi spéciale ou des règlements particuliers, est majorée de septante décimes, en indiquant le chiffre qui résulte de cette majoration.

Les décimes additionnels sont recouvrés en même temps et par les mêmes moyens que le principal, conformément à la loi et au jugement de condamnation”.

3.2. Comme l'indique l'exposé des motifs de l'avant-projet, l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 est modifié par le projet de loi ‘relatif à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant’, adopté le 18 décembre 2025 par la Chambre des représentants. Ce projet de loi prévoit que dans l'article 1er, alinéas 1er et 2, de la loi du 5 mars 1952, le mot “septante” est chaque fois remplacé par le mot “nonante”.²

4. Le nouveau Code pénal, qui entrera en vigueur le 8 avril 2026, détermine les peines principales applicables aux personnes physiques et aux personnes morales sur la base de huit niveaux de peine. L'amende peut être imposée à titre de peine principale dans un certain nombre de cas. Par ailleurs, elle peut aussi être prononcée comme peine accessoire. Lorsqu'il a fixé les montants des amendes dans le livre Ier du nouveau Code pénal, le législateur a choisi de ne pas “spécifier, pour chacune des infractions séparément, qu'une peine d'amende [...] peut être infligée et déterminer quel en est le montant maximum et minimum”³.

Dans l'exposé des motifs du projet de loi devenu la loi du 29 février 2024 ‘introduisant le livre Ier du Code pénal’, il est indiqué expressément à ce sujet:

¹ L'occasion pourrait être mise à profit pour corriger le texte néerlandais de l'intitulé de la loi du 5 mars 1952, et remplacer le mot “opdecimes” par le mot “opdecimen”.

² Voir *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1094/5. Selon l'article 6 du projet de loi, cette loi dont l'adoption est envisagée entrera en vigueur “le premier jour du mois qui suit l'expiration d'un délai de dix jours prenant cours le jour après sa publication au *Moniteur belge*”.

³ *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3374/1, p. 205.

“[D]eze benadering [maakt] het mogelijk om in de toekomst het strafrecht aan te passen aan de inflatie zonder dat toevlucht moet worden gezocht tot het mechanisme van de opdecimen. Het volstaat dan de bedragen in de artikelen 37, 39, 40, 42 en 54⁴ aan te passen om het gehele strafrecht terug in overeenstemming te brengen met de gewijzigde geldwaarde. Dit maakt dat de leesbaarheid, accuraatheid, coherentie en eenvoud voor de gebruiker van het Strafwetboek ook voor de toekomst kan worden verzekerd wat dit punt betreft.”⁵

5. Bij het uitvaardigen van het nieuw Strafwetboek en het vastleggen van de concrete bedragen van de geldboetes is de wetgever uitgegaan van de toenmalig geldende opdecimen. Zoals de memorie van toelichting bij het voorontwerp vermeldt, werd de vermenigvuldigingscoëfficiënt die toen voortvloeide uit de wet van 5 maart 1952 verwerkt in het nieuw Strafwetboek.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp dat geleid heeft tot de wet van 29 februari 2024 luidt het:

“Gelet op het feit dat de opdecimen worden afgeschaft, wordt de vermenigvuldigingsfactor die voortvloeit uit het huidige artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten geïntegreerd in de hier ontworpen bepaling. Net als vandaag moeten de bedragen van de boetes dus worden vermenigvuldigd met 8.”⁶

6. Door de aanneming van het voornoemde wetsontwerp ‘betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwarende van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor’ op 18 december 2025 is de bij de totstandkoming van het nieuw Strafwetboek gehanteerde berekening niet meer in overeenstemming met de wil van de wetgever. De memorie van toelichting bij het om advies voorgelegde voorontwerp stelt dan ook terecht dat rekening gehouden moet worden met het op 18 december 2025 aangenomen wetsontwerp.

7. Het is echter moeilijk te begrijpen dat om dit te bereiken de stellers van het voorontwerp kiezen voor een aanpassing van de wet van 5 maart 1952, en dat ze er meer bepaald voor kiezen om de in het nieuw Strafwetboek vastgestelde geldboeten te verhogen met 2,5 decimen aan de hand van die afzonderlijke wet. Gelet op de keuze van de wetgever bij de invoering van het nieuw Strafwetboek ligt het immers voor de hand de bedragen in de artikelen 36, 38, 44, 45 en 52 nieuw Sw. aan te passen aan de door de wetgever gewenste verhoging ervan. Er anders over oordelen zou betekenen dat de in de parlementaire voorbereiding bij het nieuw Strafwetboek ingeroepen “leesbaarheid, accuraatheid, coherentie en eenvoud” van het nieuw Strafwetboek, wat betreft het toepasselijke bedrag van de geldboeten, overboord wordt gegooid nog vóór dit Strafwetboek van kracht is. Als gevolg hiervan zal de rechter bij het toepassen van het nieuw Strafwetboek, in tegenstelling tot wat de memorie van toelichting bij dit wetboek vermeldt,

“[C]ette approche permet à l’avenir d’adapter le droit pénal à l’inflation sans devoir passer par le mécanisme des décimes additionnels. Il suffira d’adapter les montants prévus aux articles 37, 39, 40, 42 et 54⁴ pour que l’ensemble du droit pénal soit mis en conformité avec la modification de la valeur monétaire. Sur ce point, la lisibilité, la précision, la cohérence et la simplicité seront également assurées à l’avenir pour l’usager”⁵.

5. Lors de l’adoption du nouveau Code pénal et pour fixer les montants concrets des amendes, le législateur s’est fondé sur les décimes additionnels alors en vigueur. Comme l’indique l’exposé des motifs de l’avant-projet, le coefficient de multiplication qui découlait alors de la loi du 5 mars 1952 a été intégré dans le nouveau Code pénal.

L’exposé des motifs du projet devenu la loi du 29 février 2024 indique ce qui suit:

“Vu la suppression des décimes additionnels, le coefficient de multiplication qui découle de l’actuel article 1er de la loi du 05 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales est intégré dans la disposition en projet. Tout comme à l’heure actuelle, les montants des amendes sont donc multipliés par 8”⁶.

6. À la suite de l’adoption du projet de loi précité ‘relatif à la majoration des décimes additionnels et à l’aggravation des amendes en cas d’infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant’ le 18 décembre 2025, le calcul appliqué lors de l’élaboration du nouveau Code pénal n’est plus conforme à la volonté du législateur. L’exposé des motifs de l’avant-projet soumis pour avis mentionne dès lors à juste titre qu’il faut tenir compte du projet de loi adopté le 18 décembre 2025.

7. Il est toutefois difficilement compréhensible que pour ce faire, les auteurs de l’avant-projet choisissent d’adapter la loi du 5 mars 1952 et qu’ils fassent plus particulièrement le choix de majorer de 2,5 décimes les amendes fixées dans le nouveau Code pénal au moyen de cette loi distincte. Eu égard au choix opéré par le législateur lors de l’instauration du nouveau Code pénal, il est en effet évident qu’il faut adapter les montants fixés dans les articles 36, 38, 44, 45 et 52 du nouveau C. pén. à la majoration de ces amendes, souhaitée par le législateur. En juger autrement reviendrait à faire fi, avant même son entrée en vigueur, de “la lisibilité, la précision, la cohérence et la simplicité” du nouveau Code pénal invoquées dans les travaux préparatoires de ce dernier, en ce qui concerne le montant applicable des amendes. En conséquence, lorsqu’il appliquera le nouveau Code pénal le juge ne devra donc pas considérer, contrairement à ce que mentionne l’exposé des motifs de ce code, que les montants

⁴ Voetnoot van de Raad van State: dit stemt overeen met de uiteindelijke artikelen 36, 38, 44, 45 en 52 nieuw Sw.

⁵ *Parl. St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/1, 205.

⁶ *Parl. St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/1, 282.

⁴ Note du Conseil d’État: ceux-ci correspondent aux articles 36, 38, 44, 45 et 52 du nouveau C. pén. finalement adoptés.

⁵ *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3374/1, p. 205.

⁶ *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3374/1, p. 282.

dus niet moeten aannemen dat de erin vermelde bedragen gelden, maar zal hij onmiddellijk toepassing moeten maken van de wet van 5 maart 1952.

Hoewel de Raad van State begrijpt dat de invoering van het nieuw Strafwetboek een complexe operatie is, moet hij erop wijzen dat deze werkwijze in strijd is met de uitgangspunten die de wetgever zelf gehanteerd heeft bij het opstellen van het nieuw Strafwetboek. Volgens de memorie van toelichting erbij “berust [het nieuw Strafwetboek] op drie beginselen die de rode draad van de hervorming van het eerste boek vormen: accuraat – eenvoudig – coherent. Deze duidelijke, leesbare en coherente tekst zal de rechtspractici in staat stellen gemakkelijker en transparanter te werken”.⁷

De in het om advies voorgelegde voorontwerp gehanteerde werkwijze ondergraaft aldus de geloofwaardigheid van deze uitgangspunten en van het nieuw Strafwetboek, nog voor dit in werking is getreden. Ze moet dan ook ten eerste worden afgekeurd.

8. Hoe onduidelijk en rechtsonzeker de gekozen werkwijze is, blijkt ook uit het ontworpen tweede lid van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952.

Dit lid stelt immers dat voor de bijzondere wetten die geen strafniveaus bepalen (en dus nog niet zijn aangepast aan het nieuw Strafwetboek) artikel 78, § 1, tweede lid, nieuw Sw. van toepassing is.

Dit artikel 78, § 1, tweede lid, bepaalt:

“In afwijking van artikel 36, achtste lid, 1°, en artikel 38, negende lid, 1°, bestaat het minimale en maximale bedrag van de geldboete uit het bedrag dat in de bijzondere strafwet respectievelijk is bepaald, vermenigvuldigd met 8, behoudens indien de feiten dateren van voor de inwerkingtreding van dit Wetboek. In dat laatste geval wordt het bedrag van de geldboete verhoogd overeenkomstig de op het moment van de feiten van toepassing zijnde opdecimen zoals bepaald in artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten.”

Aangezien de memorie van toelichting bij het voorontwerp stelt dat het bedrag van de betrokken strafrechtelijke geldboeten verhoogd moet worden met negentig opdecimen, maar het voorontwerp tegelijkertijd niet voorziet in een aanpassing van voornoemd artikel 78, § 1, tweede lid, lijken de stellers er dus vanuit te gaan dat ook op de bedragen die op grond van artikel 78 tot stand komen de regel van het ontworpen artikel 1, eerste lid, van de wet van 5 maart 1952 moet worden toegepast (namelijk verhogen met 2,5 decimen).

Deze werkwijze is nodeloos verwarrend, terwijl het voor de hand ligt een wijziging aan te brengen in voornoemd artikel 78, § 1, tweede lid, nieuw Sw. waardoor in een vermenigvuldiging met tien wordt voorzien.

qui y figurent s'appliquent, mais il devra immédiatement appliquer la loi du 5 mars 1952.

Bien que le Conseil d'État puisse concevoir que l'instauration du nouveau Code pénal soit une opération complexe, il se doit de relever que ce procédé est contraire aux principes que le législateur a lui-même appliqués pour la rédaction de ce même code. Selon l'exposé des motifs y relatif, le nouveau Code pénal “repose sur trois principes qui constituent le fil rouge de la réforme: la précision – la simplicité – la cohérence. Ce texte clair, lisible et cohérent permettra aux praticiens de travailler avec une plus grande facilité et une plus grande transparence”⁷.

Le procédé utilisé dans l'avant-projet soumis pour avis sape ainsi la crédibilité de ces principes et du nouveau Code pénal, avant même que celui-ci n'entre en vigueur. Ce procédé doit dès lors être fermement désapprouvé.

8. L'alinéa 2, en projet, de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 démontre aussi à quel point le procédé choisi manque de clarté et est source d'insécurité juridique.

En effet, cet alinéa dispose que pour les lois particulières qui ne déterminent pas de niveau de peine (et qui n'ont donc pas encore été adaptées au nouveau Code pénal), l'article 78, § 1er, alinéa 2, du nouveau C. pén. est applicable.

Cet article 78, § 1er, alinéa 2, dispose ce qui suit:

“Par dérogation à l'article 36, alinéa 8, 1°, et à l'article 38, alinéa 9, 1°, le montant minimal et maximal de l'amende est le montant fixé respectivement dans la loi pénale particulière multiplié par 8, sauf si les faits sont antérieurs à la date d'entrée en vigueur du présent Code. Dans ce dernier cas, le montant de l'amende est majoré conformément aux décimes additionnels applicables au moment des faits tels que fixés à l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales”.

L'exposé des motifs de l'avant-projet mentionnant que le montant des amendes pénales concernées doit être majoré de nonante décimes additionnels alors que l'avant-projet ne prévoit pas, en même temps, d'adapter l'article 78, § 1er, alinéa 2, précité, les auteurs semblent donc partir du principe que la règle contenue à l'article 1er, alinéa 1er, en projet, de la loi du 5 mars 1952 (à savoir une majoration de 2,5 décimes) doit s'appliquer également aux montants établis sur la base de l'article 78.

Ce procédé est source de confusion inutile, alors qu'il irait de soi d'apporter à l'article 78, § 1er, alinéa 2, précité, du nouveau C. pén., une modification prévoyant une multiplication par dix.

⁷ Parl. St. Kamer 2022-23, nr. 55-3374/1, 3.

⁷ Doc. parl., Chambre, 2022-2023, n° 55-3374/1, p. 3.

9. Het ontworpen derde lid van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 bepaalt dat, in afwijking van de in het ontworpen eerste lid vervatte verhoging van de bedragen, de feiten die dateren van vóór de inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek van 29 maart 2024 onderworpen blijven aan het oud Strafwetboek (hierna ook: Sw.) van 8 juni 1867 en aan de bijzondere wetten en reglementen die van toepassing waren op het ogenblik van de feiten.

Door te verwijzen naar de feiten van vóór de inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek, gaan de stellers van het voorontwerp er klaarblijkelijk vanuit dat deze feiten altijd beoordeeld worden volgens het oud Strafwetboek en dat de geldboeten die zouden volgen uit toepassing van het nieuw Strafwetboek altijd een zwaardere straf zullen vormen dan de straffen op grond van het oud Strafwetboek.

Beide aannames zijn fout. De regels van Boek I van het nieuw Strafwetboek zijn van toepassing op feiten gepleegd vanaf de inwerkingtreding van dit nieuwe wetboek, alsook voor feiten die dateren van voor deze inwerkingtreding indien het nieuwe systeem *in concreto* tot een mildere straf leidt. De conversiemechanismen uit het nieuw Strafwetboek noch de bepalingen in de wet van 5 maart 1952, kunnen afbreuk doen aan het in artikel 2 nieuw Sw. bevestigde principe van de niet-retroactiviteit van de strafwet, onder voorbehoud van de retroactieve toepassing van de mildere straffen.⁸

10. Het ontworpen derde lid van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 wijkt daarnaast ook af van de nog toe gehanteerde werkwijze in artikel 1 van de wet van 5 maart 1952, waarbij het aan de rechter wordt overgelaten om bij toepassing van de opdecimen, die een verzwaring van de straf inhouden, de regels inzake de toepassing van de strafwet in de tijd na te leven.

In het ontworpen derde lid, tweede zin, van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 wordt de toepassing van deze regels uitgeschreven. Dergelijke werkwijze houdt in dat elke toekomstige verhoging moet worden opgenomen onder verwijzing naar de wet die ze invoert. Dit lijkt weinig zinvol en verhoogt de onduidelijkheid van de ontworpen regeling.

11. Uit het voorgaande volgt dat van artikel 2 van het voorontwerp moet worden afgezien. In de plaats ervan moeten bepalingen worden opgenomen waarbij enerzijds de artikelen 36, 38, 44, 45 en 52 nieuw Sw. en anderzijds artikel 78 nieuw Sw. worden gewijzigd. In de eerste reeks artikelen moeten aldus

⁸ Om uit te maken of een feit strafbaar is, moet men zich plaatsen op het tijdstip dat het werd gepleegd. Bestaat er een wetsbepaling, dan is in principe de toepasselijke straf de straf die ten tijde van het misdrijf is bepaald. Indien de wetgever een misdrijfomschrijving heeft gewijzigd na het plegen van het misdrijf, kan de rechter een beklaagde enkel schuldig verklaren indien hij vaststelt dat dit misdrijf strafbaar is zowel onder de oude als onder de nieuwe wet. Wanneer de nieuwe strafwet gunstiger is dan de oude toepasselijke bepalingen, is de nieuwe strafwet van toepassing op alle gevallen waarover nog geen definitieve uitspraak werd geveld. De regels hebben zowel betrekking op de strafbaarstelling (opheffing van de strafbaarstelling of een meer restrictieve strafbaarstelling) als op de straf (de mildste straf).

9. L'alinéa 3, en projet, de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 dispose que, par dérogation à la majoration des montants, contenue à l'alinéa 1er en projet, les faits qui sont antérieurs à la date d'entrée en vigueur du nouveau Code pénal du 29 mars 2024 demeurent régis par l'ancien Code pénal (ci-après aussi: C. pén.) du 8 juin 1867 et par les lois et règlements particuliers applicables au moment des faits.

En se référant aux faits antérieurs à l'entrée en vigueur du nouveau Code pénal, les auteurs de l'avant-projet considèrent manifestement que ces faits seront toujours jugés selon l'ancien Code pénal et que les amendes qui résulteraient de l'application du nouveau Code pénal constitueront toujours une peine plus sévère que les peines fondées sur l'ancien Code pénal.

Ces deux suppositions sont erronées. Les règles énoncées au Livre Ier du nouveau Code pénal s'appliquent aux faits commis à partir de l'entrée en vigueur de ce nouveau code, ainsi qu'aux faits antérieurs à cette entrée en vigueur si le nouveau dispositif donne concrètement lieu à une peine moins sévère. Ni les mécanismes de conversion du nouveau Code pénal ni les dispositions de la loi du 5 mars 1952 ne peuvent porter atteinte au principe de la non-rétroactivité de la loi pénale, consacré par l'article 2 du nouveau C. pén., sous réserve de l'application rétroactive des lois pénales plus clémentes⁸.

10. L'alinéa 3, en projet, de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 s'écartere en outre aussi du procédé utilisé jusqu'à présent à l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 qui, pour l'application des décimes additionnels qui impliquent une aggravation de la peine, laisse au juge le soin de respecter les règles relatives à l'application de la loi pénale dans le temps.

L'alinéa 3, deuxième phrase, en projet, de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 définit précisément l'application de ces règles. Un tel procédé implique que toute majoration future doit être inscrite en faisant référence à la loi qui l'instaure. Cette manière de faire ne paraît guère utile et rend le dispositif en projet plus ambigu.

11. Il résulte de ce qui précède qu'il faut renoncer à l'article 2 de l'avant-projet. Il faut plutôt insérer des dispositions modifiant, d'une part, les articles 36, 38, 44, 45 et 52 du nouveau C. pén. et, d'autre part, l'article 78 du nouveau C. pén. Dans la première série d'articles, il y a ainsi lieu d'adapter les montants,

⁸ Pour établir si un fait est punissable, il faut se positionner au moment où le fait a été commis. Si une disposition légale existe, la peine applicable est en principe celle qui était en vigueur au moment où l'infraction a été commise. Si le législateur a modifié la définition d'une infraction après que l'infraction a été commise, le juge ne peut déclarer un prévenu coupable que s'il constate que cette infraction est punissable tant sous le régime de l'ancienne loi que sous le régime de la nouvelle loi. Lorsque la nouvelle loi pénale est plus favorable que les anciennes dispositions applicables, la nouvelle loi pénale s'applique à tous les cas sur lesquels il n'a pas encore été statué définitivement. Les règles portent à la fois sur l'incrimination (abrogation de l'incrimination ou incrimination plus restrictive) et sur la peine (la peine la moins sévère).

de bedragen worden aangepast, terwijl in artikel 78 nieuw Sw. de vermenigvuldiging met acht moet vervangen worden door een vermenigvuldiging met tien.

Daarnaast moet aan de wet van 5 maart 1952 een bepaling worden toegevoegd waaruit volgt dat, met ingang van de datum van inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek, de wet van 5 maart 1952 niet meer van toepassing is op de bedragen van geldboeten die voortvloeien uit toepassing van het nieuw Strafwetboek. Het staat dan aan de toekomstige wetgever om te beslissen of hij een actualisering van de bedragen van de geldboeten zal doorvoeren door een aanpassing van de bedragen in het Strafwetboek, of door opnieuw gebruik te maken van het ondoorzichtige systeem van opdecimen.

12. In dezelfde geest valt niet te begrijpen dat de artikelen 19 en 20 van het voorontwerp voorzien in een actualisering van de bedragen van de geldboeten (strafrechtelijk en administratief) in het Sociaal Strafwetboek, gelijk aan de actualisering in het Strafwetboek (namelijk een vermenigvuldiging met acht) en de stellers tegelijkertijd uitgaan van een bijkomende actualisering aan de hand van de wet van 5 maart 1952 (namelijk de verhoging met 2,5 decimen, zoals opgenomen in artikel 2 van het voorontwerp).

Het ligt immers voor de hand de bedragen van de sanctieniveaus in de artikelen 101 en 101/1 Soc.Sw. onmiddellijk in het voorontwerp te vermenigvuldigen met tien (in de plaats van met acht), en dit met ingang van de datum van inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek (namelijk de datum van inwerkingtreding van de thans aan te nemen wet). Dit veronderstelt de opheffing van artikel 102 Soc.Sw. Ook hier staat het aan de toekomstige wetgever om te beslissen of hij een actualisering van de geldboeten zal doorvoeren door een aanpassing van de artikelen 101 en 101/1 Soc.Sw., of door opnieuw gebruik te maken van het ondoorzichtige systeem van opdecimen.

HOOFDSTUK 3 - WIJZIGING VAN DE WET VAN 2 JUNI 2010 HOUDENDE BEPALINGEN VAN HET SOCIAAL STRAFRECHT

13. Bij dit hoofdstuk worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 4 - WIJZIGINGEN VAN HET SOCIAAL STRAFWETBOEK

ALGEMENE OPMERKING

14. In het nieuw Strafwetboek wordt het begrip “wetens en willens” vervangen door het begrip “opzettelijk” om aan te duiden dat voor die misdrijven een algemeen opzet volstaat voor de strafbaarstelling. Eenzelfde werkwijze wordt gevolgd voor onder andere het ontworpen artikel 110/1 Soc.Sw. (artikel 28 van het voorontwerp).

Het voorontwerp brengt deze wijziging evenwel niet aan in artikel 237 Soc.Sw. waar het begrip “wetens en willens” ook voorkomt. Dit moet worden verholpen.

tandis qu'à l'article 78 du nouveau C. pén., la multiplication par huit doit être remplacée par une multiplication par dix.

Par ailleurs, il y a lieu d'ajouter à la loi du 5 mars 1952 une disposition dont il découle qu'à partir de la date d'entrée en vigueur du nouveau Code pénal, la loi du 5 mars 1952 ne s'applique plus aux montants des amendes résultant de l'application du nouveau Code pénal. Il appartiendra alors au législateur futur de décider s'il procédera à une actualisation des montants des amendes en adaptant les montants du Code pénal, ou en recourant à nouveau au système opaque des décimes additionnels.

12. Dans le même ordre d'idées, il est incompréhensible que les articles 19 et 20 de l'avant-projet prévoient une actualisation des montants des amendes (pénales et administratives) dans le Code pénal social, équivalente à l'actualisation dans le Code pénal (à savoir une multiplication par huit) et que les auteurs se fondent en même temps sur une actualisation supplémentaire en s'appuyant sur la loi du 5 mars 1952 (à savoir une majoration de 2,5 décimes, telle qu'elle est inscrite à l'article 2 de l'avant-projet).

Il va en effet de soi qu'il faut multiplier par dix (plutôt que par huit), immédiatement dans l'avant-projet, les montants des niveaux de peine fixés aux articles 101 et 101/1 du C. pén. soc., et ce à partir de la date d'entrée en vigueur du nouveau Code pénal (à savoir la date d'entrée en vigueur de la loi dont l'adoption est actuellement envisagée). Cela suppose l'abrogation de l'article 102 du C. pén. soc. Sur ce point également, il appartiendra au législateur futur de décider s'il procédera à une actualisation des amendes en adaptant les articles 101 et 101/1 du C. pén. soc. ou en recourant à nouveau au système opaque des décimes additionnels.

CHAPITRE 3 - MODIFICATION DE LA LOI DU 2 JUIN 2010 COMPORTANT DES DISPOSITIONS DE DROIT PÉNAL SOCIAL

13. Ce chapitre n'appelle aucune observation.

CHAPITRE 4 - MODIFICATIONS DU CODE PÉNAL SOCIAL

OBSERVATION GÉNÉRALE

14. Dans le nouveau Code pénal, la notion de “sciemment et volontairement” est remplacée par la notion de “délibérément” pour indiquer qu'en ce qui concerne ces infractions, une intention générale suffit pour leur incrimination. Un même procédé est suivi, entre autres, pour l'article 110/1, en projet, du C. pén. soc. (article 28 de l'avant-projet).

L'avant-projet n'apporte toutefois pas cette modification à l'article 237 du C. pén. soc. où la notion de “sciemment et volontairement” apparaît également. Il y a lieu d'y remédier.

Artikel 4

15. In de Franse tekst van artikel 4 van het voorontwerp moeten de vervangende woorden luiden “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” in de plaats van “auteur ou participant à une infraction”.

Dezelfde opmerking geldt bij de artikelen 15, 16 en 17 van het voorontwerp.

Artikel 11

16. Artikel 73 Soc.Sw. wordt geherformuleerd en vereenvoudigd door een verwijzing op te nemen naar de gevallen bedoeld in artikel 72, tweede lid, Soc.Sw.

Het ontworpen artikel 73 Soc.Sw. bepaalt nog steeds dat het openbaar ministerie een afschrift verstuurt van de procedurestukken van, onder meer, het gerechtelijk onderzoek naar de bevoegde administratie.

Zoals de Adviesraad van het sociaal strafrecht evenwel terecht opmerkt in advies nr. 2025/008, wordt, wanneer een gerechtelijk onderzoek vereist is, de strafvordering automatisch ingesteld, waardoor het openbaar ministerie de zaak niet kan seponeren. Na afloop van het gerechtelijk onderzoek bezorgt de onderzoeksrechter het dossier aan het openbaar ministerie, dat – indien het onderzoek volledig is – vraagt om de zaak voor de raadkamer te brengen. De raadkamer kan de zaak vervolgens verwijzen naar de correctionele rechtbank of beslissen tot buitenvervolginstelling.⁹

De verwijzing naar “het gerechtelijk onderzoek” moet dus worden weggelaten uit het ontworpen artikel 73 Soc.Sw.

Artikel 22

17. De artikelen 106 en 107 Soc.Sw. voorzien in de bijzondere strafsancities van het exploitatieverbod, het beroepsverbod en de bedrijfssluiting. Deze bijkomende straffen kunnen door de rechter enkel worden opgelegd voor inbreuken van niveau 3 en 4 en op voorwaarde dat boek 2 Soc.Sw. daarin voorziet.

Ook het nieuw Strafwetboek bevat de straffen van een beroepsverbod (artikel 48¹⁰), een verbod om een activiteit die

⁹ Zie ook artikel 71, eerste lid, Soc.Sw. dat bepaalt: “De strafvervolgning sluit de toepassing van een administratieve geldboete uit, zelfs als ze afgesloten wordt met een vrijspraak.”

¹⁰ Artikel 48, derde lid, nieuw Sw. wordt gewijzigd bij artikel 5 van het wetsontwerp ‘tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 ‘tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek’, waarvan de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 103 van hetzelfde wetsontwerp is vastgesteld op 7 april 2026 (*Parl. St. Kamer* 2025-26, nr. 56-1160/1).

Article 4

15. Dans le texte français de l’article 4 de l’avant-projet, les termes de substitution doivent être “auteur d’une infraction ou participant à une infraction” au lieu de “auteur ou participant à une infraction”.

La même observation vaut pour les articles 15, 16 et 17 de l’avant-projet.

Article 11

16. L’article 73 du C. pén. soc. est reformulé et simplifié par une référence aux cas visés à l’article 72, alinéa 2, du C. pén. soc.

L’article 73, en projet, du C. pén. soc. dispose toujours que le ministère public envoie une copie des pièces de procédure, notamment, de l’instruction judiciaire à l’administration compétente.

Comme l’observe toutefois à juste titre le Conseil consultatif du droit pénal social dans son avis n° 2025/008, lorsqu’une instruction judiciaire est requise, l’action pénale est automatiquement engagée, ce qui empêche le ministère public de classer l’affaire. À l’issue de l’instruction, le juge d’instruction transmet le dossier au ministère public, qui, si l’enquête est complète, demande la fixation de l’affaire devant la chambre du conseil. Celle-ci peut alors renvoyer l’affaire devant le tribunal correctionnel ou décider d’un non-lieu.⁹

La référence à “l’instruction judiciaire” sera donc omise de l’article 73, en projet, du C. pén. soc.

Article 22

17. Les articles 106 et 107 du C. pén. soc. prévoient les sanctions pénales particulières de l’interdiction d’exploiter, de l’interdiction professionnelle et de la fermeture de l’entreprise. Ces sanctions complémentaires ne peuvent être infligées par le juge que pour des infractions de niveau 3 et de niveau 4 et à condition que le livre 2 du C. pén. soc. le prévoie.

Le nouveau Code pénal comporte lui aussi les sanctions d’interdiction professionnelle (article 48¹⁰), d’interdiction

⁹ Voir aussi l’article 71, alinéa 1er, du C. pén. soc. qui dispose: “Les poursuites pénales excluent l’application d’une amende administrative même si un acquittement les clôture”.

¹⁰ L’article 48, alinéa 3, du nouveau C. pén. est modifié par l’article 5 du projet de loi ‘modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal’, dont l’entrée en vigueur a été fixée au 7 avril 2026 conformément à l’article 103 du même projet de loi (*Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1160/1).

deel uitmaakt van het voorwerp uit te oefenen (artikel 57) en een sluiting van de inrichting (artikel 59¹¹).

Overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. worden “[b]ij gebreke van andersluidende bepalingen in boek II en in de bijzondere wetten en verordeningen, (...) de bepalingen van dit boek toegepast op de misdrijven die bij boek II alsook bij die bijzondere wetten en verordeningen strafbaar zijn gesteld”.

18.1. Artikel 77 nieuw Sw. staat niet in de weg aan specifieke afwijkende bepalingen. Daarbij moet evenwel ondubbelzinnig duidelijk zijn of de wetgever in het Sociaal Strafwetboek al dan niet wil afwijken van de algemene bepalingen van het nieuw Strafwetboek. Bij elke afwijking moet er bovendien over worden gewaakt geen schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in het leven te roepen.¹²

18.2. Over de verhouding van de voormelde artikelen van het Sociaal Strafwetboek met de voormelde artikelen van het nieuw Strafwetboek verklaart de gemachtigde:

“L’article 107 règle l’interdiction professionnelle et la fermeture d’entreprise en droit pénal social et l’article 48 prescrit une peine d’interdiction professionnelle. Cette peine vise tant les infractions rassemblées dans le nouveau Code pénal que celles prévues par les codes et lois particulières. Comme le souligne le Conseil consultatif dans son avis du 13 juin 2025, l’interdiction professionnelle du nouveau Code pénal peut être appliquée pour toutes les infractions quel que soit le niveau de peine applicable ce qui est contraire à l’article 107 qui ne porte que sur les infractions graves. Il est donc opportun de déroger à l’article 48 dans les articles 106 et 107. La peine de fermeture visée à l’article 59 du nouveau Code pénal s’applique dans les cas prévus par la loi. Il n’est pas opportun d’exclure l’application de cet article au Code pénal social.

Il en va de même pour l’interdiction d’exercer une activité relevant de l’objet inscrite à l’article 57 du nouveau Code pénal. Cette peine peut être prononcée pour toute infraction quel que soit le niveau de peine applicable. Il faut également exclure son application en droit pénal social.”¹³

In het licht hiervan verdient het aanbeveling in artikel 106 Soc.Sw. te verduidelijken dat het artikel geldt “In afwijking van artikel 57 van het Strafwetboek” en in artikel 107 Soc.Sw. te verduidelijken dat dit artikel geldt “in afwijking van artikel 48 van het Strafwetboek”.

18.3. De stellers van het voorontwerp zullen ook voor andere aspecten van de artikelen 106 en 107 Soc.Sw. moeten nagegaan of er al dan niet moet worden afgeweken van hetgeen bepaald is in het Strafwetboek.

¹¹ Artikel 59 nieuw Sw. wordt gewijzigd bij artikel 11 van het wetsontwerp ‘tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 ‘tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek’, waarvan de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 103 van hetzelfde wetsontwerp is vastgesteld op 7 april 2026 (*Parl.St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1160/1).

¹² *Parl.St. Kamer 2022-23*, nr. 55-3374/1, 278.

¹³ Zie advies nr. 2025/003 van 13 juni 2025, 13-16 en advies nr. 2025/008 van 19 november 2025, 7-8.

d’exercer une activité relevant de l’objet (article 57) et de fermeture d’établissement (article 59¹¹).

L’article 77 du nouveau C. pén., dispose qu’ “[à] défaut de dispositions contraires dans le livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers, les dispositions du présent livre s’appliquent aux infractions prévues au livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers”.

18.1. L’article 77 du nouveau C. pén. ne fait pas obstacle à des dispositions dérogatoires spécifiques. À cet égard, il doit toutefois apparaître sans équivoque si, dans le Code pénal social, le législateur entend ou non déroger aux dispositions générales du nouveau Code pénal. Pour chaque dérogation, il faut en outre veiller à ne pas violer les articles 10 et 11 de la Constitution¹².

18.2. Au sujet de l’articulation entre les articles précités du Code pénal social et les articles précités du nouveau Code pénal, le délégué déclare:

“L’article 107 règle l’interdiction professionnelle et la fermeture d’entreprise en droit pénal social et l’article 48 prescrit une peine d’interdiction professionnelle. Cette peine vise tant les infractions rassemblées dans le nouveau Code pénal que celles prévues par les codes et lois particulières. Comme le souligne le Conseil consultatif dans son avis du 13 juin 2025, l’interdiction professionnelle du nouveau Code pénal peut être appliquée pour toutes les infractions quel que soit le niveau de peine applicable ce qui est contraire à l’article 107 qui ne porte que sur les infractions graves. Il est donc opportun de déroger à l’article 48 dans les articles 106 et 107. La peine de fermeture visée à l’article 59 du nouveau Code pénal s’applique dans les cas prévus par la loi. Il n’est pas opportun d’exclure l’application de cet article au Code pénal social.

Il en va de même pour l’interdiction d’exercer une activité relevant de l’objet inscrite à l’article 57 du nouveau Code pénal. Cette peine peut être prononcée pour toute infraction quel que soit le niveau de peine applicable. Il faut également exclure son application en droit pénal social”¹³.

Compte tenu de cette observation, il est recommandé de préciser à l’article 106 du C. pén. soc. que l’article s’applique “par dérogation à l’article 57 du Code pénal” et à l’article 107 du C. pén. soc. que cet article s’applique “par dérogation à l’article 48 du Code pénal”.

18.3. Les auteurs de l’avant-projet devront également vérifier pour d’autres aspects des articles 106 et 107 du C. pén. soc. s’il faut ou non déroger aux dispositions du Code pénal.

¹¹ L’article 59 du nouveau C. pén. est modifié par l’article 11 du projet de loi ‘modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal’, dont l’entrée en vigueur a été fixée au 7 avril 2026 conformément à l’article 103 du même projet de loi (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026*, n° 56-1160/1).

¹² *Doc. parl., Chambre, 2022-2023*, n° 55-3374/1, p. 278.

¹³ Voir l’avis n° 2025/003 du 13 juin 2025, pp. 13-16 et l’avis n° 2025/008 du 19 novembre 2025, pp. 7-8.

Zo moeten ze nagaan of paragraaf 2 van de artikelen 106 en 107 Soc.Sw., waarin de aanvang en de berekening van de duur wordt bepaald, niet in overeenstemming moet worden gebracht met het bepaalde daarover in artikel 48, derde¹⁴ en vierde lid, nieuw Sw.

Eveneens zullen ze moeten nagaan waarom de in de artikelen 48, vierde lid, en 57, derde lid, nieuw Sw. opgenomen mogelijkheid voor de strafuitvoeringsrechtbank om te beslissen een in kracht van gewijsde getreden veroordeling waarbij een verbod is opgelegd, te wijzigen door de duur of de omvang van het verbod te beperken, het op te schorten of het te beëindigen, niet wordt opgenomen.¹⁵

Ten slotte rijst de vraag of, waar paragraaf 4 van de artikelen 106 en 107 Soc.Sw. "[e]lke inbreuk" van het niet naleven van een verbod of een sluiting strafbaar stelt, deze bepalingen niet in overeenstemming moeten worden gebracht met artikel 686 nieuw Sw. waar wordt vereist dat er sprake is van het "opzettelijk" overtreden van de opgelegde straf.

Artikel 23

19.1. Artikel 23 van het voorontwerp voegt een artikel 107/2 in onder hoofdstuk 3 ("De op de strafrechtelijke sancties toepasselijke regels") van titel 6 ("Bestrafing van de inbreuken in het algemeen") van het Soc.Sw., dat luidt als volgt:

"Artikel 107/2 De reglementaire inbreuken - De inbreuken die geen moreel bestanddeel bevatten dat bestaat uit een algemeen opzet of een bijzonder opzet, vormen reglementaire inbreuken."

In de memorie van toelichting wordt daarover het volgende gesteld:

"Om zo volledig mogelijk aan het nieuwe Strafwetboek te voldoen, stelt de Adviesraad voor om in Boek 1 van het Sociaal Strafwetboek een algemene bepaling over het moreel bestanddeel op te nemen, waarin staat dat strafbare feiten die geen moreel bestanddeel van algemeen of bijzonder opzet bevatten, reglementaire misdrijven zijn. Deze toevoeging is nodig omdat op die manier rekening kan worden gehouden met het specifieke karakter van het sociaal strafrecht, waar de meeste strafbare feiten reglementaire misdrijven zijn."

19.2. Artikel 7 nieuw Sw. brengt met zich mee dat er, in het licht van het vereiste moreel bestanddeel vier categorieën misdrijven worden onderscheiden: "1° de zogenaamde

Ils doivent ainsi vérifier si le paragraphe 2 des articles 106 et 107 du C. pén. soc., qui détermine le début et le calcul de la durée, ne doit pas être aligné sur la disposition à ce sujet inscrite à l'article 48, alinéas 3¹⁴ et 4, du nouveau C. pén.

Ils devront également vérifier pour quel motif la possibilité – inscrite aux articles 48, alinéa 4, et 57, alinéa 3, du nouveau C. pén. – pour le tribunal d'application des peines de décider de modifier une condamnation d'interdiction passée en force de chose jugée en diminuant la durée ou l'étendue de l'interdiction, en la suspendant ou en y mettant fin, n'est pas reproduite¹⁵.

Enfin, la question se pose de savoir si, dans la mesure où le paragraphe 4 des articles 106 et 107 du C. pén. soc. incrimine "toute infraction" consistant au non-respect d'une interdiction ou d'une fermeture, ces dispositions ne doivent pas être mises en conformité avec l'article 686 du nouveau C. pén. qui exige qu'il soit question d'enfreindre "délibérément" la peine infligée.

Article 23

19.1. L'article 23 de l'avant-projet insère un article 107/2 dans le chapitre 3 ("Les règles applicables aux sanctions pénales") du titre 6 ("La répression des infractions en général") du C. pén. soc., qui s'énonce comme suit:

"Art. 107/2. Les infractions réglementaires - Les infractions qui ne contiennent pas d'élément moral qui consiste en un dol général ou un dol spécial constituent des infractions réglementaires".

À ce sujet, l'exposé des motifs indique ce qui suit:

"Afin que la conformité avec le nouveau Code pénal soit la plus complète possible, le Conseil consultatif suggère d'insérer dans le Livre 1er du Code pénal social une disposition générale portant sur l'élément moral qui dispose que les infractions qui ne contiennent pas d'élément moral qui consiste en un dol général ou un dol spécial constituent des infractions réglementaires. Cet ajout est nécessaire car il permet de tenir compte de la spécificité du droit pénal social où la plupart des infractions sont des infractions réglementaires".

19.2. L'article 7 du nouveau C. pén. emporte qu'à la lumière des exigences requises pour l'élément moral, on distingue quatre catégories d'infractions: "1° les infractions

¹⁴ Waarbij rekening moet worden gehouden met de wijziging bij artikel 5 van het wetsontwerp 'tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek' (Parl.St. Kamer 2025-26, nr. 56-1160/1).

¹⁵ Zie in dit verband hetgeen de Adviesraad van het sociaal strafrecht in het advies nr. 2025/003 van 13 juni 2025 heeft opgemerkt: "Afin d'assurer la plus grande uniformité dans les interdictions professionnelles, le Conseil consultatif demande aussi que le Code pénal social se réfère à l'article 47, alinéa 4, du Code pénal."

¹⁴ Dans ce cadre, il faut tenir compte de la modification apportée par l'article 5 du projet de loi 'modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal' (Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1160/1).

¹⁵ Voir, à cet égard, l'observation formulée par le Conseil consultatif du droit pénal social dans l'avis n° 2025/003 du 13 juin 2025: "Afin d'assurer la plus grande uniformité dans les interdictions professionnelles, le Conseil consultatif demande aussi que le Code pénal social se réfère à l'article 47, alinéa 4, du Code pénal".

reglementaire misdrijven gemeenschappelijke sokkel voor alle misdrijven (bewust en uit vrije wil handelen); 2° de opzettelijke misdrijven gekenmerkt door het algemeen opzet: gemeenschappelijke sokkel voor alle misdrijven (bewust en uit vrije wil handelen) + algemeen opzet; 3° de opzettelijke misdrijven gekenmerkt door een bijzonder opzet: gemeenschappelijke sokkel voor alle misdrijven (bewust en uit vrije wil handelen) + algemeen opzet + bijzonder opzet; 4° de onopzettelijke misdrijven: gemeenschappelijke sokkel voor alle misdrijven (bewust en uit vrije wil handelen) + zware fout¹⁶.

Artikel 7 nieuw Sw. heeft tot gevolg dat voor de misdrijven waarvoor de strafbaarstelling een opzet vereist, de wetgever dit uitdrukkelijk in de delictomschrijving tot uiting moet brengen. De door het nieuw Strafwetboek gekozen werkwijze voor misdrijven waarbij een algemeen opzet is vereist, houdt in dat het begrip “opzettelijk” wordt toegevoegd aan de delictomschrijving, terwijl voor misdrijven waarbij een bijzonder opzet is vereist dit moet blijken uit de formulering van de delictomschrijving. De delictomschrijvingen die niet de term “opzettelijk” bevatten of geen formulering bevatten waaruit een bijzonder opzet blijkt, zijn reglementaire misdrijven.

19.3. Het voorontwerp wijkt daarvan niet af, zodat overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. het hernemen van het principe dat inbreuken die geen algemeen opzet of bijzondere opzet vereisen reglementaire inbreuken vormen, overbodig is. Het ontworpen artikel 107/2 Soc.Sw. moet bijgevolg worden weggelaten.

Artikel 25

20. Artikel 25 van het voorontwerp voegt een artikel 108/1 Soc.Sw. in waarin bepaald wordt dat “[d]e poging tot opzettelijke inbreuken bedoeld in Boek 2 (...) strafbaar [is] overeenkomstig artikel 9 van het Strafwetboek”.

In de memorie van toelichting wordt hierover het volgende gesteld:

“Met het nieuwe Strafwetboek is de poging tot het plegen van een opzettelijk misdrijf altijd strafbaar. Zoals aangegeven in de algemene toelichting, is dit een nieuwe benadering. De Raad aanvaardt deze nieuwe benadering, maar beveelt voor de duidelijkheid aan om een nieuw artikel 108/1 in te voegen in boek 1 van het Sociaal Strafwetboek, waarin wordt gepreciseerd dat poging tot opzettelijke misdrijven uit boek 2 strafbaar zijn overeenkomstig artikel 9 van het nieuwe Strafwetboek.¹⁷”

Het van toepassing verklaren van artikel 9 nieuw Sw. op de inbreuken van het Sociaal Strafwetboek is overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. overbodig. Het ontworpen artikel 108/1 Soc.Sw. wordt het best weggelaten.

dites règlementaires: socle commun à toutes les infractions (conscience d’agir et libre arbitre); 2° les infractions intentionnelles caractérisées par le dol général: socle commun à toutes les infractions (conscience d’agir et libre arbitre) + dol général; 3° les infractions intentionnelles caractérisées par un dol spécial: socle commun à toutes les infractions (conscience d’agir et libre arbitre) + dol général + dol spécial; 4° les infractions non intentionnelles: socle commun à toutes les infractions (conscience d’agir et libre arbitre) + faute lourde¹⁶.

L’article 7 du nouveau C. pén. emporte que pour les infractions pour lesquelles l’incrimination requiert un dol, le législateur doit l’exprimer expressément dans la définition de l’infraction. Le procédé choisi par le nouveau Code pénal pour les infractions qui requièrent un dol général implique que le terme “délibérément” soit ajouté à la définition de l’infraction, tandis que pour les infractions qui requièrent un dol spécial, cela doit ressortir de la formulation de la définition de l’infraction. Les définitions d’infractions qui ne contiennent pas le terme “délibérément” ou qui ne contiennent pas de formulation dont il ressort un dol spécial sont des infractions réglementaires.

19.3. L’avant-projet n’y déroge pas, de sorte que conformément à l’article 77 du nouveau C. pén., il est superflu de reproduire le principe selon lequel les infractions qui ne requièrent pas de dol général ou de dol spécial constituent des infractions réglementaires. Il y a dès lors lieu d’omettre l’article 107/2, en projet, du C. pén. soc.

Article 25

20. L’article 25 de l’avant-projet insère un article 108/1 dans le C. pén. soc. qui dispose que “[l]a tentative d’infractions intentionnelles visées par le Livre 2 est punissable conformément à l’article 9 du Code pénal”.

L’exposé des motifs précise à cet égard ce qui suit:

“Avec le nouveau Code pénal, la tentative de commettre une infraction intentionnelle est toujours punissable. Comme indiqué dans l’exposé général, ceci constitue une nouvelle approche. Le Conseil accepte cette nouvelle approche, mais recommande, pour plus de clarté, d’insérer un nouvel article 108/1 dans le livre 1er du Code pénal social précisant que la tentative des infractions intentionnelles du livre 2 est punissable conformément à l’article 9 du nouveau Code pénal¹⁷”.

Conformément à l’article 77 du nouveau C. pén., il est superflu de rendre l’article 9 du nouveau C. pén. applicable aux infractions du Code pénal social. Mieux vaudrait omettre l’article 108/1, en projet, du C. pén. soc.

¹⁶ Zie *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/1, 42.

¹⁷ Voetnoot in de memorie van toelichting: Advies [van de Adviesraad voor het sociaal strafrecht], nr. 2025/003, p. 5-6.

¹⁶ Voir *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3374/1, p. 42.

¹⁷ Note de bas de page dans l’exposé des motifs: Avis [du Conseil consultatif du droit pénal social], n° 2025/003, pp. 5-6.

Artikel 26

21. Artikel 26 van het voorontwerp wijzigt artikel 109 Soc. Sw. dat zal luiden als volgt:

“Artikel 19 van het Strafwetboek is toepasselijk op de inbreuken bedoeld in Boek 2.”

In de memorie van toelichting wordt hierover het volgende gesteld:

“Wat artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek betreft, dat een hoofdstuk van Boek 1 toepast op strafbare feiten van Boek 2, stelt de Adviesraad voor het te behouden, maar de verwijzing naar het nieuwe Strafwetboek aan te passen, ook al zou dit artikel vanuit juridisch oogpunt kunnen worden opgeheven.”

Het van toepassing verklaren van artikel 19 nieuw Sw. op de inbreuken van het Sociaal Strafwetboek is overeenkomstig artikel 77 nieuw Sw. overbodig. Er wordt het best een bepaling in het voorontwerp opgenomen die artikel 109 Soc.Sw. opheft.

Artikel 27

22. Artikel 27, 2°, van het voorontwerp wijzigt artikel 110, derde lid, Soc.Sw. De in de Nederlandse tekst opgenomen wijziging leidt evenwel tot een grammaticaal onjuiste zin. Ter wille van de leesbaarheid moet artikel 27, 2°, van de Nederlandse tekst van het voorontwerp worden herschreven als volgt:

“2° in het derde lid, worden de woorden ‘kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd’ vervangen door de woorden ‘kan de gevangenisstraf worden verminderd, waarbij zij evenwel niet lager mag zijn dan een maand.’”

Artikel 29

23. In artikel 29 van het voorontwerp moet het woord “drie-maal” worden vervangen door “telkens”. Dezelfde opmerking geldt voor het woord “tweemaal” in de artikelen 31, 49, 50, 2°, 51, 52, 54 en 55 van het voorontwerp.

Artikel 32

24. In de Franse tekst van artikel 32, 1° en 2°, van het voorontwerp moeten de vervangende woorden als volgt luiden: “les auteurs des infractions ou participants aux infractions” in de plaats van de woorden “les auteurs ou les participants aux”.

Article 26

21. L'article 26 de l'avant-projet modifie l'article 109 du C. pén. soc., qui s'énoncera comme suit:

“L'article 19 du Code pénal est applicable aux infractions visées par le Livre 2”.

L'exposé des motifs indique à cet égard:

“Pour l'article 109 du Code pénal social, qui applique un chapitre du Livre 1er aux infractions du Livre 2, le Conseil suggère de le conserver mais d'adapter la référence au nouveau Code pénal, même si, d'un point de vue juridique, cet article pourrait être abrogé”.

Conformément à l'article 77 du nouveau C. pén., il est superflu de rendre l'article 19 du nouveau C. pén. applicable aux infractions du Code pénal social. Mieux vaudrait prévoir dans l'avant-projet une disposition qui abroge l'article 109 du C. pén. soc.

Article 27

22. L'article 27, 2°, de l'avant-projet modifie l'article 110, alinéa 3, du C. pén. soc. La modification figurant dans le texte néerlandais donne toutefois lieu à une phrase grammaticalement incorrecte. Dans un souci de lisibilité, il s'impose de réécrire le texte néerlandais de l'article 27, 2°, de l'avant-projet comme suit:

“2° in het derde lid, worden de woorden ‘kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd’ vervangen door de woorden ‘kan de gevangenisstraf worden verminderd, waarbij zij evenwel niet lager mag zijn dan een maand’”.

Article 29

23. À l'article 29 de l'avant-projet, il faut remplacer les mots “à trois reprises” par les mots “chaque fois”, qui seront en l'occurrence déplacés devant le mot “abrogé”. La même observation vaut pour les mots “à deux reprises” aux articles 31, 49, 50, 2°, 51, 52, 54 et 55 de l'avant-projet.

Article 32

24. Dans le texte français de l'article 32, 1° et 2°, de l'avant-projet, les mots de remplacement s'énonceront comme suit: “les auteurs des infractions ou participants aux infractions” au lieu des mots “les auteurs ou les participants aux”.

Artikel 35

25. Artikel 35, 2°, van het voorontwerp voegt een nieuw lid toe aan artikel 162 Soc.Sw. In dit lid is er een discordantie tussen de Nederlandse en de Franse tekst. Dit moet worden verholpen door in de Nederlandse tekst van het ontworpen lid te verwijzen naar “de in het derde lid bedoelde inbreuken” en niet naar “de in het eerste lid bedoelde inbreuken”.

Artikel 38

26. De inleidende zin van artikel 38 van het voorontwerp wordt het best als volgt geformuleerd: “Artikel 177, § 1, tweede lid, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt”.

Artikel 39

27. Artikel 39 van het voorontwerp wijzigt artikel 177/1 Soc.Sw. dat betrekking heeft op de dienstencheques. Meer bepaald worden de paragrafen 4 en 5 gewijzigd, die in een straf voorzien voor de gebruiker of werknemer die opzettelijk heeft deelgenomen aan de inbreuken bedoeld in de paragrafen 1, 2 en 3.

De paragrafen 4 en 5 zijn evenwel door alle bevoegde gewesten opgeheven.¹⁸ Sinds de zesde staatshervorming zijn de gewesten immers bevoegd voor “de bevordering van de buurtdiensten en -banen”, op grond van artikel 6, § 1, IX, 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’.

Het komt niet aan de federale wetgever toe om de betrokken paragrafen formeel te wijzigen. Artikel 39 van het voorontwerp moet worden weggelaten.

Artikel 43

28. Artikel 43, 2°, van het voorontwerp voegt aan artikel 183/1 Soc.Sw. een lid toe dat bepaalt dat als zodanig erkende slachtoffers van mensenhandel worden uitgesloten van de toepassing van het misdrijf van niet-aangegeven arbeid.

¹⁸ Zie het Vlaams decreet van 24 april 2015 ‘houdende de implementatie van de zesde staatshervorming en houdende diverse bepalingen inzake het beleidsdomein Werk en Sociale Economie’, de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 9 juli 2015 ‘houdende de eerste maatregelen ter uitvoering en toepassing van de zesde Staatshervorming met betrekking tot het toezicht en de controle op het vlak van werkgelegenheid’ en het Waals decreet van 28 april 2016 ‘portant mise en oeuvre de la sixième réforme de l’État et portant diverses dispositions relatives à la politique de l’emploi’.

Article 35

25. L'article 35, 2°, de l'avant-projet ajoute un nouvel alinéa à l'article 162 du C. pén. soc. Dans cet alinéa, il y a une discordance entre le texte français et le texte néerlandais. Il y a lieu d'y remédier en renvoyant, dans le texte néerlandais de l'alinéa en projet, à “de in het derde lid bedoelde inbreuken” et non à “de in het eerste lid bedoelde inbreuken”.

Article 38

26. On rédigera la phrase liminaire de l'article 38 de l'avant-projet comme suit: “L'article 177, § 1er, alinéa 2, inséré par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit.”.

Article 39

27. L'article 39 de l'avant-projet modifie l'article 177/1 du C. pén. soc. qui concerne les titres services. Il modifie plus précisément les paragraphes 4 et 5, qui prévoient une peine pour l'utilisateur et le travailleur qui ont participé délibérément aux infractions visées aux paragraphes 1er, 2 et 3.

Les paragraphes 4 et 5 ont cependant été abrogés par toutes les régions compétentes¹⁸. Depuis la sixième réforme de l'État, les régions sont en effet compétentes pour “la promotion des services et emplois de proximité”, en vertu de l'article 6, § 1er, IX, 8°, de la loi spéciale du 8 août 1980 ‘de réformes institutionnelles’.

Il n'appartient pas au législateur fédéral de modifier formellement les paragraphes concernés. L'article 39 de l'avant-projet sera omis.

Article 43

28. L'article 43, 2°, de l'avant-projet ajoute à l'article 183/1 du C. pén. soc. un alinéa qui dispose que les victimes de la traite des êtres humains reconnues comme telles sont exclues de l'application de l'infraction de travail non déclaré.

¹⁸ Voir le décret flamand du 24 avril 2015 ‘houdende de implementatie van de zesde staatshervorming en houdende diverse bepalingen inzake het beleidsdomein Werk en Sociale Economie’, l'ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale du 9 juillet 2015 ‘portant les premières mesures d'exécution et d'application de la sixième réforme de l'État relatives à la surveillance et au contrôle en matière d'emploi’ et le décret wallon du 28 avril 2016 ‘portant mise en œuvre de la sixième réforme de l'État et portant diverses dispositions relatives à la politique de l'emploi’.

Het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel¹⁹ vereist onder meer dat een strafbepaling wordt geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het vereist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten.²⁰ Het ontworpen artikel 183/1, derde lid, Soc.Sw. voldoet niet aan die vereisten. Het is onduidelijk hoe het begrip “de als zodanig erkende” slachtoffers van mensenhandel moet worden begrepen.

Bovendien moet er rekening mee worden gehouden dat in artikel 264 nieuw Sw. ten gunste van het slachtoffer van mensenhandel een verschoningsgrond is opgenomen, gelijkwaardig aan artikel 433*quinq*ues, § 5, Sw. Artikel 264 nieuw Sw. bepaalt:

“Het slachtoffer van mensenhandel dat deelneemt aan misdrijven waarop door de wet een straf van niveau 1, 2, 3, 4, 5 of 6 is gesteld als direct gevolg van zijn uitbuiting wordt niet gestraft voor die misdrijven.”

In de parlementaire voorbereiding bij de wet van 29 februari 2024 ‘tot invoering van boek II van het Strafwetboek’ wordt uitdrukkelijk verwezen naar de toepassing van deze bepaling op de misdrijven in het Sociaal Stafwetboek, inzonderheid het niet-aangegeven werk zoals bedoeld in artikel 183/1.²¹

In het ontworpen artikel 183/1, derde lid, Soc.Sw. moet bijgevolg een formulering worden gehanteerd die aansluit bij die van artikel 264 nieuw Sw. Er moet meer bepaald worden verwezen naar het feit dat de inbreuk bedoeld in het eerste lid niet wordt bestraft wanneer ze door een slachtoffer van mensenhandel gepleegd is als direct gevolg van zijn uitbuiting.

Artikel 56

29. De bepaling in het derde lid van de artikelen 106, § 1, en 107, § 1, Soc.Sw., dat door artikel 22 van het voorontwerp wordt opgeheven, wordt bij artikel 56 van het voorontwerp als een laatste lid opgenomen in artikel 235 Soc.Sw.

Aangezien artikel 107 van het Soc.Sw. betrekking heeft op het beroepsverbod en de bedrijfssluiting, moet in het ontworpen laatste lid van artikel 235 Soc.Sw. ook worden verwezen

¹⁹ Het beginsel van de wettelijkheid van de strafbaarstellingen en van de straffen is verankerd in de artikelen 12 en 14 van de Grondwet. Datzelfde beginsel is vervat in artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

²⁰ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie o.m. GwH 7 mei 2020, nr. 63/2020, B.8.2; GwH 24 september 2020, nr. 122/2020, B.20.2; GwH 22 december 2022, nr. 170/2022, B.5.2 en recent: GwH 17 juli 2025, nr. 103/2025, B.49.2 en GwH 6 november 2025, nr. 143/2025, B.10.6.

²¹ *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/1, 226.

Le principe de légalité en matière pénale¹⁹ exige notamment qu’une disposition pénale soit formulée en des termes qui permettent à chacun de savoir, au moment où il adopte un comportement, si celui-ci est ou non punissable. Il exige que le législateur indique, en des termes suffisamment précis, clairs et offrant la sécurité juridique, quels faits sont sanctionnés, afin, d’une part, que celui qui adopte un comportement puisse évaluer préalablement, de manière satisfaisante, quelle sera la conséquence pénale de ce comportement et afin, d’autre part, que ne soit pas laissé au juge un trop grand pouvoir d’appréciation²⁰. L’article 183/1, alinéa 3, en projet, du C. pén. soc. ne satisfait pas à ces exigences. On n’aperçoit pas clairement comment il faut comprendre la notion de victimes de la traite des êtres humains “reconnues comme telles”.

Il y a lieu de tenir compte, en outre, de ce que l’article 264 du nouveau C. pén. prévoit une cause d’excuse au profit de la victime de traite des êtres humains, semblable à celle de l’article 433*quinq*ues, § 5, du C. pén. L’article 264 du nouveau C. pén. dispose:

“La victime de traite des êtres humains qui prend part à des infractions pour lesquelles la loi prévoit une peine de niveau 1, 2, 3, 4, 5 ou 6 en conséquence directe de son exploitation n’encourt aucune peine du chef de ces infractions”.

Les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 ‘introduisant le livre II du Code pénal’ font explicitement référence à l’application de cette disposition aux infractions du Code pénal social, et plus particulièrement au travail non déclaré visé à l’article 183/1²¹.

À l’article 183/1, alinéa 3, en projet, du C. pén. soc, il faut par conséquent utiliser une formulation conforme à celle de l’article 264 du nouveau C. pén. Il y a lieu notamment de préciser que l’infraction visée à l’alinéa 1er n’est pas punie lorsqu’elle est commise par une victime de la traite des êtres humains en conséquence directe de son exploitation.

Article 56

29. La disposition de l’alinéa 3 des articles 106, § 1er, et 107, § 1er, du C. pén. soc., qui est abrogée par l’article 22 de l’avant-projet, est intégrée par l’article 56 de l’avant-projet en tant que dernier alinéa de l’article 235 du C. pén. soc.

Dès lors que l’article 107 du C. pén. soc. concerne l’interdiction professionnelle et la fermeture de l’entreprise, il faut également faire référence à l’interdiction professionnelle au

¹⁹ Le principe de la légalité des incriminations et des peines est consacré par les articles 12 et 14 de la Constitution. Ce même principe est consacré par l’article 7 de la Convention européenne des droits de l’homme et l’article 15 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques.

²⁰ Jurisprudence constante de la Cour constitutionnelle: voir notamment C.C., 7 mai 2020, n° 63/2020, B.8.2; C.C., 24 septembre 2020, n° 122/2020, B.20.2; C.C., 22 décembre 2022, n° 170/2022, B.5.2 et récemment: C.C., 17 juillet 2025, n° 103/2025, B.49.2 et C.C., 6 novembre 2025, n° 143/2025, B.10.6.

²¹ *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3518/1, p. 226.

naar het beroepsverbod. De ontworpen bepaling moet in die zin worden aangevuld.

HOOFDSTUK 5 - WIJZIGING VAN DE PROGRAMMAWET VAN 26 DECEMBER 2022

HOOFDSTUK 6 - INWERKINGTREDING

30. Bij deze hoofdstukken worden geen opmerkingen gemaakt.

SLOTOPMERKING

31. In het voorontwerp moet de verwijzing naar de wetshistoriek bij enkele artikelen worden verbeterd of aangevuld. Zo kan het volgende worden opgemerkt.

In artikel 7 van het voorontwerp wordt vermeld dat artikel 51, eerste lid, Soc.Sw. laatstelijk gewijzigd is bij de wet van 29 februari 2024. Artikel 51, eerste lid, Soc.Sw. werd voor het eerst gewijzigd bij artikel 94 van de wet van 29 februari 2024 'tot invoering van boek II van het Strafwetboek', welk artikel evenwel wordt opgeheven bij artikel 106 van het wetsontwerp 'tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek', waarvan de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 103 van hetzelfde wetsontwerp is vastgelegd op 7 april 2026.²² In artikel 7 van het voorontwerp zullen de woorden "laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024" in voorkomend geval moeten worden weggelaten.

In artikel 8 van het voorontwerp moet het woord "gewijzigd" worden vervangen door "ingevoegd". Hetzelfde geldt voor artikel 10 van het voorontwerp.

In artikel 12 van het voorontwerp wordt vermeld dat artikel 79, eerste lid, Soc.Sw. gewijzigd is bij de wet van 29 februari 2024. Artikel 79, eerste lid, Soc.Sw. werd gewijzigd bij artikel 95 van de wet van 29 februari 2024 'tot invoering van boek II van het Strafwetboek', welk artikel evenwel wordt opgeheven bij artikel 106 van het wetsontwerp 'tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek', waarvan de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 103 van hetzelfde wetsontwerp is vastgelegd op 7 april 2026.²³ In artikel 12 van het voorontwerp zullen de woorden "gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024" in voorkomend geval moeten worden weggelaten.

Artikel 28 van het voorontwerp wijzigt artikel 110/1 Soc.Sw. Dit artikel wordt gewijzigd bij artikel 3 van het wetsontwerp 'betreffende de verhoging van opdecimes en de verzwarende van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor'.²⁴ Deze wijziging zal desgevallend moeten worden vermeld in de wetshistoriek.

²² *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1160/1, 107 en 108.

²³ *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1160/1, 107 en 108.

²⁴ *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1094/5.

dernier alinéa, en projet, de l'article 235 du C. pén. soc. La disposition en projet doit être complétée en ce sens.

CHAPITRE 5 - MODIFICATION DE LA LOI-PROGRAMME DU 26 DÉCEMBRE 2022

CHAPITRE 6 - ENTRÉE EN VIGUEUR

30. Ces chapitres n'appellent aucune observation.

OBSERVATION FINALE

31. Dans l'avant-projet, il s'impose de corriger ou de compléter la référence à l'historique de plusieurs articles. Ainsi, on peut formuler les observations suivantes.

L'article 7 de l'avant-projet mentionne que l'article 51, alinéa 1er, du C. pén. soc. a été modifié en dernier lieu par la loi du 29 février 2024. L'article 51, alinéa 1er, du C. pén. soc. a été modifié en premier lieu par l'article 94 de la loi du 29 février 2024 'introduisant le livre II du Code pénal', lequel est toutefois abrogé par l'article 106 du projet de loi 'modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal' dont l'entrée en vigueur a été fixée au 7 avril 2026 conformément à l'article 103 du même projet de loi²². À l'article 7 de l'avant-projet, on omettra les mots "modifié en dernier lieu par la loi du 29 février 2024" le cas échéant.

À l'article 8 de l'avant-projet, il s'impose de remplacer le mot "modifié" par le mot "inséré". Il en va de même pour l'article 10 de l'avant-projet.

L'article 12 de l'avant-projet mentionne que l'article 79, alinéa 1er, du C. pén. soc. a été modifié par la loi du 29 février 2024. L'article 79, alinéa 1er, du C. pén. soc. a été modifié par l'article 95 de la loi du 29 février 2024 'introduisant le livre II du Code pénal', lequel est toutefois abrogé par l'article 106 du projet de loi 'modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal' dont l'entrée en vigueur a été fixée au 7 avril 2026 conformément à l'article 103 du même projet de loi²³. À l'article 12 de l'avant-projet, on omettra les mots "modifié par la loi du 29 février 2024" le cas échéant.

L'article 28 de l'avant-projet modifie l'article 110/1 du C. pén. soc. Cet article est modifié par l'article 3 du projet de loi 'relatif à la majoration des décimes additionnels et à l'aggravation des amendes en cas d'infraction au Code pénal social commise avec un facteur aggravant'²⁴. Il y aura lieu, le cas échéant, de mentionner cette modification dans l'historique.

²² *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1160/1, pp. 107 et 108.

²³ *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1160/1, pp. 107 et 108.

²⁴ *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1094/5.

Eenzelfde opmerking geldt voor artikel 30 van het voorontwerp waarin artikel 115/1 Soc.Sw. wordt gewijzigd. Dit artikel wordt gewijzigd bij artikel 4 van voornoemde wetsontwerp.

In artikel 29 van het voorontwerp moet vermeld worden dat artikel 113 Soc.Sw. werd gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024.

In artikel 31 van het voorontwerp moet vermeld worden dat artikel 116 Soc.Sw. werd gewijzigd bij de wet van 11 november 2013 en bij de wet van 15 mei 2024.

In artikel 35 van het voorontwerp moet vermeld worden dat artikel 162 Soc.Sw. is vervangen bij de wet van 25 april 2014 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024.

In artikel 40 van het voorontwerp moet vermeld worden dat artikel 181 Soc.Sw. werd “vervangen” en niet “ingevoegd” bij de wet van 29 februari 2016.

In artikel 51 van het voorontwerp moet het woord “laatstelijk” worden geschrapt, aangezien artikel 223, § 1, tweede lid, Soc.Sw. enkel gewijzigd is bij de wet van 15 mei 2024. Om dezelfde reden moet hetzelfde woord worden geschrapt in artikel 54 van het voorontwerp.

In artikel 53 van het voorontwerp wordt vermeld dat artikel 231 Soc.Sw. werd gewijzigd bij artikel 96 van de wet van 29 februari 2024 ‘tot invoering van boek II van het Strafwetboek’, welk artikel evenwel wordt opgeheven bij artikel 101 van het wetsontwerp ‘tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek’, waarvan de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 103 van hetzelfde wetsontwerp is vastgelegd op 7 april 2026.²⁵ In artikel 53 van het voorontwerp zullen de woorden “gewijzigd bij de wet van 29 februari 2024” in voorkomend geval moeten worden weggelaten.

In artikel 55 van het voorontwerp moet de verwijzing naar de wijziging bij de wet van 15 mei 2024 worden geschrapt aangezien artikel 234 Soc.Sw. ongewijzigd is.

De griffier,

Greet VERBERCKMOES

De voorzitter,

Wouter PAS

Une même observation vaut pour l'article 30 de l'avant-projet qui modifie l'article 115/1 du C. pén. soc. Cet article est modifié par l'article 4 du projet de loi précité.

À l'article 29 de l'avant-projet, on indiquera que l'article 113 du C. pén. soc. a été modifié par la loi du 15 mai 2024.

À l'article 31 de l'avant-projet, il y a lieu de préciser que l'article 116 du C. pén. soc. a été modifié par la loi du 11 novembre 2013 et par la loi du 15 mai 2024.

À l'article 35 de l'avant-projet, il faut mentionner que l'article 162 du C. pén. soc. a été remplacé par la loi du 25 avril 2014 et modifié par la loi du 15 mai 2024.

À l'article 40 de l'avant-projet, il faut indiquer que l'article 181 du C. pén. soc. a été “remplacé” et non “inséré” par la loi du 29 février 2016.

À l'article 51 de l'avant-projet, on supprimera les mots “en dernier lieu”, étant donné que l'article 223, § 1er, alinéa 2, du C. pén. soc. a été modifié uniquement par la loi du 15 mai 2024. Pour la même raison, on supprimera les mêmes mots à l'article 54 de l'avant-projet.

L'article 53 de l'avant-projet mentionne que l'article 231 du C. pén. soc. a été modifié par l'article 96 de la loi du 29 février 2024 ‘introduisant le livre II du Code pénal’, lequel est toutefois abrogé par l'article 101 du projet de loi ‘modifiant la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal’ dont l'entrée en vigueur a été fixée au 7 avril 2026 conformément à l'article 103 du même projet de loi²⁵. À l'article 53 de l'avant-projet, on omettra les mots “modifié par la loi du 29 février 2024” le cas échéant.

À l'article 55 de l'avant-projet, on supprimera la référence à la modification par la loi du 15 mai 2024, dès lors que l'article 234 du C. pén. soc. n'a pas été modifié.

Le greffier,

Greet VERBERCKMOES

Le président,

Wouter PAS

²⁵ *Parl.St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1160/1, 107 en 108.

²⁵ *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1160/1, pp. 107 et 108.

WETSONTWERP

FILIP,

KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op de voordracht van de minister van Werk, de minister van Sociale Zaken, de minister van Justitie, de minister van Sociale fraudebestrijding en de minister van Zelfstandigen,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

De minister van Werk, de minister van Sociale Zaken, de minister van Justitie, de minister van Sociale fraudebestrijding en de minister van Zelfstandigen zijn ermee belast in onze naam bij de Kamer van volksvertegenwoordigers het ontwerp van wet in te dienen waarvan de tekst hierna volgt:

HOOFDSTUK 1**Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2

**Wijziging van de wet van 5 maart 1952
betreffende de opdecimes
op de strafrechtelijke geldboeten**

Art. 2

In artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten, laatstelijk gewijzigd door de wet van 19 december 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, worden de woorden “zeventig decimes” vervangen door de woorden “2,5 opdecimes”;

2° in het tweede lid, worden de woorden “wet of van de bijzondere” vervangen door de woorden “wetten en” en worden de woorden “zeventig decimes” vervangen door de woorden “2,5 opdecimes”;

PROJET DE LOI

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

À tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition du ministre de l'Emploi, du ministre des Affaires sociales, de la ministre de la Justice, du ministre de la Lutte contre la fraude sociale et de la ministre des Indépendants,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Le ministre de l'Emploi, le ministre des Affaires sociales, la ministre de la Justice, le ministre de la Lutte contre la fraude sociale et la ministre des Indépendants sont chargés de présenter en notre nom à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

CHAPITRE 1ER**Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

CHAPITRE 2

**Modification de la loi du 5 mars 1952
relative aux décimes additionnels
sur les amendes pénales**

Art. 2

Dans l'article 1er, de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, modifié en dernier lieu par la loi du 19 décembre 2025, les modifications suivantes sont apportées:

1° à l'alinéa 1er, les mots “septante décimes”, sont remplacés par les mots “2,5 décimes”;

2° à l'alinéa 2, les mots “de la loi spéciale ou des” sont remplacés par les mots “des lois et” et les mots “septante décimes” sont remplacés par les mots “2,5 décimes”;

3° tussen het tweede en het derde lid wordt er een lid ingevoegd, luidende:

“Voor de bijzondere wetten en reglementen die geen strafniveau bepalen, is artikel 78, § 1, tweede lid, van het Strafwetboek van 29 februari 2024 van toepassing.”.

HOOFDSTUK 3

Wijziging van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

Art. 3

In artikel 32*quiquiesdecies*, eerste lid, van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, ingevoegd bij de wet van 10 januari 2007 en vervangen bij de wet van 28 februari 2014 worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

HOOFDSTUK 4

Wijziging van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vereniging

Art. 4

Artikel 13 van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vereniging, wordt opgeheven.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht

Art. 5

In artikel 2, paragrafen 1, 3 en 5, van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht, gewijzigd bij de wetten van 30 juli 2013 en 11 december 2016, worden de woorden “tot 49/3” telkens vervangen door de woorden “tot 49/4”.

3° un alinéa rédigé comme suit est inséré entre les alinéas 2 et 3:

“Pour les lois et règlements particuliers qui ne déterminent pas de niveau de peine, l'article 78, § 1er, alinéa 2, du Code pénal du 29 février 2024 est applicable.”.

CHAPITRE 3

Modification de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail

Art. 3

Dans l'article 32*quiquiesdecies*, alinéa 1er, de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail, inséré par la loi du 10 janvier 2007 et remplacé par la loi du 28 février 2014, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

CHAPITRE 4

Modification de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne

Art. 4

L'article 13 de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne, est abrogé.

CHAPITRE 5

Modification de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social

Art. 5

Dans l'article 2, paragraphes 1er, 3 et 5, de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social, modifié par les lois des 30 juillet 2013 et 11 décembre 2016, les mots “à 49/3” sont chaque fois remplacés par les mots “à 49/4”.

HOOFDSTUK 6

Wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek

Art. 6

In artikel 3, vijfde lid, 4°, a), van het Sociaal Strafwetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 7

In artikel 12 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 21 december 2018 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt het volgende opschrift “Het informatieplatform sociale fraude” ingevoegd.

Art. 8

In de Franse tekst van artikel 24, § 1, eerste streepje, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden “*en flagrant délit*” vervangen door de woorden “*en flagrance*”.

Art. 9

In artikel 51, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden “de artikelen 433*quinquies* tot 433*octies* van het Strafwetboek en in de artikelen 77*bis* tot 77*quinquies* van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen” vervangen door de woorden “de artikelen 258 tot 260 van het Strafwetboek”.

Art. 10

In artikel 58, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 11

In artikel 58/1, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

CHAPITRE 6

Modifications du Code pénal social

Art. 6

Dans l'article 3, alinéa 5, 4°, a), du Code pénal social, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur d'une infraction ou participant à une infraction”.

Art. 7

Dans l'article 12 du même Code, remplacé par la loi du 21 décembre 2018 et modifié par la loi du 15 mai 2024, il est inséré l'intitulé suivant “La plateforme d'information fraude sociale”.

Art. 8

Dans l'article 24, § 1er, premier tiret, du même Code, les mots “*en flagrant délit*” sont remplacés par les mots “*en flagrance*”.

Art. 9

Dans l'article 51, alinéa 1er, du même Code, les mots “les articles 433*quinquies* à 433*octies* du Code pénal et dans les articles 77*bis* à 77*quinquies* de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers” sont remplacés par les mots “les articles 258 à 260 du Code pénal”.

Art. 10

Dans l'article 58, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 11

Dans l'article 58/1, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 12

In artikel 59, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 13

Artikel 73 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt:

“Art. 73. Afschrift van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek

In de gevallen bedoeld in artikel 72, tweede lid, eerste streepje tot en met vierde streepje, verstuurt het openbaar ministerie een afschrift van de procedurestukken van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek naar de bevoegde administratie.

Indien het openbaar ministerie stukken ontvangt na verzending van het afschrift van de procedurestukken bedoeld in het eerste lid, zendt het deze stukken onverwijld naar de bevoegde administratie.”.

Art. 14

In artikel 79, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden “Artikel 460~~ter~~” vervangen door de woorden “Artikel 668”.

Art. 15

Artikel 81 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

“Art. 81. Verjaringstermijn

De administratieve geldboete kan niet meer worden opgelegd tien jaar na de feiten.”.

Art. 16

In artikel 100/6, zesde lid, 1°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 mei 2024, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 12

Dans l'article 59, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 13

L'article 73 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 73. La copie de l'enquête administrative et celle de l'enquête d'information complémentaire

Dans les cas visés à l'article 72, alinéa 2, 1er tiret au quatrième tiret, le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative et de l'information complémentaire à l'administration compétente.

Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement à l'envoi d'une copie des pièces de procédure visées à l'alinéa 1er, il les fait parvenir sans délai à l'administration compétente.”.

Art. 14

Dans l'article 79, alinéa 1er, du même Code, les mots “L'article 460~~ter~~” sont remplacés par les mots “L'article 668”.

Art. 15

L'article 81 du même Code est remplacé par ce qui suit:

“Art. 81. Le délai de prescription

L'amende administrative ne peut plus être infligée dix ans après les faits.”.

Art. 16

Dans l'article 100/6, alinéa 6, 1°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et modifié en dernier lieu par la loi du 3 mai 2024, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur d'une infraction ou participant à une infraction”.

Art. 17

In artikel 100/10, § 1, eerste lid, 6°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en vervangen bij de wet van 13 mei 2023, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 18

In artikel 100/11, derde lid, 1°, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 19

In artikel 100/12/1, 2°, e), van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012, worden de woorden “(mede)dader te zijn van een inbreuk” vervangen door de woorden “dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk”.

Art. 20

In artikel 100/13, § 2, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 maart 2012 en vervangen door de wet van 13 mei 2023, worden de woorden “artikel 458” vervangen door de woorden “artikel 352”.

Art. 21

Artikel 101 van hetzelfde Wetboek, vervangen door de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt:

“Art. 101. De sanctieniveaus

De in Boek 2 bedoelde inbreuken worden bestraft met een sanctie van niveau 1, niveau 2, niveau 3 of niveau 4.

De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 80 tot 800 euro.

De sanctie van niveau 2 bestaat uit een van de volgende straffen:

1° een strafrechtelijke geldboete van 400 tot 4000 euro;

Art. 17

Dans l'article 100/10, § 1er, alinéa 1er, 6°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et remplacé par la loi du 13 mai 2023, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur d'une infraction ou participant à une infraction”.

Art. 18

Dans l'article 100/11, alinéa 3, 1°, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur d'une infraction ou participant à une infraction”.

Art. 19

Dans l'article 100/12/1, 2°, e), du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012, les mots “(co)auteur d'une infraction” sont remplacés par les mots “auteur d'une infraction ou participant à une infraction”.

Art. 20

Dans l'article 100/13, § 2, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 29 mars 2012 et remplacé par la loi du 13 mai 2023, les mots “l'article 458” sont remplacés par les mots “l'article 352”.

Art. 21

L'article 101 du même Code, remplacé par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 101. Les niveaux de sanctions

Les infractions visées au Livre 2 sont punies d'une sanction de niveau 1, de niveau 2, de niveau 3 ou de niveau 4.

La sanction de niveau 1 est constituée d'une amende administrative de 80 à 800 euros.

La sanction de niveau 2 est constituée d'une des peines suivantes:

1° une amende pénale de 400 à 4000 euros;

2° een probatiestraf van zes maanden tot ten hoogste twaalf maanden zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;

3° een werkstraf van twintig uur tot ten hoogste honderdtwintig uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;

4° een geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel bedoeld in artikel 55 van het Strafwetboek;

5° een administratieve geldboete van 200 tot 2000 euro.

De sanctie van niveau 3 bestaat uit een van de volgende straffen:

1° een strafrechtelijke geldboete van 1600 tot 16.000 euro

2° een probatiestraf van zes maanden tot ten hoogste twaalf maanden zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;

3° een werkstraf van twintig uur tot ten hoogste honderdtwintig uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;

4° een geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel bedoeld in artikel 55 van het Strafwetboek;

5° een administratieve geldboete van 800 tot 8000 euro.

De sanctie van niveau 4 bestaat uit een van de volgende straffen:

1° een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar;

2° een straf onder elektronisch toezicht van een maand tot ten hoogste een jaar zoals bedoeld in artikel 43 van het Strafwetboek;

3° de probatiestraf van meer dan twaalf maanden tot ten hoogste twee jaar zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;

4° een werkstraf van meer dan honderdtwintig uur tot ten hoogste driehonderd uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;

5° een strafrechtelijke geldboete van 4800 tot 56.000 euro;

6° een cumulatie van een straf bedoeld in 1° tot en met 4° met een straf bedoeld in 5°;

2° une peine de probation d'une durée de six mois à douze mois au plus visée à l'article 44 du Code pénal;

3° une peine de travail d'une durée de vingt heures à cent-vingt heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;

4° une peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction visée à l'article 55 du Code pénal;

5° une amende administrative de 200 à 2000 euros.

La sanction de niveau 3 est constituée d'une des peines suivantes:

1° une amende pénale de 1600 à 16.000 euros;

2° une peine de probation d'une durée de six mois à douze mois au plus visée à l'article 44 du Code pénal;

3° une peine de travail d'une durée de vingt heures à cent-vingt heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;

4° une peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction visée à l'article 55 du Code pénal;

5° une amende administrative de 800 à 8000 euros.

La sanction de niveau 4 est constituée d'une des peines suivantes:

1° un emprisonnement de six mois à trois ans;

2° une peine de surveillance électronique d'une durée d'un mois à un an au plus visée à l'article 43 du Code pénal;

3° une peine de probation de plus de douze mois à deux ans au plus visée à l'article 44 du Code pénal;

4° une peine de travail de plus de cent-vingt heures à trois cents heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;

5° une amende pénale de 4800 euros à 56.000 euros;

6° un cumul d'une peine visée aux 1° à 4° avec une peine visée au 5°;

7° een administratieve geldboete van 2400 tot 28.000 euro.”.

Art. 22

In artikel 101/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “geldboete van minimum vijfhonderd euro” vervangen door de woorden “geldboete van minimum 4000 euro” en de woorden “met als maximum tweeduizend euro” vervangen door de woorden “met als maximum 16.000 euro”.

Art. 23

In boek 1, titel 6, hoofdstuk 1, van hetzelfde Wetboek, wordt een artikel 101/2 ingevoegd, luidende:

“Art. 101/2. De vervangende straffen bij niet-uitvoering van de probatiestrafen en werkstraffen

Wanneer de rechter een probatiestraf of een werkstraf van niveau 2 of 3 uitspreekt, legt hij een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste 20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste zes maanden op.

Wanneer hij een probatiestraf of een werkstraf van niveau 4 uitspreekt, legt de rechter een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste 20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste één jaar op.

Deze vervangende straffen kunnen worden toegepast in geval van de niet-uitvoering van de probatiestraf of van de werkstraf.”.

Art. 24

In boek 1, titel 6, hoofdstuk 1, van hetzelfde Wetboek, wordt een artikel 101/3 ingevoegd, luidende:

“Art. 101/3. De gelijkstelling van sancties van het Sociaal Strafwetboek met de straffen van het Strafwetboek

Voor de toepassing van de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek worden de straffen van de niveaus 2 en 3 bepaald in artikel 101 gelijkgesteld met een straf van niveau 1 van het Strafwetboek en de straf van niveau 4 wordt gelijkgesteld met een straf van niveau 3 van het Strafwetboek.”.

7° une amende administrative de 2400 à 28.000 euros.”.

Art. 22

Dans l'article 101/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, les mots “amende minimale de cinq cents euros” sont remplacés par les mots “amende minimale de 4000 euros” et les mots “le maximum s'élève à deux mille euros” sont remplacés par les mots “le maximum s'élève à 16.000 euros”.

Art. 23

Dans le livre 1er, titre 6, chapitre 1er, du même Code, il est inséré un article 101/2, rédigé comme suit:

“Art. 101/2. Les peines subsidiaires en cas de non-exécution des peines de probation et de travail

Lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 2 ou 3, il prévoit une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à six mois au plus.

Lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 4, il prévoit une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à un an au plus.

Ces peines subsidiaires peuvent être appliquées en cas de non-exécution de la peine de probation ou de la peine de travail.”.

Art. 24

Dans le livre 1er, titre 6, chapitre 1er, du même Code, il est inséré un article 101/3, rédigé comme suit:

“Art. 101/3. L'assimilation des sanctions du Code pénal social aux peines du Code pénal

Pour l'application des dispositions du livre Ier du Code pénal, les peines de niveaux 2 et 3 prévues à l'article 101 sont assimilées à une peine de niveau 1 du Code pénal et la peine de niveau 4 est assimilée à une peine de niveau 3 du Code pénal.”.

Art. 25

In artikel 106 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de eerste paragraaf, wordt het eerste lid vervangen als volgt:

“In afwijking van artikel 57 van het Strafwetboek kan de rechter, voor de inbreuken van niveaus 3 en 4 en als de wet dit voorziet, de veroordeelde het verbod opleggen om gedurende een periode van één maand tot drie jaar, zelf of via een tussenpersoon, een onderneming of een inrichting geheel of gedeeltelijk uit te baten of bij de onderneming of inrichting waar de inbreuk is gepleegd onder gelijk welke hoedanigheid te worden tewerkgesteld.”;

2° in de eerste paragraaf wordt het derde lid opgeheven;

3° de tweede paragraaf wordt vervangen als volgt:

“§ 2. Het exploitatieverbod en de bedrijfssluiting gaan in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.”;

4° in de vierde paragraaf wordt het woord “opzettelijke” ingevoegd tussen het woord “Elke” en het woord “inbreuk”.

Art. 26

In artikel 107 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de eerste paragraaf, wordt het eerste lid vervangen als volgt:

“In afwijking van artikel 48 van het Strafwetboek kan de rechter, voor de inbreuken van niveaus 3 en 4 en als de wet dit voorziet, de veroordeelde het verbod opleggen om gedurende een periode van één maand tot drie jaar, rechtstreeks of onrechtstreeks, onder gelijk welke hoedanigheid, zijn beroep uit te oefenen, indien hij ernstig misbruik heeft gemaakt van zijn beroep om de inbreuk te plegen.”;

2° in de eerste paragraaf wordt het derde lid opgeheven;

Art. 25

Dans l'article 106 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans le paragraphe 1er, l'alinéa 1er est remplacé par ce qui suit:

“Par dérogation à l'article 57 du Code pénal, pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exploiter, pour un terme d'un mois à trois ans, soit par lui-même, soit par personne interposée, une entreprise ou un établissement en tout ou en partie ou d'être employé dans l'entreprise ou l'établissement où l'infraction a été commise à quelque titre que ce soit.”;

2° dans le paragraphe 1er, l'alinéa 3 est abrogé;

3° le paragraphe 2 est remplacé par ce qui suit:

“§ 2. L'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise prennent cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.”;

4° dans le paragraphe 4, le mot “délibérée” est inséré entre les mots “Toute infraction” et les mots “à la disposition”.

Art. 26

Dans l'article 107 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans le paragraphe 1er, l'alinéa 1er est remplacé par ce qui suit:

“Par dérogation à l'article 48 du Code pénal, pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exercer sa profession, directement ou indirectement, à quelque titre que ce soit, pour une durée d'un mois à trois ans, s'il a abusé gravement de sa profession pour commettre l'infraction.”;

2° dans le paragraphe 1er, l'alinéa 3 est abrogé;

3° de paragraaf 2 wordt vervangen als volgt:

“§ 2. Het beroepsverbod en de bedrijfssluiting gaan in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.”;

4° in de paragraaf 4 wordt het woord “opzettelijke” ingevoegd tussen het woord “ledere” en het woord “inbreuk”.

Art. 27

In artikel 107/1 van hetzelfde Wetboek wordt het tweede lid vervangen als volgt:

“De uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies gaat in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd gedurende dewelke de gevangenisstraf wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.”

Art. 28

In artikel 108, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “Hoofdstuk V. van Boek 1” vervangen door de woorden “Artikel 60”.

Art. 29

Artikel 109 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 30

In artikel 110 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 12 juni 2020, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden “overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek” vervangen door de woorden “, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan één euro”;

3° le paragraphe 2 est remplacé par ce qui suit:

“§ 2. L'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise prennent cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.”;

4° dans le paragraphe 4, le mot “délibérée” est inséré entre les mots “Toute infraction” et les mots “à la disposition”.

Art. 27

Dans l'article 107/1 du même Code, l'alinéa 2 est remplacé par ce qui suit:

“L'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou à des concessions prend cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.”

Art. 28

Dans l'article 108, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 15 mai 2024, les mots “Le chapitre V du Livre 1er” sont remplacés par les mots “L'article 60”.

Art. 29

L'article 109 du même Code est abrogé.

Art. 30

Dans l'article 110 du même Code, modifié par la loi du 12 juin 2020, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l'alinéa 2, les mots “conformément à l'article 85 du Code pénal” sont remplacés par les mots “, sans qu'elle puisse être inférieure à un euro”;

2° in de Franse tekst van het derde lid worden de woorden “conformément à l’article 85 du Code pénal” vervangen door de woorden “sans qu’elle puisse être inférieure à un mois”;

3° in het derde lid, worden de woorden “kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd” vervangen door de woorden “kan de gevangenisstraf worden verminderd, waarbij zij evenwel niet lager mag zijn dan één maand”.

Art. 31

In artikel 110/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024 en gewijzigd bij de wet van 19 december 2025, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 32

In artikel 113 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt het woord “misdadig” telkens opgeheven.

Art. 33

In artikel 115/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024 en gewijzigd bij de wet van 19 december 2025, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 34

In artikel 116, § 1, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 11 november 2013 en 15 mei 2024, wordt het woord “misdadig” telkens opgeheven.

Art. 35

In artikel 117 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden “De overtreders, de mededaders en medeplichtigen van” vervangen door de woorden “De daders van of deelnemers aan” en de woorden “artikel 33” worden vervangen door de woorden “artikel 47”;

2° dans l’alinéa 3, les mots “conformément à l’article 85 du Code pénal” sont remplacés par les mots “sans qu’elle puisse être inférieure à un mois”;

3° dans le texte néerlandais de l’alinéa 3, les mots “kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd” sont remplacés par les mots “kan de gevangenisstraf worden verminderd, waarbij zij evenwel niet lager mag zijn dan één maand”.

Art. 31

Dans l’article 110/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024 et modifié par la loi du 19 décembre 2025, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 32

Dans l’article 113 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, le mot “délictueuse” est chaque fois abrogé.

Art. 33

Dans l’article 115/1 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024 et modifié par la loi du 19 décembre 2025, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 34

Dans l’article 116, § 1er, du même Code, modifié par les lois des 11 novembre 2013 et 15 mai 2024, le mot “délictueuse” est chaque fois abrogé.

Art. 35

Dans l’article 117 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l’alinéa 2, les mots “Les auteurs, coauteurs et complices des” sont remplacés par les mots “Les auteurs des infractions ou participants aux” et les mots “l’article 33” sont remplacés par les mots “l’article 47”;

2° in het derde lid worden de woorden “Indien de overtreders, de mededaders of hun medeplichtigen van de” vervangen door de woorden “Indien de daders van of de deelnemers aan”.

Art. 36

In artikel 137/4 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de programmawet van 26 december 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de bepaling onder 1° van het eerste lid wordt het woord “waarop” ingevoegd tussen de woorden “op het ogenblik” en de woorden “ze beginnen en eindigen”;

2° in de bepaling onder 2° van het eerste lid worden de woorden “op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.” vervangen door de woorden “op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.”;

3° in de Franse tekst van de bepaling onder 2° van het eerste lid worden de woorden “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et son départ au moment où il arrive et quitte le lieu de travail*” vervangen door de woorden “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et au moment où il quitte le lieu de travail.*”

Art. 37

In artikel 137/5, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 22 december 2023 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 38

In artikel 162 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 25 april 2014 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het derde lid wordt vervangen als volgt:

“De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer – of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd – of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken

2° dans l’alinéa 3, les mots “Si les auteurs, coauteurs ou complices des” sont remplacés par les mots “Si les auteurs des infractions ou les participants aux”.

Art. 36

Dans l’article 137/4 du même Code, inséré par la loi-programme du 26 décembre 2022, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans le texte néerlandais de l’alinéa 1er, 1°, le mot “*waarop*” est inséré entre les mots “*op het ogenblik*” et les mots “*ze beginnen en eindigen*”;

2° dans le texte néerlandais de l’alinéa 1er, 2°, les mots “*op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.*” sont remplacés par les mots “*op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.*”;

3° dans l’alinéa 1er, 2°, les mots “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et son départ au moment où il arrive et quitte le lieu de travail*” sont remplacés par les mots “*et n’effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et au moment où il quitte le lieu de travail.*”

Art. 37

Dans l’article 137/5, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 22 décembre 2023 et modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “*sciemment et volontairement*” sont remplacés par le mot “*délibérément*”.

Art. 38

Dans l’article 162 du même Code, remplacé par la loi du 25 avril 2014 et modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° l’alinéa 3 est remplacé par ce qui suit:

“La sanction est de niveau 4 lorsque d’une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n’est pas payée au travailleur – ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due – ou n’a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d’autre part, il y a concours de deux ou plusieurs

bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 177, § 1, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.”;

2° het wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Voor de in het derde lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”.

Art. 39

In artikel 175, § 4, van hetzelfde Wetboek worden de woorden “artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring” vervangen door de woorden “artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring”.

Art. 40

In artikel 175/1, § 8, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 9 mei 2018, worden de woorden “artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring” vervangen door de woorden “artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring”.

Art. 41

Artikel 177, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, wordt vervangen als volgt:

“De inbreuken bedoeld in het eerste lid worden bestraft met de sanctie van niveau 4 wanneer er samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 162, tweede lid, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.”

Art. 42

In artikel 181, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 29 februari 2016, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, § 1er, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.”;

2° il est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“En ce qui concerne les infractions visées à l’alinéa 3, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”.

Art. 39

Dans l’article 175, § 4, du même Code, les mots “l’article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale” sont remplacés par les mots “l’article 53, § 2, alinéa 1er, 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation”.

Art. 40

Dans l’article 175/1, § 8, du même Code, inséré par la loi du 9 mai 2018, les mots “l’article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale” sont remplacés par les mots “l’article 53, § 2, alinéa 1er, 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation”.

Art. 41

L’article 177, § 1er, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, est remplacé par ce qui suit:

“Les infractions visées dans l’alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 162, alinéa 2, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.”

Art. 42

Dans l’article 181, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du même Code, remplacé par la loi du 29 février 2016, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 43

In artikel 181/1, § 1, derde lid en § 2, derde lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 44

Artikel 182, § 1, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”

Art. 45

In artikel 183/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° het wordt aangevuld met een lid, luidende:

“De inbreuk bedoeld in het eerste lid wordt niet bestraft wanneer ze door een slachtoffer van mensenhandel gepleegd is als direct gevolg van zijn uitbuiting.”

Art. 46

In artikel 184, tweede en derde lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 47

Artikel 184/1/2 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 19 juni 2022, wordt aangevuld met een paragraaf 5, luidende:

“§ 5. Voor de in de paragrafen 2, 3 en 4 bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”

Art. 43

Dans l'article 181/1, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 44

L'article 182, § 1er, du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1er, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”

Art. 45

Dans l'article 183/1 du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016 et modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans l'alinéa 1er, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”;

2° il est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“L'infraction visée à l'alinéa 1er n'est pas punie lorsqu'elle est commise par une victime de la traite des êtres humains en conséquence directe de son exploitation.”

Art. 46

Dans l'article 184, alinéas 2 et 3, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 47

L'article 184/1/2 du même Code, inséré par la loi du 19 juin 2022, est complété par un paragraphe 5 rédigé comme suit:

“§ 5. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes 2, 3 et 4, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”

Art. 48

De artikelen 184/1/3 en 184/1/4 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, worden aangevuld met een paragraaf 4, luidende:

“§ 4. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”

Art. 49

Artikel 184/1/5 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met een paragraaf 3, luidende:

“§ 3. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.”

Art. 50

In artikel 204, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 51

In artikel 208 van hetzelfde Wetboek worden de woorden “wetens en willens” telkens vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 52

In artikel 214, eerste lid, 3°, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in a) worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in de Franse tekst van c) wordt het woord “*volontairement*” telkens vervangen door het woord “*délibérément*”.

Art. 53

In artikel 223, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 48

Les articles 184/1/3 et 184/1/4 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, sont complétés par un paragraphe 4 rédigé comme suit:

“§ 4. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”

Art. 49

L'article 184/1/5 du même Code, inséré par la loi du 15 mai 2024, est complété par un paragraphe 3, rédigé comme suit:

“§ 3. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.”

Art. 50

Dans l'article 204, § 1er, alinéa 2, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 51

Dans l'article 208 du même Code, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés chaque fois par le mot “délibérément”.

Art. 52

Dans l'article 214, alinéa 1er, 3°, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° au a), les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”;

2° au c), le mot “volontairement” est remplacé chaque fois par le mot “délibérément”.

Art. 53

Dans l'article 223, § 1er, alinéa 2, du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 54

In artikel 226, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 55

In artikel 231 van hetzelfde Wetboek, worden de woorden “de artikelen 196, 197, 210*bis* en 496 van het Strafwetboek en van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen” vervangen door de woorden “de artikelen 451, 479, 480 en 691 van het Strafwetboek”.

Art. 56

In artikel 233 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de inleidende zin van paragraaf 1 worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in paragraaf 2 worden de woorden “wetens en wil-lens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 57

In artikel 234 van hetzelfde Wetboek, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de inleidende zin van paragraaf 1 worden de woorden “wetens en willens” vervangen door het woord “opzettelijk”;

2° in paragraaf 2 worden de woorden “wetens en wil-lens” vervangen door het woord “opzettelijk”.

Art. 58

Artikel 235 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024, wordt aangevuld met twee leden als volgt:

“De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 54

Dans l'article 226, alinéa 2, du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2024, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 55

Dans l'article 231 du même Code, les mots “des articles 196, 197, 210*bis* et 496 du Code pénal et des dispositions de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, d'indemnités et d'allocations” sont remplacés par les mots “des articles 451, 479, 480 et 691 du Code pénal”.

Art. 56

Dans l'article 233 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans la phrase liminaire du paragraphe 1er, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”;

2° dans le paragraphe 2, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 57

Dans l'article 234 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans la phrase liminaire du paragraphe 1er, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”;

2° dans le paragraphe 2, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

Art. 58

L'article 235 du même Code, modifié par la loi du 15 mai 2024, est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

De rechter kan enkel een exploitatieverbod, een beroepsverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.”.

Art. 59

In artikel 237 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 29 februari 2016, worden de woorden “wetens en willens” vervangen door de woorden “opzettelijk”.

HOOFDSTUK 7

Wijziging van de programmawet van 26 december 2022

Art. 60

Artikel 38, tweede lid, van de programmawet van 26 december 2022, wordt vervangen als volgt:

“Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.”

HOOFDSTUK 8

Wijziging van de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst

Art. 61

In artikel 12 van de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst worden de woorden “artikel 433*quater*/1, eerste lid, eerste streepje,” vervangen door de woorden “artikel 265, eerste lid, eerste streepje,”.

Art. 62

In artikel 14, eerste lid, van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de bepaling onder 4°, worden de woorden “dader, mededader of medeplichtige, in België of in het buitenland, tot een correctionele of criminele hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een elektronisch toezicht of

Le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter, d'interdiction professionnelle ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire.”.

Art. 59

Dans l'article 237 du même Code, inséré par la loi du 29 février 2016, les mots “sciemment et volontairement” sont remplacés par le mot “délibérément”.

CHAPITRE 7

Modification de la loi-programme du 26 décembre 2022

Art. 60

L'article 38, alinéa 2, de la loi-programme du 26 décembre 2022, est remplacé par ce qui suit:

“Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ du lieu de travail au moment où elle arrive sur le lieu de travail et au moment où elle quitte le lieu de travail.”

CHAPITRE 8

Modification de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail

Art. 61

Dans l'article 12 de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail, les mots “l'article 433*quater*/1, alinéa 1er, premier tiret,” sont remplacés par les mots “l'article 265, alinéa 1er, premier tiret,”.

Art. 62

Dans l'article 14, alinéa 1er, de la même loi, les modifications suivantes sont apportées:

1° dans le 4°, les mots “qu'auteur, coauteur ou complice, en Belgique ou à l'étranger, à une peine principale correctionnelle ou criminelle, même assortie d'un sursis, consistant en un d'emprisonnement, une amende, une peine de travail, une surveillance électronique ou une

een autonome probatie, op grond van één van de misdrijven bepaald in:" vervangen door de woorden "dader of deelnemer, in België of in het buitenland, tot een in artikel 36 van het Strafwetboek bedoelde hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een straf onder elektronisch toezicht of een probatiestraf, op grond van één van de misdrijven bepaald in:";

2° in de bepaling onder a) worden de woorden "boek II, titel VII, hoofdstuk V, van het Strafwetboek, betreffende voyeurisme, niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden en opnames, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting;" vervangen door de woorden "boek II, titel III, hoofdstuk III, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende aantasting van de seksuele integriteit, voyeurisme, niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud en verkrachting;";

3° in de bepaling onder b) worden de woorden "boek II, titel VII, hoofdstuk VI, van het Strafwetboek, betreffende bederf van de jeugd en prostitutie;" vervangen door de woorden "boek II, titel III, hoofdstuk III, afdeling 2, onderafdeling 2, van het Strafwetboek betreffende seksuele uitbuiting van minderjarigen met het oog op prostitutie;";

4° in de bepaling onder c), worden de woorden "boek II, titel VIII, hoofdstuk I, van het Strafwetboek betreffende opzettelijk doden, opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, foltering, onmenselijke behandeling en ontorende behandeling;" vervangen door de woorden "boek II, titel 3, hoofdstuk 1, afdeling 1, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 4, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen het leven, foltering, onmenselijke behandeling en ontorende behandeling en de misdrijven tegen de fysieke of psychische integriteit;";

5° in de bepaling onder d) worden de woorden "boek II, titel VIII, hoofdstuk I/1, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen de seksuele integriteit, het seksuele zelfbeschikkingsrecht en de goede zeden;" vervangen door de woorden "boek II, titel 2, hoofdstuk 3, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen de seksuele integriteit, seksueel zelfbeschikkingsrecht en goede zeden;";

6° in de bepaling onder e) worden de woorden "boek II, titel VIII, hoofdstukken IIIbis, IIIbis/1, IIIter, IIIter/1 en IIIquater, van het Strafwetboek betreffende exploitatie van bedelarij, misbruik van prostitutie, mensenhandel, handel in menselijke organen en misbruik van anderenmans kwetsbare toestand door de verkoop, verhuur of terbeschikkingstelling van goederen met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren;" vervangen door de woorden "boek II, titel 2, hoofdstuk 7, afdelingen 2, 3, 4, 5, 6 en 7, van het Strafwetboek betreffende mensenhandel

probation autonome, au titre de l'une des infractions définies au:" sont remplacés par les mots "qu'auteur ou participant, à une peine principale visée à l'article 36 du Code pénal, même assortie d'un sursis, consistant en une peine d'emprisonnement, une amende, une peine de travail, une peine de surveillance électronique ou une peine de probation, au titre de l'une des infractions définies au:";

2° dans le a), les mots "livre II, titre VII, chapitre V, du Code pénal, concernant le voyeurisme, la diffusion non consensuelle d'images et d'enregistrements à caractère sexuel, l'attentat à la pudeur et le viol;" sont remplacés par les mots "livre 2, titre 3, chapitre 3, section 1re, du Code pénal concernant l'atteinte à l'intégrité sexuelle, le voyeurisme, la diffusion non consentie de contenus à caractère sexuel et le viol;";

3° dans le b), les mots "livre II, titre VII, chapitre VI, du Code pénal, concernant la corruption de la jeunesse et la prostitution;" sont remplacés par les mots "livre 2, titre 3, chapitre 3, section 2, sous-section 2, du Code pénal concernant l'exploitation sexuelle de mineurs à des fins de prostitution;";

4° dans le c), les mots "livre II, titre VIII, chapitre I, du Code pénal, concernant l'homicide, les lésions corporelles volontaires, la torture, le traitement inhumain et le traitement dégradant;" sont remplacés par les mots "livre 2, titre 3, chapitre 1er, section 1re, chapitre 2 et chapitre 4, section 1re, du Code pénal concernant les infractions contre la vie, la torture, le traitement inhumain et le traitement dégradant et les infractions contre l'intégrité physique ou psychique;";

5° dans le d), les mots "livre II, titre VIII, chapitre I/1, du Code pénal, concernant les infractions portant atteinte à l'intégrité sexuelle, au droit à l'autodétermination sexuelle et aux bonnes mœurs;" sont remplacés par les mots "livre 2, titre 2, chapitre 3, du Code pénal concernant les infractions portant atteinte à l'intégrité sexuelle, le droit à l'autodétermination sexuelle et les bonnes mœurs;";

6° dans le e), les mots "livre II, titre VIII, chapitres IIIbis, IIIbis/1, IIIter, IIIter/1 et IIIquater du Code pénal, concernant l'exploitation de la mendicité, l'abus de la prostitution, la traite des êtres humains, le trafic d'organes humains, l'abus de la vulnérabilité d'autrui en vendant, louant ou mettant à disposition des biens en vue de réaliser un profit anormal;" sont remplacés par les mots "livre 2, titre 2, chapitre 7, sections 2, 3, 4, 5, 6 et 7, du Code pénal concernant la traite et le trafic des êtres humains, l'abus de prostitution, la vente d'enfants, le

en mensensmokkel, misbruik van prostitutie, verkoop van kinderen, handel in menselijke organen, uitbuiting van bedelarij en wanpraktijken van huisjesmelkers;”;

7° in de bepaling onder f) worden de woorden “boek II, titel VIII, hoofdstuk IV, van het Strafwetboek betreffende aanslag op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning, gepleegd door bijzondere personen;” vervangen door de woorden “artikelen 219 tot 222, en de artikelen 348 tot 351 van het Strafwetboek;”;

8° in de bepaling onder g) worden de woorden “boek II, titel IX, hoofdstuk I, van het Strafwetboek betreffende diefstal en afpersing, met uitzondering van de artikelen 461 en 463;” vervangen door de woorden “boek II, titel 5, hoofdstuk 1, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende diefstal en afpersing, met uitzondering van de artikelen 463 en 465;”;

9° in de bepaling onder h) worden de woorden “boek II, titel IX, hoofdstuk II, van het Strafwetboek betreffende bedrog” vervangen door de woorden “boek II, titel 5, hoofdstuk 1, afdeling 2, van het Strafwetboek betreffende bedrog en de artikelen 661 tot 663 van het Strafwetboek.”.

Art. 63

In artikel 17, 2°, van dezelfde wet worden de woorden “als dader, mededader of medeplichtige, in België of in het buitenland, tot een correctionele of criminele hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een elektronisch toezicht of een autonome probatie” vervangen door de woorden “als dader of deelnemer, in België of in het buitenland, tot een in artikel 36 van het Strafwetboek bedoelde hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een straf onder elektronisch toezicht of een probatiestraf”.

HOOFDSTUK 9

Inwerkingtreding

Art. 64

De artikelen 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 1°, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63 en 64 van deze wet treden in werking op de dag waarop de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek in werking treedt.

trafic d'organes humains, l'exploitation de la mendicité et les pratiques abusives des marchands de sommeil;”;

7° dans le f), les mots “livre II, titre VIII, chapitre IV, du Code pénal, concernant les attentats à la liberté individuelle et à l'inviolabilité du domicile, commis par des particuliers;” sont remplacés par les mots “les articles 219 à 222 et les articles 348 à 351 du Code pénal;”;

8° dans le g), les mots “livre II, titre IX, chapitre I, du Code pénal, concernant les vols et les extorsions, à l'exception des articles 461 et 463;” sont remplacés par les mots “livre II, titre 5, chapitre 1er, section 1re, du Code pénal concernant le vol et l'extorsion, à l'exception des articles 463 et 465;”;

9° dans le h), les mots “livre II, titre IX, chapitre II, du Code pénal, concernant les fraudes.” sont remplacés par les mots “livre II, titre 5, chapitre 1er, section 2, du Code pénal concernant les fraudes et les articles 661 à 663 du Code pénal.”.

Art. 63

Dans l'article 17, 2°, de la même loi, les mots “qu'auteur, coauteur ou complice, en Belgique ou à l'étranger, à une peine principale correctionnelle ou criminelle, même assortie d'un sursis, consistant en un emprisonnement, une amende, une peine de travail, une surveillance électronique ou une probation autonome” sont remplacés par les mots “qu'auteur ou participant à une peine principale visée à l'article 36 du Code pénal, même assortie d'un sursis, consistant en une peine d'emprisonnement, une amende, une peine de travail, une peine de surveillance électronique ou une peine de probation”.

CHAPITRE 9

Entrée en vigueur

Art. 64

Les articles 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 1°, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63 et 64 de la présente loi entrent en vigueur le jour de l'entrée en vigueur de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal.

Gegeven te Brussel, 14 februari 2026.

FILIP

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Werk,

David Clarinval

De minister van Sociale Zaken,

Frank Vandenbroucke

De minister van Justitie,

Annelies Verlinden

De minister van Sociale fraudebestrijding,

Rob Beenders

De minister van Zelfstandigen,

Eléonore Simonet

Donné à Bruxelles, le 14 février 2026.

PHILIPPE

PAR LE ROI:

Le ministre de l'Emploi,

David Clarinval

Le ministre des Affaires sociales,

Frank Vandenbroucke

La ministre de la Justice,

Annelies Verlinden

Le ministre de la Lutte contre la fraude sociale,

Rob Beenders

La ministre des Indépendants,

Eléonore Simonet

COÖRDINATIE VAN DE ARTIKELN

Basistekst	Tekst aangepast aan het wetsontwerp
Hoofdstuk 2 – Wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten	
Art. 1	
Het bedrag der strafrechtelijke geldboeten uitgesproken door de hoven en rechtbanken krachtens het Strafwetboek en de bijzondere, zelfs van na deze wet daterende wetten en reglementen, wordt met zeventig decimes verhoogd, zonder dat die verhoging het juridisch karakter van die boeten wijzigt.	Het bedrag der strafrechtelijke geldboeten uitgesproken door de hoven en rechtbanken krachtens het Strafwetboek en de bijzondere, zelfs van na deze wet daterende wetten en reglementen, wordt met 2,5 decimes verhoogd, zonder dat die verhoging het juridisch karakter van die boeten wijzigt.
De hoven en rechtbanken stellen in hun arresten of vonnissen vast, dat de geldboeten ten laste van de beklaagde uitgesproken bij toepassing van het Strafwetboek, van de bijzondere wet of van de bijzondere reglementen, met zeventig decimes is verhoogd bij toepassing van deze wet; tevens wordt het uit die verhoging voortvloeiende cijfer vermeld.	De hoven en rechtbanken stellen in hun arresten of vonnissen vast, dat de geldboeten ten laste van de beklaagde uitgesproken bij toepassing van het Strafwetboek, van de bijzondere wetten en reglementen, met zeventig decimes is verhoogd bij toepassing van deze wet; tevens wordt het uit die verhoging voortvloeiende cijfer vermeld.
	Voor de bijzondere wetten en reglementen diegeen strafniveau bepalen, is artikel 78, § 1, tweede lid, van het Strafwetboek van 29 februari 2024 van toepassing.
De opdecimes worden terzelfdertijd en door dezelfde middelen als de hoofdsom geïnd, overeenkomstig de wet en het vonnis van veroordeling.	De opdecimes worden terzelfdertijd en door dezelfde middelen als de hoofdsom geïnd, overeenkomstig de wet en het vonnis van veroordeling.
Hoofdstuk 3 – Wijziging van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk	
Art. 32quinquiesdecies, eerste lid	
De preventieadviseur bedoeld in artikel 32sexies, § 1, en de vertrouwenspersonen zijn gehouden door het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek.	De preventieadviseur bedoeld in artikel 32sexies, § 1, en de vertrouwenspersonen zijn gehouden door het beroepsgeheim bedoeld in artikel 352 van het Strafwetboek.
Hoofdstuk 4 – Wijziging van de wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures betreffende de rol van de werknemers in de Europese Vereniging	

Art. 13

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op elk lid van de bijzondere onderhandelingsgroep, op elk lid van het vertegenwoordigingsorgaan, op de werknemersvertegenwoordigers die hun taak vervullen in het kader van een procedure ter informatie en raadpleging, alsmede op de aangewezen deskundigen, die vertrouwelijke inlichtingen verspreid hebben die van die aard zijn dat zij ernstige schade aan de onderneming kunnen berokkenen of de werking van de onderneming ernstig kunnen belemmeren.

Opgeheven.

Hoofdstuk 5 – Wijziging van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht

Art. 2

§ 1. Eenieder die van oordeel is dat zijn rechten worden geschaad door de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van artikelen 35 en 38 van het Sociaal Strafwetboek of door de maatregelen genomen ter uitvoering van artikelen 31, 37 en 43 tot 49/3 van hetzelfde Wetboek, kan beroep instellen bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

Eenieder die van oordeel is dat zijn rechten worden geschaad door de in artikel 28, § 3 van voornoemd Wetboek, bedoelde opsporings- en onderzoeksmaatregelen kan tevens beroep instellen bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

De vordering wordt ingesteld en behandeld zoals in kort geding overeenkomstig de artikelen 1035 tot 1038, 1040 en 1041 van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 1. Eenieder die van oordeel is dat zijn rechten worden geschaad door de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van artikelen 35 en 38 van het Sociaal Strafwetboek of door de maatregelen genomen ter uitvoering van artikelen 31, 37 en 43 **tot 49/4** van hetzelfde Wetboek, kan beroep instellen bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

Eenieder die van oordeel is dat zijn rechten worden geschaad door de in artikel 28, § 3 van voornoemd Wetboek, bedoelde opsporings- en onderzoeksmaatregelen kan tevens beroep instellen bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

De vordering wordt ingesteld en behandeld zoals in kort geding overeenkomstig de artikelen 1035 tot 1038, 1040 en 1041 van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 2. De voorzitter van de arbeidsrechtbank doet uitspraak over het beroep na het openbaar ministerie te hebben gehoord.

§ 2. De voorzitter van de arbeidsrechtbank doet uitspraak over het beroep na het openbaar ministerie te hebben gehoord.

§ 3. De voorzitter van de arbeidsrechtbank oefent een controle uit over de wettelijkheid van de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van de artikelen 35 en 38 van het voornoemd Wetboek en de maatregelen genomen ter uitvoering van de

§ 3. De voorzitter van de arbeidsrechtbank oefent een controle uit over de wettelijkheid van de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van de artikelen 35 en 38 van het voornoemd Wetboek en de maatregelen

artikelen 28, § 3, 31, 37 en 43 tot 49/3 van hetzelfde Wetboek.	genomen ter uitvoering van de artikelen 28, § 3, 31, 37 en 43 tot 49/4 van hetzelfde Wetboek.
Zijn controle heeft ook betrekking op de wenselijkheid van het behoud van de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van de artikelen 35 en 38 van het voornoemd Wetboek en de maatregelen genomen ter uitvoering van de artikelen 37 en 43 tot 49/3 van hetzelfde Wetboek.	Zijn controle heeft ook betrekking op de wenselijkheid van het behoud van de inbeslagnemingen en verzegelingen verricht ter uitvoering van de artikelen 35 en 38 van het voornoemd Wetboek en de maatregelen genomen ter uitvoering van de artikelen 37 en 43 tot 49/4 van hetzelfde Wetboek.
Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan.	Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan.
§ 4. Het vonnis uitgesproken door de voorzitter van de arbeidsrechtbank is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borgstelling, indien de rechter deze niet heeft bevolen.	§ 4. Het vonnis uitgesproken door de voorzitter van de arbeidsrechtbank is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borgstelling, indien de rechter deze niet heeft bevolen
§ 5. De inbeslagnemingen, de verzegelingen of de maatregelen verricht in strijd met de artikelen 28, § 3, 31, 35, 37, 38 en 43 tot 49/3 van hetzelfde Wetboek zijn nietig.	§ 5. De inbeslagnemingen, de verzegelingen of de maatregelen verricht in strijd met de artikelen 28, § 3, 31, 35, 37, 38 en 43 tot 49/4 van hetzelfde Wetboek zijn nietig.

Hoofdstuk 6 – Wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek

Art. 3, vijfde lid, 4°, a)

Art. 3. Missie en opdrachten van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst	Art. 3. Missie en opdrachten van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
(...)	(...)
Voor het eerste lid, 17°, zijn de volgende regels van toepassing:	Voor het eerste lid, 17°, zijn de volgende regels van toepassing:
(...)	(...)
4° de gegevens die worden verzameld in het kader van de bovenvermelde verwerkingen, zijn de volgende:	4° de gegevens die worden verzameld in het kader van de bovenvermelde verwerkingen, zijn de volgende:
a) de naam, de voornaam, de hoofdverblijfplaats of de juridische vorm, de maatschappelijke benaming, en de maatschappelijke zetel, het KBO-nummer en/ of het rijksregisternummer en, bij ontstentenis ervan, het identificatienummer bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van elke persoon die ervan verdacht wordt de (mede)dader te zijn van een inbreuk;	a) de naam, de voornaam, de hoofdverblijfplaats of de juridische vorm, de maatschappelijke benaming, en de maatschappelijke zetel, het KBO-nummer en/ of het rijksregisternummer en, bij ontstentenis ervan, het identificatienummer bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van elke persoon die ervan verdacht wordt de dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk ;

(...)	(...)
Art. 12	
	Art. 12. Het informatieplatform sociale fraude
Art. 12. Er wordt zowel in de schoot van de Nationale Arbeidsraad als in de schoot van het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen van het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen een informatieplatform sociale fraude opgericht ter bevordering van de dialoog tussen de regeringsleden bevoegd voor sociale fraude en het management van de SIOD enerzijds en de sociale partners anderzijds. De ontwerpen van strategische plannen en de ontwerpen van operationele actieplannen worden daar onder meer besproken.	Er wordt zowel in de schoot van de Nationale Arbeidsraad als in de schoot van het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen van het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen een informatieplatform sociale fraude opgericht ter bevordering van de dialoog tussen de regeringsleden bevoegd voor sociale fraude en het management van de SIOD enerzijds en de sociale partners anderzijds. De ontwerpen van strategische plannen en de ontwerpen van operationele actieplannen worden daar onder meer besproken.
Art. 51	
Art. 51. Bevoegdheden van sociaal inspecteurs officier van gerechtelijke politie	Art. 51. Bevoegdheden van sociaal inspecteurs officier van gerechtelijke politie
De bevoegdheden van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur, toegekend aan de door de Koning aangewezen sociaal inspecteurs, kunnen slechts worden uitgeoefend met het oog op de opsporing en vaststelling van de inbreuken bedoeld in dit Wetboek en in de artikelen 433 <i>quinquies</i> tot 433 <i>octies</i> van het Strafwetboek en in de artikelen 77 <i>bis</i> tot 77 <i>quinquies</i> van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.	De bevoegdheden van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings en van de arbeidsauditeur, toegekend aan de door de Koning aangewezen sociaal inspecteurs, kunnen slechts worden uitgeoefend met het oog op de opsporing en vaststelling van de inbreuken bedoeld in dit Wetboek en in de artikelen 258 tot 260 van het Strafwetboek .
De sociaal inspecteurs met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie behouden de in artikel 21 bedoelde beoordelingsbevoegdheid wanneer ze buiten de door de rechterlijke overheid opgelegde taken optreden.	De sociaal inspecteurs met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie behouden de in artikel 21 bedoelde beoordelingsbevoegdheid wanneer ze buiten de door de rechterlijke overheid opgelegde taken optreden.
Art. 58	
Art. 58. Vertrouwelijkheid van de gegevens	Art. 58. Vertrouwelijkheid van de gegevens

De sociaal inspecteurs moeten de nodige maatregelen nemen om het vertrouwelijk karakter te verzekeren van de sociale gegevens van persoonlijke aard waarvan ze kennis hebben gekregen in de uitoefening van hun opdracht en om te verzekeren dat deze gegevens uitsluitend worden aangewend voor de uitoefening van hun toezichtopdracht.	De sociaal inspecteurs moeten de nodige maatregelen nemen om het vertrouwelijk karakter te verzekeren van de sociale gegevens van persoonlijke aard waarvan ze kennis hebben gekregen in de uitoefening van hun opdracht en om te verzekeren dat deze gegevens uitsluitend worden aangewend voor de uitoefening van hun toezichtopdracht.
Hij die het eerste lid schendt, zelfs voor de rechtbanken, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.	Hij die het eerste lid schendt, zelfs voor de rechtbanken, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 352 van het Strafwetboek.

Art. 58/1

Art. 58/1. Het geheim van het administratief onderzoek	Art. 58/1. Het geheim van het administratief onderzoek
Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het administratief onderzoek geheim.	Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het administratief onderzoek geheim.
Eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het administratief onderzoek, is tot geheimhouding verplicht.	Eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het administratief onderzoek, is tot geheimhouding verplicht.
Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.	Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 352 van het Strafwetboek.

Art. 59

Art. 59. Geheimhoudingsplicht in geval van een klacht of een aangifte	Art. 59. Geheimhoudingsplicht in geval van een klacht of een aangifte
Behoudens uitdrukkelijke machtiging van de indiener van een klacht of van een aangifte betreffende een inbreuk op de bepalingen van de wetgeving waarop zij toezicht uitoefenen, mogen de sociaal inspecteurs in geen enkel geval, zelfs niet voor de rechtbanken, de naam van de indiener van deze klacht of van deze aangifte bekend maken.	Behoudens uitdrukkelijke machtiging van de indiener van een klacht of van een aangifte betreffende een inbreuk op de bepalingen van de wetgeving waarop zij toezicht uitoefenen, mogen de sociaal inspecteurs in geen enkel geval, zelfs niet voor de rechtbanken, de naam van de indiener van deze klacht of van deze aangifte bekend maken.
Het is hun eveneens verboden aan de werkgever of aan zijn vertegenwoordiger te onthullen dat ingevolge een klacht of een aangifte een onderzoek werd ingesteld.	Het is hun eveneens verboden aan de werkgever of aan zijn vertegenwoordiger te onthullen dat ingevolge een klacht of een aangifte een onderzoek werd ingesteld.
Hij die deze geheimhoudingsplicht schendt, zelfs voor de rechtbanken, wordt gestraft met	Hij die deze geheimhoudingsplicht schendt, zelfs voor de rechtbanken, wordt gestraft met de

de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.	straffen bepaald in artikel 352 van het Strafwetboek.

Art. 73

Art. 73. Afschrift van het administratief onderzoek, van het aanvullend opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek	Art. 73. Afschrift van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek
Het openbaar ministerie verstuurt een afschrift van de procedurestukken van het administratief onderzoek, van het aanvullend opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek, desgevallend, aan de bevoegde administratie:	In de gevallen bedoeld in artikel 72, tweede lid, eerste streepje tot en met vierde streepje, verstuurt het openbaar ministerie een afschrift van de procedurestukken van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek naar de bevoegde administratie.
- indien het afziet van het instellen van strafvervolgning; - desgevallend in geval van het mislukken van het voorstel van het verval van de strafvordering door de betaling van een geldsom bedoeld bij artikel 216bis van het Wetboek van strafvordering; - desgevallend in geval van het mislukken van het verval van de strafvordering door de uitvoering van maatregelen en de naleving van voorwaarden bedoeld bij artikel 216ter van het Wetboek van strafvordering; - desgevallend wanneer het openbaar ministerie afziet van het instellen van de in artikel 138bis, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde rechtsvordering.	Indien het openbaar ministerie stukken ontvangt na verzending van het afschrift van de procedurestukken bedoeld in het eerste lid, zendt het deze stukken onverwijld naar de bevoegde administratie.
Indien stukken binnenkomen na de gevallen bedoeld in het eerste lid, bij het openbaar ministerie, zendt het ze onverwijld door naar de bevoegde administratie.	

Art. 79

Art. 79. Inzage van het dossier	Art. 79. Inzage van het dossier
De bevoegde administratie stelt het dossier met betrekking tot de inbreuken welke aanleiding kunnen geven tot een administratieve geldboete ter beschikking van de overtreder of diens raadsman, zodat hij het kan raadplegen op de griffie en, op diens	De bevoegde administratie stelt het dossier met betrekking tot de inbreuken welke aanleiding kunnen geven tot een administratieve geldboete ter beschikking van de overtreder of diens raadsman, zodat hij het kan raadplegen op de griffie en, op diens verzoek, geeft zij toelating om

verzoek, geeft zij toelating om een kopie te maken van de stukken van het dossier. Artikel 460 ^{ter} van het Strafwetboek is toepasselijk op de overtreder die gelijkgesteld wordt met de in verdenking gestelde met het oog op de toepassing van die bepaling.	een kopie te maken van de stukken van het dossier. Artikel 668 van het Strafwetboek is toepasselijk op de overtreder die gelijkgesteld wordt met de in verdenking gestelde met het oog op de toepassing van die bepaling.
De kosten van de kopieën zijn ten laste van de overtreder. Het tarief wordt vastgesteld door de Koning.	De kosten van de kopieën zijn ten laste van de overtreder. Het tarief wordt vastgesteld door de Koning.

Art. 81

Art. 81. Verjaringstermijn	Art. 81. Verjaringstermijn
De administratieve geldboete kan niet meer worden opgelegd vijf jaar na de feiten.	De administratieve geldboete kan niet meer worden opgelegd tien jaar na de feiten.
De daden van onderzoek of van vervolging, met inbegrip van de kennisgevingen van de beslissingen van het openbaar ministerie omtrent het al dan niet instellen van strafvervolging en het verzoek ten aanzien van de overtreder om verweermiddelen in te dienen, verricht binnen de in het eerste lid gestelde termijn, stuiten evenwel de loop ervan. Met die daden vangt een nieuwe termijn van gelijke duur aan, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.	

Art. 100/6, zesde lid

Art. 100/6. Oprichting van de databank 4 epv	Art. 100/6. Oprichting van de databank 4 epv
(...)	(...)
De databank epv bevat de gegevens die opgenomen zijn in het in artikel 100/2 en in artikel 4.2.1.26/2, eerste lid, van het Belgisch Scheepvaartwetboek bedoelde model van epv aangaande volgende personen:	De databank epv bevat de gegevens die opgenomen zijn in het in artikel 100/2 en in artikel 4.2.1.26/2, eerste lid, van het Belgisch Scheepvaartwetboek bedoelde model van epv aangaande volgende personen:
1° iedere persoon die ervan verdacht wordt (mede)dader te zijn van een inbreuk;	1° iedere persoon die ervan verdacht wordt dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk;
2° iedere persoon die burgerrechtelijk aansprakelijk geacht wordt voor een inbreuk;	2° iedere persoon die burgerrechtelijk aansprakelijk geacht wordt voor een inbreuk;
3° iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk;	3° iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk;

4° iedere andere in het epv vermelde persoon, waarvan de opname van de gegevens in het epv noodzakelijk is voor het goed begrip van de in het epv vastgestelde feiten.	4° iedere andere in het epv vermelde persoon, waarvan de opname van de gegevens in het epv noodzakelijk is voor het goed begrip van de in het epv vastgestelde feiten.
(...)	(...)

Art. 100/10, § 1, eerste lid, 6°

Art. 100/10. Toegang tot de databank epv	Art. 100/10. Toegang tot de databank epv
§ 1. Onverminderd de artikelen 54 en 55 en mits machtiging van de kamer sociale zekerheid en gezondheid van het informatieveiligheidscomité hebben de door de Koning gemachtigde categorieën van ambtenaren van de door de Koning aangewezen federale sociale inspectiediensten toegang tot de volgende gegevens van de databank epv:	§ 1. Onverminderd de artikelen 54 en 55 en mits machtiging van de kamer sociale zekerheid en gezondheid van het informatieveiligheidscomité hebben de door de Koning gemachtigde categorieën van ambtenaren van de door de Koning aangewezen federale sociale inspectiediensten toegang tot de volgende gegevens van de databank epv:
(...)	(...)
6° de naam, voornaam, hoofdverblijfplaats, geboortedatum, geboorteplaats en nationaliteit of de rechtsvorm, maatschappelijke naam en maatschappelijke zetel, de hoedanigheid, het KBO-nummer en/of het rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere persoon die ervan verdacht wordt (mede)dader te zijn van een inbreuk alsmede het paritair comité en de NACE-code van de economische sector(en) waaronder deze persoon valt;	6° de naam, voornaam, hoofdverblijfplaats, geboortedatum, geboorteplaats en nationaliteit of de rechtsvorm, maatschappelijke naam en maatschappelijke zetel, de hoedanigheid, het KBO-nummer en/of het rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere persoon die ervan verdacht wordt dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk alsmede het paritair comité en de NACE-code van de economische sector(en) waaronder deze persoon valt;

Art. 100/11

Art. 100/11. Verwerking van persoonsgegevens in de Ginaa-databank	Art. 100/11. Verwerking van persoonsgegevens in de Ginaa-databank
Wat de in artikel 16, 19°, bedoelde Ginaa-databank, betreft, is de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg de verantwoordelijke voor de verwerking van de in het derde lid bedoelde gegevens, in de zin van artikel 1, § 4, van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.	Wat de in artikel 16, 19°, bedoelde Ginaa-databank, betreft, is de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg de verantwoordelijke voor de verwerking van de in het derde lid bedoelde gegevens, in de zin van artikel 1, § 4, van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Het opslaan en het bijhouden van de in het derde lid bedoelde gegevens beogen volgende doeleinden:	Het opslaan en het bijhouden van de in het derde lid bedoelde gegevens beogen volgende doeleinden:
1° het verzamelen van informatie die nuttig is om de bevoegde administratie in staat te stellen om de opdrachten uit te oefenen die haar in of krachtens het Eerste Boek worden toegewezen;	1° het verzamelen van informatie die nuttig is om de bevoegde administratie in staat te stellen om de opdrachten uit te oefenen die haar in of krachtens het Eerste Boek worden toegewezen;
2° het verzamelen van informatie inzake de vervolging van de inbreuken die nuttig is om de andere actoren van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude in staat te stellen hun wettelijke opdrachten uit te oefenen;	2° het verzamelen van informatie inzake de vervolging van de inbreuken die nuttig is om de andere actoren van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude in staat te stellen hun wettelijke opdrachten uit te oefenen;
3° het verzamelen van informatie inzake de vervolging van de inbreuken die nuttig is om de actoren van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude in staat te stellen op een adequate wijze de illegale arbeid en de sociale fraude te bestrijden;	3° het verzamelen van informatie inzake de vervolging van de inbreuken die nuttig is om de actoren van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude in staat te stellen op een adequate wijze de illegale arbeid en de sociale fraude te bestrijden;
4° het opmaken van interne en externe statistieken.	4° het opmaken van interne en externe statistieken.
De Ginaa-databank bevat de door Koning bepaalde gegevens aangaande:	De Ginaa-databank bevat de door Koning bepaalde gegevens aangaande:
1° iedere persoon die ervan verdacht wordt (mede)dader te zijn van een inbreuk;	1° iedere persoon die ervan verdacht wordt dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk;
2° iedere persoon aan wie een administratieve geldboete kan opgelegd worden;	2° iedere persoon aan wie een administratieve geldboete kan opgelegd worden;
3° iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk.	3° iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk.
Voor zover zij betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd, zijn de in het derde lid bedoelde gegevens de sociale gegevens van persoonlijke aard in de zin van artikel 2, eerste lid, 6°, van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.	Voor zover zij betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd, zijn de in het derde lid bedoelde gegevens de sociale gegevens van persoonlijke aard in de zin van artikel 2, eerste lid, 6°, van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Art. 112/1/1, 2°

Art. 100/12/1. De gestructureerde gegevens die bijgehouden worden in het eDossier-platform	Art. 100/12/1. De gestructureerde gegevens die bijgehouden worden in het eDossier-platform
Via het e-Dossierplatform wordt het eDossier ter beschikking gesteld met de volgende gestructureerde gegevens:	Via het e-Dossierplatform wordt het eDossier ter beschikking gesteld met de volgende gestructureerde gegevens:
(...)	(...)
2° wat het epv en het in artikel 65 bedoelde proces-verbaal van de politie tot vaststelling van een inbreuk betreft:	2° wat het epv en het in artikel 65 bedoelde proces-verbaal van de politie tot vaststelling van een inbreuk betreft:
a) het nummer van het proces-verbaal;	a) het nummer van het proces-verbaal;
b) de datum van opstelling van het proces-verbaal;	b) de datum van opstelling van het proces-verbaal;
c) de dienst waartoe de verbaliserende (politie)ambtenaar behoort en de identiteit van de verbaliserende (politie)ambtenaar;;	c) de dienst waartoe de verbaliserende (politie)ambtenaar behoort en de identiteit van de verbaliserende (politie)ambtenaar;
d) in voorkomend geval, het onderzoeksnummer;	d) in voorkomend geval, het onderzoeksnummer;
e) de naam, voornaam en hoofdverblijfplaats of de rechtsvorm, maatschappelijke naam en maatschappelijke zetel, het KBO-nummer en/of het rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere persoon die ervan verdacht wordt (mede)dader te zijn van een inbreuk alsmede de NACE-code van de economische sector(en) waaronder deze persoon valt;	e) de naam, voornaam en hoofdverblijfplaats of de rechtsvorm, maatschappelijke naam en maatschappelijke zetel, het KBO-nummer en/of het rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere persoon die ervan verdacht wordt dader te zijn van of deelnemer aan een inbreuk alsmede de NACE-code van de economische sector(en) waaronder deze persoon valt;
f) de naam, voornaam, hoofdverblijfplaats of de rechtsvorm, maatschappelijke naam en maatschappelijke zetel, het KBO-nummer en/of het rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere persoon die burgerrechtelijk aansprakelijk geacht wordt voor een inbreuk alsmede de NACE-code van de economische sector(en) waaronder deze persoon valt;	
g) in voorkomend geval, de naam, voornaam, hoofdverblijfplaats en nationaliteit en het	g) in voorkomend geval, de naam, voornaam, hoofdverblijfplaats en nationaliteit en het

rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk;	rijksregisternummer en, bij gebreke hieraan, het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid of een ander identificatienummer van iedere werknemer of persoon die betrokken is of geacht wordt betrokken te zijn bij een inbreuk;
h) de kwalificatie van de vastgestelde inbreuk(en);	h) de kwalificatie van de vastgestelde inbreuk(en);
i) de datum en de plaats waarop de inbreuk(en) werd(en) gepleegd;	i) de datum en de plaats waarop de inbreuk(en) werd(en) gepleegd;
j) de afdeling van het openbaar ministerie waaraan het proces-verbaal tot vaststelling van een inbreuk wordt overgemaakt door de verbalisant;	j) de afdeling van het openbaar ministerie waaraan het proces-verbaal tot vaststelling van een inbreuk wordt overgemaakt door de verbalisant;
k) de bevoegde administratie waaraan een exemplaar van het proces-verbaal tot vaststelling van een inbreuk wordt bezorgd door de verbalisant;	k) de bevoegde administratie waaraan een exemplaar van het proces-verbaal tot vaststelling van een inbreuk wordt bezorgd door de verbalisant;
(...)	(...)

Art. 100/13

Art. 100/13. Gemeenschappelijke bepalingen inzake toegang tot de databank epv, de Ginaa-databank en het eDossier-platform	Art. 100/13. Gemeenschappelijke bepalingen inzake toegang tot de databank epv, de Ginaa-databank en het eDossier-platform
§ 1. Elke instantie die gemachtigd is om toegang te hebben tot de databank epv of het eDossier platform houdt een voortdurend bijgewerkte lijst bij van de personen die zij heeft aangewezen om dit recht op toegang uit te oefenen.	§ 1. Elke instantie die gemachtigd is om toegang te hebben tot de databank epv of het eDossier platform houdt een voortdurend bijgewerkte lijst bij van de personen die zij heeft aangewezen om dit recht op toegang uit te oefenen.
Elke in het eerste lid bedoelde instantie houdt een register van de raadplegingen bij. Dit register vermeldt de identificatie van de persoon die de gegevens heeft geraadpleegd, de geraadpleegde gegevens, de datum en het tijdstip van de raadpleging en de redenen voor de raadpleging - met uitzondering van de toegang tot eigen gegevens. Deze gegevens worden gedurende 10 jaar bewaard, te rekenen vanaf de datum van de raadpleging.	Elke in het eerste lid bedoelde instantie houdt een register van de raadplegingen bij. Dit register vermeldt de identificatie van de persoon die de gegevens heeft geraadpleegd, de geraadpleegde gegevens, de datum en het tijdstip van de raadpleging en de redenen voor de raadpleging - met uitzondering van de toegang tot eigen gegevens. Deze gegevens worden gedurende 10 jaar bewaard, te rekenen vanaf de datum van de raadpleging.
De impact en de relevantie van de toegangen per dossier moeten op jaarbasis beoordeeld	De impact en de relevantie van de toegangen per dossier moeten op jaarbasis beoordeeld worden

worden door middel van statistieken en deze statistieken moeten gepubliceerd worden.	door middel van statistieken en deze statistieken moeten gepubliceerd worden.
§ 2. Alle personen die toegang hebben tot de databank epv, het eDossier-platform of de Ginaa-databank moeten de nodige maatregelen nemen om het vertrouwelijk karakter te garanderen van de persoonsgegevens die opgenomen zijn in deze databanken en om te garanderen dat deze gegevens enkel gebruikt zullen worden met het oog op de in de artikelen 100/6, derde lid, 100/11, tweede lid en 100/12/3, § 2, bedoelde doeleinden.	§ 2. Alle personen die toegang hebben tot de databank epv, het eDossier-platform of de Ginaa-databank moeten de nodige maatregelen nemen om het vertrouwelijk karakter te garanderen van de persoonsgegevens die opgenomen zijn in deze databanken en om te garanderen dat deze gegevens enkel gebruikt zullen worden met het oog op de in de artikelen 100/6, derde lid, 100/11, tweede lid en 100/12/3, § 2, bedoelde doeleinden.
Iedere inbreuk op de in het eerste lid bedoelde geheimhoudingsplicht wordt bestraft overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.	Iedere inbreuk op de in het eerste lid bedoelde geheimhoudingsplicht wordt bestraft overeenkomstig artikel 352 van het Strafwetboek.

Art. 101

Artikel 101. De sanctieniveaus	Art. 101. De sanctieniveaus
De inbreuken bedoeld in Boek 2 worden bestraft met een sanctie van niveau 1, niveau 2, niveau 3 of niveau 4.	De in Boek 2 bedoelde inbreuken worden bestraft met een sanctie van niveau 1, niveau 2, niveau 3 of niveau 4.
De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 10 tot 100 euro.	De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 80 tot 800 euro.
De sanctie van niveau 2 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 50 tot 500 euro, hetzij een administratieve geldboete van 25 tot 250 euro.	De sanctie van niveau 2 bestaat uit een van de volgende straffen:
De sanctie van niveau 3 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 200 tot 2.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 100 tot 1.000 euro.	1° een strafrechtelijke geldboete van 400 tot 4.000 euro;
De sanctie van niveau 4 bestaat uit hetzij een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een strafrechtelijke geldboete van 600 tot 7.000 euro of uit één van die straffen alleen, hetzij uit een administratieve geldboete van 300 tot 3.500 euro.	2° een probatiestraf van zes maanden tot ten hoogste twaalf maanden zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;
	3° een werkstraf van twintig uur tot ten hoogste honderdtwintig uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;

	4° een geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel bedoeld in artikel 55 van het Strafwetboek;
	5° een administratieve geldboete van 200 tot 2.000 euro.
	De sanctie van niveau 3 bestaat uit een van de volgende straffen:
	1° een strafrechtelijke geldboete van 1.600 tot 16.000 euro
	2° een probatiestraf van zes maanden tot ten hoogste twaalf maanden zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;
	3° een werkstraf van twintig uur tot ten hoogste honderdtwintig uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;
	4° een geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel bedoeld in artikel 55 van het Strafwetboek
	5° een administratieve geldboete van 800 tot 8.000 euro.
	De sanctie van niveau 4 bestaat uit een van de volgende straffen:
	1° een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar;
	2° een straf onder elektronisch toezicht van een maand tot ten hoogste een jaar zoals bedoeld in artikel 43 van het Strafwetboek
	3° de probatiestraf van meer dan twaalf maanden tot ten hoogste twee jaar zoals bedoeld in artikel 44 van het Strafwetboek;
	4° een werkstraf van meer dan honderdtwintig uur tot ten hoogste

	driehonderd uur zoals bedoeld in artikel 45 van het Strafwetboek;
	5° een strafrechtelijke geldboete van 4.800 tot 56.000 euro;
	6° een cumulatie van een straf bedoeld in 1° tot en met 4° met een straf bedoeld in 5°;
	7° een administratieve geldboete van 2.400 tot 28.000 euro.

Art. 101/1

Artikel 101/1. De strafrechtelijke geldboeten op rechtspersonen toepasselijk	Artikel 101/1. De strafrechtelijke geldboeten op rechtspersonen toepasselijk
De strafrechtelijke geldboeten toepasselijk op inbreuken gepleegd door rechtspersonen, zijn:	De strafrechtelijke geldboeten toepasselijk op inbreuken gepleegd door rechtspersonen, zijn:
- voor niveau 4: geldboete van minimum vijfhonderd euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum tweeduizend euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;	- voor niveau 4: geldboete van minimum 4.000 euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum 16.000 euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;
- voor niveau 2 en 3: minimum en maximum als door het boek 2 van dit Wetboek op het feit gesteld.	- voor niveau 2 en 3: minimum en maximum als door het boek 2 van dit Wetboek op het feit gesteld.

Art. 101/2 (nieuw)

	Art. 101/2. De vervangende straffen bij niet-uitvoering van de probatiestrafen en werkstraffen Wanneer de rechter een probatiestraf of een werkstraf van niveau 2 of 3 uitspreekt, legt hij een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste 20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste zes maanden op.
	Wanneer hij een probatiestraf of een werkstraf van niveau 4 uitspreekt, legt de rechter een geldboete van minstens 200 euro en ten hoogste

	20.000 euro, of een gevangenisstraf van minstens één maand en ten hoogste één jaar op.
	Deze vervangende straffen kunnen worden toegepast in geval van de niet-uitvoering van de probatiestraf of van de werkstraf.
Art. 101/3 (nieuw)	
	Art. 101/3. De gelijkstelling van sancties van het Sociaal Strafwetboek met de straffen van het Strafwetboek
	Voor de toepassing van de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek worden de straffen van de niveaus 2 en 3 bepaald in artikel 101 gelijkgesteld met een straf van niveau 1 van het Strafwetboek en de straf van niveau 4 wordt gelijkgesteld met een straf van niveau 3 van het Strafwetboek.
Art. 106	
Art. 106. Exploitatieverbod en bedrijfssluiting	Art. 106. Exploitatieverbod en bedrijfssluiting
§ 1. Voor de inbreuken van niveau 3 en 4, en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter de veroordeelde het verbod opleggen om gedurende een periode van één maand tot drie jaar, zelf of via een tussenpersoon, een onderneming of een inrichting geheel of gedeeltelijk uit te baten of bij de onderneming of inrichting waar de inbreuk is begaan onder gelijk welke hoedanigheid te worden tewerkgesteld.	In afwijking van artikel 57 van het Strafwetboek kan de rechter, voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en als de wet dit voorziet, de veroordeelde het verbod opleggen om gedurende een periode van één maand tot drie jaar, zelf of via een tussenpersoon, een onderneming of een inrichting geheel of gedeeltelijk uit te baten of bij de onderneming of inrichting waar de inbreuk is gepleegd onder gelijk welke hoedanigheid te worden tewerkgesteld.
Voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter bovendien, mits hij zijn beslissing ter zake met redenen omkleedt, de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of inrichting waar de inbreuken werden begaan, bevelen voor de duur van één maand tot drie jaar.	Voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter bovendien, mits hij zijn beslissing ter zake met redenen omkleedt, de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of inrichting waar de inbreuken werden begaan, bevelen voor de duur van één maand tot drie jaar.
Voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 kan de rechter enkel exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.	Opgeheven.

§ 2. De duur van de straf die wordt uitgesproken met toepassing van § 1 gaat in vanaf de dag waarop de veroordeelde zijn straf heeft ondergaan of waarop zijn straf verjaard is en, bij voorwaardelijke vrijlating, vanaf de dag van de invrijheidstelling, voor zover deze laatste niet ingetrokken wordt.	§ 2. Het exploitatieverbod en de bedrijfssluiting gaan in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf of de behandeling onder vrijheidsberoving wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.
De gevolgen zullen evenwel een aanvang nemen zodra de veroordeling op tegenspraak of bij verstek definitief is.	
§ 3. De rechter kan de in § 1 bedoelde straffen slechts opleggen wanneer dit noodzakelijk is om de inbreuken te doen stoppen of om te voorkomen dat zij zich herhalen, op voorwaarde dat de veroordeling tot deze straffen in verhouding staat tot het geheel van de betrokken sociaal-economische belangen. Voor de inbreuken van niveau 3 kunnen de in § 1 bedoelde straffen bovendien slechts worden opgelegd voor zover de gezondheid of de veiligheid van personen door deze inbreuken in gevaar wordt gebracht.	§ 3. De rechter kan de in § 1 bedoelde straffen slechts opleggen wanneer dit noodzakelijk is om de inbreuken te doen stoppen of om te voorkomen dat zij zich herhalen, op voorwaarde dat de veroordeling tot deze straffen in verhouding staat tot het geheel van de betrokken sociaal-economische belangen. Voor de inbreuken van niveau 3 kunnen de in § 1 bedoelde straffen bovendien slechts worden opgelegd voor zover de gezondheid of de veiligheid van personen door deze inbreuken in gevaar wordt gebracht.
Deze straffen doen geen afbreuk aan de rechten van derden.	Deze straffen doen geen afbreuk aan de rechten van derden.
§ 4. Elke inbreuk op de beschikking van het vonnis of van het arrest waarbij een verbod of sluiting wordt opgelegd met toepassing van § 1 wordt bestraft met een sanctie van niveau 3.	§ 4. Elke opzettelijke inbreuk op de beschikking van het vonnis of van het arrest waarbij een verbod of sluiting wordt opgelegd met toepassing van § 1 wordt bestraft met een sanctie van niveau 3.

Art. 107

Artikel 107. Beroepsverbod en bedrijfssluiting	Artikel 107. Beroepsverbod en bedrijfssluiting
§ 1. Voor de inbreuken van niveau 3 en 4, en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter de veroordeelde verbieden om zijn beroep rechtstreeks of onrechtstreeks en in welke hoedanigheid ook uit te oefenen, gedurende een periode van één maand tot drie jaar, als hij ernstig misbruik gemaakt heeft van zijn beroep om de inbreuk te plegen.	§ 1. In afwijking van artikel 57 van het Strafwetboek kan de rechter, voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en als de wet dit voorziet, de veroordeelde het verbod opleggen om gedurende een periode van één maand tot drie jaar, zelf of via een tussenpersoon, een onderneming of een inrichting geheel of gedeeltelijk uit te baten of bij de onderneming of inrichting waar de inbreuk is gepleegd onder

	gelijk welke hoedanigheid te worden tewerkgesteld.
Voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter bovendien, mits hij zijn beslissing ter zake met redenen omkleedt, de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of van de vestigingen van de vennootschap, vereniging, organisatie of onderneming van de veroordeelde of waarvan de veroordeelde bestuurder is, bevelen voor een duur van één maand tot drie jaar.	Voor de inbreuken van niveau 3 en 4 en op voorwaarde dat de wet dit voorziet, kan de rechter bovendien, mits hij zijn beslissing ter zake met redenen omkleedt, de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of van de vestigingen van de vennootschap, vereniging, organisatie of onderneming van de veroordeelde of waarvan de veroordeelde bestuurder is, bevelen voor een duur van één maand tot drie jaar.
Voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 kan de rechter enkel exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.	Opgeheven.
§ 2. De duur van de straf die wordt uitgesproken met toepassing van § 1 gaat in vanaf de dag waarop de veroordeelde zijn straf heeft ondergaan of waarop zijn straf verjaard is en, bij voorwaardelijke vrijlating, vanaf de dag van de invrijheidstelling, voor zover deze laatste niet ingetrokken wordt.	Het beroepsverbod en de bedrijfssluiting gaan in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf of de behandeling onder vrijheidsberoving wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.
Zij wordt evenwel van kracht vanaf de dag waarop de veroordeling, op tegenspraak of bij verstek, definitief geworden is.	
§ 3. De rechter kan de in § 1 bedoelde straffen slechts opleggen wanneer dit noodzakelijk is om de inbreuken te doen stoppen of om te voorkomen dat zij zich herhalen, op voorwaarde dat de veroordeling tot deze straffen in verhouding staat tot het geheel van de betrokken sociaal-economische belangen. Voor de inbreuken van niveau 3 kunnen de in § 1 bedoelde straffen bovendien slechts worden opgelegd voor zover de gezondheid of de veiligheid van personen door deze inbreuken in gevaar wordt gebracht.	§ 3. De rechter kan de in § 1 bedoelde straffen slechts opleggen wanneer dit noodzakelijk is om de inbreuken te doen stoppen of om te voorkomen dat zij zich herhalen, op voorwaarde dat de veroordeling tot deze straffen in verhouding staat tot het geheel van de betrokken sociaal-economische belangen. Voor de inbreuken van niveau 3 kunnen de in § 1 bedoelde straffen bovendien slechts worden opgelegd voor zover de gezondheid of de veiligheid van personen door deze inbreuken in gevaar wordt gebracht.
Deze straffen doen geen afbreuk aan de rechten van derden.	Deze straffen doen geen afbreuk aan de rechten van derden.

§ 4. Iedere inbreuk op de beschikking van het vonnis of van het arrest waarbij in toepassing van § 1 een verbod of een sluiting wordt uitgesproken, wordt bestraft met een sanctie van niveau 3.	§ 4. Iedere opzettelijk inbreuk op de beschikking van het vonnis of van het arrest waarbij in toepassing van § 1 een verbod of een sluiting wordt uitgesproken, wordt bestraft met een sanctie van niveau 3.
Art. 107/1	
Art. 107/1. De uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies	Art. 107/1. De uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies
Voor de inbreuken van niveau 3 en 4, kan de uitsluiting van het recht in te schrijven voor overheidsopdrachten of om concessies te verkrijgen door de rechter worden uitgesproken, gedurende een periode van drie jaar tot ten hoogste vijf jaar, wanneer de dader veroordeeld werd uit hoofde van een van deze inbreuken behalve in de bij wet bepaalde gevallen.	Voor de inbreuken van niveau 3 en 4, kan de uitsluiting van het recht in te schrijven voor overheidsopdrachten of om concessies te verkrijgen door de rechter worden uitgesproken, gedurende een periode van drie jaar tot ten hoogste vijf jaar, wanneer de dader veroordeeld werd uit hoofde van een van deze inbreuken behalve in de bij wet bepaalde gevallen.
De duur van de in toepassing van de in het eerste lid opgelegde straf loopt vanaf de dag waarop de veroordeelde zijn straf zal uitgezeten hebben of zijn straf zal verjaard zijn, en, als hij voorwaardelijk vrijgelaten werd, vanaf de dag van zijn vrijlating voor zover deze niet herroepen werd.	De uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies gaat in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd gedurende dewelke de gevangenisstraf of de behandeling onder vrijheidsberoving wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.
De kandidaat of de inschrijver kan het bewijs leveren dat hij maatregelen genomen heeft om zijn betrouwbaarheid aan te tonen, meer bepaald door aan te tonen dat hij in voorkomend geval een vergoeding heeft betaald tot herstel van de schade die door de strafrechtelijke inbreuk veroorzaakt werd, dat hij de feiten of de omstandigheden volledig opgehelderd heeft en actief met de met het onderzoek belaste overheden samengewerkt heeft, en dat hij concrete maatregelen genomen heeft om zijn situatie te regulariseren en om een nieuwe strafrechtelijke inbreuk te voorkomen.	De kandidaat of de inschrijver kan het bewijs leveren dat hij maatregelen genomen heeft om zijn betrouwbaarheid aan te tonen, meer bepaald door aan te tonen dat hij in voorkomend geval een vergoeding heeft betaald tot herstel van de schade die door de strafrechtelijke inbreuk veroorzaakt werd, dat hij de feiten of de omstandigheden volledig opgehelderd heeft en actief met de met het onderzoek belaste overheden samengewerkt heeft, en dat hij concrete maatregelen genomen heeft om zijn situatie te regulariseren en om een nieuwe strafrechtelijke inbreuk te voorkomen.
Rekening houdend met de ernst en de specifieke omstandigheden van de strafrechtelijke inbreuk, evalueert de rechter	Rekening houdend met de ernst en de specifieke omstandigheden van de strafrechtelijke inbreuk,

deze maatregelen vooraleer de in het eerste lid bedoelde straf uit te spreken.	evalueert de rechter deze maatregelen vooraleer de in het eerste lid bedoelde straf uit te spreken.
Art. 108	
Art. 108. Herhaling	Art. 108. Herhaling
Bij herhaling binnen de drie jaar die volgen op een veroordeling voor een inbreuk op de bepalingen van boek 2, kan de strafrechtelijke geldboete op het dubbele van het maximum worden gebracht.	Bij herhaling binnen de drie jaar die volgen op een veroordeling voor een inbreuk op de bepalingen van boek 2, kan de strafrechtelijke geldboete op het dubbele van het maximum worden gebracht.
Hoofdstuk V. van boek 1 van het Strafwetboek is niet van toepassing op de inbreuken bedoeld in boek 2.	Artikel 60 van het Strafwetboek is niet van toepassing op de inbreuken bedoeld in boek 2.
Art. 109	
Art. 109. Deelneming aan de inbreuk	Opgeheven.
Hoofdstuk VII van Boek 1 van het Strafwetboek is toepasselijk op de inbreuken bedoeld in Boek 2.	
Hoofdstuk VII van Boek 1 van het Strafwetboek is toepasselijk op de inbreuken bedoeld in Boek 2.	
Art. 110	
Art. 110. Verzachtende omstandigheden	Art. 110. Verzachtende omstandigheden
Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de geldboete worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan 40 % van het voorgeschreven minimumbedrag.	Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de geldboete worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan 40 % van het voorgeschreven minimumbedrag.
De geldboete opgelegd aan de sociaal verzekerde kan worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek indien zijn financiële situatie dit rechtvaardigt wegens het feit dat hij evenzeer vatbaar is voor een vermindering, een opschorting of een volledige of gedeeltelijke uitsluiting van het recht op een sociaal voordeel bedoeld bij artikel 230.	De geldboete opgelegd aan de sociaal verzekerde kan worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een euro indien zijn financiële situatie dit rechtvaardigt wegens het feit dat hij evenzeer vatbaar is voor een vermindering, een opschorting of een volledige of gedeeltelijke uitsluiting van het recht op een sociaal voordeel bedoeld bij artikel 230.

Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd.	Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de gevangenisstraf waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een maand.
In geval van niet-naleving van de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden voorzien in wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die strafrechtelijk beteugeld worden of in conventionele bepalingen die door de Koning overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités algemeen verbindend zijn verklaard en die van toepassing zijn overeenkomstig artikel 5 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, indien de enige officiële nationale website, in de zin van artikel 5 van de richtlijn 2014/67/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 inzake de handhaving van richtlijn 96/71/EG betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1024/2012 betreffende de administratieve samenwerking via het Informatiesysteem interne markt ("de IMI-verordening"), geen melding maakt van de bovenvermelde arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden, wordt er rekening gehouden met dit gebrek aan informatie bij het bepalen van de sanctie overeenkomstig het eerste en derde lid van dit artikel.	In geval van niet-naleving van de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden voorzien in wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die strafrechtelijk beteugeld worden of in conventionele bepalingen die door de Koning overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités algemeen verbindend zijn verklaard en die van toepassing zijn overeenkomstig artikel 5 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, indien de enige officiële nationale website, in de zin van artikel 5 van de richtlijn 2014/67/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 inzake de handhaving van richtlijn 96/71/EG betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1024/2012 betreffende de administratieve samenwerking via het Informatiesysteem interne markt ("de IMI-verordening"), geen melding maakt van de bovenvermelde arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden, wordt er rekening gehouden met dit gebrek aan informatie bij het bepalen van de sanctie overeenkomstig het eerste en derde lid van dit artikel.
Art. 110/1	
Art. 110/1. Verzwarende factor	Art. 110/1. Verzwarende factor
Wanneer de inbreuk bestraft wordt met een sanctie van niveau 4, maakt de omstandigheid dat hij wetens en willens gepleegd werd, een verzwarende factor uit die de rechter in overweging moet nemen bij de keuze van de sanctie onder de sancties van niveau 4 en bij de keuze van de bijzondere strafsancties.	Wanneer de inbreuk bestraft wordt met een sanctie van niveau 4, maakt de omstandigheid dat hij opzettelijk gepleegd werd, een verzwarende factor uit die de rechter in overweging moet nemen bij de keuze van de sanctie onder de sancties van niveau 4 en bij de keuze van de bijzondere strafsancties.

Art. 113.

Art. 113. Eendaadse samenloop van inbreuken en samenloop door eenheid van opzet	Art. 113. Eendaadse samenloop van inbreuken en samenloop door eenheid van opzet
Wanneer eenzelfde feit verscheidene inbreuken oplevert of wanneer verschillende inbreuken die gelijktijdig worden voorgelegd aan de bevoegde administratie de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van hetzelfde misdadig opzet, wordt alleen de zwaarste administratieve geldboete uitgesproken.	Wanneer eenzelfde feit verscheidene inbreuken oplevert of wanneer verschillende inbreuken die gelijktijdig worden voorgelegd aan de bevoegde administratie de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van hetzelfde misdadig opzet, wordt alleen de zwaarste administratieve geldboete uitgesproken.
Wanneer de bevoegde administratie vaststelt dat inbreuken reeds het voorwerp waren van een beslissing tot oplegging van een definitieve administratieve geldboete, en andere feiten die bij haar aanhangig zijn en die in de vooronderstelling dat zij bewezen zouden zijn, aan die beslissing voorafgaan en samen met de eerste inbreuken de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van een zelfde misdadig opzet, houdt zij bij de toemeting van de administratieve geldboete rekening met de reeds opgelegde administratieve geldboeten. Indien deze haar voor een juiste bestraffing van al de inbreuken voldoende lijken, spreekt zij zich uit over de schuldvraag en verwijst zij in haar beslissing naar de reeds opgelegde administratieve geldboeten. Het totaal van de administratieve geldboeten opgelegd met toepassing van dit artikel mag het maximum van de zwaarste administratieve geldboete niet te boven gaan.	Wanneer de bevoegde administratie vaststelt dat inbreuken reeds het voorwerp waren van een beslissing tot oplegging van een definitieve administratieve geldboete, en andere feiten die bij haar aanhangig zijn en die in de vooronderstelling dat zij bewezen zouden zijn, aan die beslissing voorafgaan en samen met de eerste inbreuken de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van een zelfde misdadig opzet, houdt zij bij de toemeting van de administratieve geldboete rekening met de reeds opgelegde administratieve geldboeten. Indien deze haar voor een juiste bestraffing van al de inbreuken voldoende lijken, spreekt zij zich uit over de schuldvraag en verwijst zij in haar beslissing naar de reeds opgelegde administratieve geldboeten. Het totaal van de administratieve geldboeten opgelegd met toepassing van dit artikel mag het maximum van de zwaarste administratieve geldboete niet te boven gaan.
Wanneer de bevoegde administratie vaststelt dat inbreuken die reeds het voorwerp waren van een gerechtelijke beslissing tot veroordeling tot een definitieve straf, en andere feiten die bij haar aanhangig zijn, en die, in de veronderstelling dat zij bewezen zouden zijn, aan die beslissing voorafgaan en samen met de eerste inbreuken de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van hetzelfde misdadig opzet, houdt zij voor de vaststelling van de administratieve geldboete rekening met de reeds uitgesproken straf. Indien deze haar voor een juiste bestraffing van al de inbreuken voldoende lijkt, spreekt zij zich uit over de schuldvraag en verwijst zij in haar beslissing naar de reeds uitgesproken straf. Het totaal van de administratieve	Wanneer de bevoegde administratie vaststelt dat inbreuken die reeds het voorwerp waren van een gerechtelijke beslissing tot veroordeling tot een definitieve straf, en andere feiten die bij haar aanhangig zijn, en die, in de veronderstelling dat zij bewezen zouden zijn, aan die beslissing voorafgaan en samen met de eerste inbreuken de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van hetzelfde misdadig opzet, houdt zij voor de vaststelling van de administratieve geldboete rekening met de reeds uitgesproken straf. Indien deze haar voor een juiste bestraffing van al de inbreuken voldoende lijkt, spreekt zij zich uit over de schuldvraag en verwijst zij in haar beslissing naar de reeds uitgesproken straf. Het totaal van de administratieve geldboeten opgelegd met toepassing van dit artikel mag het maximum van

geldboeten opgelegd met toepassing van dit artikel mag het maximum van de zwaarste administratieve geldboete niet te boven gaan.	de zwaarste administratieve geldboete niet te boven gaan.
Om het bedrag van de zwaarste administratieve geldboete te bepalen, wordt het niveau van de administratieve geldboete tot bestraffing van de nieuwe inbreuk vergeleken met het niveau van de administratieve geldboete die voorzien is in het sanctieniveau waarvoor er een gerechtelijke beslissing tot veroordeling tot een definitieve straf geweest is.	Om het bedrag van de zwaarste administratieve geldboete te bepalen, wordt het niveau van de administratieve geldboete tot bestraffing van de nieuwe inbreuk vergeleken met het niveau van de administratieve geldboete die voorzien is in het sanctieniveau waarvoor er een gerechtelijke beslissing tot veroordeling tot een definitieve straf geweest is.

Art. 115/1

Art. 115/1. Verzwarende factor	Art. 115/1. Verzwarende factor
Wanneer de inbreuk bestraft wordt met een sanctie van niveau 4, maakt de omstandigheid dat hij wetens en willens gepleegd werd, een verzwarende factor uit die de bevoegde administratie in overweging moet nemen bij de keuze van het bedrag van de administratieve geldboete van de sanctie van niveau 4.	Wanneer de inbreuk bestraft wordt met een sanctie van niveau 4, maakt de omstandigheid dat hij opzettelijk gepleegd werd, een verzwarende factor uit die de bevoegde administratie in overweging moet nemen bij de keuze van het bedrag van de administratieve geldboete van de sanctie van niveau 4.

Art. 116, § 1

Art. 116. Uitstel	Art. 116. Uitstel
§ 1. De bevoegde administratie mag besluiten dat de beslissing tot oplegging van een administratieve geldboete niet of slechts gedeeltelijk zal worden ten uitvoer gelegd, voor zover aan de overtreder geen administratieve geldboete van niveau 2, 3 of 4 werd opgelegd of hij niet veroordeeld werd tot een strafsancie van niveau 2, 3 of 4 tijdens de vijf jaren die de nieuwe inbreuk voorafgaan.	§ 1. De bevoegde administratie mag besluiten dat de beslissing tot oplegging van een administratieve geldboete niet of slechts gedeeltelijk zal worden ten uitvoer gelegd, voor zover aan de overtreder geen administratieve geldboete van niveau 2, 3 of 4 werd opgelegd of hij niet veroordeeld werd tot een strafsancie van niveau 2, 3 of 4 tijdens de vijf jaren die de nieuwe inbreuk voorafgaan.
Nochtans vormt een sanctie van niveau 1, 2, 3 en 4 die vroeger uitgesproken was voor feiten die voortvloeien uit eenzelfde misdadig opzet, geen beletsel voor het verlenen van een uitstel.	Nochtans vormt een sanctie van niveau 1, 2, 3 en 4 die vroeger uitgesproken was voor feiten die voortvloeien uit eenzelfde ~~misdadig~~ opzet, geen beletsel voor het verlenen van een uitstel.
De bevoegde administratie mag ook besluiten dat de beslissing tot oplegging van een administratieve geldboete niet of slechts gedeeltelijk zal worden ten uitvoer gelegd, voor zover aan de overtreder geen	De bevoegde administratie mag ook besluiten dat de beslissing tot oplegging van een administratieve geldboete niet of slechts gedeeltelijk zal worden ten uitvoer gelegd, voor zover aan de overtreder geen administratieve

administratieve geldboete werd opgelegd door een overheid van de gefedereerde entiteiten, die hoger is dan het maximum van niveau 1 na de toepassing van de vermenigvuldiging met opdecimen en opgelegd werd tijdens de vijf jaren die de nieuwe inbreuk voorafgaan, voor inbreuken op het sociaal strafrecht.	geldboete werd opgelegd door een overheid van de gefedereerde entiteiten, die hoger is dan het maximum van niveau 1 na de toepassing van de vermenigvuldiging met opdecimen en opgelegd werd tijdens de vijf jaren die de nieuwe inbreuk voorafgaan, voor inbreuken op het sociaal strafrecht.
Nochtans vormt een administratieve geldboete die vroeger werd opgelegd door een overheid van de gefedereerde entiteiten voor feiten die voortvloeien uit eenzelfde misdadig opzet, geen beletsel voor het verlenen van een uitstel.	Nochtans vormt een administratieve geldboete die vroeger werd opgelegd door een overheid van de gefedereerde entiteiten voor feiten die voortvloeien uit eenzelfde ~~misdadig~~ opzet, geen beletsel voor het verlenen van een uitstel.
(...)	(...)

Art. 117

Art. 117. Medische onderzoeken	Art. 117. Medische onderzoeken
Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:	Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:
1° De werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd:	1° De werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 28 januari 2003 betreffende de medische onderzoeken die binnen het kader van de arbeidsverhoudingen worden uitgevoerd:
a) biologische tests, medische onderzoeken of mondelinge informatiegaring heeft laten uitvoeren met het oog op het verkrijgen van medische informatie over de gezondheidstoestand of stamboom informatie van een werknemer of kandidaat-werknemer om andere redenen dan die welke verband houden met de huidige geschiktheid van de werknemer voor en de specifieke kenmerken van de openstaande betrekking, buiten de gevallen bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad;	a) biologische tests, medische onderzoeken of mondelinge informatiegaring heeft laten uitvoeren met het oog op het verkrijgen van medische informatie over de gezondheidstoestand of stamboom informatie van een werknemer of kandidaat-werknemer om andere redenen dan die welke verband houden met de huidige geschiktheid van de werknemer voor en de specifieke kenmerken van de openstaande betrekking, buiten de gevallen bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad;
b) biologische tests of medische onderzoeken heeft laten uitvoeren door een persoon die niet de preventieadviseur- arbeidsgeneesheer was, die verbonden is aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de externe dienst voor preventie	b) biologische tests of medische onderzoeken heeft laten uitvoeren door een persoon die niet de preventieadviseur- arbeidsgeneesheer was, die verbonden is aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarop de werkgever een beroep doet;

en bescherming op het werk waarop de werkgever een beroep doet;	
2° de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die de krachtens 1°, a) verboden biologische tests, medische onderzoeken of mondelinge informatiegaring heeft aangevraagd of [1 uitgevoerd]1, in strijd met de voornoemde wet van 28 januari 2003;	2° de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer die de krachtens 1°, a) verboden biologische tests, medische onderzoeken of mondelinge informatiegaring heeft aangevraagd of [1 uitgevoerd]1, in strijd met de voornoemde wet van 28 januari 2003;
3° eenieder die, in strijd met de voornoemde wet van 28 januari 2003, biologische tests of medische onderzoeken heeft [1 uitgevoerd]1, terwijl hij niet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer was, die verbonden is aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarop de werkgever een beroep doet.	3° eenieder die, in strijd met de voornoemde wet van 28 januari 2003, biologische tests of medische onderzoeken heeft [1 uitgevoerd]1, terwijl hij niet de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer was, die verbonden is aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk of aan de afdeling belast met het medisch toezicht van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk waarop de werkgever een beroep doet.
De overtreders, de mededaders en medeplichtigen van de inbreuken bedoeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3° kunnen worden veroordeeld tot ontzetting overeenkomstig artikel 33 van het Strafwetboek.	De daders van of deelnemers aan de inbreuken bedoeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3° kunnen worden veroordeeld tot ontzetting overeenkomstig artikel 47 van het Strafwetboek.
Indien de overtreders, de mededaders of hun medeplichtigen van de inbreuken bedoeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3° beoefenaars van de geneeskunde zijn, kan de rechter hun bovendien het verbod opleggen om gedurende een termijn van een maand tot drie jaar de geneeskunde uit te oefenen.	Indien de daders van of deelnemers aan de inbreuken bedoeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3° beoefenaars van de geneeskunde zijn, kan de rechter hun bovendien het verbod opleggen om gedurende een termijn van een maand tot drie jaar de geneeskunde uit te oefenen.
Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers of kandidaat-werknemers.	Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers of kandidaat-werknemers.
Art. 137/4	
Art. 137/4. Aanwezigheidsregistratieplicht van de werknemers en van andere natuurlijke personen op de arbeidsplaatsen waar onderhouds- en/of reinigingsactiviteiten worden uitgevoerd	Art. 137/4. Aanwezigheidsregistratieplicht van de werknemers en van andere natuurlijke personen op de arbeidsplaatsen waar onderhouds- en/of reinigingsactiviteiten worden uitgevoerd
Met een sanctie van niveau 1 wordt bestraft:	Met een sanctie van niveau 1 wordt bestraft:

1° de werknemer, bedoeld in artikel 23, 1° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, eerste lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes niet registreert op het ogenblik ze beginnen en eindigen;	1° de werknemer, bedoeld in artikel 23, 1° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, eerste lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes niet registreert op het ogenblik waarop ze beginnen en eindigen;
2° de werkgever, de aannemer, de onderaannemer, bedoeld in artikel 23, 2° en 3° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, tweede lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats niet registreert op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.	2° de werkgever, de aannemer, de onderaannemer, bedoeld in artikel 23, 2° en 3° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, tweede lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats niet registreert op het ogenblik op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.

Art. 137/5

Art. 137/5. Het gebruik van het geregistreerde kassasysteem	Art. 137/5. Het gebruik van het geregistreerde kassasysteem
Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die het geregistreerde kassasysteem zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 30 december 2009 tot het bepalen van de definitie en de voorwaarden waaraan een geregistreerd kassasysteem in de horecasector moet voldoen, niet of niet correct heeft gebruikt, terwijl de fiscale bepalingen dit vereisen.	Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die het geregistreerde kassasysteem zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 30 december 2009 tot het bepalen van de definitie en de voorwaarden waaraan een geregistreerd kassasysteem in de horecasector moet voldoen, niet of niet correct heeft gebruikt, terwijl de fiscale bepalingen dit vereisen.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, wordt ze met een sanctie van niveau 4 bestraft.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, wordt ze met een sanctie van niveau 4 bestraft.

Art. 162

Art. 162. Uitbetaling van het werknemersloon	Art. 162. Uitbetaling van het werknemersloon
Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die:	Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die:
1° (...)	1° (...)

2° zich door de leden van zijn personeel alle of een deel van de aanvullende bijdragen doet terugbetalen die de werkgever verschuldigd is, met toepassing van de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gecoördineerd op 19 december 1939;	2° zich door de leden van zijn personeel alle of een deel van de aanvullende bijdragen doet terugbetalen die de werkgever verschuldigd is, met toepassing van de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gecoördineerd op 19 december 1939;
3° (...)	3° (...)
Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die:	Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die:
1° het loon van de werknemer niet heeft uitbetaald of het niet geheel of gedeeltelijk heeft uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is;	1° het loon van de werknemer niet heeft uitbetaald of het niet geheel of gedeeltelijk heeft uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is;
2° de vrijheid van de werknemer om naar goeddunken over zijn loon te beschikken, op enigerlei wijze heeft beperkt;	2° de vrijheid van de werknemer om naar goeddunken over zijn loon te beschikken, op enigerlei wijze heeft beperkt;
3° het verschuldigd vakantiegeld niet geheel of gedeeltelijk heeft uitbetaald of het niet heeft uitbetaald binnen de termijn en volgens de reglementaire voorschriften opgelegd bij de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, gecoördineerd op 28 juni 1971.	3° het verschuldigd vakantiegeld niet geheel of gedeeltelijk heeft uitbetaald of het niet heeft uitbetaald binnen de termijn en volgens de reglementaire voorschriften opgelegd bij de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, gecoördineerd op 28 juni 1971.
De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 226 of 233, § 1, 1°.	De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer – of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd – of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 177, § 1, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.
Voor de in dit artikel bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Voor de in dit artikel bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
	Voor de in het derde lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 175, § 4

Art. 175. Buitenlandse arbeidskrachten	Art. 175. Buitenlandse arbeidskrachten
(...)	(...)
§ 4. In afwijking van artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring, die wordt opgelegd door de rechter, eveneens worden toegepast op de roerende goederen en op de onroerende goederen door incorporatie of door bestemming, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een inbreuk op dit artikel of die gediend hebben tot of bestemd waren voor het plegen van deze inbreuk, zelfs wanneer deze goederen niet behoren tot de eigendom van de overtreder.	§ 4. In afwijking van artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring , die wordt opgelegd door de rechter, eveneens worden toegepast op de roerende goederen en op de onroerende goederen door incorporatie of door bestemming, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een inbreuk op dit artikel of die gediend hebben tot of bestemd waren voor het plegen van deze inbreuk, zelfs wanneer deze goederen niet behoren tot de eigendom van de overtreder.

Art. 175/1, § 8

Art. 175/1. De buitenlandse werknemers gemachtigd te werken op basis van een specifieke verblijfssituatie	Art. 175/1. De buitenlandse werknemers gemachtigd te werken op basis van een specifieke verblijfssituatie
(...)	(...)
§ 8. In afwijking van artikel 42, 1°, van het Strafwetboek kan de bijzondere verbeurdverklaring, die wordt opgelegd door de rechter, eveneens worden toegepast op de roerende goederen en op de onroerende goederen door incorporatie of door bestemming, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een inbreuk op dit artikel of die gediend hebben tot of bestemd waren voor het plegen van deze inbreuk, zelfs wanneer deze goederen niet behoren tot de eigendom van de overtreder.	§ 8. In afwijking van artikel 53, § 2, eerste lid, 1° en 2°, van het Strafwetboek kan de verbeurdverklaring , die wordt opgelegd door de rechter, eveneens worden toegepast op de roerende goederen en op de onroerende goederen door incorporatie of door bestemming, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een inbreuk op dit artikel of die gediend hebben tot of bestemd waren voor het plegen van deze inbreuk, zelfs wanneer deze goederen niet behoren tot de eigendom van de overtreder.

Art. 177, § 1

Art. 177. Terbeschikkingstelling	Art. 177. Terbeschikkingstelling
§ 1. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft:	§ 1. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft:
1° iedere persoon die, in overtreding met de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, een werknemer die hij heeft	1° iedere persoon die, in overtreding met de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, een werknemer die hij heeft aangenomen ter

aangenomen ter beschikking stelt van een derde die hem gebruikt en op hem enig gedeelte van het gezag uitoefent, dat de werkgever toebehoort, buiten de bepalingen met betrekking tot de uitzendarbeid;	beschikking stelt van een derde die hem gebruikt en op hem enig gedeelte van het gezag uitoefent, dat de werkgever toebehoort, buiten de bepalingen met betrekking tot de uitzendarbeid;
2° iedere gebruiker die een werknemer tewerkstelt die hem door een onderneming ter beschikking werd gesteld en die op hem enig gedeelte van het gezag uitoefent, dat de werkgever toebehoort, buiten de bepalingen met betrekking tot de uitzendarbeid voorgeschreven door de voormelde wet van 24 juli 1987.	2° iedere gebruiker die een werknemer tewerkstelt die hem door een onderneming ter beschikking werd gesteld en die op hem enig gedeelte van het gezag uitoefent, dat de werkgever toebehoort, buiten de bepalingen met betrekking tot de uitzendarbeid voorgeschreven door de voormelde wet van 24 juli 1987.
De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 226 of 233, § 1, 1°.	De inbreuken bedoeld in het eerste lid worden bestraft met de sanctie van niveau 4 wanneer er samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld in de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 162, tweede lid, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1, eerste lid, 1° en 1°/1, of 226.
De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
Voor de in het eerste lid en het tweede lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Voor de in het eerste lid en het tweede lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
(...)	(...)

Art. 181

Art. 181. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling	Art. 181. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid

zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels:	en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels:
1° de gegevens die opgelegd zijn door voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002 niet elektronisch heeft meegedeeld aan de instelling belast met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen in de voorgeschreven vorm en op de voorgeschreven wijze, uiterlijk op het tijdstip waarop de werknemer zijn prestaties aanvat, en uiterlijk op de eerste werkdag die volgt op de beëindiging van de aangegeven tewerkstelling;	1° de gegevens die opgelegd zijn door voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002 niet elektronisch heeft meegedeeld aan de instelling belast met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen in de voorgeschreven vorm en op de voorgeschreven wijze, uiterlijk op het tijdstip waarop de werknemer zijn prestaties aanvat, en uiterlijk op de eerste werkdag die volgt op de beëindiging van de aangegeven tewerkstelling;
2° de wijziging van de gegevens inzake arbeidstijd bedoeld in het artikel 5 <i>bis</i> , § 2,2°, en § 3, eerste lid, 1°, het artikel 6, 6°, 2°, en het artikel 7/1, tweede lid, van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, namelijk van het tijdstip van het einde van de prestatie, niet heeft meegedeeld aan de instelling die belast is met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen, uiterlijk op het einde van de kalenderdag waarop ze betrekking hebben, wanneer de werknemer zijn prestaties vroeger beëindigt dan voorzien;	2° de wijziging van de gegevens inzake arbeidstijd bedoeld in het artikel 5 <i>bis</i> , § 2,2°, en § 3, eerste lid, 1°, het artikel 6, 6°, 2°, en het artikel 7/1, tweede lid, van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, namelijk van het tijdstip van het einde van de prestatie, niet heeft meegedeeld aan de instelling die belast is met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen, uiterlijk op het einde van de kalenderdag waarop ze betrekking hebben, wanneer de werknemer zijn prestaties vroeger beëindigt dan voorzien;
3° een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling geannuleerd heeft na het einde van de kalenderdag waarop deze betrekking heeft of, als de aangifte sloeg op een periode die twee kalenderdagen of meer bestrijkt, deze geannuleerd heeft na de eerste kalenderdag van de prestatie die was voorzien.	3° een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling geannuleerd heeft na het einde van de kalenderdag waarop deze betrekking heeft of, als de aangifte sloeg op een periode die twee kalenderdagen of meer bestrijkt, deze geannuleerd heeft na de eerste kalenderdag van de prestatie die was voorzien.
Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale	§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid

zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, wanneer een werknemer wordt tewerkgesteld voor een langere dagelijkse periode dan deze aangekondigd in de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling die in het begin van de dag wordt gedaan, de wijziging van de gegevens inzake arbeidstijd bedoeld [2 in het artikel 5bis, § 2, 2°, en § 3, eerste lid, 1°, het artikel 6, 6°, 2°, en het artikel 7/1, tweede lid, van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002]2, namelijk van het tijdstip van het einde van de prestatie, niet heeft meegedeeld aan de instelling die belast is met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen, uiterlijk binnen de periode van acht uur die volgt op het in de initiële aangifte voorziene einduur, of wanneer het initieel aangekondigde einduur tussen twintig en vierentwintig uur valt, uiterlijk om acht uur 's morgens van de volgende kalenderdag.	en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, wanneer een werknemer wordt tewerkgesteld voor een langere dagelijkse periode dan deze aangekondigd in de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling die in het begin van de dag wordt gedaan, de wijziging van de gegevens inzake arbeidstijd bedoeld [2 in het artikel 5bis, § 2, 2°, en § 3, eerste lid, 1°, het artikel 6, 6°, 2°, en het artikel 7/1, tweede lid, van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002]2, namelijk van het tijdstip van het einde van de prestatie, niet heeft meegedeeld aan de instelling die belast is met de inning van de sociale zekerheidsbijdragen, uiterlijk binnen de periode van acht uur die volgt op het in de initiële aangifte voorziene einduur, of wanneer het initieel aangekondigde einduur tussen twintig en vierentwintig uur valt, uiterlijk om acht uur 's morgens van de volgende kalenderdag.
Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 181/1

Artikel 181/1. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling in bijzondere activiteitssectoren	Artikel 181/1. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling in bijzondere activiteitssectoren
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft:	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft:
1° de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor het tuinbouwbedrijf, onder het paritair comité voor de landbouw, of onder het paritair comité voor de uitzendarbeid, zijn aangestelde of lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, voor de gelegenheidswerknemer die hij tewerkstelt,	1° de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor het tuinbouwbedrijf, onder het paritair comité voor de landbouw, of onder het paritair comité voor de uitzendarbeid, zijn aangestelde of lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, voor de gelegenheidswerknemer die hij tewerkstelt, niet per dag en tegelijkertijd met de

niet per dag en tegelijkertijd met de gegevens opgesomd in artikel 4 van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002 het tijdstip van het begin van de prestatie en het tijdstip van het einde van de prestatie meedeelt;	gegevens opgesomd in artikel 4 van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002 het tijdstip van het begin van de prestatie en het tijdstip van het einde van de prestatie meedeelt;
2° de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf of onder het paritair comité voor de uitzendarbeid indien de gebruiker ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, voor de gelegenhedswerknemer als bedoeld in artikel 31ter van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, die hij tewerkstelt, niet per dag en tegelijkertijd met de gegevens opgesomd in artikel 4 van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, ofwel het tijdstip van het begin van de prestatie en het tijdstip van het einde van de prestatie, ofwel het tijdstip van het begin van de prestatie in het geval van een dagblok meegedeeld heeft.	2° de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf of onder het paritair comité voor de uitzendarbeid indien de gebruiker ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, voor de gelegenhedswerknemer als bedoeld in artikel 31ter van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, die hij tewerkstelt, niet per dag en tegelijkertijd met de gegevens opgesomd in artikel 4 van voormeld koninklijk besluit van 5 november 2002, ofwel het tijdstip van het begin van de prestatie en het tijdstip van het einde van de prestatie, ofwel het tijdstip van het begin van de prestatie in het geval van een dagblok meegedeeld heeft.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
§ 2. Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft, de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor de uitzendarbeid en die een gelegenhedswerknemer tewerkstelt bij een gebruiker die ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, het ondernemingsnummer en het paritair comité van de gebruiker niet vermeld heeft.	§ 2. Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft, de werkgever die ressorteert onder het paritair comité voor de uitzendarbeid en die een gelegenhedswerknemer tewerkstelt bij een gebruiker die ressorteert onder het paritair comité voor het hotelbedrijf, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, het ondernemingsnummer en het paritair comité van de gebruiker niet vermeld heeft.

De geldboete wordt vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	De geldboete wordt vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
Art. 182	
Art. 182. Voorafgaande melding voor gedetacheerde werknemers en zelfstandigen	Art. 182. Voorafgaande melding voor gedetacheerde werknemers en zelfstandigen
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft:	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft:
1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met hoofdstuk VIII van titel IV van de programmawet (I) van 27 december 2006 en de uitvoeringsbesluiten ervan, geen melding bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid heeft gedaan voorafgaand aan de tewerkstelling van een werknemer gedetacheerd op het Belgisch grondgebied volgens de nadere regels bepaald door de Koning;	1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met hoofdstuk VIII van titel IV van de programmawet (I) van 27 december 2006 en de uitvoeringsbesluiten ervan, geen melding bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid heeft gedaan voorafgaand aan de tewerkstelling van een werknemer gedetacheerd op het Belgisch grondgebied volgens de nadere regels bepaald door de Koning;
2° 2 de werkgever, gevestigd in een lidstaat van de Europese Unie of gevestigd in het Verenigd Koninkrijk, die, in strijd met artikel 7/1/2, § 1, van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, voorafgaand aan de tewerkstelling van een bestuurder op het Belgisch grondgebied in het kader van activiteiten in de sector van het wegvervoer, geen detacheringsverklaring heeft ingediend bij de door de Koning aangewezen ambtenaren, door middel van het meertalig standaardformulier van de openbare interface die is verbonden met het bij Verordening (EU) nr. 1024/2012 ingestelde informatiesysteem voor de interne markt;	2° 2 de werkgever, gevestigd in een lidstaat van de Europese Unie of gevestigd in het Verenigd Koninkrijk, die, in strijd met artikel 7/1/2, § 1, van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, voorafgaand aan de tewerkstelling van een bestuurder op het Belgisch grondgebied in het kader van activiteiten in de sector van het wegvervoer, geen detacheringsverklaring heeft ingediend bij de door de Koning aangewezen ambtenaren, door middel van het meertalig standaardformulier van de openbare interface die is verbonden met het bij Verordening (EU) nr. 1024/2012 ingestelde informatiesysteem voor de interne markt;
3° de werkgever, die gevestigd is in een land dat geen lid is van de Europese Unie, noch het Verenigd Koninkrijk is, en die, in strijd met artikel 7/1/2, § 2, van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de	3° de werkgever, die gevestigd is in een land dat geen lid is van de Europese Unie, noch het Verenigd Koninkrijk is, en die, in strijd met artikel 7/1/2, § 2, van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de

naleving ervan, voorafgaand aan de tewerkstelling van een bestuurder op het Belgisch grondgebied in het kader van activiteiten in de sector van het wegvervoer, geen detacheringsverklaring heeft ingediend bij de door de Koning aangewezen ambtenaren;	naleving ervan, voorafgaand aan de tewerkstelling van een bestuurder op het Belgisch grondgebied in het kader van activiteiten in de sector van het wegvervoer, geen detacheringsverklaring heeft ingediend bij de door de Koning aangewezen ambtenaren;
4° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, vóór het einde van de aangegeven duur, geen nieuwe melding bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid gedaan heeft wanneer de detachering langer duurt dan de oorspronkelijk aangegeven duur.	4° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, vóór het einde van de aangegeven duur, geen nieuwe melding bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid gedaan heeft wanneer de detachering langer duurt dan de oorspronkelijk aangegeven duur.
Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers of bestuurders.	Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers of bestuurders.
	Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de gedetacheerde zelfstandige die, in strijd met hoofdstuk VIII van titel IV van de voormelde wet van 27 december 2006 en de uitvoeringsbesluiten ervan, geen melding bij het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen heeft gedaan voorafgaand aan de uitoefening van een beroepsactiviteit als gedetacheerd zelfstandige op het Belgisch grondgebied volgens de door de Koning bepaalde nadere regels.	§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de gedetacheerde zelfstandige die, in strijd met hoofdstuk VIII van titel IV van de voormelde wet van 27 december 2006 en de uitvoeringsbesluiten ervan, geen melding bij het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen heeft gedaan voorafgaand aan de uitoefening van een beroepsactiviteit als gedetacheerd zelfstandige op het Belgisch grondgebied volgens de door de Koning bepaalde nadere regels.

Art. 183/1

Artikel 183/1. Niet-aangegeven arbeid	Artikel 183/1. Niet-aangegeven arbeid
Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder, die arbeid verricht in ondergeschikt verband ten overstaan van een werkgever die niet voldoet aan de bepalingen van de artikelen 4 tot 6 van het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, en voor zover:	Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder, die arbeid verricht in ondergeschikt verband ten overstaan van een werkgever die niet voldoet aan de bepalingen van de artikelen 4 tot 6 van het koninklijk besluit van 5 november 2002 tot invoering van een onmiddellijke aangifte van tewerkstelling, met toepassing van artikel 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, en voor zover:

- deze werknemer wetens en willens deze arbeid uitoefent wetende dat deze niet aangegeven is;	- deze werknemer opzettelijk deze arbeid uitoefent wetende dat deze niet aangegeven is;
- er tegen de werkgever eveneens een proces-verbaal werd opgesteld voor deze niet aangegeven tewerkstelling.	- er tegen de werkgever eveneens een proces-verbaal werd opgesteld voor deze niet aangegeven tewerkstelling.
Het eerste lid is niet van toepassing op de werknemers die tegelijk een vervangingsuitkering ontvangen en die ten gevolge van de in het eerste lid bedoelde tewerkstelling tijdelijk het recht op deze vervangingsuitkering kunnen verliezen en om die reden een andere administratieve of strafrechtelijke sanctie kunnen oplopen.	Het eerste lid is niet van toepassing op de werknemers die tegelijk een vervangingsuitkering ontvangen en die ten gevolge van de in het eerste lid bedoelde tewerkstelling tijdelijk het recht op deze vervangingsuitkering kunnen verliezen en om die reden een andere administratieve of strafrechtelijke sanctie kunnen oplopen.
	De inbreuk bedoeld in het eerste lid wordt niet bestraft wanneer ze door een slachtoffer van mensenhandel gepleegd is als direct gevolg van zijn uitbuiting.

Art. 184

Artikel 184. Het niet aangaan van een arbeidsongevallenverzekering	Artikel 184. Het niet aangaan van een arbeidsongevallenverzekering
Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die geen arbeidsongevallenverzekering heeft aangegaan bij een verzekeringsonderneming met toepassing van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.	Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die geen arbeidsongevallenverzekering heeft aangegaan bij een verzekeringsonderneming met toepassing van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd is de sanctie van niveau 4.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd is de sanctie van niveau 4.
Wanneer de inbreuk wetens en willens is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.	Wanneer de inbreuk opzettelijk is gepleegd, kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 184/1/2

Art. 184/1/2. De medeaansprakelijkheid in geval van het uitvoeren van diensten van wegvervoer.	Art. 184/1/2. De medeaansprakelijkheid in geval van het uitvoeren van diensten van wegvervoer.
§ 1. Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:	§ 1. Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:

1° “de opdrachtgever”: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die, in het kader van een aannemingsovereenkomst, tegen een prijs de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen.	1° “de opdrachtgever”: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die, in het kader van een aannemingsovereenkomst, tegen een prijs de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen.
De bestemming van de vervoerovereenkomst wordt in dit kader gelijkgesteld met de opdrachtgever;	De bestemming van de vervoerovereenkomst wordt in dit kader gelijkgesteld met de opdrachtgever;
2° “vervoerscommissienair”: elke natuurlijke of rechtspersoon die, tegen vergoeding, de verbintenis aangaat een transport van goederen te verrichten en dit transport in eigen naam door derden laat uitvoeren;	2° “vervoerscommissienair”: elke natuurlijke of rechtspersoon die, tegen vergoeding, de verbintenis aangaat een transport van goederen te verrichten en dit transport in eigen naam door derden laat uitvoeren;
3° “commissienair-expediteur”: elke natuurlijke of rechtspersoon die, tegen vergoeding, de verbintenis aangaat goederen te laten vervoeren in eigen naam maar voor rekening van zijn committent, en één of meer met dat vervoer samenhangende verrichtingen, zoals het in ontvangst nemen, het bezorgen aan derden-vervoerders, het opslaan, de verzekering en het in- of uitklaren, uit te voeren of te doen uitvoeren.	3° “commissienair-expediteur”: elke natuurlijke of rechtspersoon die, tegen vergoeding, de verbintenis aangaat goederen te laten vervoeren in eigen naam maar voor rekening van zijn committent, en één of meer met dat vervoer samenhangende verrichtingen, zoals het in ontvangst nemen, het bezorgen aan derden-vervoerders, het opslaan, de verzekering en het in- of uitklaren, uit te voeren of te doen uitvoeren.
Dit artikel is niet van toepassing op de opdrachtgever die een natuurlijke persoon is en die uitsluitend voor privédoeleinden activiteiten in de sector van het wegvervoer laat uitvoeren.	Dit artikel is niet van toepassing op de opdrachtgever die een natuurlijke persoon is en die uitsluitend voor privédoeleinden activiteiten in de sector van het wegvervoer laat uitvoeren.
§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissienair of de commissienair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissienair of commissienair-expediteur, alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever die het vervoer bewerkstelligt de verplichtingen bepaald bij artikel 7/1/1 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, niet naleeft.	§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissienair of de commissienair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissienair of commissienair-expediteur, alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever die het vervoer bewerkstelligt de verplichtingen bepaald bij artikel 7/1/1 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, niet naleeft.

§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissionair of de commissionair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissionair of commissionair-expediteur, alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever die het vervoer bewerkstelligt de verplichtingen bepaald bij artikel 15 ^{ter} van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, niet naleeft.	§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissionair of de commissionair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissionair of commissionair-expediteur, alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever die het vervoer bewerkstelligt de verplichtingen bepaald bij artikel 15 ^{ter} van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, niet naleeft.
§ 4. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissionair of de commissionair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissionair of commissionair-expediteur alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever, die het vervoer bewerkstelligt de detachingsverklaring voorzien in artikel 7/1/2 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, niet ingediend heeft.	§ 4. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de opdrachtgever, de vervoerscommissionair of de commissionair-expediteur, die bij een werkgever de uitvoering van diensten van wegvervoer bestelt of laat bestellen, wanneer deze opdrachtgever, vervoerscommissionair of commissionair-expediteur alle relevante omstandigheden in aanmerking genomen, weet of had moeten weten dat, in het kader van een dergelijke uitvoering, de werkgever, die het vervoer bewerkstelligt de detachingsverklaring voorzien in artikel 7/1/2 van de wet van 5 maart 2002 betreffende de arbeids-, loon- en tewerkstellingsvoorwaarden in geval van detachering van werknemers in België en de naleving ervan, niet ingediend heeft.
	§ 5. Voor de in de paragrafen 2, 3 en 4 bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 184/1/3

Art. 184/1/3. De organisatie van de onderaanneming in het kader van overheidsopdrachten	Art. 184/1/3. De organisatie van de onderaanneming in het kader van overheidsopdrachten
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, het geheel van de uitvoering van de overeenkomst die hij	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, het geheel van de uitvoering van de overeenkomst die hij gesloten heeft met zijn

gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze overeenkomst heeft behouden.	eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze overeenkomst heeft behouden.
§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de in artikel 12/3, § 2, 1°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde werken, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.	§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de in artikel 12/3, § 2, 1°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde werken, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.
§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het tweede niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het tweede niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de in artikel 12/3, § 2, 2° of 3°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde werken of diensten, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.	§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het tweede niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het tweede niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de in artikel 12/3, § 2, 2° of 3°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde werken of diensten, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.
	§ 4. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 184/1/4

Art. 184/1/4. De organisatie van de onderaanneming in het kader van concessieovereenkomsten	Art. 184/1/4. De organisatie van de onderaanneming in het kader van concessieovereenkomsten
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn

of zijn lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, het geheel van de uitvoering van de concessie die hij gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze concessie heeft behouden.	lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, het geheel van de uitvoering van de concessie die hij gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze concessie heeft behouden.
§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, een in artikel 53, § 2, 1°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor werken, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.	§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, een in artikel 53, § 2, 1°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor werken, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.
§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het tweede niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het tweede niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, een in artikel 53, § 2, 2°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor werken of een in artikel 53, § 2, 3°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor diensten, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.][1	§ 3. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het tweede niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het tweede niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met het koninklijk besluit van 25 juni 2017 betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, een in artikel 53, § 2, 2°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor werken of een in artikel 53, § 2, 3°, van het voormelde koninklijk besluit, bedoelde concessie voor diensten, toegewezen door de aanbestedende overheid aan de aanbesteder, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.][1
	§ 4. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 184/1/5

Art. 184/1/5. De organisatie van de onderaanneming buiten het kader van overheidsopdrachten	Art. 184/1/5. De organisatie van de onderaanneming buiten het kader van overheidsopdrachten
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, het geheel van de uitvoering van de overeenkomst die hij gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze overeenkomst heeft behouden.	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, het geheel van de uitvoering van de overeenkomst die hij gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze overeenkomst heeft behouden.
§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de werkzaamheden in de verhuissector, uitgevoerd in opdracht van de opdrachtgever, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.	§ 2. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft de onderaannemer van het derde niveau, elke onderaannemer in de onderaannemingsketen na de onderaannemer van het derde niveau, hun aangestelde of hun lasthebber, die, in strijd met de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, in strijd met het verbod op onderaanneming op een bijkomend niveau, de werkzaamheden in de verhuissector, uitgevoerd in opdracht van de opdrachtgever, in onderaanneming hebben gegeven, buiten de door de Koning toegestane situaties.
	§ 3. Voor de in de vorige paragrafen bedoelde inbreuken kan de rechter bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.

Art. 204, § 1

Art. 204. Opmaak en inhoud van de sociale balans	Art. 204. Opmaak en inhoud van de sociale balans
§ 1. Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die, in overtreding met de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid en met de uitvoeringsbesluiten ervan geen jaarlijkse sociale balans heeft opgemaakt.	§ 1. Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber die, in overtreding met de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid en met de uitvoeringsbesluiten ervan geen jaarlijkse sociale balans heeft opgemaakt.

Wanneer de inbreuk wetens en willens werd begaan, geldt een sanctie van niveau 4.	Wanneer de inbreuk opzettelijk werd begaan, geldt een sanctie van niveau 4.
Art. 208	
Art. 208. Weigering tot verstrekking van inlichtingen, verstrekking van onjuiste inlichtingen, onjuiste verklaring	Art. 208. Weigering tot verstrekking van inlichtingen, verstrekking van onjuiste inlichtingen, onjuiste verklaring
Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 19 augustus 1948 betreffende de prestaties van algemeen belang in vredetijd, wetens en willens weigert de paritaire comités en hun afgevaardigden alle nodige inlichtingen te verstrekken voor het voorbereiden en het uitvoeren van en de controle op de maatregelen bedoeld in artikel 207 van dit Wetboek of hen wetens en willens onjuiste inlichtingen verschaft, of hen onjuiste verklaringen aflegt.	Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 19 augustus 1948 betreffende de prestaties van algemeen belang in vredetijd, wetens en willens weigert de paritaire comités en hun afgevaardigden alle nodige inlichtingen te verstrekken voor het voorbereiden en het uitvoeren van en de controle op de maatregelen bedoeld in artikel 207 van dit Wetboek of hen opzettelijk onjuiste inlichtingen verschaft, of hen onjuiste verklaringen aflegt.
Art. 214, 3°	
Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:	Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:
(...)	(...)
3° de personen, hun aangestelden of lasthebbers die:	3° de personen, hun aangestelden of lasthebbers die:
a) al dan niet op geregelde basis mededeling hebben verkregen van sociale gegevens van persoonlijke aard en ze wetens en willens hebben aangewend voor andere doeleinden dan die bepaald door of krachtens de voormelde wet van 15 januari 1990;	a) al dan niet op geregelde basis mededeling hebben verkregen van sociale gegevens van persoonlijke aard en ze opzettelijk hebben aangewend voor andere doeleinden dan die bepaald door of krachtens de voormelde wet van 15 januari 1990;
b) in strijd met de voorwaarden opgelegd door artikel 5 van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de Richtlijn 95/46/EG, niet de nodige maatregelen hebben getroffen om de vertrouwelijkheid van de sociale gegevens van persoonlijke aard te garanderen en ervoor te zorgen dat de betrokken gegevens uitsluitend worden aangewend voor	b) in strijd met de voorwaarden opgelegd door artikel 5 van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de Richtlijn 95/46/EG, niet de nodige maatregelen hebben getroffen om de vertrouwelijkheid van de sociale gegevens van persoonlijke aard te garanderen en ervoor te zorgen dat de betrokken gegevens uitsluitend worden aangewend voor doeleinden vastgelegd door of krachtens de

doeleinden vastgelegd door of krachtens de voormelde wet van 15 januari 1990 of voor het vervullen van hun wettelijke verplichtingen;	voormelde wet van 15 januari 1990 of voor het vervullen van hun wettelijke verplichtingen;
c) in strijd met de bepalingen van de voormelde wet van 15 januari 1990, de werking van een geautomatiseerde verwerking van sociale gegevens van het netwerk opzettelijk hebben belemmerd of aangetast, of het geheel of een deel van dergelijke verwerking, inzonderheid de daarin voorkomende gegevens of programma's, opzettelijk hebben beschadigd of vernietigd;	c) in strijd met de bepalingen van de voormelde wet van 15 januari 1990, de werking van een geautomatiseerde verwerking van sociale gegevens van het netwerk opzettelijk hebben belemmerd of aangetast, of het geheel of een deel van dergelijke verwerking, inzonderheid de daarin voorkomende gegevens of programma's, opzettelijk hebben beschadigd of vernietigd;
(...)	(...)

Art. 223, § 1

Art. 223. Verzending van documenten door de werkgevers aan de instellingen	Art. 223. Verzending van documenten door de werkgevers aan de instellingen
§ 1. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft:	§ 1. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft:
1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten een aangifte met verantwoording van het bedrag van de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen te bezorgen aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, met toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders;	1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten een aangifte met verantwoording van het bedrag van de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen te bezorgen aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, met toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders;
1°/1 de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die geen verklaring tot verantwoording van het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen die verschuldigd zijn in toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, opgesteld heeft;	1°/1 de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die geen verklaring tot verantwoording van het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen die verschuldigd zijn in toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, opgesteld heeft;
2° de reder, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten aan de [3 Rijksdienst voor Sociale Zekerheid]3 een uitvoerige staat te bezorgen van de inhoudingen en de stortingen die hij is verschuldigd, met toepassing van de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij;	2° de reder, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten aan de [3 Rijksdienst voor Sociale Zekerheid]3 een uitvoerige staat te bezorgen van de inhoudingen en de stortingen die hij is verschuldigd, met toepassing van de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij;

3° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten een aangifte te doen bij de bevoegde verzekeraar op de wijze en binnen de termijnen bepaald door de Koning van ieder ongeval dat aanleiding kan geven tot de toepassing van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.	3° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die heeft nagelaten een aangifte te doen bij de bevoegde verzekeraar op de wijze en binnen de termijnen bepaald door de Koning van ieder ongeval dat aanleiding kan geven tot de toepassing van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.
Wanneer die feiten wetens en willens werden gepleegd is de sanctie van niveau 4.	Wanneer die feiten opzettelijk werden gepleegd is de sanctie van niveau 4.
Voor de in het eerste lid [2 bedoelde inbreuken]2, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Voor de in het eerste lid [2 bedoelde inbreuken]2, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
(...)	(...)

Art. 226

Art. 226.Werkloosheidscontrole	Art. 226.Werkloosheidscontrole
Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:	Met een sanctie van niveau 2 wordt bestraft:
1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:	1° de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:
a) heeft geweigerd of nagelaten de documenten voorgeschreven door of krachtens het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, op te maken, af te leveren of aan te vullen, volgens de voorwaarden en binnen de termijnen die zijn voorgeschreven door of krachtens datzelfde koninklijk besluit;	a) heeft geweigerd of nagelaten de documenten voorgeschreven door of krachtens het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, op te maken, af te leveren of aan te vullen, volgens de voorwaarden en binnen de termijnen die zijn voorgeschreven door of krachtens datzelfde koninklijk besluit;
b) heeft nagelaten de controleprocedure betreffende het gebruik van het “bewijs van tijdelijke werkloosheid” in acht te nemen, zoals voorgeschreven door of krachtens het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;	b) heeft nagelaten de controleprocedure betreffende het gebruik van het “bewijs van tijdelijke werkloosheid” in acht te nemen, zoals voorgeschreven door of krachtens het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;
c) onjuiste of onvolledige verklaringen heeft afgelegd aangaande het ontslag, de tijdelijke werkloosheid of de deeltijdse tewerkstelling van een werknemer, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;	c) onjuiste of onvolledige verklaringen heeft afgelegd aangaande het ontslag, de tijdelijke werkloosheid of de deeltijdse tewerkstelling van een werknemer, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;

d) heeft nagelaten de inlichtingen die noodzakelijk zijn voor de werkloosheidscontrole te overhandigen binnen de door de sociaal inspecteur opgelegde termijnen, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;	d) heeft nagelaten de inlichtingen die noodzakelijk zijn voor de werkloosheidscontrole te overhandigen binnen de door de sociaal inspecteur opgelegde termijnen, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;
e) inlichtingen die nodig zijn voor de werkloosheidscontrole heeft verstrekt welke onjuist of onvolledig zijn, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;	e) inlichtingen die nodig zijn voor de werkloosheidscontrole heeft verstrekt welke onjuist of onvolledig zijn, met toepassing van het voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991;
2° de reder, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:	2° de reder, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:
a) geweigerd heeft de door de Koning getroffen toezichtmaatregelen toe te passen met betrekking tot de werkelijkheid en bestendigheid van de toestand van onvrijwillige werkloosheid, of geweigerd heeft de voor de uitvoering van dit toezicht vereiste inlichtingen te verstrekken, met toepassing van de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij;	a) geweigerd heeft de door de Koning getroffen toezichtmaatregelen toe te passen met betrekking tot de werkelijkheid en bestendigheid van de toestand van onvrijwillige werkloosheid, of geweigerd heeft de voor de uitvoering van dit toezicht vereiste inlichtingen te verstrekken, met toepassing van de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij;
b) een persoon heeft aangeworven die niet is ingeschreven bij de Pool van de zeelieden ter koopvaardij, terwijl het niet gaat om een geval van overmacht met overtreding van de voormelde besluitwet van 7 februari 1945;	b) een persoon heeft aangeworven die niet is ingeschreven bij de Pool van de zeelieden ter koopvaardij, terwijl het niet gaat om een geval van overmacht met overtreding van de voormelde besluitwet van 7 februari 1945;
3° de natuurlijke of rechtspersonen, die als hoofdzakelijke of bijkomstige bedrijvigheid de diamanthandel of de diamantnijverheid hebben en de personen die ruwe diamant invoeren en die de door de Koning voorgeschreven boeken, registers en documenten niet hebben bewaard, met toepassing van de wet van 12 april 1960 tot oprichting van een intern compensatiefonds voor de diamantsector;	3° de natuurlijke of rechtspersonen, die als hoofdzakelijke of bijkomstige bedrijvigheid de diamanthandel of de diamantnijverheid hebben en de personen die ruwe diamant invoeren en die de door de Koning voorgeschreven boeken, registers en documenten niet hebben bewaard, met toepassing van de wet van 12 april 1960 tot oprichting van een intern compensatiefonds voor de diamantsector;
4° de werkgever die behoort tot het paritair comité van de bouw, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:	4° de werkgever die behoort tot het paritair comité van de bouw, zijn aangestelde of zijn lasthebber die:
a) heeft nagelaten het nummer van de niet-nominatieve controlekaart inzake tijdelijke werkloosheid te vermelden bij de	a) heeft nagelaten het nummer van de niet-nominatieve controlekaart inzake tijdelijke werkloosheid te vermelden bij de onmiddellijke

onmiddellijke aangifte van de tewerkstelling aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, volgens de voorwaarden en binnen de termijnen die zijn voorgeschreven door of krachtens het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering;	aangifte van de tewerkstelling aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, volgens de voorwaarden en binnen de termijnen die zijn voorgeschreven door of krachtens het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering;
b) heeft nagelaten bij de afgifte van een duplicaat van een niet-nominatieve controlekaart inzake tijdelijke werkloosheid het nummer van de kaart en de daarbij horende gegevens mede te delen aan het werkloosheidsbureau dat bevoegd is voor de plaats waar de onderneming gevestigd is, vooraleer hij de kaart afgeeft aan de werkmán;	b) heeft nagelaten bij de afgifte van een duplicaat van een niet-nominatieve controlekaart inzake tijdelijke werkloosheid het nummer van de kaart en de daarbij horende gegevens mede te delen aan het werkloosheidsbureau dat bevoegd is voor de plaats waar de onderneming gevestigd is, vooraleer hij de kaart afgeeft aan de werkmán;
c) (...)	c) (...)
Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die wetens en willens onjuiste of onvolledige verklaringen heeft afgelegd in verband met de tijdelijke werkloosheid van een werknemer.	Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die opzettelijk onjuiste of onvolledige verklaringen heeft afgelegd in verband met de tijdelijke werkloosheid van een werknemer.
Voor de in het eerste en tweede lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.]	Voor de in het eerste en tweede lid bedoelde inbreuken wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.]
Art. 231	
Art. 231. Uitsluitingen	Art. 231. Uitsluitingen
De in de artikelen 232 tot 235 bedoelde sancties worden toegepast met uitsluiting van de toepassing van de artikelen 196, 197, 210 <i>bis</i> en 496 van het Strafwetboek en van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen.	De in de artikelen 232 tot 235 bedoelde sancties worden toegepast met uitsluiting van de toepassing van de artikelen 451, 479, 480 en 691 van het Strafwetboek .
Art. 233	
Art. 233. Onjuiste of onvolledige verklaringen betreffende de sociale voordelen	Art. 233. Onjuiste of onvolledige verklaringen betreffende de sociale voordelen
§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, eenieder die wetens en willens:	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, eenieder die opzettelijk :

1° een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden;	1° een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden;
2° heeft nagelaten of geweigerd om een verplichte verklaring af te leggen of de inlichtingen te verstrekken die hij gehouden is te verstrekken om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden;	2° heeft nagelaten of geweigerd om een verplichte verklaring af te leggen of de inlichtingen te verstrekken die hij gehouden is te verstrekken om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden;
3° een sociaal voordeel heeft bekomen waarop hij geen of slechts gedeeltelijk recht heeft ingevolge een verklaring bedoeld bij het eerste lid, 1°, het nalaten of het weigeren van het afleggen van een verklaring of van het verstrekken van inlichtingen bedoeld bij het eerste lid, 2°, of met een akte bedoeld bij de artikelen 232 en 235.	3° een sociaal voordeel heeft bekomen waarop hij geen of slechts gedeeltelijk recht heeft ingevolge een verklaring bedoeld bij het eerste lid, 1°, het nalaten of het weigeren van het afleggen van een verklaring of van het verstrekken van inlichtingen bedoeld bij het eerste lid, 2°, of met een akte bedoeld bij de artikelen 232 en 235.
Wanneer de inbreuken bedoeld in het eerste lid begaan zijn door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber om een sociaal voordeel waarop de werknemer geen recht heeft te doen bekomen of te doen behouden, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Wanneer de inbreuken bedoeld in het eerste lid begaan zijn door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber om een sociaal voordeel waarop de werknemer geen recht heeft te doen bekomen of te doen behouden, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder die wetens en willens nagelaten heeft te verklaren dat hij niet langer recht heeft op een sociaal voordeel, zelfs indien dit slechts gedeeltelijk is, om ten onrechte een sociaal voordeel te behouden.	§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder die opzettelijk nagelaten heeft te verklaren dat hij niet langer recht heeft op een sociaal voordeel, zelfs indien dit slechts gedeeltelijk is, om ten onrechte een sociaal voordeel te behouden.
§ 3. De paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing wanneer de in deze paragrafen bedoelde inbreuken werden gepleegd door een sociaal verzekerde die, om die redenen, door de instelling die hem een voordeel toekende, reeds werd uitgesloten van dit sociaal voordeel waarop hij geen recht heeft, en die bovendien werd uitgesloten van het recht op dat voordeel gedurende een bepaalde periode.	§ 3. De paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing wanneer de in deze paragrafen bedoelde inbreuken werden gepleegd door een sociaal verzekerde die, om die redenen, door de instelling die hem een voordeel toekende, reeds werd uitgesloten van dit sociaal voordeel waarop hij geen recht heeft, en die bovendien werd uitgesloten van het recht op dat voordeel gedurende een bepaalde periode.
Art. 234	
Art. 234. Onjuiste of onvolledige verklaringen betreffende de bijdragen	Art. 234. Onjuiste of onvolledige verklaringen betreffende de bijdragen

§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft eenieder die wetens en willens:	§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, eenieder die opzettelijk :
1° een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is;	1° een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is;
2° heeft nagelaten of geweigerd om een verplichte verklaring af te leggen of de inlichtingen te verstrekken die hij gehouden is te verstrekken om geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is;	2° heeft nagelaten of geweigerd om een verplichte verklaring af te leggen of de inlichtingen te verstrekken die hij gehouden is te verstrekken om geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is;
3° geen of minder bijdragen heeft betaald dan die welke hij verschuldigd is ingevolge een verklaring bedoeld in het 1°, het nalaten of het weigeren om een verklaring af te leggen of inlichtingen te verstrekken bedoeld in het 2°, of een akte bedoeld in de artikelen 232 en 235.	3° geen of minder bijdragen heeft betaald dan die welke hij verschuldigd is ingevolge een verklaring bedoeld in het 1°, het nalaten of het weigeren om een verklaring af te leggen of inlichtingen te verstrekken bedoeld in het 2°, of een akte bedoeld in de artikelen 232 en 235.
Wanneer de inbreuken bedoeld in het eerste lid begaan zijn door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Wanneer de inbreuken bedoeld in het eerste lid begaan zijn door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder die wetens en willens heeft nagelaten te verklaren dat hij niet langer recht heeft op een bijdragevrijstelling of -vermindering, zelfs indien dit slechts gedeeltelijk is, om geen of minder bijdragen te betalen dan die welke hij verschuldigd is.	§ 2. Met een sanctie van niveau 3 wordt bestraft eenieder die opzettelijk nagelaten heeft nagelaten te verklaren dat hij niet langer recht heeft op een bijdragevrijstelling of -vermindering, zelfs indien dit slechts gedeeltelijk is, om geen of minder bijdragen te betalen dan die welke hij verschuldigd is.

Art. 235

Artikel 235. Oplichting in sociaal strafrecht	Artikel 235. Oplichting in sociaal strafrecht
Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft eenieder die, met het oogmerk ofwel ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden, ofwel geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is, gebruik heeft gemaakt van valse namen, valse hoedanigheden of valse adressen, constructies van ondernemingen of enige andere frauduleuze handeling aangewend heeft om te doen geloven aan het bestaan van een valse	Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft eenieder die, met het oogmerk ofwel ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden, ofwel geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is, gebruik heeft gemaakt van valse namen, valse hoedanigheden of valse adressen, constructies van ondernemingen of enige andere frauduleuze handeling aangewend heeft om te doen geloven aan het bestaan van een valse persoon, een valse onderneming, een

persoon, een valse onderneming, een fictief ongeval of enige andere fictieve gebeurtenis of om op andere wijze misbruik te maken van het vertrouwen.	fictief ongeval of enige andere fictieve gebeurtenis of om op andere wijze misbruik te maken van het vertrouwen. met het aantal betrokken werknemers.
Wanneer de in het eerste lid bedoelde inbreuk begaan is door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber om een sociaal voordeel waarop de werknemer geen recht heeft te doen bekomen of te doen behouden, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.	Wanneer de in het eerste lid bedoelde inbreuk begaan is door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber om een sociaal voordeel waarop de werknemer geen recht heeft te doen bekomen of te doen behouden, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers.
	De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken.
	De rechter kan enkel een exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber.

Art. 237

Art. 237. Kennisgeving door de werkgever van het vonnis tot vaststelling van een inbreuk in toepassing van artikel 138bis, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek	Art. 237. Kennisgeving door de werkgever van het vonnis tot vaststelling van een inbreuk in toepassing van artikel 138bis, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek
Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 3 december 2006 houdende diverse bepalingen met betrekking tot het sociaal strafrecht, wetens en willens nalaat het vonnis tot vaststelling van een inbreuk op de wetten en verordeningen die behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten in toepassing van artikel 138bis, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek op zijn kosten ter kennis te brengen van de betrokken werknemers.	Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber die, in strijd met de wet van 3 december 2006 houdende diverse bepalingen met betrekking tot het sociaal strafrecht, opzettelijk nalaat het vonnis tot vaststelling van een inbreuk op de wetten en verordeningen die behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten in toepassing van artikel 138bis, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek op zijn kosten ter kennis te brengen van de betrokken werknemers.

Hoofdstuk 7 – Wijziging van de programmawet van 26 december 2022

Art. 38

Elke natuurlijke persoon bedoeld in artikel 23, 1°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes te registreren op het ogenblik dat deze activiteiten beginnen en dat ze eindigen.	Elke natuurlijke persoon bedoeld in artikel 23, 1°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes te registreren op het ogenblik dat deze activiteiten beginnen en dat ze eindigen.

Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats.

Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en op het ogenblik waarop hij vertrekt van de arbeidsplaats.

Hoofdstuk 8 – Wijziging van de wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen betreffende sekswerk onder arbeidsovereenkomst

Art. 12

Pleeft niet het misdrijf van pooierschap als bedoeld in artikel 433^{quater}/1, eerste lid, eerste streepje, van het Strafwetboek, de erkende werkgever die in overeenstemming met de bepalingen van deze wet en diens uitvoeringsbesluiten één of meerdere sekswerkers tewerkstelt op grond van een arbeidsovereenkomst voor sekswerker.

Pleeft niet het misdrijf van pooierschap als bedoeld in **artikel 265, eerste lid, eerste streepje**, van het Strafwetboek, de erkende werkgever die in overeenstemming met de bepalingen van deze wet en diens uitvoeringsbesluiten één of meerdere sekswerkers tewerkstelt op grond van een arbeidsovereenkomst voor sekswerker.

Art. 14

Art. 14. Om erkend te kunnen worden als werkgever in de zin van deze wet moeten de volgende voorwaarden cumulatief vervuld zijn:

Art. 14. Om erkend te kunnen worden als werkgever in de zin van deze wet moeten de volgende voorwaarden cumulatief vervuld zijn:

1° de werkgever moet een rechtspersoon zijn die de rechtsvorm heeft van hetzij een besloten vennootschap, eenpersoonsvennootschappen uitgezonderd, hetzij een coöperatieve vennootschap, hetzij een vzw. Natuurlijke personen kunnen in geen geval een dergelijke erkenning bekomen;

1° de werkgever moet een rechtspersoon zijn die de rechtsvorm heeft van hetzij een besloten vennootschap, eenpersoonsvennootschappen uitgezonderd, hetzij een coöperatieve vennootschap, hetzij een vzw. Natuurlijke personen kunnen in geen geval een dergelijke erkenning bekomen;

2° de werkgever moet een maatschappelijke zetel of bedrijfszetel in België hebben;

2° de werkgever moet een maatschappelijke zetel of bedrijfszetel in België hebben;

3° de bestuurder(s) moet(en) duidelijk worden geïdentificeerd aan de hand van naam, voornaam en rijksregisternummer. De werkgever moet elke wijziging van bestuurder(s) meedelen aan de door de Koning aangeduide administratie;

3° de bestuurder(s) moet(en) duidelijk worden geïdentificeerd aan de hand van naam, voornaam en rijksregisternummer. De werkgever moet elke wijziging van bestuurder(s) meedelen aan de door de Koning aangeduide administratie;

4° de bestuurders mogen niet veroordeeld zijn als dader, mededader of medeplichtige, in België of in het buitenland, tot een correctionele of criminele hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een elektronisch

4° de bestuurders mogen niet veroordeeld zijn als **dader of deelnemer, in België of in het buitenland, tot een in artikel 36 van het Strafwetboek bedoelde hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een straf onder**

toezicht of een autonome probatie, op grond van één van de misdrijven bepaald in:	elektronisch toezicht of een probatiestraf, op grond van één van de misdrijven bepaald in:
a) boek II, titel VII, hoofdstuk V, van het Strafwetboek betreffende voyeurisme, niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden en opnames, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting;	a) boek II, titel III, hoofdstuk III, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende aantasting van de seksuele integriteit, voyeurisme, niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud en verkrachting;
b) boek II, titel VII, hoofdstuk VI, van het Strafwetboek betreffende bederf van de jeugd en prostitutie;	b) boek II, titel III, hoofdstuk III, afdeling 2, onderafdeling 2, van het Strafwetboek betreffende seksuele uitbuiting van minderjarigen met het oog op prostitutie;
c) boek II, titel VIII, hoofdstuk I, van het Strafwetboek betreffende opzettelijk doden, opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, foltering, onmenselijke behandeling en ontierende behandeling;	c) boek II, titel 3, hoofdstuk 1, afdeling 1, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 4, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen het leven, foltering, onmenselijke behandeling en ontierende behandeling en de misdrijven tegen de fysieke of psychische integriteit;
d) boek II, titel VIII, hoofdstuk I/1, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen de seksuele integriteit, het seksuele zelfbeschikkingsrecht en de goede zeden;	d) boek II, titel 2, hoofdstuk 3, van het Strafwetboek betreffende misdrijven tegen de seksuele integriteit, seksueel zelfbeschikkingsrecht en goede zeden;
e) boek II, titel VIII, hoofdstukken III <i>bis</i> , III <i>bis</i> /1, III <i>ter</i> , III <i>ter</i> /1 en III <i>quater</i> , van het Strafwetboek betreffende exploitatie van bedelarij, misbruik van prostitutie, mensenhandel, handel in menselijke organen en misbruik van andermans kwetsbare toestand door de verkoop, verhuur of terbeschikkingstelling van goederen met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren;	e) boek II, titel 2, hoofdstuk 7, afdelingen 2, 3, 4, 5, 6 en 7, van het Strafwetboek betreffende mensenhandel en mensensmokkel, misbruik van prostitutie, verkoop van kinderen, handel in menselijke organen, uitbuiting van bedelarij en wanpraktijken van huisjesmelkers;
f) boek II, titel VIII, hoofdstuk IV, van het Strafwetboek betreffende aanslag op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning, gepleegd door bijzondere personen;	f) artikelen 219 tot 222 en de artikelen 348 tot 351 van het Strafwetboek;
g) boek II, titel IX, hoofdstuk I, van het Strafwetboek betreffende diefstal en afpersing, met uitzondering van de artikelen 461 en 463;	g) boek II, titel 5, hoofdstuk 1, afdeling 1, van het Strafwetboek betreffende diefstal en afpersing, met uitzondering van de artikelen 463 en 465;
h) boek II, titel IX, hoofdstuk II, van het Strafwetboek betreffende bedrog.	h) boek II, titel 5, hoofdstuk 1, afdeling 2, van het Strafwetboek betreffende bedrog en de artikelen 661 tot 663 van het Strafwetboek.

Teneinde de in dit punt gestelde voorwaarde te kunnen controleren dienen de bestuurders aan de erkennende instantie een uittreksel uit het strafregister op grond van artikel 596, eerste lid, van het wetboek van Strafvordering voor te leggen dat maximaal drie maanden oud is.	Teneinde de in dit punt gestelde voorwaarde te kunnen controleren dienen de bestuurders aan de erkennende instantie een uittreksel uit het strafregister op grond van artikel 596, eerste lid, van het wetboek van Strafvordering voor te leggen dat maximaal drie maanden oud is.
5° de statuten van de vennootschap of van de vereniging moeten uitdrukkelijk vermelden dat alle rechten en vrijheden van de door haar tewerkgestelde sekswerkers zullen worden geëerbiedigd, in het bijzonder deze waarin door deze wet wordt voorzien en met name de volgende rechten en vrijheden:	5° de statuten van de vennootschap of van de vereniging moeten uitdrukkelijk vermelden dat alle rechten en vrijheden van de door haar tewerkgestelde sekswerkers zullen worden geëerbiedigd, in het bijzonder deze waarin door deze wet wordt voorzien en met name de volgende rechten en vrijheden:
a) op geen enkel moment mag een sekswerker gedwongen worden om een prostitutiehandeling uit te voeren;	a) op geen enkel moment mag een sekswerker gedwongen worden om een prostitutiehandeling uit te voeren;
b) een sekswerker mag iemand als seksuele partner weigeren;	b) een sekswerker mag iemand als seksuele partner weigeren;
c) een sekswerker mag seksuele handelingen weigeren;	c) een sekswerker mag seksuele handelingen weigeren;
d) op elk moment mag een sekswerker een seksuele activiteit onderbreken of stopzetten;	d) op elk moment mag een sekswerker een seksuele activiteit onderbreken of stopzetten;
e) een sekswerker mag zelf voorwaarden opleggen aan de seksuele activiteit of aan de seksuele handeling.	e) een sekswerker mag zelf voorwaarden opleggen aan de seksuele activiteit of aan de seksuele handeling.
Art. 17	
Tijdens de erkenningsperiode moeten, naast de erkenningsvoorwaarden van artikel 14, de volgende voorwaarden worden nageleefd:	Tijdens de erkenningsperiode moeten, naast de erkenningsvoorwaarden van artikel 14, de volgende voorwaarden worden nageleefd:
1° (...)	1° (...)
2° noch de bestuurders, noch het leidinggevend en toezichhoudend personeel mag veroordeeld zijn als dader, mededader of medeplichtige, in België of in het buitenland, tot een correctionele of criminele hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een elektronisch toezicht of een autonome probatie, op grond van één van de misdrijven bepaald in artikel 14, eerste lid, 4°;	2° noch de bestuurders, noch het leidinggevend en toezichhoudend personeel mag veroordeeld zijn als dader of deelnemer, in België of in het buitenland, tot een in artikel 36 van het Strafwetboek bedoelde hoofdstraf, zelfs met uitstel, bestaande uit een gevangenisstraf, een geldboete, een werkstraf, een straf onder elektronisch toezicht of een probatiestraf , op grond van één van de misdrijven bepaald in artikel 14, eerste lid, 4°;

(...)

| (...)

COORDINATION DES ARTICLES

Texte de base	Texte adapté au projet de loi
CHAPITRE 2 – Modification de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales	
Art. 1er	
Le montant des amendes pénales prononcées par les cours et tribunaux en vertu du Code pénal et des lois et règlements particuliers, même postérieurs à la présente loi, est majoré de septante décimes, sans que cette majoration modifie le caractère juridique de ces peines.	Le montant des amendes pénales prononcées par les cours et tribunaux en vertu du Code pénal et des lois et règlements particuliers, même postérieurs à la présente loi, est majoré de 2,5 décimes , sans que cette majoration modifie le caractère juridique de ces peines.
Les cours et tribunaux constatent dans leurs arrêts ou jugements que, par application de la présente loi, l'amende prononcée à charge du prévenu, en application du Code pénal, de la loi spéciale ou des règlements particuliers, est majorée de septante décimes, en indiquant le chiffre qui résulte de cette majoration.	Les cours et tribunaux constatent dans leurs arrêts ou jugements que, par application de la présente loi, l'amende prononcée à charge du prévenu, en application du Code pénal, des lois et règlements particuliers , est majorée de 2,5 décimes , en indiquant le chiffre qui résulte de cette majoration.
	Pour les lois et règlements particuliers qui ne déterminent pas de niveau de peine, l'article 78, § 1er, alinéa 2, du Code pénal du 29 février 2024 est applicable.
Les décimes additionnels sont recouvrés en même temps et par les mêmes moyens que le principal, conformément à la loi et au jugement de condamnation.	Les décimes additionnels sont recouvrés en même temps et par les mêmes moyens que le principal, conformément à la loi et au jugement de condamnation.
Chapitre 3 – Modification de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail	
Art. 32quinquiesdecies, alinéa 1er	
Le conseiller en prévention visé à l'article 32sexies, § 1 ^{er} , et les personnes de confiance sont tenus au secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal.	Le conseiller en prévention visé à l'article 32sexies, § 1 ^{er} , et les personnes de confiance sont tenus au secret professionnel visé à l'article 352 du Code pénal.
Chapitre 4 – Modification de la loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne	
Art. 13	
L'article 458 du Code pénal est applicable à tout membre du groupe spécial de négociation, à	Abrogé.

tout membre de l'organe de représentation, aux représentants des travailleurs exerçant leur fonctions dans le cadre d'une procédure d'information et de consultation, ainsi qu'aux experts désignés, qui ont divulgué des informations confidentielles de nature à porter gravement préjudice à la société ou entraver gravement le fonctionnement de la société.

Chapitre 5 – Modification de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social

Art. 2

§ 1 ^{er} . Toute personne qui estime que ses droits sont lésés par les saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du Code pénal social ou par les mesures prises en exécution des articles 31, 37 et 43 à 49/3 du même Code peut former un recours auprès du président du tribunal du travail.	§ 1 ^{er} . Toute personne qui estime que ses droits sont lésés par les saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du Code pénal social ou par les mesures prises en exécution des articles 31, 37 et 43 à 49/4 du même Code peut former un recours auprès du président du tribunal du travail.
Toute personne qui estime que ses droits sont lésés par les mesures de recherche et d'examen visées à l'article 28, § 3 du Code précité, peut également former un recours auprès du président du tribunal du travail.	Toute personne qui estime que ses droits sont lésés par les mesures de recherche et d'examen visées à l'article 28, § 3 du Code précité, peut également former un recours auprès du président du tribunal du travail.
L'action est formée et instruite selon les formes du référé conformément aux articles 1035 à 1038, 1040 et 1041 du Code judiciaire.	L'action est formée et instruite selon les formes du référé conformément aux articles 1035 à 1038, 1040 et 1041 du Code judiciaire.
§ 2. Le président du tribunal du travail statue sur le recours après avoir entendu le ministère public.	§ 2. Le président du tribunal du travail statue sur le recours après avoir entendu le ministère public.
§ 3. Le président du tribunal de travail exerce un contrôle portant sur la légalité des saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du code précité et des mesures prises en exécution des articles 28, § 3, 31, 37 et 43 à 49/3 du même Code.	§ 3. Le président du tribunal de travail exerce un contrôle portant sur la légalité des saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du code précité et des mesures prises en exécution des articles 28, § 3, 31, 37 et 43 à 49/4 du même Code.
Son contrôle porte également sur l'opportunité du maintien des saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du Code précité et des mesures prises en exécution des articles 37 et 43 à 49/3 du même Code.	Son contrôle porte également sur l'opportunité du maintien des saisies et mises sous scellés pratiquées en exécution des articles 35 et 38 du Code précité et des mesures prises en exécution des articles 37 et 43 à 49/3 du même Code.
Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions.	Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions.

§ 4. Le jugement rendu par le président du tribunal du travail est exécutoire par provision, nonobstant tout recours et sans caution, si le juge n'a pas ordonné qu'il en soit fourni une.	§ 4. Le jugement rendu par le président du tribunal du travail est exécutoire par provision, nonobstant tout recours et sans caution, si le juge n'a pas ordonné qu'il en soit fourni une.
§ 5. Les saisies, les mises sous scellés ou les mesures pratiquées en contravention aux articles 28, § 3, 31, 35, 37, 38 et 43 à 49/3 du même Code sont nulles.	§ 5. Les saisies, les mises sous scellés ou les mesures pratiquées en contravention aux articles 28, § 3, 31, 35, 37, 38 et 43 à 49/4 du même Code sont nulles.

Chapitre 6 – Modifications du Code pénal social

Art. 3, alinéa 5, 4°, a)

Art. 3. La mission et les tâches du Service d'Information et de Recherche Sociale	Art. 3. La mission et les tâches du Service d'Information et de Recherche Sociale
Les règles suivantes sont d'application pour l'alinéa 1 ^{er} , 17°:	Les règles suivantes sont d'application pour l'alinéa 1 ^{er} , 17°:
(...)	(...)
4° les données collectées dans le cadre des traitements mentionnés ci-dessus sont:	4° les données collectées dans le cadre des traitements mentionnés ci-dessus sont:
a) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale, et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être (co)auteur d'une infraction;	a) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale, et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être auteur d'une infraction ou participant à une infraction ;
(...)	(...)

Art. 12

	Art. 12. La plateforme d'information fraude sociale
Art. 12. Une plateforme d'information fraude sociale est créée tant auprès du Conseil national du Travail qu'auprès du Comité général de gestion pour le statut social des travailleurs indépendants de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants afin de stimuler le dialogue entre les membres du gouvernement compétents en matière de fraude sociale et le management du SIRS, d'une part, et les partenaires sociaux, d'autre part. Les	Une plateforme d'information fraude sociale est créée tant auprès du Conseil national du Travail qu'auprès du Comité général de gestion pour le statut social des travailleurs indépendants de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants afin de stimuler le dialogue entre les membres du gouvernement compétents en matière de fraude sociale et le management du SIRS, d'une part, et les partenaires sociaux,

projets de plans stratégiques et les projets de plans d'action opérationnels y seront entre autres discutés.	d'autre part. Les projets de plans stratégiques et les projets de plans d'action opérationnels y seront entre autres discutés.
Art. 24	
Art. 24. L'accès aux espaces habités	Art. 24. L'accès aux espaces habités
§ 1 ^{er} . Les inspecteurs sociaux ont uniquement accès aux espaces habités dans les cas suivants:	§ 1 ^{er} . Les inspecteurs sociaux ont uniquement accès aux espaces habités dans les cas suivants:
- lorsque les inspecteurs sociaux se rendent sur place pour constater une infraction en flagrant délit;	- lorsque les inspecteurs sociaux se rendent sur place pour constater une infraction en flagrance ;
- à la demande ou avec l'accord de la personne qui a la jouissance réelle de l'espace habité; la demande ou l'accord doit être donné par écrit et préalablement à la visite domiciliaire;	- à la demande ou avec l'accord de la personne qui a la jouissance réelle de l'espace habité; la demande ou l'accord doit être donné par écrit et préalablement à la visite domiciliaire;
- en cas d'appel provenant de ce lieu;	- en cas d'appel provenant de ce lieu;
- en cas d'incendie ou d'inondation;	- en cas d'incendie ou d'inondation;
- lorsque les inspecteurs sociaux sont en possession d'une autorisation de visite domiciliaire délivrée par le juge d'instruction.	- lorsque les inspecteurs sociaux sont en possession d'une autorisation de visite domiciliaire délivrée par le juge d'instruction.
§ 2. Pour obtenir une autorisation de visite domiciliaire, les inspecteurs sociaux adressent une demande motivée au juge d'instruction. Cette demande contient au moins les données suivantes:	§ 2. Pour obtenir une autorisation de visite domiciliaire, les inspecteurs sociaux adressent une demande motivée au juge d'instruction. Cette demande contient au moins les données suivantes:
- l'identification des espaces habités qui font l'objet de la visite domiciliaire;	- l'identification des espaces habités qui font l'objet de la visite domiciliaire;
- la législation qui fait l'objet du contrôle et pour laquelle les inspecteurs sociaux sont d'avis qu'ils ont besoin d'une autorisation de visite domiciliaire;	- la législation qui fait l'objet du contrôle et pour laquelle les inspecteurs sociaux sont d'avis qu'ils ont besoin d'une autorisation de visite domiciliaire;
- lorsque c'est le cas, les infractions éventuelles qui font l'objet du contrôle;	- lorsque c'est le cas, les infractions éventuelles qui font l'objet du contrôle;
- tous les documents et renseignements desquels il ressort que l'utilisation de ce moyen est nécessaire.	- tous les documents et renseignements desquels il ressort que l'utilisation de ce moyen est nécessaire.
Les inspecteurs sociaux peuvent obtenir une autorisation de visite domiciliaire pour l'accès aux espaces habités après 21 heures et avant 5	Les inspecteurs sociaux peuvent obtenir une autorisation de visite domiciliaire pour l'accès aux espaces habités après 21 heures et avant 5

heures moyennant une motivation spéciale de la demande au juge d'instruction.	heures moyennant une motivation spéciale de la demande au juge d'instruction.
§ 3. Le juge d'instruction décide dans un délai de 48 heures maximum après réception de la demande.	§ 3. Le juge d'instruction décide dans un délai de 48 heures maximum après réception de la demande.
La décision du juge d'instruction est motivée.	La décision du juge d'instruction est motivée.
Toutefois, la décision du juge d'instruction suite à une demande de visite domiciliaire pour l'accès aux espaces habités après 21 heures et avant 5 heures est spécialement motivée.	Toutefois, la décision du juge d'instruction suite à une demande de visite domiciliaire pour l'accès aux espaces habités après 21 heures et avant 5 heures est spécialement motivée.
Aucune voie de recours n'est possible contre cette décision.	Aucune voie de recours n'est possible contre cette décision.
A l'exception des pièces qui permettent de déduire l'identité de l'auteur d'une éventuelle plainte ou dénonciation et sans préjudice de l'application de l'article 59, toutes les pièces motivant l'obtention d'une autorisation de visite domiciliaire conformément au § 2, alinéa 1er, doivent être versées au dossier répressif ou au dossier dans le cadre duquel une amende administrative peut être infligée.	A l'exception des pièces qui permettent de déduire l'identité de l'auteur d'une éventuelle plainte ou dénonciation et sans préjudice de l'application de l'article 59, toutes les pièces motivant l'obtention d'une autorisation de visite domiciliaire conformément au § 2, alinéa 1er, doivent être versées au dossier répressif ou au dossier dans le cadre duquel une amende administrative peut être infligée.
§ 4. Dans le cas d'une visite domiciliaire d'espaces habités, les inspecteurs sociaux disposent de tous les pouvoirs visés dans le Livre 1 ^{er} , Titre 2, Chapitre 2, sections 1re, 2 et 3, à l'exception de la recherche de supports d'informations visés par l'article 28 et des pouvoirs visés par les articles 30, 31, 32, 33 et 34, alinéa 2.	§ 4. Dans le cas d'une visite domiciliaire d'espaces habités, les inspecteurs sociaux disposent de tous les pouvoirs visés dans le Livre 1 ^{er} , Titre 2, Chapitre 2, sections 1re, 2 et 3, à l'exception de la recherche de supports d'informations visés par l'article 28 et des pouvoirs visés par les articles 30, 31, 32, 33 et 34, alinéa 2.
§ 5. Les inspecteurs sociaux peuvent, si nécessaire, faire appel aux services de police pour exécuter une autorisation de visite domiciliaire.	§ 5. Les inspecteurs sociaux peuvent, si nécessaire, faire appel aux services de police pour exécuter une autorisation de visite domiciliaire.

Art. 51

Art. 51. Les compétences des inspecteurs sociaux officiers de police judiciaire	Art. 51. Les compétences des inspecteurs sociaux officiers de police judiciaire
Les pouvoirs d'officier de police judiciaire, auxiliaire du procureur du Roi et de l'auditeur du travail, conférés aux inspecteurs sociaux désignés par le Roi ne peuvent être exercés qu'en vue de la recherche et de la constatation des infractions visées dans le présent Code et	Les pouvoirs d'officier de police judiciaire, auxiliaire du procureur du Roi et de l'auditeur du travail, conférés aux inspecteurs sociaux désignés par le Roi ne peuvent être exercés qu'en vue de la recherche et de la constatation

dans les articles 433quinquies à 433octies du Code pénal et dans les articles 77bis à 77quinquies de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers.	des infractions visées dans le présent Code et dans les articles 258 à 260 du Code pénal .
Les inspecteurs sociaux revêtus de la qualité d'officier de police judiciaire conservent le pouvoir d'appréciation prévu à l'article 21 lorsqu'ils agissent en dehors des devoirs prescrits par l'autorité judiciaire.	Les inspecteurs sociaux revêtus de la qualité d'officier de police judiciaire conservent le pouvoir d'appréciation prévu à l'article 21 lorsqu'ils agissent en dehors des devoirs prescrits par l'autorité judiciaire.

Art. 58

Art. 58. La confidentialité des données	Art. 58. La confidentialité des données
Les inspecteurs sociaux doivent prendre les mesures nécessaires afin de garantir le caractère confidentiel des données sociales à caractère personnel dont ils ont obtenu connaissance dans l'exercice de leur mission, et afin de garantir l'usage de ces données aux seules fins requises pour l'exercice de leur mission de surveillance.	Les inspecteurs sociaux doivent prendre les mesures nécessaires afin de garantir le caractère confidentiel des données sociales à caractère personnel dont ils ont obtenu connaissance dans l'exercice de leur mission, et afin de garantir l'usage de ces données aux seules fins requises pour l'exercice de leur mission de surveillance.
Celui qui viole l'alinéa 1 ^{er} , même devant les tribunaux, est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.	Celui qui viole l'alinéa 1 ^{er} , même devant les tribunaux, est puni des peines prévues à l'article 352 du Code pénal.

Art. 58/1

Art. 58/1. Le secret de l'enquête administrative	Art. 58/1. Le secret de l'enquête administrative
Sauf les exceptions prévues par la loi, l'enquête administrative est secrète.	Sauf les exceptions prévues par la loi, l'enquête administrative est secrète.
Toute personne appelée à collaborer à l'enquête administrative à titre professionnel est tenue au secret professionnel.	Toute personne appelée à collaborer à l'enquête administrative à titre professionnel est tenue au secret professionnel.
Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.	Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 352 du Code pénal.

Art. 59

Art. 59. Le devoir de discrétion en cas de plainte ou de dénonciation	Art. 59. Le devoir de discrétion en cas de plainte ou de dénonciation
Sauf autorisation expresse de l'auteur d'une plainte ou d'une dénonciation relative à une infraction aux dispositions de la législation dont ils exercent la surveillance, les inspecteurs	Sauf autorisation expresse de l'auteur d'une plainte ou d'une dénonciation relative à une infraction aux dispositions de la législation dont ils exercent la surveillance, les inspecteurs

sociaux ne peuvent révéler en aucun cas, même devant les tribunaux, le nom de l'auteur de cette plainte ou de cette dénonciation.	sociaux ne peuvent révéler en aucun cas, même devant les tribunaux, le nom de l'auteur de cette plainte ou de cette dénonciation.
Il leur est également interdit de révéler à l'employeur ou à son représentant qu'il a été procédé à une enquête à la suite d'une plainte ou d'une dénonciation.	Il leur est également interdit de révéler à l'employeur ou à son représentant qu'il a été procédé à une enquête à la suite d'une plainte ou d'une dénonciation.
Celui qui viole ce devoir de discrétion, même devant les tribunaux, est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.	Celui qui viole ce devoir de discrétion, même devant les tribunaux, est puni des peines prévues à l'article 352 du Code pénal.

Art. 73

Art. 73. La copie de l'enquête administrative, celle de l'enquête d'information complémentaire et celle de l'enquête judiciaire	Art. 73. La copie de l'enquête administrative, et celle de l'enquête d'information complémentaire
Le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative, de l'information complémentaire et une copie de l'instruction judiciaire, le cas échéant, à l'administration compétente:	Dans les cas visés à l'article 72, alinéa 2, 1er tiret au quatrième tiret, le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative et de l'information complémentaire à l'administration compétente.
- s'il renonce à intenter les poursuites pénales;	Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement à l'envoi d'une copie des pièces de procédure visées à l'alinéa 1er, il les fait parvenir sans délai à l'administration compétente.
- le cas échéant en cas d'échec de la proposition d'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent visée à l'article 216 <i>bis</i> du Code d'instruction criminelle;	
- le cas échéant en cas d'échec de l'extinction de l'action publique moyennant l'exécution de mesures et le respect des conditions visée à l'article 216 <i>ter</i> du Code d'instruction criminelle;	
- le cas échéant lorsque le ministère public renonce à exercer l'action visée à l'article 138 <i>bis</i> , § 2, alinéa 1 ^{er} , du Code judiciaire.	
Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement aux cas visés à l'alinéa 1 ^{er} , il les fait parvenir sans délai à l'administration compétente.	

Art. 79

Art. 79. La consultation du dossier	Art. 79. La consultation du dossier
L'administration compétente met à la disposition du contrevenant ou de son avocat le dossier relatif aux infractions pouvant donner lieu à l'application de l'amende administrative afin qu'il le consulte au greffe et elle l'autorise, sur demande, à prendre la copie des pièces du dossier. L'article 460 ^{ter} du Code pénal est applicable au contrevenant qui est assimilé à l'inculpé en vue de l'application de cette disposition.	L'administration compétente met à la disposition du contrevenant ou de son avocat le dossier relatif aux infractions pouvant donner lieu à l'application de l'amende administrative afin qu'il le consulte au greffe et elle l'autorise, sur demande, à prendre la copie des pièces du dossier. L'article 668 du Code pénal est applicable au contrevenant qui est assimilé à l'inculpé en vue de l'application de cette disposition.
Les frais des copies sont à charge du contrevenant. Le tarif en est établi par le Roi.	Les frais des copies sont à charge du contrevenant. Le tarif en est établi par le Roi.
Art. 81	
Art. 81. Le délai de prescription	Art. 81. Le délai de prescription
L'amende administrative ne peut plus être infligée cinq ans après les faits.	L'amende administrative ne peut plus être infligée dix ans après les faits.
Toutefois, les actes d'instruction ou de poursuites, y compris les notifications des décisions du ministère public d'intenter des poursuites pénales ou de ne pas poursuivre et l'invitation au contrevenant de présenter des moyens de défense, accomplis dans le délai déterminé à l'alinéa 1 ^{er} , en interrompent le cours. Ces actes font courir un nouveau délai d'égale durée, même à l'égard des personnes qui n'y sont pas impliquées.	
Art. 100/6, alinéa 6	
Art. 100/6. La création de la banque de données epv	Art. 100/6. La création de la banque de données epv
(...)	(...)
La banque de données epv contient des données qui sont reprises dans le modèle d'epv visé à l'article 100/2 et à l'article 4.2.1.26/2, alinéa 1 ^{er} , du Code belge de la navigation, à propos des personnes suivantes:	La banque de données epv contient des données qui sont reprises dans le modèle d'epv visé à l'article 100/2 et à l'article 4.2.1.26/2, alinéa 1 ^{er} , du Code belge de la navigation, à propos des personnes suivantes:
1° toute personne suspectée d'être (co)auteur d'une infraction;	1° toute personne suspectée d'être auteur ou participant à une infraction ;

2° toute personne qui est civilement tenue responsable pour une infraction;	2° toute personne qui est civilement tenue responsable pour une infraction;
3° tout travailleur ou personne qui est concerné ou considéré comme étant concerné par une infraction;	3° tout travailleur ou personne qui est concerné ou considéré comme étant concerné par une infraction;
4° toute autre personne mentionnée dans l'e-PV dont la reprise des données dans l'epv est nécessaire pour une bonne compréhension des faits constatés dans l'epv.	4° toute autre personne mentionnée dans l'e-PV dont la reprise des données dans l'epv est nécessaire pour une bonne compréhension des faits constatés dans l'epv.
(...)	(...)
Art. 100/10, § 1er, alinéa 1er, 6°	
Art. 100/10. L'accès à la banque de données epv	Art. 100/10. L'accès à la banque de données epv
§ 1 ^{er} . Sans préjudice des articles 54 et 55 et moyennant l'autorisation de la chambre sécurité sociale et santé du comité de sécurité de l'information, les catégories de fonctionnaires habilités par le Roi des services d'inspection sociale fédéraux désignés par le Roi ont accès aux données suivantes de la banque de données epv:	§ 1 ^{er} . Sans préjudice des articles 54 et 55 et moyennant l'autorisation de la chambre sécurité sociale et santé du comité de sécurité de l'information, les catégories de fonctionnaires habilités par le Roi des services d'inspection sociale fédéraux désignés par le Roi ont accès aux données suivantes de la banque de données epv:
(...)	(...)
6° le nom, le prénom, la résidence principale, la date de naissance, le lieu de naissance et la nationalité ou la forme juridique, la dénomination sociale, et le siège social, la qualité, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale, ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être (co)auteur d'une infraction ainsi que la commission paritaire et le code NACE du (des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;	6° le nom, le prénom, la résidence principale, la date de naissance, le lieu de naissance et la nationalité ou la forme juridique, la dénomination sociale, et le siège social, la qualité, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale, ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être auteur d'une infraction ou participant à une infraction ainsi que la commission paritaire et le code NACE du (des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;
(...)	(...)

Art. 100/11

Art. 100/11. Le traitement des données à caractère personnel dans la banque de données Ginaa	Art. 100/11. Le traitement des données à caractère personnel dans la banque de données Ginaa
En ce qui concerne la banque de données Ginaa visée à l'article 16, 19°, le Service public fédéral Emploi, Travail et Concertation sociale est le responsable pour le traitement des données visées à l'alinéa 3, dans le sens de l'article 1 ^{er} , § 4, de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel.	En ce qui concerne la banque de données Ginaa visée à l'article 16, 19°, le Service public fédéral Emploi, Travail et Concertation sociale est le responsable pour le traitement des données visées à l'alinéa 3, dans le sens de l'article 1 ^{er} , § 4, de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel.
Le stockage et le fait de tenir à jour les données visées à l'alinéa 3 poursuivent les objectifs suivants:	Le stockage et le fait de tenir à jour les données visées à l'alinéa 3 poursuivent les objectifs suivants:
1° la collecte de l'information qui est utile pour permettre à l'administration compétente d'exercer les missions qui lui sont attribuées dans ou en vertu du Livre Ier;	1° la collecte de l'information qui est utile pour permettre à l'administration compétente d'exercer les missions qui lui sont attribuées dans ou en vertu du Livre Ier;
2° la collecte de l'information relative à la poursuite des infractions qui est utile pour permettre aux acteurs de la lutte contre le travail illégal et la fraude sociale d'exercer leurs missions légales;	2° la collecte de l'information relative à la poursuite des infractions qui est utile pour permettre aux acteurs de la lutte contre le travail illégal et la fraude sociale d'exercer leurs missions légales;
3° la collecte de l'information relative à la poursuite des infractions qui est utile pour permettre aux acteurs de la lutte contre le travail illégal et la fraude sociale de combattre de manière adéquate le travail illégal et la fraude sociale;	3° la collecte de l'information relative à la poursuite des infractions qui est utile pour permettre aux acteurs de la lutte contre le travail illégal et la fraude sociale de combattre de manière adéquate le travail illégal et la fraude sociale;
4° l'élaboration de statistiques internes et externes.	4° l'élaboration de statistiques internes et externes.
La banque de données Ginaa contient les données déterminées par le Roi à propos de:	La banque de données Ginaa contient les données déterminées par le Roi à propos de:
1° toute personne suspectée d'être (co)auteur d'une infraction;	1° toute personne suspectée d'être auteur d'une infraction ou participant à une infraction ;
2° toute personne à qui une amende administrative peut être infligée;	2° toute personne à qui une amende administrative peut être infligée;
3° tout travailleur ou personne qui est concerné ou considéré comme étant concerné par une infraction.	3° tout travailleur ou personne qui est concerné ou considéré comme étant concerné par une infraction.

Pour autant qu'elles concernent une personne physique qui est ou peut être identifiée, les données visées à l'alinéa 3 sont les données sociales à caractère personnel au sens de l'article 2, alinéa 1er, 6°, de la loi du 15 janvier 1990 relative à l'institution et à l'organisation d'une Banque-Carrefour de la Sécurité sociale.	Pour autant qu'elles concernent une personne physique qui est ou peut être identifiée, les données visées à l'alinéa 3 sont les données sociales à caractère personnel au sens de l'article 2, alinéa 1er, 6°, de la loi du 15 janvier 1990 relative à l'institution et à l'organisation d'une Banque-Carrefour de la Sécurité sociale.
Art. 100/12/1, 2°	
Art. 100/12/1. Les données structurées conservées dans la plateforme eDossier	Art. 100/12/1. Les données structurées conservées dans la plateforme eDossier
L'eDossier est mis à disposition via la plateforme eDossier contenant les données structurées suivantes:	L'eDossier est mis à disposition via la plateforme eDossier contenant les données structurées suivantes:
(...)	(...)
2° en ce qui concerne l'epv et le procès-verbal constatant une infraction de la police visé à l'article 65:	2° en ce qui concerne l'epv et le procès-verbal constatant une infraction de la police visé à l'article 65:
a) le numéro du procès-verbal;	a) le numéro du procès-verbal;
b) la date d'établissement du procès-verbal;	b) la date d'établissement du procès-verbal;
c) le service auquel le fonctionnaire verbalisant (de la police) appartient et l'identité du fonctionnaire (de la police) verbalisant;	c) le service auquel le fonctionnaire verbalisant (de la police) appartient et l'identité du fonctionnaire (de la police) verbalisant;
d) le cas échéant, le numéro de l'instruction;	d) le cas échéant, le numéro de l'instruction;
e) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être (co)auteur d'une infraction ainsi que le code NACE du (des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;	e) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est suspectée d'être auteur d'une infraction ou participant à une infraction ainsi que le code NACE du (des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;
f) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est	f) le nom, le prénom, la résidence principale ou la forme juridique, la dénomination sociale et le siège social, le numéro BCE et/ou le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de toute personne qui est

considérée comme civilement responsable d'une infraction ainsi que le code NACE du(des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;	considérée comme civilement responsable d'une infraction ainsi que le code NACE du(des) secteur(s) économique(s) dont cette personne relève;
g) le cas échéant, le nom, le prénom, la résidence principale et la nationalité et le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de tout travailleur ou de toute personne qui est ou pourrait être concernée par une infraction;	g) le cas échéant, le nom, le prénom, la résidence principale et la nationalité et le numéro de Registre national et, à défaut, le numéro d'identification à la Banque Carrefour de la sécurité sociale ou un autre numéro d'identification de tout travailleur ou de toute personne qui est ou pourrait être concernée par une infraction;
h) la qualification de l'/des infraction(s) constatée(s);	h) la qualification de l'/des infraction(s) constatée(s);
i) la date et le lieu de commission de l'/des infraction(s);	i) la date et le lieu de commission de l'/des infraction(s);
j) la division du ministère public à laquelle le procès-verbal de constatation d'infraction a été communiqué par le verbalisant;	j) la division du ministère public à laquelle le procès-verbal de constatation d'infraction a été communiqué par le verbalisant;
k) l'administration compétente à laquelle un exemplaire du procès-verbal de constatation d'une infraction a été communiqué;	k) l'administration compétente à laquelle un exemplaire du procès-verbal de constatation d'une infraction a été communiqué;
(...)	(...)

Art. 100/13

Art. 100/13. Les dispositions communes concernant l'accès à la banque de données epv, à la banque de données Ginaa et à la plateforme eDossier	Art. 100/13. Les dispositions communes concernant l'accès à la banque de données epv, à la banque de données Ginaa et à la plateforme eDossier
§ 1 ^{er} . Chaque instance qui est autorisée à accéder à la banque de données epv et/ou à la plateforme eDossier établit une liste mise à jour continuellement des personnes qu'elle a désignées afin d'exercer ce droit d'accès.	§ 1 ^{er} . Chaque instance qui est autorisée à accéder à la banque de données epv et/ou à la plateforme eDossier établit une liste mise à jour continuellement des personnes qu'elle a désignées afin d'exercer ce droit d'accès.
Chaque instance visée à l'alinéa 1 ^{er} tient un registre des consultations. Ce registre indique l'identification de la personne qui a accédé aux données, les données qui ont été consultées, la date et l'heure de la consultation ainsi que les motifs de la consultation à l'exception de l'accès aux données propres. Ces données sont conservées dix ans, à partir de la date de la consultation.	Chaque instance visée à l'alinéa 1 ^{er} tient un registre des consultations. Ce registre indique l'identification de la personne qui a accédé aux données, les données qui ont été consultées, la date et l'heure de la consultation ainsi que les motifs de la consultation à l'exception de l'accès aux données propres. Ces données sont conservées dix ans, à partir de la date de la consultation.

L'impact et la pertinence des accès par dossier seront évalués au moyen de statistiques sur une base annuelle et ces statistiques seront publiées.	L'impact et la pertinence des accès par dossier seront évalués au moyen de statistiques sur une base annuelle et ces statistiques seront publiées.
§ 2. Toutes les personnes qui ont accès à la banque de données epv, à la plateforme eDossier ou à la banque de données Ginaa doivent prendre les mesures nécessaires afin de garantir le caractère confidentiel des données à caractère personnel qui sont contenues dans ces banques de données et afin de garantir que ces données seront uniquement utilisées en vue des objectifs visés aux articles 100/6, alinéa 3, 100/11, alinéa 2 et 100/12/3, § 2.	§ 2. Toutes les personnes qui ont accès à la banque de données epv, à la plateforme eDossier ou à la banque de données Ginaa doivent prendre les mesures nécessaires afin de garantir le caractère confidentiel des données à caractère personnel qui sont contenues dans ces banques de données et afin de garantir que ces données seront uniquement utilisées en vue des objectifs visés aux articles 100/6, alinéa 3, 100/11, alinéa 2 et 100/12/3, § 2.
Toute violation du secret professionnel visé à l'alinéa 1 ^{er} est punie conformément à l'article 458 du Code pénal.	Toute violation du secret professionnel visé à l'alinéa 1 ^{er} est punie conformément à l' article 352 du Code pénal.

Art. 101

Art. 101. Les niveaux de sanction	Art. 101. Les niveaux de sanctions
Les infractions visées au Livre 2 sont punies d'une sanction de niveau 1, de niveau 2, de niveau 3 ou de niveau 4.	Les infractions visées au Livre 2 sont punies d'une sanction de niveau 1, de niveau 2, de niveau 3 ou de niveau 4.
La sanction de niveau 1 est constituée d'une amende administrative de 10 à 100 euros.	La sanction de niveau 1 est constituée d'une amende administrative de 80 à 800 euros.
La sanction de niveau 2 est constituée soit d'une amende pénale de 50 à 500 euros, soit d'une amende administrative de 25 à 250 euros.	La sanction de niveau 2 est constituée d'une des peines suivantes:
La sanction de niveau 3 est constituée soit d'une amende pénale de 200 à 2.000 euros, soit d'une amende administrative de 100 à 1.000 euros.	1° une amende pénale de 400 à 4.000 euros;
La sanction de niveau 4 est constituée soit d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende pénale de 600 à 7.000 euros ou de l'une de ces peines seulement, soit d'une amende administrative de 300 à 3.500 euros.	2° une peine de probation d'une durée de six mois à douze mois au plus visée à l'article 44 du Code pénal;
	3° une peine de travail d'une durée de vingt heures à cent-vingt heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;

	4° une amende administrative de 200 à 2.000 euros.
	La sanction de niveau 3 est constituée d'une des peines suivantes:
	1° une amende pénale de 1.600 à 16.000 euros;
	2° une peine de probation d'une durée de six mois à douze mois au plus visée à l'article 44 du Code pénal;
	3° une peine de travail d'une durée de vingt heures à cent-vingt heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;
	4° une peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction visée à l'article 55 du Code pénal;
	5° une amende administrative de 800 à 8.000 euros.
	La sanction de niveau 4 est constituée d'une des peines suivantes:
	1° un emprisonnement de six mois à trois ans;
	2° une peine de surveillance électronique d'une durée d'un mois à un an au plus visée à l'article 43 du Code pénal;
	3° une peine de probation de plus de douze mois à deux ans au plus visée à l'article 44 du Code pénal;
	4° une peine de travail de plus de cent-vingt heures à trois cents heures au plus visée à l'article 45 du Code pénal;
	5° une amende pénale de 4.800 euros à 56.000 euros;
	6° un cumul d'une peine visée aux 1° à 4° avec une peine visée au 5°;
	7° une amende administrative de 2.400 à 28.000 euros.

Art. 101/1

Art. 101/1. Les amendes pénales applicables aux personnes morales	Art. 101/1. Les amendes pénales applicables aux personnes morales
Les amendes pénales applicables aux infractions commises par les personnes morales sont:	Les amendes pénales applicables aux infractions commises par les personnes morales sont:
- pour le niveau 4: une amende minimale de cinq cents euros multipliés par le nombre de mois correspondant au minimum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au minimum de l'amende prévue pour le fait; le maximum s'élève à deux mille euros multipliés par le nombre de mois correspondant au maximum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au double du maximum de l'amende prévue pour le fait;	- pour le niveau 4: une amende minimale de 4.000 euros multipliés par le nombre de mois correspondant au minimum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au minimum de l'amende prévue pour le fait; le maximum s'élève à 16.000 euros multipliés par le nombre de mois correspondant au maximum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au double du maximum de l'amende prévue pour le fait;
- pour les niveaux 2 et 3: le minimum et le maximum sont ceux prévus par le livre 2 du présent Code pour le fait.	- pour les niveaux 2 et 3: le minimum et le maximum sont ceux prévus par le livre 2 du présent Code pour le fait.

Art. 101/2 (nouveau)

	Art. 101/2. Les peines subsidiaires en cas de non-exécution des peines de probation et de travail
	Lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 2 ou 3, il prévoit une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à six mois au plus.
	Lorsque le juge prononce une peine de probation ou une peine de travail de niveau 4, il prévoit une amende de 200 euros à 20.000 euros au plus ou une peine d'emprisonnement d'un mois au moins à un an au plus.
	Ces peines subsidiaires peuvent être appliquées en cas de non-exécution de la peine de probation ou de la peine de travail.

Art. 101/3 (nouveau)

	Art. 101/3. L'assimilation des sanctions du Code pénal social aux peines du Code pénal
	Pour l'application des dispositions du livre Ier du Code pénal, les peines de niveaux 2 et 3 prévues à l'article 101 sont assimilées à une peine de niveau 1 du Code pénal et la peine de niveau 4 est assimilée à une peine de niveau 3 du Code pénal.
Art. 106	
Art. 106. L'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise	Art. 106. L'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise
§ 1 ^{er} . Pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exploiter, pour un terme d'un mois à trois ans, soit par lui-même, soit par personne interposée, une entreprise ou un établissement en tout ou en partie ou d'être employé dans l'entreprise ou l'établissement où l'infraction a été commise à quelque titre que ce soit.	§ 1 ^{er} . Par dérogation à l'article 57 du Code pénal, pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exploiter, pour un terme d'un mois à trois ans, soit par lui-même, soit par personne interposée, une entreprise ou un établissement en tout ou en partie ou d'être employé dans l'entreprise ou l'établissement où l'infraction a été commise à quelque titre que ce soit.
Pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut, en outre, en motivant sa décision sur ce point, ordonner la fermeture, pour une durée d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise ou de l'établissement dans lequel les infractions ont été commises.	Pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut, en outre, en motivant sa décision sur ce point, ordonner la fermeture, pour une durée d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise ou de l'établissement dans lequel les infractions ont été commises.
Pour l'infraction visée à l'article 235, le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire.	Abrogé.
§ 2. La durée de la peine prononcée en application du § 1 ^{er} court à compter du jour où le condamné aura subi ou prescrit sa peine et, s'il est libéré conditionnellement, à partir du jour de la libération pour autant que celle-ci ne soit pas révoquée.	§ 2. L'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise prennent cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement ou le traitement sous privation de liberté se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.

Elle produit cependant ses effets à compter du jour où la condamnation contradictoire ou par défaut est devenue définitive.	
§ 3. Le juge peut uniquement infliger les peines visées au § 1 ^{er} quand cela s'avère nécessaire pour faire cesser l'infraction ou empêcher sa réitération, pour autant que la condamnation à ces peines soit proportionnée à l'ensemble des intérêts socio-économiques concernés. En outre, pour les infractions de niveau 3, les peines visées au § 1 ^{er} ne peuvent être infligées que pour autant que la santé ou la sécurité des personnes est mise en danger par ces infractions.	§ 3. Le juge peut uniquement infliger les peines visées au § 1 ^{er} quand cela s'avère nécessaire pour faire cesser l'infraction ou empêcher sa réitération, pour autant que la condamnation à ces peines soit proportionnée à l'ensemble des intérêts socio-économiques concernés. En outre, pour les infractions de niveau 3, les peines visées au § 1 ^{er} ne peuvent être infligées que pour autant que la santé ou la sécurité des personnes est mise en danger par ces infractions.
Ces peines ne portent pas atteinte aux droits des tiers.	Ces peines ne portent pas atteinte aux droits des tiers.
§ 4. Toute infraction à la disposition du jugement ou de l'arrêt qui prononce une interdiction ou une fermeture en application du § 1er est punie d'une sanction de niveau 3.	§ 4. Toute infraction délibérée à la disposition du jugement ou de l'arrêt qui prononce une interdiction ou une fermeture en application du § 1er est punie d'une sanction de niveau 3.

Art. 107

Art. 107. L'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise	Art. 107. L'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise
§ 1 ^{er} . Pour les infractions de niveaux 3 et 4, et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exercer sa profession, directement ou indirectement, à quelque titre que ce soit, pour une durée d'un mois à trois ans, s'il a abusé gravement de sa profession pour commettre l'infraction.	§ 1 ^{er} . Par dérogation à l'article 48 du Code pénal, pour les infractions de niveaux 3 et 4, et lorsque la loi le prévoit, le juge peut interdire au condamné d'exercer sa profession, directement ou indirectement, à quelque titre que ce soit, pour une durée d'un mois à trois ans, s'il a abusé gravement de sa profession pour commettre l'infraction.
Pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut, en outre, en motivant sa décision sur ce point, ordonner la fermeture, pour une durée d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise ou des établissements de la société, association, groupement ou entreprise du condamné ou dont le condamné est dirigeant.	Pour les infractions de niveaux 3 et 4 et lorsque la loi le prévoit, le juge peut, en outre, en motivant sa décision sur ce point, ordonner la fermeture, pour une durée d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise ou des établissements de la société, association, groupement ou entreprise du condamné ou dont le condamné est dirigeant.
Pour l'infraction visée à l'article 235, le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction professionnelle ou de fermeture de l'entreprise	Abrogé.

que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire.	
§ 2. La durée de la peine prononcée en application du § 1er court à compter du jour où le condamné aura subi ou prescrit sa peine et, s'il est libéré conditionnellement, à partir du jour de la libération pour autant que celle-ci ne soit pas révoquée.	§ 2. L'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise prennent cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement ou le traitement sous privation de liberté se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.
Elle produit cependant ses effets à compter du jour où la condamnation contradictoire ou par défaut est devenue définitive.	
§ 3. Le juge peut uniquement infliger les peines visées au § 1er quand cela s'avère nécessaire pour faire cesser l'infraction ou empêcher sa réitération, pour autant que la condamnation à ces peines soit proportionnée à l'ensemble des intérêts socio-économiques concernés. En outre, pour les infractions de niveau 3, les peines visées au § 1er ne peuvent être infligées que pour autant que la santé ou la sécurité des personnes est mise en danger par ces infractions.	§ 3. Le juge peut uniquement infliger les peines visées au § 1er quand cela s'avère nécessaire pour faire cesser l'infraction ou empêcher sa réitération, pour autant que la condamnation à ces peines soit proportionnée à l'ensemble des intérêts socio-économiques concernés. En outre, pour les infractions de niveau 3, les peines visées au § 1er ne peuvent être infligées que pour autant que la santé ou la sécurité des personnes est mise en danger par ces infractions.
Ces peines ne portent pas atteinte aux droits des tiers.	Ces peines ne portent pas atteinte aux droits des tiers.
§ 4. Toute infraction à la disposition du jugement ou de l'arrêt qui prononce une interdiction ou une fermeture en application du § 1er est punie d'une sanction de niveau 3.	§ 4. Toute infraction délibérée à la disposition du jugement ou de l'arrêt qui prononce une interdiction ou une fermeture en application du § 1er est punie d'une sanction de niveau 3.

Art. 107/1

Art. 107/1. L'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou à des concessions	Art. 107/1. L'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou à des concessions
Pour les infractions de niveaux 3 et 4, l'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou des concessions pourra être prononcée par le juge, pour un délai de trois ans à cinq ans au plus lorsque l'auteur été condamné du chef d'une de ces infractions, sauf dans les cas prévus par la loi.	Pour les infractions de niveaux 3 et 4, l'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou des concessions pourra être prononcée par le juge, pour un délai de trois ans à cinq ans au plus lorsque l'auteur été condamné du chef d'une de ces infractions, sauf dans les cas prévus par la loi.

La durée de la peine prononcée en application de l'alinéa 1 ^{er} court à compter du jour où le condamné aura subi sa peine ou à compter du jour où sa peine sera prescrite et, s'il est libéré conditionnellement, à partir du jour de la libération pour autant que celle-ci ne soit pas révoquée.	L'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou à des concessions prend cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement ou le traitement sous privation de liberté se trouve exécutée à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.
Le candidat ou le soumissionnaire peut fournir des preuves qu'il a pris des mesures de nature à démontrer sa fiabilité, notamment en établissant qu'il a, le cas échéant, versé une indemnité en réparation du préjudice causé par l'infraction pénale, qu'il a clarifié totalement les faits ou les circonstances en collaborant activement avec les autorités chargées de l'enquête et qu'il a pris des mesures concrètes propres à régulariser sa situation et à prévenir une nouvelle infraction pénale.	Le candidat ou le soumissionnaire peut fournir des preuves qu'il a pris des mesures de nature à démontrer sa fiabilité, notamment en établissant qu'il a, le cas échéant, versé une indemnité en réparation du préjudice causé par l'infraction pénale, qu'il a clarifié totalement les faits ou les circonstances en collaborant activement avec les autorités chargées de l'enquête et qu'il a pris des mesures concrètes propres à régulariser sa situation et à prévenir une nouvelle infraction pénale.
Le juge évalue ces mesures en tenant compte de la gravité et des circonstances particulières de l'infraction pénale avant de prononcer la peine visée à l'alinéa 1 ^{er} .	Le juge évalue ces mesures en tenant compte de la gravité et des circonstances particulières de l'infraction pénale avant de prononcer la peine visée à l'alinéa 1 ^{er} .
Art. 108	
Art. 108. La récidive	Art. 108. La récidive
En cas de récidive dans les trois ans qui suivent une condamnation pour une infraction aux dispositions du livre 2, l'amende pénale peut être portée au double du maximum.	En cas de récidive dans les trois ans qui suivent une condamnation pour une infraction aux dispositions du livre 2, l'amende pénale peut être portée au double du maximum.
Le chapitre V du livre 1 ^{er} du Code pénal n'est pas applicable aux infractions visées au livre 2.	L'article 60 du Code pénal n'est pas applicable aux infractions visées au livre 2.
Art. 109	
Art. 109. La participation à l'infraction	Abrogé.
Le chapitre VII du Livre 1 ^{er} du Code pénal est applicable aux infractions visées par le Livre 2.	
Art. 110	

Art. 110. Les circonstances atténuantes	Art. 110. Les circonstances atténuantes
S'il existe des circonstances atténuantes, l'amende peut être réduite au-dessous du montant minimum porté par la loi, sans qu'elle puisse toutefois être inférieure à 40 pour-cent du montant minimum prescrit.	S'il existe des circonstances atténuantes, l'amende peut être réduite au-dessous du montant minimum porté par la loi, sans qu'elle puisse toutefois être inférieure à 40 pour-cent du montant minimum prescrit.
L'amende infligée à l'assuré social peut être réduite en dessous du montant minimum porté par la loi conformément à l'article 85 du Code pénal si sa situation financière le justifie en raison du fait qu'il est également passible d'une diminution, d'une suspension ou d'une exclusion totale ou partielle du droit à un avantage social visé à l'article 230.	L'amende infligée à l'assuré social peut être réduite en dessous du montant minimum porté par la loi, sans qu'elle puisse être inférieure à un euro , si sa situation financière le justifie en raison du fait qu'il est également passible d'une diminution, d'une suspension ou d'une exclusion totale ou partielle du droit à un avantage social visé à l'article 230.
S'il existe des circonstances atténuantes, la peine d'emprisonnement peut être réduite conformément à l'article 85 du Code pénal.	S'il existe des circonstances atténuantes, la peine d'emprisonnement peut être réduite sans qu'elle puisse être inférieure à un mois .
En cas de non-respect des conditions de travail, de rémunération et d'emploi, prévues par des dispositions légales ou réglementaires sanctionnées pénalement ou par des dispositions conventionnelles rendues obligatoires par le Roi conformément à la loi du 5 décembre 1968 sur les conventions collectives de travail et les commissions paritaires, et qui sont applicables conformément à l'article 5 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, si le site internet national officiel unique au sens de l'article 5 de la directive 2014/67/UE du Parlement européen et du Conseil du 15 mai 2014 relative à l'exécution de la directive 96/71/CE concernant le détachement de travailleurs effectué dans le cadre d'une prestation de services et modifiant le règlement (UE) n° 1024/2012 concernant la coopération administrative par l'intermédiaire du système d'information du marché intérieur ("règlement IMI") n'indiquait pas d'informations sur les conditions de travail, de rémunération et d'emploi précitées, pareille absence d'informations est prise en compte lors de la détermination de la sanction, dans le respect des alinéas 1 ^{er} et 3 du présent article.	En cas de non-respect des conditions de travail, de rémunération et d'emploi, prévues par des dispositions légales ou réglementaires sanctionnées pénalement ou par des dispositions conventionnelles rendues obligatoires par le Roi conformément à la loi du 5 décembre 1968 sur les conventions collectives de travail et les commissions paritaires, et qui sont applicables conformément à l'article 5 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, si le site internet national officiel unique au sens de l'article 5 de la directive 2014/67/UE du Parlement européen et du Conseil du 15 mai 2014 relative à l'exécution de la directive 96/71/CE concernant le détachement de travailleurs effectué dans le cadre d'une prestation de services et modifiant le règlement (UE) n° 1024/2012 concernant la coopération administrative par l'intermédiaire du système d'information du marché intérieur ("règlement IMI") n'indiquait pas d'informations sur les conditions de travail, de rémunération et d'emploi précitées, pareille absence d'informations est prise en compte lors de la détermination de la sanction, dans le respect des alinéas 1 ^{er} et 3 du présent article.

Art. 110/1

Art. 110/1. Le facteur aggravant	Art. 110/1. Le facteur aggravant
Lorsque l'infraction est punie d'une sanction de niveau 4, la circonstance qu'elle ait été commise sciemment et volontairement constitue un facteur aggravant qui doit être pris en considération par le juge lors du choix de la sanction parmi les sanctions de niveau 4 et lors du choix des sanctions pénales particulières.	Lorsque l'infraction est punie d'une sanction de niveau 4, la circonstance qu'elle ait été commise délibérément constitue un facteur aggravant qui doit être pris en considération par le juge lors du choix de la sanction parmi les sanctions de niveau 4 et lors du choix des sanctions pénales particulières.

Art. 113

Art. 113. Le concours idéal d'infractions et le concours par unité d'intention	Art. 113. Le concours idéal d'infractions et le concours par unité d'intention
Quand un même fait constitue plusieurs infractions ou lorsque différentes infractions soumises simultanément à l'administration compétente constituent la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse, l'amende administrative la plus forte est seule infligée.	Quand un même fait constitue plusieurs infractions ou lorsque différentes infractions soumises simultanément à l'administration compétente constituent la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse , l'amende administrative la plus forte est seule infligée.
Quand l'administration compétente constate que des infractions ayant antérieurement fait l'objet d'une décision infligeant une amende administrative définitive et d'autres faits dont elle est saisie et qui, à les supposer établis, sont antérieurs à ladite décision et constituent avec les premières infractions la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse, elle tient compte, pour la fixation de l'amende administrative, des amendes administratives déjà infligées. Si celles-ci lui paraissent suffire à une juste répression de l'ensemble des infractions, elle se prononce sur la culpabilité et renvoie dans sa décision aux amendes administratives déjà infligées. Le total des amendes administratives infligées en application du présent article ne peut excéder le maximum de l'amende administrative la plus forte.	Quand l'administration compétente constate que des infractions ayant antérieurement fait l'objet d'une décision infligeant une amende administrative définitive et d'autres faits dont elle est saisie et qui, à les supposer établis, sont antérieurs à ladite décision et constituent avec les premières infractions la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse , elle tient compte, pour la fixation de l'amende administrative, des amendes administratives déjà infligées. Si celles-ci lui paraissent suffire à une juste répression de l'ensemble des infractions, elle se prononce sur la culpabilité et renvoie dans sa décision aux amendes administratives déjà infligées. Le total des amendes administratives infligées en application du présent article ne peut excéder le maximum de l'amende administrative la plus forte.
Quand l'administration compétente constate que des infractions ayant antérieurement fait l'objet d'une décision judiciaire condamnant à une peine définitive et d'autres faits dont elle est saisie et qui, à les supposer établis, sont antérieurs à ladite décision et constituent avec les premières infractions la manifestation	Quand l'administration compétente constate que des infractions ayant antérieurement fait l'objet d'une décision judiciaire condamnant à une peine définitive et d'autres faits dont elle est saisie et qui, à les supposer établis, sont antérieurs à ladite décision et constituent avec les premières infractions la manifestation

successive et continue de la même intention délictueuse, elle tient compte, pour la fixation de l'amende administrative, de la peine déjà infligée. Si celle-ci lui paraît suffire à une juste répression de l'ensemble des infractions, elle se prononce sur la culpabilité et renvoie dans sa décision à la peine déjà prononcée. Le total des amendes administratives infligées en application du présent article ne peut excéder le maximum de l'amende administrative la plus forte.	successive et continue de la même intention délictueuse , elle tient compte, pour la fixation de l'amende administrative, de la peine déjà infligée. Si celle-ci lui paraît suffire à une juste répression de l'ensemble des infractions, elle se prononce sur la culpabilité et renvoie dans sa décision à la peine déjà prononcée. Le total des amendes administratives infligées en application du présent article ne peut excéder le maximum de l'amende administrative la plus forte.
Pour déterminer le montant de l'amende administrative la plus forte, le niveau de l'amende administrative punissant la nouvelle infraction est comparé avec le niveau de l'amende administrative prévu dans le niveau de sanction pour lequel il y a eu une décision judiciaire condamnant à une peine définitive.	Pour déterminer le montant de l'amende administrative la plus forte, le niveau de l'amende administrative punissant la nouvelle infraction est comparé avec le niveau de l'amende administrative prévu dans le niveau de sanction pour lequel il y a eu une décision judiciaire condamnant à une peine définitive.

Art. 115/1

Art. 115/1. Le facteur aggravant	Art. 115/1. Le facteur aggravant
Lorsque l'infraction est punie d'une sanction de niveau 4, la circonstance qu'elle ait été commise sciemment et volontairement constitue un facteur aggravant qui doit être pris en considération par l'administration compétente lors du choix du montant de l'amende administrative de la sanction de niveau 4.	Lorsque l'infraction est punie d'une sanction de niveau 4, la circonstance qu'elle ait été commise délibérément constitue un facteur aggravant qui doit être pris en considération par l'administration compétente lors du choix du montant de l'amende administrative de la sanction de niveau 4.

Art. 116, § 1er

Art. 116. Le sursis	Art. 116. Le sursis
§ 1 ^{er} . L'administration compétente peut décider qu'il sera sursis à l'exécution de la décision infligeant une amende administrative, en tout ou en partie, pour autant que le contrevenant ne s'est pas vu infliger une amende administrative de niveau 2, 3 ou 4 ou n'a pas été condamné à une sanction pénale de niveau 2, 3 ou 4 durant les cinq années qui précèdent la nouvelle infraction.	§ 1 ^{er} . L'administration compétente peut décider qu'il sera sursis à l'exécution de la décision infligeant une amende administrative, en tout ou en partie, pour autant que le contrevenant ne s'est pas vu infliger une amende administrative de niveau 2, 3 ou 4 ou n'a pas été condamné à une sanction pénale de niveau 2, 3 ou 4 durant les cinq années qui précèdent la nouvelle infraction.
Toutefois, une sanction de niveau 1, 2, 3 et 4 infligée ou prononcée antérieurement pour des faits unis par une même intention délictueuse ne fait pas obstacle à l'octroi d'un sursis.	Toutefois, une sanction de niveau 1, 2, 3 et 4 infligée ou prononcée antérieurement pour des faits unis par une même intention délictueuse ne fait pas obstacle à l'octroi d'un sursis.

L'administration compétente peut également décider qu'il sera sursis à l'exécution de la décision infligeant une amende administrative, en tout ou en partie, pour autant que le contrevenant ne s'est pas vu infliger une amende administrative qui est supérieure au maximum du niveau 1 après application des décimes additionnels prises au cours des cinq années précédant la nouvelle infraction et émanant d'une autorité relevant des entités fédérées pour des infractions de droit pénal social.	L'administration compétente peut également décider qu'il sera sursis à l'exécution de la décision infligeant une amende administrative, en tout ou en partie, pour autant que le contrevenant ne s'est pas vu infliger une amende administrative qui est supérieure au maximum du niveau 1 après application des décimes additionnels prises au cours des cinq années précédant la nouvelle infraction et émanant d'une autorité relevant des entités fédérées pour des infractions de droit pénal social.
Toutefois, une amende administrative infligée antérieurement par une autorité relevant des entités fédérées pour des faits punis par une même intention délictueuse ne fait pas obstacle à l'octroi d'un sursis.	Toutefois, une amende administrative infligée antérieurement par une autorité relevant des entités fédérées pour des faits punis par une même intention délictueuse ne fait pas obstacle à l'octroi d'un sursis.
(...)	(...)

Art. 117

Art. 117. Les examens médicaux	Art. 117. Les examens médicaux
Est puni d'une sanction de niveau 2:	Est puni d'une sanction de niveau 2:
1° L'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 28 janvier 2003 relative aux examens médicaux dans le cadre des relations de travail:	1° L'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 28 janvier 2003 relative aux examens médicaux dans le cadre des relations de travail:
a) a fait effectuer des tests biologiques, des examens médicaux ou des collectes d'informations orales, en vue d'obtenir des informations médicales sur l'état de santé ou des informations sur l'hérédité d'un travailleur ou d'un candidat travailleur pour d'autres considérations que celles tirées de ses aptitudes actuelles et des caractéristiques spécifiques du poste à pourvoir en dehors des cas déterminés par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres;	a) a fait effectuer des tests biologiques, des examens médicaux ou des collectes d'informations orales, en vue d'obtenir des informations médicales sur l'état de santé ou des informations sur l'hérédité d'un travailleur ou d'un candidat travailleur pour d'autres considérations que celles tirées de ses aptitudes actuelles et des caractéristiques spécifiques du poste à pourvoir en dehors des cas déterminés par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres;
b) a fait effectuer des tests biologiques ou des examens médicaux par une personne n'ayant pas la qualité de conseiller en prévention-médecin du travail attaché au département chargé de la surveillance médicale du service interne de prévention et de protection au travail ou du département chargé de la surveillance médicale du service externe de prévention et de	b) a fait effectuer des tests biologiques ou des examens médicaux par une personne n'ayant pas la qualité de conseiller en prévention-médecin du travail attaché au département chargé de la surveillance médicale du service interne de prévention et de protection au travail ou du département chargé de la surveillance médicale du service externe de

protection au travail auquel l'employeur fait appel;	prévention et de protection au travail auquel l'employeur fait appel;
2° le conseiller en prévention-médecin du travail qui, en contravention à la loi précitée du 28 janvier 2003, a demandé ou exécuté les tests biologiques, les examens médicaux, les collectes d'informations orales interdits en vertu du 1°, a);	2° le conseiller en prévention-médecin du travail qui, en contravention à la loi précitée du 28 janvier 2003, a demandé ou exécuté les tests biologiques, les examens médicaux, les collectes d'informations orales interdits en vertu du 1°, a);
3° quiconque, en contravention à la loi précitée du 28 janvier 2003, a exécuté des tests biologiques ou des examens médicaux alors qu'il n'était pas le conseiller en prévention-médecin du travail attaché au département chargé de la surveillance médicale du service interne de prévention et de protection au travail ou au département chargé de la surveillance médicale du service externe de prévention et de protection au travail auquel l'employeur fait appel;	3° quiconque, en contravention à la loi précitée du 28 janvier 2003, a exécuté des tests biologiques ou des examens médicaux alors qu'il n'était pas le conseiller en prévention-médecin du travail attaché au département chargé de la surveillance médicale du service interne de prévention et de protection au travail ou au département chargé de la surveillance médicale du service externe de prévention et de protection au travail auquel l'employeur fait appel;
Les auteurs, coauteurs et complices des infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, 2° et 3° peuvent être condamnés à l'interdiction, conformément à l'article 33 du Code pénal.	Les auteurs des infractions ou les participants aux infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, 2° et 3° peuvent être condamnés à l'interdiction, conformément à l'article 47 du Code pénal.
Si les auteurs, coauteurs ou complices des infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, 2° et 3° sont des praticiens de l'art de guérir, le juge pourra, en outre, leur interdire l'exercice de cet art pour une durée d'un mois à trois ans.	Si les auteurs des infractions ou les participants aux infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, 2° et 3° sont des praticiens de l'art de guérir, le juge pourra, en outre, leur interdire l'exercice de cet art pour une durée d'un mois à trois ans.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs ou de candidats travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs ou de candidats travailleurs concernés.

Art. 137/4

Art. 137/4. L'obligation d'enregistrement des présences des travailleurs et d'autres personnes physiques sur les lieux de travail où des activités de nettoyage et/ou d'entretien sont effectuées.	Art. 137/4. L'obligation d'enregistrement des présences des travailleurs et d'autres personnes physiques sur les lieux de travail où des activités de nettoyage et/ou d'entretien sont effectuées.
Est puni d'une sanction de niveau 1:	Est puni d'une sanction de niveau 1:
1° le travailleur, visé à l'article 23, 1° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 1 ^{er} , de la	1° le travailleur, visé à l'article 23, 1° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 1 ^{er} , de la

même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de débuts et de fins d'activités sur le lieu de travail, ainsi que les enregistrements des intervalles de repos au moment où celles-ci débutent et se terminent;	même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de débuts et de fins d'activités sur le lieu de travail, ainsi que les enregistrements des intervalles de repos au moment où celles-ci débutent et se terminent;
2° l'employeur, l'entrepreneur, le sous-traitant, visés à l'article 23, 2° et 3° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 2, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de son arrivée et son départ au moment où il arrive et quitte le lieu de travail.	2° l'employeur, l'entrepreneur, le sous-traitant, visés à l'article 23, 2° et 3° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 2, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et au moment où il quitte le lieu de travail.

Art. 137/5

Art. 137/5. L'utilisation du système de caisse enregistreuse	Art. 137/5. L'utilisation du système de caisse enregistreuse
Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas utilisé ou n'a pas utilisé correctement le système de caisse enregistreuse visé à l'arrêté royal du 30 décembre 2009 fixant la définition et les conditions auxquelles doit répondre un système de caisse enregistreuse dans le secteur Horeca alors que les dispositions fiscales l'exigent.	Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas utilisé ou n'a pas utilisé correctement le système de caisse enregistreuse visé à l'arrêté royal du 30 décembre 2009 fixant la définition et les conditions auxquelles doit répondre un système de caisse enregistreuse dans le secteur Horeca alors que les dispositions fiscales l'exigent.
L'infraction est punie d'une sanction de niveau 4 lorsqu'elle a été commise sciemment et volontairement.	L'infraction est punie d'une sanction de niveau 4 lorsqu'elle a été commise délibérément.

Art. 162

Art. 162. Le paiement de la rémunération des travailleurs	Art. 162. Le paiement de la rémunération des travailleurs
Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:	Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:
1° (...)	1° (...)
2° se fait rembourser par les membres de son personnel tout ou partie des cotisations supplémentaires dont l'employeur est redevable	2° se fait rembourser par les membres de son personnel tout ou partie des cotisations supplémentaires dont l'employeur est

en application des lois relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés, coordonnées le 19 décembre 1939;	redevable en application des lois relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés, coordonnées le 19 décembre 1939;
3° (...)	3° (...)
Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:	Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:
1° n'a pas payé en tout ou en partie la rémunération du travailleur ou ne l'a pas payée à la date à laquelle elle est exigible;	1° n'a pas payé en tout ou en partie la rémunération du travailleur ou ne l'a pas payée à la date à laquelle elle est exigible;
2° a restreint, de quelque manière que ce soit, la liberté du travailleur de disposer de sa rémunération à son gré;	2° a restreint, de quelque manière que ce soit, la liberté du travailleur de disposer de sa rémunération à son gré;
3° n'a pas payé en tout ou en partie les pécules de vacances dus ou ne les a pas payés dans les délais et selon les modalités réglementaires prescrites par les lois relatives aux vacances annuelles des travailleurs salariés, coordonnées le 28 juin 1971.	3° n'a pas payé en tout ou en partie les pécules de vacances dus ou ne les a pas payés dans les délais et selon les modalités réglementaires prescrites par les lois relatives aux vacances annuelles des travailleurs salariés, coordonnées le 28 juin 1971.
La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 226 ou 233, § 1 ^{er} , 1°.	La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur – ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due – ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, § 1er, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.
En ce qui concerne les infractions visées par le présent article, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées par le présent article, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 3, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 175, § 4

Art. 175. La main-d'oeuvre étrangère	Art. 175. La main-d'oeuvre étrangère

(...)	(...)
§ 4. Par dérogation à l'article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale, prononcée par le juge, peut également être appliquée aux biens meubles et aux biens immeubles par incorporation ou par destination, qui ont formé l'objet d'une infraction au présent article ou qui ont servi ou qui étaient destinés à commettre cette infraction, même lorsque ces biens n'appartiennent pas en propriété au contrevenant.	§ 4. Par dérogation à l'article 53, § 2, alinéa 1 ^{er} , 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation, prononcée par le juge, peut également être appliquée aux biens meubles et aux biens immeubles par incorporation ou par destination, qui ont formé l'objet d'une infraction au présent article ou qui ont servi ou qui étaient destinés à commettre cette infraction, même lorsque ces biens n'appartiennent pas en propriété au contrevenant.
Art. 175/1, § 8	
Art. 175/1. Les travailleurs étrangers autorisés à travailler sur la base d'une situation particulière de séjour	Art. 175/1. Les travailleurs étrangers autorisés à travailler sur la base d'une situation particulière de séjour
(...)	(...)
§ 8. Par dérogation à l'article 42, 1°, du Code pénal, la confiscation spéciale, imposée par le juge, peut également être appliquée aux biens meubles et aux biens immeubles par incorporation ou par destination, qui ont formé l'objet d'une infraction au présent article ou qui ont servi ou qui étaient destinés à commettre cette infraction, même lorsque ces biens n'appartiennent pas en propriété au contrevenant.	§ 8. Par dérogation à l'article 53, § 2, alinéa 1 ^{er} , 1° et 2°, du Code pénal, la confiscation, imposée par le juge, peut également être appliquée aux biens meubles et aux biens immeubles par incorporation ou par destination, qui ont formé l'objet d'une infraction au présent article ou qui ont servi ou qui étaient destinés à commettre cette infraction, même lorsque ces biens n'appartiennent pas en propriété au contrevenant.
Art. 177, § 1er	
Art. 177. La mise à disposition	Art. 177. La mise à disposition
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 3:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 3:
1° toute personne qui, en contravention à la loi du 24 juillet 1987 sur le travail temporaire, le travail intérimaire et la mise de travailleurs à la disposition d'utilisateurs, met un travailleur qu'elle a engagé à la disposition d'un tiers qui l'utilise et exerce sur lui une part quelconque de l'autorité appartenant à l'employeur, en dehors des règles relatives au travail intérimaire;	1° toute personne qui, en contravention à la loi du 24 juillet 1987 sur le travail temporaire, le travail intérimaire et la mise de travailleurs à la disposition d'utilisateurs, met un travailleur qu'elle a engagé à la disposition d'un tiers qui l'utilise et exerce sur lui une part quelconque de l'autorité appartenant à l'employeur, en dehors des règles relatives au travail intérimaire;
2° tout utilisateur occupant un travailleur mis à sa disposition par une entreprise et qui exerce	2° tout utilisateur occupant un travailleur mis à sa disposition par une entreprise et qui exerce

sur lui une part quelconque de l'autorité appartenant à l'employeur, en dehors des règles relatives au travail intérimaire prescrites par la loi précitée du 24 juillet 1987.	sur lui une part quelconque de l'autorité appartenant à l'employeur, en dehors des règles relatives au travail intérimaire prescrites par la loi précitée du 24 juillet 1987.
La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1 ou 188/2/3, 226 ou 233, § 1 ^{er} , 1 ^o .	Les infractions visées dans l'alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 162, alinéa 2, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223, § 1er, alinéa 1er, 1° et 1°/1, ou 226.
Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.
En ce qui concerne les infractions visées aux alinéas 1 ^{er} et 2, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées aux alinéas 1 ^{er} et 2, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
(...)	(...)

Art. 181

Art. 181. La déclaration immédiate de l'emploi	Art. 181. La déclaration immédiate de l'emploi
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions:
1 ^o n'a pas communiqué les données imposées par l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002 par voie électronique à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale dans les formes et suivant les modalités prescrites, au plus tard au moment où le travailleur entame ses prestations et au plus tard le premier jour ouvrable qui suit la fin de l'emploi déclaré;	1 ^o n'a pas communiqué les données imposées par l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002 par voie électronique à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale dans les formes et suivant les modalités prescrites, au plus tard au moment où le travailleur entame ses prestations et au plus tard le premier jour ouvrable qui suit la fin de l'emploi déclaré;

2° n'a pas communiqué la modification des données relatives au temps de travail visées [2 à l'article 5bis, § 2, 2°, et § 3, alinéa 1er, 1°, à l'article 6, 6°, 2°, et à l'article 7/1, alinéa 2, de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, à savoir de l'heure de fin de la prestation, à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale, au plus tard à la fin du jour civil auquel elles se rapportent lorsque le travailleur finit ses prestations plus tôt que prévu;	2° n'a pas communiqué la modification des données relatives au temps de travail visées [2 à l'article 5bis, § 2, 2°, et § 3, alinéa 1er, 1°, à l'article 6, 6°, 2°, et à l'article 7/1, alinéa 2, de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, à savoir de l'heure de fin de la prestation, à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale, au plus tard à la fin du jour civil auquel elles se rapportent lorsque le travailleur finit ses prestations plus tôt que prévu;
3° a annulé une déclaration immédiate de l'emploi après la fin du jour civil auquel elle se rapporte ou, si la déclaration portait sur une période couvrant deux jours calendrier ou plus, l'a annulée après la fin du premier jour civil de la prestation qui était prévue.	3° a annulé une déclaration immédiate de l'emploi après la fin du jour civil auquel elle se rapporte ou, si la déclaration portait sur une période couvrant deux jours calendrier ou plus, l'a annulée après la fin du premier jour civil de la prestation qui était prévue.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1er, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1er, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.
§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, lorsqu'un travailleur a été occupé pour une période journalière plus longue que celle annoncée dans la déclaration immédiate de l'emploi faite en début de journée, n'a pas communiqué la modification des données relatives au temps de travail visées à l'article 5bis, § 2, 2°, et § 3, alinéa 1er, 1°, à l'article 6, 6°, 2°, et à l'article 7/1, alinéa 2, de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, à savoir de l'heure de fin de la prestation, à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale, au plus tard dans les huit heures qui suivent l'heure de fin prévue dans la déclaration initiale ou, lorsque l'heure de fin initialement annoncée se situe entre vingt et vingt-quatre heures, au plus tard le lendemain huit heures du matin.	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, lorsqu'un travailleur a été occupé pour une période journalière plus longue que celle annoncée dans la déclaration immédiate de l'emploi faite en début de journée, n'a pas communiqué la modification des données relatives au temps de travail visées à l'article 5bis, § 2, 2°, et § 3, alinéa 1er, 1°, à l'article 6, 6°, 2°, et à l'article 7/1, alinéa 2, de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, à savoir de l'heure de fin de la prestation, à l'institution chargée de la perception des cotisations de sécurité sociale, au plus tard dans les huit heures qui suivent l'heure de fin prévue dans la déclaration initiale ou, lorsque l'heure de fin initialement annoncée se situe entre vingt et

	vingt-quatre heures, au plus tard le lendemain huit heures du matin.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément , le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 181/1

Art. 181/1. La déclaration immédiate de l'emploi dans des secteurs particuliers d'activités	Art. 181/1. La déclaration immédiate de l'emploi dans des secteurs particuliers d'activités
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4:
1° l'employeur ressortissant à la commission paritaire pour les entreprises horticoles, à la commission paritaire de l'agriculture, ou à la commission paritaire pour le travail intérimaire, son préposé ou son mandataire, qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, ne communique pas de manière journalière, pour le travailleur occasionnel qu'il occupe, en même temps que les données énumérées à l'article 4 de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002 l'heure du début de la prestation et l'heure de fin de la prestation;	1° l'employeur ressortissant à la commission paritaire pour les entreprises horticoles, à la commission paritaire de l'agriculture, ou à la commission paritaire pour le travail intérimaire, son préposé ou son mandataire, qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, ne communique pas de manière journalière, pour le travailleur occasionnel qu'il occupe, en même temps que les données énumérées à l'article 4 de l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002 l'heure du début de la prestation et l'heure de fin de la prestation;
2° l'employeur ressortissant à la commission paritaire de l'industrie hôtelière ou à la commission paritaire pour le travail intérimaire si l'utilisateur relève de la commission paritaire de l'industrie hôtelière, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, n'a pas communiqué de manière journalière, pour le travailleur occasionnel qu'il occupe visé à l'article 31 ^{ter} de l'arrêté royal du 28 novembre 1969 pris en exécution de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs, en même temps que les données énumérées à l'article 4 de l'arrêté royal précité du 5 novembre	2° l'employeur ressortissant à la commission paritaire de l'industrie hôtelière ou à la commission paritaire pour le travail intérimaire si l'utilisateur relève de la commission paritaire de l'industrie hôtelière, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à l'arrêté royal précité du 5 novembre 2002, n'a pas communiqué de manière journalière, pour le travailleur occasionnel qu'il occupe visé à l'article 31 ^{ter} de l'arrêté royal du 28 novembre 1969 pris en exécution de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs, en même temps que les données énumérées à l'article 4 de l'arrêté royal précité du 5

2002, soit l'heure du début de la prestation et l'heure de fin de prestation, soit l'heure de début de prestation dans le cas d'un bloc journalier.	novembre 2002, soit l'heure du début de la prestation et l'heure de fin de prestation, soit l'heure de début de prestation dans le cas d'un bloc journalier.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Lorsque l'infraction a été délibérément , le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.
§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur relevant de la commission paritaire pour le travail intérimaire et employant un travailleur occasionnel chez un utilisateur qui relève de la commission paritaire de l'industrie hôtelière, son préposé ou son mandataire, qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, n'a pas mentionné le numéro d'entreprise et la commission paritaire de l'utilisateur.	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur relevant de la commission paritaire pour le travail intérimaire et employant un travailleur occasionnel chez un utilisateur qui relève de la commission paritaire de l'industrie hôtelière, son préposé ou son mandataire, qui, en contravention à l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, n'a pas mentionné le numéro d'entreprise et la commission paritaire de l'utilisateur.
L'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	L'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément , le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 182

Art. 182. La déclaration préalable pour les travailleurs salariés et indépendants détachés	Art. 182. La déclaration préalable pour les travailleurs salariés et indépendants détachés
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4:
1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention au chapitre VIII du titre IV de la loi-programme (I) du 27 décembre 2006 et de ses arrêtés d'exécution, n'a pas effectué de déclaration auprès de l'Office national de sécurité sociale préalablement à l'occupation d'un travailleur salarié détaché sur le territoire belge selon les modalités déterminées par la Roi;	1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention au chapitre VIII du titre IV de la loi-programme (I) du 27 décembre 2006 et de ses arrêtés d'exécution, n'a pas effectué de déclaration auprès de l'Office national de sécurité sociale préalablement à l'occupation d'un travailleur salarié détaché sur le territoire belge selon les modalités déterminées par la Roi;

2° l'employeur établi dans un Etat membre de l'Union européenne ou établi au Royaume-Uni et qui, en violation de l'article 7/1/2, § 1er, de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, n'a pas soumis préalablement à l'occupation d'un conducteur sur le territoire belge dans le cadre d'activités dans le domaine du transport routier, de déclaration de détachement aux fonctionnaires désignés par le Roi au moyen du formulaire standard multilingue de l'interface publique connectée au système d'information du marché intérieur institué par le règlement (UE) n° 1024/2012;	2° l'employeur établi dans un Etat membre de l'Union européenne ou établi au Royaume-Uni et qui, en violation de l'article 7/1/2, § 1er, de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, n'a pas soumis préalablement à l'occupation d'un conducteur sur le territoire belge dans le cadre d'activités dans le domaine du transport routier, de déclaration de détachement aux fonctionnaires désignés par le Roi au moyen du formulaire standard multilingue de l'interface publique connectée au système d'information du marché intérieur institué par le règlement (UE) n° 1024/2012;
3° l'employeur établi dans un Etat qui n'est pas membre de l'Union européenne et qui n'est pas le Royaume-Uni, et qui, en violation de l'article 7/1/2, § 2, de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, n'a pas soumis préalablement à l'occupation d'un conducteur sur le territoire belge dans le cadre d'activités dans le domaine du transport routier une déclaration de détachement aux fonctionnaires désignés par le Roi;	3° l'employeur établi dans un Etat qui n'est pas membre de l'Union européenne et qui n'est pas le Royaume-Uni, et qui, en violation de l'article 7/1/2, § 2, de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci, n'a pas soumis préalablement à l'occupation d'un conducteur sur le territoire belge dans le cadre d'activités dans le domaine du transport routier une déclaration de détachement aux fonctionnaires désignés par le Roi;
4° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas procédé à une nouvelle déclaration auprès de l'Office national de sécurité sociale préalablement à la fin de la durée déclarée lorsque le détachement se prolonge au-delà de la durée initialement déclarée.	4° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas procédé à une nouvelle déclaration auprès de l'Office national de sécurité sociale préalablement à la fin de la durée déclarée lorsque le détachement se prolonge au-delà de la durée initialement déclarée.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs ou de conducteurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs ou de conducteurs concernés.
	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1er, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.
§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, le travailleur indépendant détaché qui, en contravention au chapitre VIII du titre IV de la loi précitée du 27 décembre 2006 et de ses arrêtés	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, le travailleur indépendant détaché qui, en contravention au chapitre VIII du titre IV de la loi précitée du 27 décembre 2006 et de ses

d'exécution, n'a pas effectué de déclaration auprès de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants préalablement à l'exercice de l'activité professionnelle en qualité de travailleur indépendant détaché sur le territoire belge selon les modalités déterminées par le Roi.	arrêtés d'exécution, n'a pas effectué de déclaration auprès de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants préalablement à l'exercice de l'activité professionnelle en qualité de travailleur indépendant détaché sur le territoire belge selon les modalités déterminées par le Roi.

Art. 183/1

Art. 183/1. Le travail non déclaré	Art. 183/1. Le travail non déclaré
Est punie d'une sanction de niveau 3 toute personne qui accomplit un travail dans un lien de subordination vis-à-vis d'un employeur qui ne satisfait pas aux dispositions des articles 4 à 6 de l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, et pour autant:	Est punie d'une sanction de niveau 3 toute personne qui accomplit un travail dans un lien de subordination vis-à-vis d'un employeur qui ne satisfait pas aux dispositions des articles 4 à 6 de l'arrêté royal du 5 novembre 2002 instaurant une déclaration immédiate de l'emploi, en application de l'article 38 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, et pour autant:
- que ce travailleur effectue ce travail sciemment et volontairement en sachant qu'il n'est pas déclaré;	- que ce travailleur effectue ce travail délibérément en sachant qu'il n'est pas déclaré;
- qu'un procès-verbal ait également été dressé contre l'employeur pour cette occupation non déclarée.	- qu'un procès-verbal ait également été dressé contre l'employeur pour cette occupation non déclarée.
L'alinéa 1 ^{er} n'est pas applicable aux travailleurs qui perçoivent en même temps une indemnité de remplacement et qui, à la suite de l'occupation visée à l'alinéa 1 ^{er} , peuvent perdre temporairement le droit à cette indemnité et qui peuvent encourir pour ce motif une autre sanction administrative ou pénale.	L'alinéa 1 ^{er} n'est pas applicable aux travailleurs qui perçoivent en même temps une indemnité de remplacement et qui, à la suite de l'occupation visée à l'alinéa 1 ^{er} , peuvent perdre temporairement le droit à cette indemnité et qui peuvent encourir pour ce motif une autre sanction administrative ou pénale.
	L'infraction visée à l'alinéa 1er n'est pas punie lorsqu'elle est commise par une victime de la traite des êtres humains en conséquence directe de son exploitation.

Art. 184

Art. 184. L'absence de souscription d'une police d'assurance-loi	Art. 184. L'absence de souscription d'une police d'assurance-loi
Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas	Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire

souscrit une assurance contre les accidents du travail auprès d'une entreprise d'assurances en application de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail.	qui n'a pas souscrit une assurance contre les accidents du travail auprès d'une entreprise d'assurances en application de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, la sanction est de niveau 4.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément , la sanction est de niveau 4.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément , le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 184/1/2

Art. 184/1/2. La coresponsabilité en cas d'exécution de services de transport routier.	Art. 184/1/2. La coresponsabilité en cas d'exécution de services de transport routier.
§ 1 ^{er} . Pour l'application du présent article, on entend par:	§ 1 ^{er} . Pour l'application du présent article, on entend par:
1° "le donneur d'ordres": toute personne physique ou morale qui, dans le cadre d'un contrat d'entreprise, commande ou fait commander, pour un prix, l'exécution de services de transport routier.	1° "le donneur d'ordres": toute personne physique ou morale qui, dans le cadre d'un contrat d'entreprise, commande ou fait commander, pour un prix, l'exécution de services de transport routier.
Le destinataire du contrat de transport est dans ce cadre assimilé au donneur d'ordres;	Le destinataire du contrat de transport est dans ce cadre assimilé au donneur d'ordres;
2° "le commissionnaire de transport": toute personne physique ou morale qui, moyennant rémunération, s'engage à effectuer un transport de marchandises et fait exécuter ce transport en son propre nom par des tiers;	2° "le commissionnaire de transport": toute personne physique ou morale qui, moyennant rémunération, s'engage à effectuer un transport de marchandises et fait exécuter ce transport en son propre nom par des tiers;
3° "le commissionnaire-expéditeur": toute personne physique ou morale qui, moyennant rémunération, s'engage à faire transporter des marchandises, en son propre nom mais pour le compte de son commettant, et à exécuter ou à faire exécuter une ou plusieurs opérations connexes à ces transports telles que la réception, la remise à des tiers transporteurs, l'entreposage, l'assurance et le dédouanement.	3° "le commissionnaire-expéditeur": toute personne physique ou morale qui, moyennant rémunération, s'engage à faire transporter des marchandises, en son propre nom mais pour le compte de son commettant, et à exécuter ou à faire exécuter une ou plusieurs opérations connexes à ces transports telles que la réception, la remise à des tiers transporteurs, l'entreposage, l'assurance et le dédouanement.
Le présent article n'est pas applicable au donneur d'ordres qui est une personne physique et qui commande l'exécution de services de transport routier à des fins exclusivement privées.	Le présent article n'est pas applicable au donneur d'ordres qui est une personne physique et qui commande l'exécution de services de transport routier à des fins exclusivement privées.

§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport viole les obligations prévues à l'article 7/1/1 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci.	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport viole les obligations prévues à l'article 7/1/1 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci.
§ 3. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport viole les obligations prévues à l'article 15ter de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs.	§ 3. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport viole les obligations prévues à l'article 15ter de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs.
§ 4. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport n'a pas effectué la déclaration de détachement prévue à l'article 7/1/2 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci.	§ 4. Est puni d'une sanction de niveau 4, le donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur, qui commande ou fait commander à un employeur l'exécution de services de transport routier alors que ledit donneur d'ordres, le commissionnaire de transport ou le commissionnaire-expéditeur sait ou aurait dû savoir, compte tenu de toutes les circonstances pertinentes, que dans le cadre d'une telle exécution, l'employeur qui exécute le transport n'a pas effectué la déclaration de détachement prévue à l'article 7/1/2 de la loi du 5 mars 2002 concernant les conditions de travail, de rémunération et d'emploi en cas de détachement de travailleurs en Belgique et le respect de celles-ci.

§ 5. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes 2, 3 et 4, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 184/1/3

Art. 184/1/3. L'organisation de la sous-traitance dans le cadre de marchés publics	Art. 184/1/3. L'organisation de la sous-traitance dans le cadre de marchés publics
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution du contrat qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de ce contrat.	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution du contrat qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de ce contrat.
§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, ont sous-traité les travaux visés à l'article 12/3, § 2, 1°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.	§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, ont sous-traité les travaux visés à l'article 12/3, § 2, 1°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.
§ 3. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du deuxième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du deuxième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, ont sous-traité les travaux ou les services visés à l'article 12/3, § 2, 2° ou 3°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.	§ 3. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du deuxième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du deuxième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 14 janvier 2013 établissant les règles générales d'exécution des marchés publics, ont sous-traité les travaux ou les services visés à l'article 12/3, § 2, 2° ou 3°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.

§ 4. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 184/1/4

Art. 184/1/4. L'organisation de la sous-traitance dans le cadre des contrats de concessions	Art. 184/1/4. L'organisation de la sous-traitance dans le cadre des contrats de concessions
§ 1er. Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution de la concession qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de la concession.	§ 1er. Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution de la concession qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de la concession.
§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, ont sous-traité une concession de travaux visée à l'article 53, § 2, 1°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.	§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, ont sous-traité une concession de travaux visée à l'article 53, § 2, 1°, de l'arrêté royal précité, confiés par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.
§ 3. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du deuxième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du deuxième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, ont sous-traité une concession de travaux visée à l'article 53, § 2, 2°, de l'arrêté royal précité ou une concession de services visée à l'article 53, § 2, 3°, de l'arrêté royal précité, confiées par le pouvoir adjudicateur à l'adjudicataire, en	§ 3. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du deuxième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du deuxième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de l'arrêté royal du 25 juin 2017 relatif à la passation et aux règles générales d'exécution des contrats de concession, ont sous-traité une concession de travaux visée à l'article 53, § 2, 2°, de l'arrêté royal précité ou une concession de services visée à l'article 53, § 2, 3°, de l'arrêté royal précité, confiées par le pouvoir adjudicateur à

violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.	l'adjudicataire, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.
	§ 4. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 184/1/5

Art. 184/1/5. L'organisation de la sous-traitance hors marchés publics	Art. 184/1/5. L'organisation de la sous-traitance hors marchés publics
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution du contrat qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de ce contrat.	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant, son préposé ou son mandataire, qui, en violation de la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail a sous-traité à un autre sous-traitant la totalité de l'exécution du contrat qu'il a conclu avec son propre cocontractant ou en conservant uniquement la coordination de l'exécution de ce contrat.
§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, ont sous-traité, pour les activités de déménagement, exécutées sur ordre du donneur d'ordre, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.	§ 2. Sont punis d'une sanction de niveau 4, le sous-traitant du troisième niveau, chaque sous-traitant intervenant dans la chaîne de sous-traitance après le sous-traitant du troisième niveau, leur préposé ou leur mandataire qui, en violation de la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail, ont sous-traité, pour les activités de déménagement, exécutées sur ordre du donneur d'ordre, en violation de l'interdiction de sous-traiter à un niveau supplémentaire, en dehors des situations autorisées par le Roi.
	§ 3. En ce qui concerne les infractions visées aux paragraphes précédents, le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.

Art. 204, § 1er

Art. 204. L'établissement du bilan social et son contenu	Art. 204. L'établissement du bilan social et son contenu
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 22 décembre 1995 portant des mesures visant à exécuter le	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 2, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 22 décembre 1995 portant des mesures visant à exécuter le

plan pluriannuel pour l'emploi et à ses arrêtés d'exécution n'a pas établi de bilan social annuel.	plan pluriannuel pour l'emploi et à ses arrêtés d'exécution n'a pas établi de bilan social annuel.
Lorsque l'infraction a été commise sciemment et volontairement, la sanction est de niveau 4.	Lorsque l'infraction a été commise délibérément , la sanction est de niveau 4.
(...)	(...)

Art. 208

Art. 208. Le refus de fournir des informations, la fourniture d'information ou la déclaration inexacte	Art. 208. Le refus de fournir des informations, la fourniture d'information ou la déclaration inexacte
Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 19 août 1948 relative aux prestations d'intérêt public en temps de paix, refuse, sciemment et volontairement, de fournir aux commissions paritaires et à leurs délégués les renseignements nécessaires à la préparation, à l'exécution et au contrôle des mesures visées à l'article 207 du présent Code ou leur fournit, sciemment et volontairement, des renseignements ou leur fait des déclarations inexactes.	Est puni d'une sanction de niveau 3, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 19 août 1948 relative aux prestations d'intérêt public en temps de paix, refuse, délibérément , de fournir aux commissions paritaires et à leurs délégués les renseignements nécessaires à la préparation, à l'exécution et au contrôle des mesures visées à l'article 207 du présent Code ou leur fournit, délibérément , des renseignements ou leur fait des déclarations inexactes.

Art. 214, 3°

Art. 214. Les atteintes graves relatives à la confidentialité des données à caractère personnel	Art. 214. Les atteintes graves relatives à la confidentialité des données à caractère personnel
Sont punis d'une sanction de niveau 2:	Sont punis d'une sanction de niveau 2:
(...)	(...)
3° les personnes, leurs préposés ou mandataires qui:	3° les personnes, leurs préposés ou mandataires qui:
a) auront reçu, régulièrement ou non, communication de données sociales à caractère personnel et en auront sciemment et volontairement usé à d'autres fins que celles prévues par ou en vertu de la loi précitée du 15 janvier 1990;	a) auront reçu, régulièrement ou non, communication de données sociales à caractère personnel et en auront délibérément usé à d'autres fins que celles prévues par ou en vertu de la loi précitée du 15 janvier 1990;
b) contrairement aux conditions imposées par l'article 5 du règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 relatif à la protection des personnes	b) contrairement aux conditions imposées par l'article 5 du règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 relatif à la protection des personnes

physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE, n'auront pas pris les mesures qui devaient permettre de garantir le caractère confidentiel des données sociales à caractère personnel ainsi que leur usage aux seules fins prévues par ou en vertu de la loi précitée du 15 janvier 1990 ou pour l'application de leurs obligations légales;	physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE, n'auront pas pris les mesures qui devaient permettre de garantir le caractère confidentiel des données sociales à caractère personnel ainsi que leur usage aux seules fins prévues par ou en vertu de la loi précitée du 15 janvier 1990 ou pour l'application de leurs obligations légales;
c) contrairement aux dispositions de la loi précitée du 15 janvier 1990, auront volontairement entravé ou altéré le fonctionnement d'un traitement automatisé de données sociales du réseau ou volontairement endommagé ou détruit tout ou partie d'un tel traitement, notamment les données ou les programmes qui y figurent;	c) contrairement aux dispositions de la loi précitée du 15 janvier 1990, auront délibérément entravé ou altéré le fonctionnement d'un traitement automatisé de données sociales du réseau ou délibérément endommagé ou détruit tout ou partie d'un tel traitement, notamment les données ou les programmes qui y figurent;
(...)	(...)

Art. 223, § 1er

Art. 223. La transmission de documents aux institutions par les employeurs	Art. 223. La transmission de documents aux institutions par les employeurs
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 3:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 3:
1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale une déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues en application de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs;	1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale une déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues en application de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs;
1°/1 l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas établi de déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues en application de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs;	1°/1 l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas établi de déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues en application de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs;
2° l'armateur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale un état détaillé des retenues opérées et des versements dont il est redevable en application de l'arrêté-loi du 7 février 1945 concernant la sécurité sociale des marins de la marine marchande;	2° l'armateur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale un état détaillé des retenues opérées et des versements dont il est redevable en application de l'arrêté-loi du 7 février 1945 concernant la sécurité sociale des marins de la marine marchande;

3° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas déclaré, de la manière et dans les délais fixés par le Roi, à l'assureur compétent tout accident qui peut donner lieu à l'application de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail.	3° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui n'a pas déclaré, de la manière et dans les délais fixés par le Roi, à l'assureur compétent tout accident qui peut donner lieu à l'application de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail.
Lorsque les faits sont commis sciemment et volontairement, la sanction est de niveau 4.	Lorsque les faits sont commis délibérément , la sanction est de niveau 4.
En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} , l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
(...)	(...)

Art. 226

Art. 226. Le contrôle du chômage	Art. 226. Le contrôle du chômage
Est puni d'une sanction de niveau 2:	Est puni d'une sanction de niveau 2:
1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:	1° l'employeur, son préposé ou son mandataire qui:
a) a refusé ou omis d'établir, de délivrer ou de compléter les documents prescrits par ou en vertu de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage, dans les conditions et dans les délais fixés par ou en vertu de ce même arrêté royal;	a) a refusé ou omis d'établir, de délivrer ou de compléter les documents prescrits par ou en vertu de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage, dans les conditions et dans les délais fixés par ou en vertu de ce même arrêté royal;
b) a omis de respecter la procédure de contrôle concernant l'utilisation du " certificat de chômage temporaire ", prescrite par ou en vertu de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;	b) a omis de respecter la procédure de contrôle concernant l'utilisation du " certificat de chômage temporaire ", prescrite par ou en vertu de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;
c) a fait des déclarations inexactes ou incomplètes en ce qui concerne le licenciement, le chômage temporaire ou l'occupation à temps partiel d'un travailleur en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;	c) a fait des déclarations inexactes ou incomplètes en ce qui concerne le licenciement, le chômage temporaire ou l'occupation à temps partiel d'un travailleur en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;
d) n'a pas fourni dans les délais qui sont impartis par l'inspecteur social, les renseignements nécessaires au contrôle du chômage, en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;	d) n'a pas fourni dans les délais qui sont impartis par l'inspecteur social, les renseignements nécessaires au contrôle du chômage, en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;

e) a fourni des renseignements nécessaires au contrôle du chômage qui sont inexacts ou incomplets, en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;	e) a fourni des renseignements nécessaires au contrôle du chômage qui sont inexacts ou incomplets, en application de l'arrêté royal précité du 25 novembre 1991;
2° l'armateur, son préposé ou son mandataire qui:	2° l'armateur, son préposé ou son mandataire qui:
a) a refusé d'exécuter les mesures prises par le Roi en vue de contrôler la réalité et la permanence de l'état de chômage involontaire ou qui a refusé de fournir les renseignements nécessaires à l'exécution de ce contrôle en application de l'arrêté-loi du 7 février 1945 concernant la sécurité sociale des marins de la marine marchande;	a) a refusé d'exécuter les mesures prises par le Roi en vue de contrôler la réalité et la permanence de l'état de chômage involontaire ou qui a refusé de fournir les renseignements nécessaires à l'exécution de ce contrôle en application de l'arrêté-loi du 7 février 1945 concernant la sécurité sociale des marins de la marine marchande;
b) a recruté une personne non inscrite au Pool des marins de la marine marchande en dehors d'un cas de force majeure en contravention à l'arrêté-loi précité du 7 février 1945;	b) a recruté une personne non inscrite au Pool des marins de la marine marchande en dehors d'un cas de force majeure en contravention à l'arrêté-loi précité du 7 février 1945;
3° les personnes physiques ou morales qui ont, comme activité principale ou accessoire, l'industrie ou le commerce du diamant et les importateurs de diamants bruts qui n'ont pas tenu les livres, registres et documents prescrits par le Roi en application de la loi du 12 avril 1960 portant création d'un Fonds de compensation interne pour le secteur du diamant;	3° les personnes physiques ou morales qui ont, comme activité principale ou accessoire, l'industrie ou le commerce du diamant et les importateurs de diamants bruts qui n'ont pas tenu les livres, registres et documents prescrits par le Roi en application de la loi du 12 avril 1960 portant création d'un Fonds de compensation interne pour le secteur du diamant;
4° l'employeur qui ressortit à la commission paritaire de la construction, son préposé ou son mandataire qui:	4° l'employeur qui ressortit à la commission paritaire de la construction, son préposé ou son mandataire qui:
a) a omis de mentionner le numéro de la carte de contrôle non-nominative pour le chômage temporaire, lors de la déclaration immédiate de l'emploi, à l'Office National de Sécurité Sociale, dans les conditions et dans les délais fixés par ou en vertu de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage;	a) a omis de mentionner le numéro de la carte de contrôle non-nominative pour le chômage temporaire, lors de la déclaration immédiate de l'emploi, à l'Office National de Sécurité Sociale, dans les conditions et dans les délais fixés par ou en vertu de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage;
b) a omis, en cas de remise d'un duplicata d'une carte de contrôle non-nominative pour chômage temporaire, de communiquer le numéro de la carte ainsi que les données y afférentes, au bureau du chômage compétent pour l'endroit où l'entreprise a son siège, avant de remettre la carte à l'ouvrier;	b) a omis, en cas de remise d'un duplicata d'une carte de contrôle non-nominative pour chômage temporaire, de communiquer le numéro de la carte ainsi que les données y afférentes, au bureau du chômage compétent pour l'endroit où l'entreprise a son siège, avant de remettre la carte à l'ouvrier;

c) (...)	c) (...)
Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui a sciemment et volontairement fait des déclarations inexactes ou incomplètes en ce qui concerne le chômage temporaire d'un travailleur.	Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui a délibérément fait des déclarations inexactes ou incomplètes en ce qui concerne le chômage temporaire d'un travailleur.
En ce qui concerne les infractions visées aux alinéas 1 ^{er} et 2, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	En ce qui concerne les infractions visées aux alinéas 1 ^{er} et 2, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
Art. 231	
Art. 231. Les exclusions	Art. 231. Les exclusions
Les sanctions visées aux articles 232 à 235 sont appliquées à l'exclusion de l'application des articles 196, 197, 210 <i>bis</i> et 496 du Code pénal et des dispositions de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, d'indemnités et d'allocations.	Les sanctions visées aux articles 232 à 235 sont appliquées à l'exclusion de l'application des articles 451, 479, 480 et 691 du Code pénal.
Art. 233	
Art. 233. Les déclarations inexactes ou incomplètes concernant les avantages sociaux	Art. 233. Les déclarations inexactes ou incomplètes concernant les avantages sociaux
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque a sciemment et volontairement:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque a délibérément :
1° fait une déclaration inexacte ou incomplète pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu;	1° fait une déclaration inexacte ou incomplète pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu;
2° omis ou refusé de faire une déclaration à laquelle il est tenu ou de fournir les informations qu'il est tenu de donner pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu;	2° omis ou refusé de faire une déclaration à laquelle il est tenu ou de fournir les informations qu'il est tenu de donner pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu;
3° reçu un avantage social auquel il n'a pas droit ou n'a que partiellement droit à la suite d'une déclaration visée à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, d'une omission ou d'un refus de faire une déclaration ou de fournir des informations visées à l'alinéa 1 ^{er} , 2°, ou d'un acte visé aux articles 232 et 235.	3° reçu un avantage social auquel il n'a pas droit ou n'a que partiellement droit à la suite d'une déclaration visée à l'alinéa 1 ^{er} , 1°, d'une omission ou d'un refus de faire une déclaration ou de fournir des informations visées à l'alinéa 1 ^{er} , 2°, ou d'un acte visé aux articles 232 et 235.
Lorsque les infractions visées à l'alinéa 1er sont commises par l'employeur, son préposé ou son mandataire pour faire obtenir ou faire conserver	Lorsque les infractions visées à l'alinéa 1er sont commises par l'employeur, son préposé ou son mandataire pour faire obtenir ou faire

un avantage social auquel le travailleur n'a pas droit, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	conserver un avantage social auquel le travailleur n'a pas droit, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, quiconque a, sciemment et volontairement, omis de déclarer ne plus avoir droit à un avantage social, même si ce n'est que partiellement, pour conserver un avantage social indu.	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, quiconque a, délibérément , omis de déclarer ne plus avoir droit à un avantage social, même si ce n'est que partiellement, pour conserver un avantage social indu.
§ 3. Les paragraphes 1 ^{er} et 2 ne s'appliquent pas si les infractions visées à ces paragraphes ont été commises par un assuré social qui, pour ces raisons, a déjà été exclu de cette prestation sociale à laquelle il n'a pas droit par l'institution qui lui a accordé une prestation, et qui, en outre, a été exclu du droit à cette prestation pendant une période déterminée.	§ 3. Les paragraphes 1 ^{er} et 2 ne s'appliquent pas si les infractions visées à ces paragraphes ont été commises par un assuré social qui, pour ces raisons, a déjà été exclu de cette prestation sociale à laquelle il n'a pas droit par l'institution qui lui a accordé une prestation, et qui, en outre, a été exclu du droit à cette prestation pendant une période déterminée.
Art. 234	
Art. 234. Les déclarations inexactes ou incomplètes concernant les cotisations	Art. 234. Les déclarations inexactes ou incomplètes concernant les cotisations
§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque a sciemment et volontairement:	§ 1 ^{er} . Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque a délibérément :
1° fait une déclaration inexacte ou incomplète pour ne pas payer ou ne pas faire payer de cotisations, pour en payer moins ou en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable;	1° fait une déclaration inexacte ou incomplète pour ne pas payer ou ne pas faire payer de cotisations, pour en payer moins ou en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable;
2° omis ou refusé de faire une déclaration à laquelle il est tenu ou de fournir les informations qu'il est tenu de donner pour ne pas payer ou ne pas faire payer de cotisations, pour en payer moins ou en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable;	2° omis ou refusé de faire une déclaration à laquelle il est tenu ou de fournir les informations qu'il est tenu de donner pour ne pas payer ou ne pas faire payer de cotisations, pour en payer moins ou en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable;
3° payé moins de cotisations que celles dont il est redevable ou n'en a pas payé à la suite d'une déclaration visée au 1°, d'une omission ou d'un refus de faire une déclaration ou de fournir des informations visées au 2°, ou d'un acte visé aux articles 232 et 235.	3° payé moins de cotisations que celles dont il est redevable ou n'en a pas payé à la suite d'une déclaration visée au 1°, d'une omission ou d'un refus de faire une déclaration ou de fournir des informations visées au 2°, ou d'un acte visé aux articles 232 et 235.
Lorsque les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} sont commises par l'employeur, son préposé ou son	Lorsque les infractions visées à l'alinéa 1 ^{er} sont commises par l'employeur, son préposé ou son

mandataire, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	mandataire, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, quiconque a, sciemment et volontairement, omis de déclarer ne plus avoir droit à une dispense ou à une réduction de cotisations, même si ce n'est que partiellement, pour ne pas payer de cotisations ou en payer moins que celles dont il est redevable.	§ 2. Est puni d'une sanction de niveau 3, quiconque a, délibérément , omis de déclarer ne plus avoir droit à une dispense ou à une réduction de cotisations, même si ce n'est que partiellement, pour ne pas payer de cotisations ou en payer moins que celles dont il est redevable.

Art. 235

Art. 235.L'escroquerie en droit pénal social	Art. 235.L'escroquerie en droit pénal social
Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque, dans le but, soit d'obtenir ou de faire obtenir, de conserver ou de faire conserver un avantage social indu, soit de ne pas payer ou de ne pas faire payer de cotisations, d'en payer moins ou d'en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable, a fait usage de faux noms, de faux titres ou de fausses adresses, de constructions d'entreprises ou a utilisé tout autre acte frauduleux pour faire croire à l'existence d'une fausse personne, d'une fausse entreprise, d'un accident fictif ou de tout autre événement fictif ou pour abuser d'une autre manière de la confiance.	Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque, dans le but, soit d'obtenir ou de faire obtenir, de conserver ou de faire conserver un avantage social indu, soit de ne pas payer ou de ne pas faire payer de cotisations, d'en payer moins ou d'en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable, a fait usage de faux noms, de faux titres ou de fausses adresses, de constructions d'entreprises ou a utilisé tout autre acte frauduleux pour faire croire à l'existence d'une fausse personne, d'une fausse entreprise, d'un accident fictif ou de tout autre événement fictif ou pour abuser d'une autre manière de la confiance.
Lorsque l'infraction visée à l'alinéa 1 ^{er} est commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire pour faire obtenir ou pour faire conserver un avantage social auquel le travailleur n'a pas droit, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.	Lorsque l'infraction visée à l'alinéa 1 ^{er} est commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire pour faire obtenir ou pour faire conserver un avantage social auquel le travailleur n'a pas droit, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés.
	Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107.
	Le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter, d'interdiction professionnelle ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire.

Art. 237

Art. 237. La notification par l'employeur du jugement constatant une infraction en	Art. 237. La notification par l'employeur du jugement constatant une infraction en

application de l'article 138 <i>bis</i> , § 2, alinéa 1 ^{er} , du Code judiciaire	application de l'article 138 <i>bis</i> , § 2, alinéa 1 ^{er} , du Code judiciaire
Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 3 décembre 2006 contenant diverses dispositions en matière de droit pénal social, omet sciemment et volontairement de notifier, à ses frais, le jugement constatant une infraction aux lois et règlements qui relèvent de la compétence des juridictions du travail en application de l'article 138 <i>bis</i> , § 2, alinéa 1 ^{er} , du Code judiciaire aux travailleurs concernés.	Est puni d'une sanction de niveau 4, l'employeur, son préposé ou son mandataire qui, en contravention à la loi du 3 décembre 2006 contenant diverses dispositions en matière de droit pénal social, omet délibérément de notifier, à ses frais, le jugement constatant une infraction aux lois et règlements qui relèvent de la compétence des juridictions du travail en application de l'article 138 <i>bis</i> , § 2, alinéa 1 ^{er} , du Code judiciaire aux travailleurs concernés.

Chapitre 7 – Modification de la loi-programme du 26 décembre 2022

Art. 38

Art. 38. Toute personne physique visée à l'article 23, 1°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer ses débuts et fins d'activités sur le lieu de travail ainsi que ses intervalles de repos au moment où ces activités débutent et se terminent.	Art. 38. Toute personne physique visée à l'article 23, 1°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer ses débuts et fins d'activités sur le lieu de travail ainsi que ses intervalles de repos au moment où ces activités débutent et se terminent.
Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ au moment où elle arrive et quitte le lieu de travail.	Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ du lieu de travail au moment où elle arrive sur le lieu de travail et au moment où elle quitte le lieu de travail.

Chapitre 8 – Modification de la loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail

Art. 12

Ne commet pas l'infraction de proxénétisme au sens de l'article 433 <i>quater</i> /1, alinéa 1 ^{er} , premier tiret, du Code pénal, l'employeur agréé qui occupe un ou plusieurs travailleurs du sexe dans le cadre d'un contrat de travail de travailleur du sexe, conformément aux dispositions de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution.	Ne commet pas l'infraction de proxénétisme au sens de l'article 265, alinéa 1er, premier tiret , du Code pénal, l'employeur agréé qui occupe un ou plusieurs travailleurs du sexe dans le cadre d'un contrat de travail de travailleur du sexe, conformément aux dispositions de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution.

Art. 14

Art. 14. Pour pouvoir être agréé comme employeur au sens de la présente loi, les conditions suivantes doivent être cumulativement remplies:	Art. 14. Pour pouvoir être agréé comme employeur au sens de la présente loi, les conditions suivantes doivent être cumulativement remplies:

1° l'employeur est constitué comme personne morale ayant la forme légale soit d'une société à responsabilité limitée, à l'exclusion des sociétés unipersonnelles, soit d'une société coopérative, soit d'une ASBL. Les personnes physiques ne peuvent en aucun cas obtenir un tel agrément;	1° l'employeur est constitué comme personne morale ayant la forme légale soit d'une société à responsabilité limitée, à l'exclusion des sociétés unipersonnelles, soit d'une société coopérative, soit d'une ASBL. Les personnes physiques ne peuvent en aucun cas obtenir un tel agrément;
2° l'employeur doit avoir un siège social ou un siège d'exploitation qui se trouve en Belgique;	2° l'employeur doit avoir un siège social ou un siège d'exploitation qui se trouve en Belgique;
3° le ou les administrateur(s) doivent être clairement identifié(s) par leur nom, prénom et numéro de registre national. L'employeur est tenu de signaler tous les changements d'administrateur(s) à l'administration désignée par le Roi;	3° le ou les administrateur(s) doivent être clairement identifié(s) par leur nom, prénom et numéro de registre national. L'employeur est tenu de signaler tous les changements d'administrateur(s) à l'administration désignée par le Roi;
4° les administrateurs ne peuvent pas avoir été condamnés en tant qu'auteur, coauteur ou complice, en Belgique ou à l'étranger, à une peine principale correctionnelle ou criminelle, même assortie d'un sursis, consistant en un emprisonnement, une amende, une peine de travail, une surveillance électronique ou une probation autonome, au titre de l'une des infractions définies au:	4° les administrateurs ne peuvent pas avoir été condamnés en tant qu'auteur ou participant, à une peine principale visée à l'article 36 du Code pénal, même assortie d'un sursis, consistant en une peine d'emprisonnement, une amende, une peine de travail, une peine de surveillance électronique ou une peine de probation, au titre de l'une des infractions définies au:
a) livre II, titre VII, chapitre V, du Code pénal, concernant le voyeurisme, la diffusion non consensuelle d'images et d'enregistrements à caractère sexuel, l'attentat à la pudeur et le viol;	a) livre 2, titre 3, chapitre 3, section 1ère, du Code pénal concernant l'atteinte à l'intégrité sexuelle, le voyeurisme, la diffusion non consentie de contenus à caractère sexuel et le viol;
b) livre II, titre VII, chapitre VI, du Code pénal, concernant la corruption de la jeunesse et la prostitution;	b) livre 2, titre 3, chapitre 3, section 2, sous-section 2, du Code pénal concernant l'exploitation sexuelle de mineurs à des fins de prostitution;
c) livre II, titre VIII, chapitre I, du Code pénal, concernant l'homicide, les lésions corporelles volontaires, la torture, le traitement inhumain et le traitement dégradant;	c) livre 2, titre 3, chapitre 1er, section 1ère, chapitre 2 et chapitre 4, section 1ère, du Code pénal concernant les infractions contre la vie, la torture, le traitement inhumain et le traitement dégradant et les infractions contre l'intégrité physique ou psychique;
d) livre II, titre VIII, chapitre I/1, du Code pénal, concernant les infractions portant atteinte à l'intégrité sexuelle, au droit à l'autodétermination sexuelle et aux bonnes mœurs;	d) livre 2, titre 2, chapitre 3, du Code pénal concernant les infractions portant atteinte à l'intégrité sexuelle, le droit à l'autodétermination sexuelle et les bonnes mœurs;

e) livre II, titre VIII, chapitres IIIbis, IIIbis/1, IIIter, IIIter/1 et IIIquater du Code pénal, concernant l'exploitation de la mendicité, l'abus de la prostitution, la traite des êtres humains, le trafic d'organes humains, l'abus de la vulnérabilité d'autrui en vendant, louant ou mettant à disposition des biens en vue de réaliser un profit anormal;	e) livre 2, titre 2, chapitre 7, sections 2, 3, 4, 5, 6 et 7, du Code pénal concernant la traite et le trafic des êtres humains, l'abus de prostitution, la vente d'enfants, le trafic d'organes humains, l'exploitation de la mendicité et les pratiques abusives des marchands de sommeil;
f) livre II, titre VIII, chapitre IV, du Code pénal, concernant les attentats à la liberté individuelle et à l'inviolabilité du domicile, commis par des particuliers;	f) les articles 219 à 222 et les articles 348 à 351 du Code pénal;
g) livre II, titre IX, chapitre I, du Code pénal, concernant les vols et les extorsions, à l'exception des articles 461 et 463;	g) livre II, titre 5, chapitre 1er, section 1re, du Code pénal concernant le vol et l'extorsion, à l'exception des articles 463 et 465;
h) livre II, titre IX, chapitre II, du Code pénal, concernant les fraudes.	h) livre II, titre 5, chapitre 1er, section 2, du Code pénal concernant les fraudes et les articles 661 à 663 du Code pénal.
Afin de pouvoir vérifier la condition énoncée dans le présent point, les administrateurs doivent présenter à l'autorité qui délivre l'agrément un extrait de casier judiciaire datant de moins de trois mois, conformément à l'article 596, alinéa 1 ^{er} , du Code d'instruction criminelle.	Afin de pouvoir vérifier la condition énoncée dans le présent point, les administrateurs doivent présenter à l'autorité qui délivre l'agrément un extrait de casier judiciaire datant de moins de trois mois, conformément à l'article 596, alinéa 1 ^{er} , du Code d'instruction criminelle.
5° les statuts de la société ou de l'association doivent indiquer expressément que tous les droits et libertés des travailleurs du sexe qu'elle occupe seront respectés, notamment ceux prévus par la présente loi et en particulier les droits et libertés suivants:	5° les statuts de la société ou de l'association doivent indiquer expressément que tous les droits et libertés des travailleurs du sexe qu'elle occupe seront respectés, notamment ceux prévus par la présente loi et en particulier les droits et libertés suivants:
a) à aucun moment, le travailleur du sexe ne peut être contraint à accomplir un quelconque acte de prostitution;	a) à aucun moment, le travailleur du sexe ne peut être contraint à accomplir un quelconque acte de prostitution;
b) le travailleur du sexe peut refuser une personne comme partenaire sexuel;	b) le travailleur du sexe peut refuser une personne comme partenaire sexuel;
c) le travailleur du sexe peut refuser des actes sexuels;	c) le travailleur du sexe peut refuser des actes sexuels;
d) à tout moment, le travailleur du sexe peut arrêter ou interrompre une activité sexuelle;	d) à tout moment, le travailleur du sexe peut arrêter ou interrompre une activité sexuelle;

e) le travailleur du sexe peut imposer ses propres conditions à l'activité ou l'acte sexuel.	e) le travailleur du sexe peut imposer ses propres conditions à l'activité ou l'acte sexuel.
Art. 17, 2°	
Art. 17. Durant la période d'agrément, outre les conditions d'agrément prévues à l'article 14, les conditions suivantes doivent être remplies:	Art. 17. Durant la période d'agrément, outre les conditions d'agrément prévues à l'article 14, les conditions suivantes doivent être remplies:
1° (...)	1° (...)
2° ni les administrateurs, ni le personnel de direction et d'encadrement ne peuvent avoir été condamnés en tant qu'auteur, coauteur ou complice, en Belgique ou à l'étranger, à une peine principale correctionnelle ou criminelle, même assortie d'un sursis, consistant en un emprisonnement, une amende, une peine de travail, une surveillance électronique ou une probation autonome, au titre de l'une des infractions visées à l'article 14, alinéa 1 ^{er} , 4°;	2° ni les administrateurs, ni le personnel de direction et d'encadrement ne peuvent avoir été condamnés en tant qu'auteur ou participant à une peine principale visée à l'article 36 du Code pénal, même assortie d'un sursis, consistant en une peine d'emprisonnement, une amende, une peine de travail, une peine de surveillance électronique ou une peine de probation , au titre de l'une des infractions visées à l'article 14, alinéa 1 ^{er} , 4°;
(...)	(...)

Le conseil consultatif
du droit pénal social

**ADVIES nr. 2025/001
van 29 april 2025**

**Advies op eigen initiatief
betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in
het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere
wetswijzigingen**

VERTALING

Secretaris: mevrouw Marie Debauche, adjunct-secretaris: mevrouw Murielle Fabrot
Tel: 02 542 79 82;
02 233 44 81

e-mail: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1.- Advies op eigen initiatief van de Adviesraad van het sociaal strafrecht

In toepassing van artikel 97, §1 van het Sociaal Strafwetboek, heeft de Adviesraad van het sociaal strafrecht beslist een advies op eigen initiatief uit te brengen met de aanbeveling om wijzigingen aan te brengen in het Sociaal Strafwetboek en in de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht.

Die wijzigingen zijn noodzakelijk geworden door de wetswijzigingen die de afgelopen jaren doorgevoerd zijn en vooral om gevolg te geven aan de wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek naar aanleiding van de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen.

De aannameprocedure van het voorontwerp van wet, dat de wet van 15 mei 2024 is geworden, was zeer lang en heeft zich uitgestrekt over meerdere jaren en meerdere legislaturen, tijdens dewelke het voorontwerp vele malen gewijzigd is, soms met hoogdringendheid. De Raad maakt in zijn advies melding van "tikfouten/fouten/onsamenhangendheden" die hij opgemerkt heeft in het Sociaal Strafwetboek en in andere bepalingen van het sociaal strafrecht.

De Raad maakt daarnaast ook gebruik van het advies om andere wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek die hij nodig acht, aan te bevelen.

2.- Advies van de Adviesraad van het sociaal strafrecht

2.1 Artikel 235 van het Sociaal Strafwetboek

2.1.1. Artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek over bijkomende straffen, nl. het exploitatieverbod, het beroepsverbod en de sluiting van de onderneming, zijn enkel van toepassing als de strafbaarstelling bedoeld in boek 2 van het Sociaal Strafwetboek daarin voorziet.

Sinds de wijziging daarvan, doorgevoerd via de bovengenoemde wet van 15 mei 2024, bevatten bovengenoemde artikelen 106, §1 en 107, §1 allebei een nieuw lid dat voorziet in het volgende:

"Voor de inbreuk bedoeld in artikel 235 kan de rechter enkel exploitatieverbod of een bedrijfssluiting opleggen indien de inbreuk werd begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber."

Die verduidelijking is nodig aangezien de persoon die bestraft kan worden voor het begaan van de inbreuk van oplichting in het sociaal strafrecht

2//18

bedoeld in artikel 235 "eender wie" is, en niet enkel de werkgever, diens aangestelde of diens lasthebber. Het artikel bepaalt dat:

"Art. 235. Oplichting in het sociaal strafrecht.

Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft eenieder die, met het oogmerk ofwel ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden, ofwel geen of minder bijdragen te betalen of te doen betalen dan die welk hij of een ander verschuldigd is, gebruik heeft gemaakt van valse namen, valse hoedanigheden of valse adressen, of enige andere frauduleuze handeling aangewend heeft om te doen geloven aan het bestaan van een valse persoon, een valse onderneming, een fictief ongeval of enige andere fictieve gebeurtenis of om op andere wijze misbruik te maken van het vertrouwen. Wanneer de in het eerste lid bedoelde inbreuk begaan is door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber om een sociaal voordeel waarop de werknemer geen recht heeft te doen bekomen of te doen behouden, wordt de geldboete vermenigvuldigd met het aantal betrokken werknemers."

Bovengenoemd artikel 235 dat oplichting in het sociaal strafrecht bestraft met een sanctie van niveau 4, voorziet echter niet in de toepassing van de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek. Het lid met *"De rechter kan bovendien de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 uitspreken."* staat er niet in.

Die lacune wordt verklaard door het feit dat de veralgemening van de straffen in artikelen 106 en 107 van het bovengenoemde Wetboek naar alle inbreuken die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 3 en 4 oorspronkelijk deel uitmaakte van het voorontwerp van wet dat de wet van 15 mei 2024 geworden is. Bijgevolg was een dergelijke zin onnodig op dat moment in artikel 235.

Het wetsontwerp dat uiteindelijk aangenomen werd, bevatte zo'n veralgemening echter niet en het lid dat voorzag in de mogelijkheid dat de rechter de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek oplegt, werd ten onrechte niet toegevoegd aan bovengenoemd artikel 235. Artikel 235 voorziet momenteel dus niet in zo'n mogelijkheid voor de rechter.

Om dit probleem van samenhang tussen artikelen 106, 107 en 235 van het Sociaal Strafwetboek op te lossen, beveelt de Raad aan om aan bovengenoemd artikel 235 het volgende toe te voegen: *"De rechter kan daarnaast de straffen opleggen waarin voorzien wordt in artikelen 106 en 107."* Zo kunnen de straffen indien nodig opgelegd worden door de rechter wanneer die belast wordt met een geval van oplichting in het sociaal strafrecht gepleegd door een werkgever, diens aangestelde, of diens lasthebber.

2.1.2. Daarenboven beveelt de Raad aan om het bovengenoemde nieuwe lid van artikelen 106 en 107 meteen in artikel 235 te plaatsen, opdat de specifieke toepasselijke regels voor de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 voor oplichting in het sociaal strafrecht duidelijker en makkelijker te begrijpen zijn.

2.2. Artikel 177 van het Sociaal Strafwetboek

De Adviesraad formuleert meerdere aanbevelingen betreffende artikel 177 van het Sociaal Strafwetboek:

2.2.1. Er werd een nieuw lid toegevoegd aan artikel 177, §1, van het Sociaal Strafwetboek dat inbreuken inzake terbeschikkingstelling zoals bedoeld in de bovengenoemde wet van 15 mei 2024 bestraft, naar analogie met het lid dat al toegevoegd werd aan artikel 162 van hetzelfde Strafwetboek door de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie met als doel inbreuken in de context van sociale dumping te bestraffen met een ernstigere straf.

De versie van het nieuwe lid die uiteindelijk aangenomen werd door de Kamer van volksvertegenwoordigers, luidt als volgt:

Art. 177. Mise à disposition	Art. 177.Terbeschikkingstelling
§1er. (...)	§1.(...)
<i>La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2,</i>	<i>De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 226 of 233, § 1, 1°.</i>

188/2/1 ou 188/2/3, 226 ou 233, § 1er, 1°.	
(...)	(...)

De versies van het voorontwerp van wet die voorgelegd werden ter advies aan de Adviesraad van het sociaal strafrecht en aan de Raad van State bevatten reeds het begin van de zin zoals die uiteindelijk opgesteld werd, maar in het verleden heeft niemand opgemerkt dat de bepaling in artikel 177, §1, met die formulering niet toegepast kon worden.

De Raad vestigt dan ook de aandacht op het feit dat dit lid niet verwijst naar de inbreuk van onwettige terbeschikkingstelling bij samenloop met andere inbreuken.

De Raad beveelt aan het lid te wijzigen om rekening te houden met de inbreuk van onwettige terbeschikkingstelling.

Hij beveelt aan om de woorden "De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds, het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer – of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd – of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is" te vervangen door de woorden "De inbreuken bedoeld in het eerste lid worden bestraft met de sanctie van niveau 4 bij samenloop met...".

Bijgevolg dient de verwijzing naar artikel 162, lid 2 van het Sociaal Strafwetboek ingevoegd te worden in het nieuwe tweede lid van §1 van artikel 177.

2.2.2. De Raad stelt eveneens vast dat de eindversie van die tekst verwijst naar artikel 233, §1, 1° van het Sociaal Strafwetboek.

De versie van het voorontwerp van wet dat voorgelegd werd aan de Adviesraad ter advies bevatte die verwijzing niet die toegevoegd werd naar aanleiding van het advies van Nationale Arbeidsraad dat uitgebracht werd na het advies van de Adviesraad.

De Raad meent dat de verwijzing naar artikel 233 §1, 1° geen steek houdt, aangezien die bepaling de bestraffing met een sanctie van niveau 4 bevat, *"eenieder die wetens en willens een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd om ten onrechte een sociaal voordeel te bekomen of te doen bekomen, te behouden of te doen behouden"*. Deze inbreuk houdt geen verband met terbeschikkingstelling noch met sociale dumping.

5//18

De Raad meent dat het advies van de Nationale Arbeidsraad duidelijk een tikfout bevat en dat artikel 223, §1, 1° van het Sociaal Strafwetboek eigenlijk vermeld zou moeten worden in de bepaling betreffende de bestraffing van inbreuken in verband met sociale dumping. Dat artikel bestraft immers de werkgever wanneer die bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid geen aangifte heeft gedaan met verantwoording van het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen die verschuldigd zijn in toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Een verwijzing naar artikel 223, §1, 1° zou zeker op z'n plaats zijn in artikel 177.

Deze opmerking geldt ook voor artikel 162, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek.

2.2.3. Tot slot beveelt de Adviesraad aan artikel 177, §1, tweede lid, te vervangen door het volgende:

Art. 177. Mise à disposition	Art. 177.Terbeschikkingstelling
§1er. (...)	§1.(...)
Les infractions visées dans l'alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 162, alinéa 2 , 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, §1er , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1 ou 188/2/3, 223 ou 226 ou 233, § 1er, 1°.	De inbreuken bepaald in het eerste lid worden bestraft met een sanctie van niveau 4 bij samenloop met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 162, tweede lid , 163, tweede lid, 165 tot 167, 177, §1 , 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 of 226 of 233, § 1, 1°.
(...)	(...)

2.3 Artikel 162, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek

In samenhang met wat de Raad vraagt in punt 2.2., beveelt hij ook aan artikel 162, derde lid, van het Sociaal Strafwetboek te wijzigen om er een verwijzing aan toe te voegen naar artikel 177, §1, en naar artikel 223 en om de verwijzing naar artikel 233, §1, 1° van het Sociaal Strafwetboek weg te laten.

De Adviesraad beveelt aan om artikel 162, derde lid, te vervangen door het volgende:

Art. 162. Le paiement de la rémunération des travailleurs	Art. 162. Uitbetaling van het werknemersloon
( )	(...)
La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177 , §1er , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 ou 226 ou 233, § 1er, 1°.	De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 177, §1 , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 of 226 of 233, § 1, 1°.
(...)	(...)

2.4. Artikel 162, tweede lid, en artikel 182, §1, van het Sociaal Strafwetboek

De Adviesraad geeft aan dat de Nationale Arbeidsraad in zijn advies nr. 2394 van 19 december 2023 betreffende het voorontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het Sociaal Strafwetboek de volgende suggestie heeft gedaan:

"Daarnaast vraagt de Raad dat in de artikelen 162, tweede lid (wat betreft de niet-betaling van het minimumloon in samenloop met andere inbreuken) en artikel 182, § 1, (wat betreft de LIMOSA-inbreuk) wordt opgenomen dat de rechter de straffen bepaald in de artikelen 106 en 107 kan uitspreken. Het huidige Sociaal Strafwetboek bevat dit niet, maar het gaat hier om inbreuken waarop een sanctieniveau 4 staat en die sociale dumping kunnen vormen."

De Adviesraad voegt zich bij het standpunt van de Nationale Arbeidsraad en beveelt een wijziging aan van artikelen 162 en 182, §1, van het Sociaal Strafwetboek opdat de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het

7//18

Sociaal Strafwetboek uitgesproken kunnen worden door de rechter bij inbreuken op artikel 162, lid 2 of 3 en op artikel 182, §1, van het Sociaal Strafwetboek.

2.5. Artikelen 184/1/3, 184/1/4 en 184/1/5 van het Sociaal Strafwetboek

Naar aanleiding van een onderzoek door de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft de bovengenoemde wet van 15 mei 2024 in het Sociaal Strafwetboek artikelen ingevoegd die oorspronkelijk in een ander voorontwerp van wet stonden maar die d.m.v. amendementen ingevoegd werden in het ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het Sociaal Strafwetboek. Dit geldt voor de artikelen 184/1/3, 184/1/4 en 184/1/5 van het Sociaal Strafwetboek die inbreuken inzake de organisatie van onderaanneming bestraffen.

Hoewel de sanctie waarin voorzien wordt in die artikelen van niveau 4 is, voorzien die artikelen er niet in dat de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 uitgesproken kunnen worden door de rechter. Oorspronkelijk veralgemeende het voorontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en verscheidene bepalingen van het Sociaal Strafwetboek immers de toepassing van de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Wetboek naar de inbreuken die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 3 of niveau 4 zonder dat de wettelijke bepaling die de inbreuk beschrijft, dient te voorzien in deze toepassing.

Gezien de aard van de inbreuken die strafbaar zijn door de nieuwe artikelen 184/1/3, 14/1/4 en 184/1/5 van het Sociaal Strafwetboek, beveelt de Raad aan om aan deze artikelen een lid toe te voegen met de mogelijkheid voor de rechter om die toe te passen.

2.6. Algemene beschouwing betreffende artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek

Als de regering en de wetgever het huidige systeem wensen te behouden voor de straffen bedoeld in artikelen 106 en 107 van het Sociaal Strafwetboek, met name de eis dat de wet voorziet in de toepassing ervan opdat de rechter ze kan opleggen, dan beveelt de Raad aan om alle inbreuken te onderzoeken die strafbaar zijn met een sanctie van niveau 3 of niveau 4 en waarvoor die straffen nog niet mogelijk zijn, om te zien of de toepassing ervan niet mogelijk gemaakt dient te worden.

2.7. Artikel 2 van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht

Artikel 166 van de bovengenoemde wet van 15 mei 2024 voegt in het Sociaal Strafwetboek artikel 49/4 getiteld "De schriftelijke kennisgeving van de invoering van de identificatiegegevens van een onderneming in de databank bedoeld in artikel 35/15 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers".

Niettemin heeft de bovengenoemde wet artikel 2 van de wet van 2 juni 2010 houdende bepalingen van het sociaal strafrecht niet gewijzigd om er een verwijzing in te voegen naar bovengenoemd artikel 49/4 en zo toe te staan dat eenieder die meent dat diens rechten geschonden zijn door een uitvoeringsmaatregel die is genomen krachtens dit artikel, in beroep kan gaan bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

Artikel 2 van de wet van 2 juni 2010 voorziet echter wel in zo'n beroep tegen de maatregelen die genomen zijn krachtens artikelen 49/1 tot 49/3 van het Sociaal Strafwetboek, die voorzien in schriftelijke kennisgevingen die vergelijkbaar zijn met die bedoeld in artikel 49/4.

Artikel 2 zou dus aangepast moeten worden om er een verwijzing naar artikel 49/4 van het Sociaal Strafwetboek aan toe te voegen. Een beroep tegen die maatregel die genomen is door een sociaal inspecteur moet mogelijk zijn voor samenhang met het beroep waarin voorzien wordt tegen de maatregelen bedoeld in artikelen 49/1 tot 49/3 van het Sociaal Strafwetboek.

2.8. Artikel 38 van de programmawet van 22 december 2022 en artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek

De Nederlandse en Franse versie van artikel 38 van de programmawet van 22 december 2022 en van artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek ter bestraffing van de inbreuken op dat artikel komen niet overeen.

Zowel in de Nederlandse als in de Franse versie van bovengenoemde artikelen 38 en 137/4 ontbreken er woorden. Deze artikelen dienen bijgevolg gewijzigd te worden. De woorden in het vet dienen toegevoegd te worden en de doorstreepte woorden dienen weggelaten te worden:

<i>Art. 38 de la loi-programme du 22 décembre 2022</i>	<i>Art. 38 van de programmawet van 22 december 2022</i>
Toute personne physique visée à l'article 23, 1°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer ses débuts et fins	Elke natuurlijke persoon bedoeld in artikel 23, 1°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden het begin en het einde van zijn activiteiten

9//18

d'activités sur le lieu de travail ainsi que ses intervalles de repos au moment où ces activités débutent et se terminent.	op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes te registreren op het ogenblik dat deze activiteiten beginnen en dat ze eindigen.
Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ du lieu de travail au moment où elle arrive sur le lieu de travail et quitte le lieu de travail.	Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en vertrekt van de arbeidsplaats.
<i>Article 137/4 du Code pénal social -L'obligation d'enregistrement des présences des travailleurs et d'autres personnes physiques sur les lieux de travail où des activités de nettoyage et/ou d'entretien sont effectuées</i>	<i>Artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek - Aanwezigheidsregistratieplicht van de werknemers en van andere natuurlijke personen op de arbeidsplaatsen waar onderhouds- en/of reinigingsactiviteiten worden uitgevoerd</i>
Est puni d'une sanction de niveau 1: 1° le travailleur, visé à l'article 23, 1° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 1er, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de débuts et de fins d'activités sur le lieu de travail, ainsi que les enregistrements des intervalles de repos au moment où celles-ci débutent et se terminent ; 2° l'employeur, l'entrepreneur, le sous-traitant, visés à l'article 23, 2° et 3° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en	Met een sanctie van niveau 1 wordt bestraft: 1° de werknemer, bedoeld in artikel 23, 1° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, eerste lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes niet registreert op het ogenblik waarop ze beginnen en eindigen; 2° de werkgever, de aannemer, de onderaannemer, bedoeld in artikel 23, 2° en 3° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, tweede lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en zijn aankomst op en vertrek van de

10//18

contravention à l'article 38, alinéa 2, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et il quitte le lieu de travail.	arbeidsplaats niet registreert op het ogenblik dat ze ~~aankomt en de arbeidsplaats~~ hij aankomt op de arbeidsplaats en hij vertrekt van de arbeidsplaats.

2.9. Artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek

Ten gevolge van de vervanging van artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, is het noodzakelijk na te gaan of de verjaringstermijn bedoeld in artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek moet worden aangepast.

De Wet Strafprocesrecht van 9 april 2024 heeft de verjaringstermijnen van de strafvordering voor bepaalde inbreuken gewijzigd. Artikel 32 vervangt artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering als volgt:

"Art. 21. Behoudens in de gevallen bedoeld in artikel 21bis verjaart de strafvordering, te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd, door verloop van dertig jaren, twintig jaren, vijftien jaren, tien jaren of één jaar, naargelang dit misdrijf een misdaad vormt strafbaar met levenslange opsluiting of hechtenis, een misdaad strafbaar met meer dan twintig jaar tot dertig jaar opsluiting of hechtenis, een misdaad strafbaar met meer dan vijf jaar tot ten hoogste twintig jaar opsluiting of hechtenis, een wanbedrijf of een overtreding.

De dag waarop het misdrijf is gepleegd, is in de termijn begrepen.

De verjaringstermijnen die worden bepaald in het eerste lid blijven ongewijzigd indien de straf wordt verminderd of gewijzigd wegens verzachtende omstandigheden.

In geval van eendaadse samenloop wordt de verjaring geregeld overeenkomstig de termijn eigen aan ieder misdrijf.

Wanneer verschillende misdrijven de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde delictueel opzet, neemt de verjaringstermijn een aanvang vanaf het laatste bewezen geachte feit, op voorwaarde dat tussen de verschillende feiten geen termijn is verlopen gelijk aan of langer dan de verjaringstermijn."

De verjaringstermijn van de strafvordering is voor de wanbedrijven van 5 naar 10 jaar gegaan en de verjaringsonderbreking is afgeschaft ten gevolge van de afschaffing van artikel 22 van diezelfde wet van 1978.

In toepassing van artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, telt de verjaringstermijn van de strafvordering voor inbreuken bestraft met de sancties van niveau 2, 3 of 4 van het Sociaal Strafwetboek, in geval van strafrechtelijke vervolgingen, een termijn van 10 jaar.

In geval van administratieve vervolging door de Directie van de Administratieve Geldboeten voorziet artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek echter altijd in een termijn van vijf jaar en de stuiting van de verjaring.

Bijgevolg, als artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek hetzelfde blijft, is, in geval van vervolging voor de correctionele rechtbank door de arbeidsauditeur, de verjaringstermijn van de strafvordering gelijk aan 10 jaar en kan deze termijn niet meer onderbroken worden. De kennisgeving van de beslissing van het openbaar ministerie om een strafrechtelijke vervolging in te stellen, stuit de verjaring niet meer.

In geval van verwerping door de arbeidsauditeur, zal de administratieve geldboete vijf jaar na de feiten echter niet meer kunnen worden opgelegd en zal de kennisgeving van de beslissing van het openbaar ministerie om een strafrechtelijke vervolging al dan niet in te stellen, de verjaring stuiten.

Om de samenhang te bewaren met andere strafrechtelijke vervolgingen wat betreft de verjaringstermijn, beveelt de Adviesraad aan om artikel 81 van het Sociaal Strafwetboek overeen te stemmen met hetgeen opgenomen in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering om eveneens in een termijn van 10 jaar te voorzien en de stuiting van de verjaring door de daarin genoemde handelingen te schrappen.

2.10. Aanbeveling tot wijziging van artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek

De inhoud van artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek werd vervangen door bovengenoemde wet van 15 mei 2024, opdat het openbaar ministerie aan de bevoegde administratie een afschrift bezorgt van de procedurestukken van het administratief onderzoek, alsook een afschrift van de procedurestukken van het aanvullend opsporingsonderzoek en een kopie van het gerechtelijk onderzoek, indien nodig. Met andere woorden: alle stukken die de bevoegde administratie ertoe in staat stellen een betere beslissing te nemen over het te geven gevolg aan de vastgestelde inbreuk.

Het lijkt er echter op dat de vermelding van de woorden "gerechtelijk onderzoek" in dit artikel niet passend is rekening houdend met de regels inzake strafzaken.

Derhalve stelt de Raad voor om de tekst van artikel 73 als volgt te wijzigen:
Dit voorstel vereenvoudigt en verlicht ook de bewoording.

Voorstel van tekst:

« Art. 73. La copie de l'enquête administrative et celle de l'enquête d'information complémentaire	"Art. 73. Afschrift van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek
Dans les cas visés à l'article 72, alinéa 2, le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative et de l'information complémentaire à l'administration compétente:	In de gevallen bepaald in artikel 72, tweede lid, verstuurt het openbaar ministerie een afschrift van de procedurestukken van het administratief onderzoek en van het aanvullend opsporingsonderzoek aan de bevoegde administratie.
Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement à l'envoi d'une copie des pièces de procédure visées à l'alinéa 1 ^{er} , il les fait parvenir sans délai à l'administration compétente. ».	Indien het Openbaar Ministerie stukken ontvangt na verzending van het afschrift de procedurestukken bedoeld in het eerste lid, zendt het deze stukken onverwijld naar de bevoegde administratie."

2.11. Aanbevelingen ter schrapping van de nieuwe paragraaf 3 van artikel 233 van het Sociaal Strafwetboek

De bovengenoemde wet van 15 mei 2024 heeft een paragraaf 3 ingevoegd in artikel 233 van het Sociaal Strafwetboek luidende: *"De paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing wanneer de in deze paragrafen bedoelde inbreuken werden gepleegd door een sociaal verzekerde die, om die redenen, door de instelling die hem een voordeel toekende, reeds werd uitgesloten van dit sociaal voordeel waarop hij geen recht heeft, en die bovendien werd uitgesloten van het recht op dat voordeel gedurende een bepaalde periode."*. De memorie van toelichting stelt dat deze toevoeging beoogt te vermijden dat het non-bis-in-idembeginsel zou worden geschonden en te garanderen dat er een doeltreffende sanctie zou worden gekozen.

De Raad herhaalt de al geformuleerde aanbeveling in advies 2023/003 van 29 juni 2023 over het voorontwerp van wet dat de bovengenoemde wet van 15 mei 2024 is geworden:

"In artikel 233 van het Sociaal Strafwetboek wordt in de voor advies voorgelegde tekst een nieuw lid ingevoegd. De Raad merkt op dat dit lid één van de twee opties is die in zijn advies 2017/007 zijn toegelicht, om de problemen van non bis in idem op te lossen."

13//18

Dit voorstel komt erop neer dat de mogelijkheid tot het opleggen van een strafrechtelijke sanctie of een administratieve geldboete die voorzien is in het Sociaal Strafwetboek, wordt uitgesloten. De redenering achter deze optie is als volgt: "De financiële impact van de administratieve sanctie is onmiddellijk, aangezien de sociaal verzekerde gedurende een bepaalde periode geen uitkeringen ontvangt, wat aldus een besparing inhoudt voor de betrokken instelling. Indien daarentegen ervoor gekozen wordt om de sociaal verzekerde een strafrechtelijke boete op te leggen, komt deze boete niet ten goede aan het budget van de sociale zekerheid en bestaat er geen enkele garantie dat de verzekerde die geldboete daadwerkelijk betaalt".

De Raad is geen voorstander van het invoegen van dit lid in artikel 233. De Raad raadt niet aan om verschillende ad-hoc oplossingen voor de problematiek van non bis in idem te voorzien in plaats van een alomvattende en samenhangende wettelijke oplossing voor dit probleem, zoals reeds voorgesteld in advies 2014/002 van de Raad van 5 maart 2014. Hij is ook van oordeel dat budgettaire overwegingen evenmin de keuze van de vervolgingsmethode - strafrechtelijk of administratief - mogen bepalen. Het lid dat door de voor advies voorgelegde tekst in artikel 233 wordt ingevoegd, komt neer op een omkering van deze logica.

Voorts vestigt de Raad de aandacht op het feit dat de voorgestelde tekst achterhaald is, aangezien hij geen rekening houdt met de ontwikkeling van het non bis in idem-beginsel in de rechtspraak en schadelijk is voor de strijd tegen sociale fraude.

De Raad beveelt derhalve aan om het ontworpen lid te schrappen.

De Raad voegt toe dat die paragraaf geschrapt moet worden zodra de rechtspraak over deze materie evolueert aangezien de rechter zich moet beroepen op de internationale rechtspraak om te beslissen of het *non-bis-in-idembeginsel* dient toegepast te worden. Bij het invoegen van een verbod op het cumuleren van straffen in een artikel van het Wetboek, beroept de wetgever zich echter op de *Zolotoukhine*-rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, die al verouderd is en niet meer toegepast wordt sinds onder andere de arresten *A en B tegen Noorwegen*. Door dat te doen, verhindert de wetgever de toepassing van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en van het Hof van Justitie van de Europese Unie. De tekst wordt immers vastgezet in een verouderde rechtspraakcontext.

2.12. Aanbeveling tot wijziging van artikel 152/2 van het Sociaal Strafwetboek

Artikel 152/2 van het Sociaal Strafwetboek voorziet in paragraaf 2 in een sanctie van niveau 3 die opgelegd kan worden aan een werkgever, diens aangestelde of diens lasthebber die een werknemer tewerkgesteld heeft als flexi-jobber, terwijl de door die werknemer uitgevoerde prestaties niet

14//18

behoren tot de activiteiten waarvoor een flexi-jobber tewerkgesteld kan worden in toepassing van de wet van 16 november 2015.

Dezelfde tekst stelt in het tweede lid dat die sanctie enkel van toepassing is wanneer de afbakening van het toepassingsgebied gebaseerd is op de NACE-codes en niet op het paritair comité of subcomité waaronder men valt. Het merendeel van de werkgevers die flexi-jobbers mogen tewerkstellen werd echter wel gedefinieerd op basis van het paritair comité of subcomité waaronder ze vallen.

Heel concreet betekent dit dat een sociaal inspecteur, wanneer die de tewerkstelling van een flexi-jobber vaststelt in een activiteitensector waar dat niet toegestaan is, meestal geen proces-verbaal zal kunnen opstellen voor de vaststelling van die sociale inbreuk.

Bijvoorbeeld, tijdens een werfcontrole onroerende renovatie stelt een sociaal inspecteur vast dat de werkgever een werknemer tewerkstelt als flexi-jobber en dat die wel degelijk een DIMONA-aangifte van het type "FLX" heeft gedaan. De tewerkstelling van deze soort werknemer is verboden binnen het paritair comité 124. Het zal echter juridisch niet mogelijk zijn een proces-verbaal op te stellen voor een inbreuk op artikel 152/2, §2 van het Sociaal Strafwetboek, want de indeling is niet gebaseerd op NACE-codes.

Om deze discriminatie tussen werkgevers weg te werken, beveelt de Raad aan om het tweede lid van paragraaf 2 van bovengenoemd artikel 152/2 op te heffen.

2.13. Aanbeveling tot wijziging van artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek

De Raad herhaalt zijn aanbeveling uit het bovengenoemd advies nr. 2023/003 dat tot op heden nog niet is opgevolgd, om aan artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek een lid toe te voegen dat expliciet inhoudt dat dit artikel niet van toepassing is op slachtoffers van mensenhandel, als dusdanig erkend.

De Raad stelt vast dat de tekst is ingevoegd in de memorie van toelichting van het wetsontwerp dat de wet van 15 mei 2024 is geworden, maar dringt erop aan dat dat niet volstaat.

Om de rechtszekerheid van de betreffende beginsels te garanderen, beveelt de Raad aan om deze tekst in te voegen in het wetsartikel, meer bepaald artikel 183/1 van het Sociaal Strafwetboek.

2.14. Invoeging van lid 2 in artikel 83 van het Sociaal Strafwetboek

Het Hof van Cassatie oordeelde dat:

"[...] de processen-verbaal van de sociaal inspecteurs waarvan sprake in artikel 9 van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie, hebben enkel als doel de inbreuken op de strafbepalingen, in deze wet opgenomen met het zicht op hun bestraffing, vast te stellen;

*Dat een dergelijk proces-verbaal geen "beschuldiging" is in de zin van artikel 6, § 1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden als het de betrokkene niet in verdenking stelt en die niet nog meer verplicht verdedigingsmaatregelen te nemen"*¹.

Dit arrest is in tegenspraak met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het Hof in Straatsburg is van mening dat strafvervolgung een autonoom karakter heeft en moet worden begrepen in de zin van het Verdrag.² De redelijke termijn van artikel 6 begint noodzakelijkerwijs te lopen de dag waarop een persoon wordt beschuldigd³. Het beginpunt kan echter eerder zijn dan de datum waarop de zaak voor de rechtbank wordt gebracht⁴. De arresten *Wemhoff* en *Neumeister* van 27 juni 1968 en vervolgens het arrest *Ringeisen* van 16 juli 1971 hebben respectievelijk het moment van de arrestatie, van de inverdenkingstelling⁵ en van de opening van de vooronderzoeken weerhouden⁶. Als beginpunt aanvaardt het Hof ook het moment waarop een persoon het gevoel heeft dat die wordt verdacht van een strafbaar feit⁷.

¹ Cass., 20 maart 2000, Pas., 2000, p. 191; R.W., 2000-2001, p. 623, met nota B. De Smedt, « Het beginpunt van de redelijk termijn in zaken van sociaal strafrecht ». Voor toepassing van lagere rechtbanken, zie: Arbeidshof Brussel, 1 maart 2012, J.T.T., 2012, p. 313 ; Arbeidshof Luik, 8 januari 2010, Chron. D.S., 2011, p. 282, met nota Ch.-E. Clesse, « Quand commence le délai raisonnable en droit pénal social ? » ; Arbeidsrechtbank Brussel, 16 januari 2013 met nota Ch.-E. Clesse, Chron. D.S., 2013/8, pp. 432-434; Arbeidshof Brussel, 8 september 2011, met nota Ch.-E. Clesse, Chron. D.S., 2013/9, p. 496-497.

² Europees Hof D.H., 28 juni 1978, *König*, serie A, nr. 27, p. 29, § 88.

³ Europees Hof D.H., 27 juni 1968, *Neumeister*, serie A, nr. 8, p. 41, § 18. Hetzelfde geldt inzake fiscale materie: Cass., 14 januari 2014, R.G. nr. P.12.1777.N.

⁴ Europees Hof D.H., 21 februari 1975, *Golder*, serie A, nr. 18, p. 15, § 32.

⁵ Cass., 23 juni 2020, R.G. nr. P.20.0020.N. Hier ook, Arbeidshof Brussel, 17 december 2009, J.T.T., 2010, p. 151.

⁶ Serie A, nr. 7, p. 26-27, § 19 ; nr. 8, p. 41, § 18 ; nr. 13, p. 45, § 110. Het Arbeidshof van Antwerpen weerhoudt ook de datum van het kantschrift opgestuurd door de arbeidsauditeur naar een arbeidsinspectiedienst (12 januari 2001, Chron. D.S., 2001, p. 427).

⁷ Europees Hof D.H., 31 mei 2001, *Metzger*, § 31 ; 10 december 1982, *Foti e.a.*, serie A, nr. 56, p. 18.

Inzake de administratieve geldboeten heeft het arbeidshof van Brussel beslist dat de redelijke termijn ingaat de dag waarop de persoon wordt gevraagd diens verdedigingsmiddelen voor te leggen⁸.

Door te beslissen dat het startpunt van de redelijke termijn niet het proces-verbaal is en dat in het geval van een administratieve geldboete de redelijke termijn pas ingaat de dag waarop de beschuldigde persoon diens verdedigingsmiddelen kan voorleggen, stelt de rechtspraak het startpunt van de redelijke termijn uit en dat benadeelt de beschuldigde.

Daarom moet aan artikel 83 van het Sociaal Strafwetboek, dat betrekking heeft op de redelijke termijn in administratieve geldboeteprocedures, een tweede lid worden toegevoegd dat luidt als volgt: *"De redelijke termijn begint te lopen vanaf de kennisgeving van het proces-verbaal ter vaststelling van de inbreuk"*.

2.15. Aanbeveling tot onderzoek van artikel 222, 1°, van het Sociaal Strafwetboek ter bestraffing van de inbreuken op de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

De Raad vestigt de aandacht op het feit dat artikel 222, 1°, van het Sociaal Strafwetboek de verzekeringsondernemingen en de commissarissen bestraft die de verplichtingen niet naleven die opgenomen zijn in artikelen 62 en 63 van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, terwijl deze artikelen de verplichtingen enkel ten laste lijken te leggen van de verzekeringsondernemingen.

De Raad beveelt aan met de bevoegde instanties in kwestie na te gaan of het om een fout gaat en zo ja, om de verwijzing naar de commissaris in bovengenoemd artikel 222, 1°, te schrappen.

2.16. Aanbeveling tot wijziging van artikel 184/1/2 van het Sociaal Strafwetboek

De aanbeveling van de Raad voor punt 2.5 geldt ook voor artikel 184/1/2 van het Sociaal Strafwetboek, dat werd ingevoegd door de wet van 19 juni 2022 houdende diverse bepalingen betreffende de detachering van bestuurders in de wegvervoersector.

Gezien de aard van de strafbare inbreuken in dit artikel, beveelt de Raad aan er een lid aan toe te voegen dat de rechter de mogelijkheid biedt de straffen toe te passen uit artikelen 106 en 107 van bovengenoemd wetboek.

⁸ Arbeidshof Brussel, 13 juli 2023, R.G. nr. 2022.AB.466, onuitgegeven; Arbeidshof., Brussel, 1 maart 2012, J.T.T., 2012, p. 313.

2.17. Toevoeging van een titel aan artikel 12 van het Sociaal Strafwetboek

De Raad stelt dat artikel 12 van het Sociaal Strafwetboek geen titel meer heeft sinds de inhoud vervangen werd door het artikel van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken.

Hij beveelt aan er een in te voegen voor de samenhang met de andere artikelen van het Sociaal Strafwetboek, die er allemaal een hebben.

2.18. Aanbeveling tot actualisering van artikel 100/4 van het Sociaal Strafwetboek

Artikel 100/4 van het Sociaal Strafwetboek betreffende de communicatie van de e-pv verwijst naar artikel 33 van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering, terwijl dit artikel werd opgeheven door de wet van 27 maart 2024 houdende diverse bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis (1).

Artikel 167 van deze wet van 2024 heeft inderdaad hoofdstuk III opgeheven van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering, dat de artikelen 28/1 tot 37 bevat.

De wettelijke bepaling waarnaar bovengenoemd artikel 100/4 verwijst, moet geactualiseerd worden.

3.- Conclusie

De Raad vestigt de aandacht op het feit dat de in dit advies aanbevolen wijzigingen van het Sociaal Strafwetboek enkel gelden met inachtneming van de inhoud van het toekomstige advies betreffende de wijzigingen die noodzakelijk worden n.a.v. het nieuwe Strafwetboek, dat de Adviesraad op eigen initiatief zal uitbrengen in de komende maanden.

De Raad blijft beschikbaar indien bijkomende informatie over bepaalde aanbevelingen nodig zou zijn.

Brussel, 29 april 2025

De voorzitter

Charles-
Eric Clesse
(Signature)

Charles-Eric Clesse

Digitally signed by
Charles-Eric Clesse
(Signature)
Date: 2025.08.19
10:05:26 +02'00'

De adjunct-secretaris,

Murielle
Fabrot
(Signature)

Murielle Fabrot

Signature
numérique de
Murielle Fabrot
(Signature)
Date :
2025.08.19
10:24:21 +02'00'

Adviesraad van het sociaal strafrecht

**ADVIES nr. 2025/003
van 13 juni 2025**

**Wetten van 29 februari 2024 tot invoering van boek I en Boek II
van het Strafwetboek**

VERTALING

Secretaris: Mevr. Marie Debauche, Adjunct-secretaresse: Mevr. Murielle Fabrot
Tel.: 02 542 79 82; 02 233 44 81
E-mailadres: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1. ADVIES UIT EIGEN BEWEGING

Op 8 april 2024 werden de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

Beide wetten treden in werking op 8 april 2026.

De Adviesraad van het Sociaal Strafrecht heeft kennisgenomen van deze wetten, die belangrijke gevolgen hebben voor het Sociaal Strafwetboek, en heeft tijdens zijn vergadering van 16 oktober 2024 besloten een advies uit eigen beweging uit te brengen.

Het is namelijk de taak van de Adviesraad om, overeenkomstig artikel 97, 2°, van het Sociaal Strafwetboek te *"waken over de overeenstemming tussen, enerzijds, de bepalingen van voorstellen en ontwerpen van wet die, rechtstreeks of onrechtstreeks, geheel of gedeeltelijk, betrekking hebben op het sociaal strafrecht, en, anderzijds, de bepalingen van dit Wetboek, teneinde de coherentie in deze materie te bewaren; de Adviesraad kan daartoe een advies uitbrengen, uit eigen beweging of op verzoek"*.

2. INHOUD VAN DE WETTEN VAN 29 FEBRUARI 2024

De wetten van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I en Boek II van het Strafwetboek zijn gebaseerd op de werkzaamheden van de Commissie voor de hervorming van het Strafwetboek, die in 2015 is opgericht. De Commissie had tot taak alle bepalingen van het Strafwetboek grondig te hervormen. De wetgever constateert dat het huidige Strafwetboek een wetboek met twee snelheden is. Het is meerdere keren gewijzigd, maar bevat nog steeds een aantal bepalingen die sinds de invoering ervan ongewijzigd zijn gebleven. Met andere woorden, *"Meer dan 150 jaar na de totstandkoming van het Belgisch Strafwetboek is een algemene herschrijving ervan m.a.w. meer dan ooit aan de orde."*¹.

Het nieuwe Strafwetboek is gebaseerd op drie principes die de rode draad van de hervorming vormen: accuraat – eenvoudig – coherent. De twee boeken van het Wetboek zijn herschreven in het licht van deze drie beginselen.

¹ Parl. Doc., Kamer, Ord. sess., 2022-2023, doc. nr. 3374/001, p.6.

Ten eerste wordt boek I qua vorm leesbaarder en begrijpelijker, aangezien het een nieuwe presentatie van de regels bevat met algemene beginselen en nieuwe onderverdelingen met artikelen die allemaal een titel hebben.

Wat de inhoud betreft, heeft de belangrijkste hervorming betrekking op de straffen. De straffen worden onderverdeeld in acht niveaus, waarbij niveau 1 de laagste straf is (bijvoorbeeld boetes van minder dan 20.000 euro, werkstraf van minder dan 120 uur) en niveau 8 de hoogste straf (bijvoorbeeld levenslange gevangenisstraf). Deze indeling biedt het voordeel dat het systeem voor de omzetting van gevangenisstraffen in boetes voor rechtspersonen wordt afgeschaft.

De gevangenisstraf is de laatst te overwegen straf en kan alleen worden uitgesproken wanneer de strafdoelen niet op een andere manier kunnen worden bereikt. De nadruk ligt meer op autonome sancties die door de rechter kunnen worden opgelegd als alternatief voor gevangenisstraffen (of behandeling onder vrijheidsberoving). De mogelijkheden voor alternatieve straffen zijn ook terug te vinden in de strafmaat voor rechtspersonen.

Het nieuwe wetboek schaft korte gevangenisstraffen (gevangenisstraffen van minder dan zes maanden) voor de minst ernstige overtredingen af. Dit komt overeen met overtredingen die strafbaar zijn met een straf van niveau 1. Ook de bijkomende straffen worden gediversifieerd. De wetgever geeft daarmee een duidelijk signaal aan de strafrechter om zuiniger om te gaan met gevangenisstraffen, die worden beschouwd als het laatste redmiddel onder de strafrechtelijke sancties.

De huidige driedeling van strafbare feiten in misdaad, wanbedrijf en overtreding wordt afgeschaft. Het nieuwe Strafwetboek bevat alleen nog strafbare feiten.

Om een breed en divers scala aan straffen te kunnen aanbieden, worden nieuwe straffen ingevoerd, zoals de behandeling onder vrijheidsberoving, de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel, de verlengde opvolging, de veroordeling bij schuldigverklaring.

Boek II is met zijn nieuwe structuur ook veel leesbaarder. De strafbare feiten zijn gegroepeerd in acht titels die overeenkomen met acht thema's. Een inleidende titel bevat de definities van de in het Strafwetboek gebruikte termen. De andere titels hebben betrekking op ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, de misdaad van ecocide, de misdrijven tegen de persoon, de misdrijven tegen

de openbare veiligheid, de valsheden, de misdrijven tegen het vermogen, de economische misdrijven en de misdrijven tegen de Staat en zijn functioneren.

Boek II bevat een duidelijker en nauwkeuriger overzicht van de strafbare feiten. Alle strafbare feiten zijn herschreven met een beschrijving van alle elementen waaruit het strafbare feit bestaat. Elk artikel heeft een titel. De straf wordt vervolgens aan het einde van het artikel bepaald op basis van zijn niveau en niet meer door een vork van straffen.

3. ADVIES VAN DE RAAD

De Adviesraad gaat akkoord met de goedkeuring van de wetten van 29 februari 2024 tot invoering van boek I en boek II van het Strafwetboek. De Raad was het eens met de redenen die de wetgever aanvoerde om het Strafwetboek te moderniseren.

De Adviesraad is zich er echter van bewust dat deze hervorming aanzienlijke gevolgen heeft voor het Sociaal Strafwetboek. Sommige bepalingen ervan moeten worden aangepast aan de beginselen die zijn vastgelegd in het nieuwe Strafwetboek.

In de totstandkomingsgeschiedenis van de wet tot invoering van boek I van het Strafwetboek leest de Adviesraad inderdaad het volgende: *“Op de lange termijn zullen ook specifieke strafwetten moeten worden herzien. De werkzaamheden zullen echter eerst gericht zijn op het Strafwetboek. In eerste instantie zullen we werken voor bepaalde wetten met conversieregels”*².

De bepalingen van de twee codes moeten technisch verenigbaar zijn. Daarom neemt de Adviesraad het initiatief om een advies uit te brengen waarin verschillende wijzigingen worden voorgesteld.

De Adviesraad heeft de volgende opmerkingen gemaakt:

---

² Parl. Doc., Kamer, Ord. sess., 2022-2023, doc. nr. 3374/001, p.14.

3.1. Formele opmerkingen:

De eerste opmerkingen van de Adviesraad waren louter technische aanpassingen om de nieuwe concepten van het Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek op te nemen en de kruisverwijzingen te wijzigen.

3.1.1. De nieuwe concepten:

- *Het moreel bestanddeel (artikel 7):*

Bij het lezen van het nieuwe Strafwetboek merkt de Adviesraad op dat de tekst de verschillende soorten morele bestanddelen bepaalt die strafbare feiten kunnen karakteriseren.

Artikel 7 legt in de eerste plaats het beginsel vast dat elke inbreuk een moreel bestanddeel vereist dat dat het bewustzijn van handelen en vrije wil impliceert. Naast dit basisvereiste wordt voorgeschreven dat de wet, afhankelijk van het soort vereiste moreel bestanddeel, aanvullende voorwaarden kan stellen, zoals opzet en zware fout.

De tekst stelt dus voor om de vier categorieën strafbare feiten te identificeren op basis van de vereisten voor het moreel bestanddeel: de reglementaire misdrijven, opzettelijke misdrijven die worden gekenmerkt door algemene opzet, opzettelijke misdrijven die worden gekenmerkt door bijzonder opzet en onopzettelijke misdrijven

De Adviesraad beveelt aan om voor het Sociaal Strafwetboek de benadering van het nieuwe Strafwetboek te volgen, die verwijst naar de algemene bedoeling in de beschrijving van het strafbare feit door het woord "opzettelijk" toe te voegen.

Het is daarom passend de terminologie die in de tenlasteleggingen wordt aangetroffen en die vergezeld gaat van een algemene onjuiste voorstelling ("wetens en willens") te vervangen door het woord "opzettelijk". Het gaat om de volgende artikelen: 110/1, 115/1, 137/5, alinea 2, 177/1, §§ 4 en 5, 181, § 1, alinea 3 en § 2, alinea 3, 181/1, § 1, alinea 3 en § 2, alinea 3, 183/1, alinea 1, 184, alinea 2 en 3, artikel 204, § 1, alinea 2, 208, 214, alinea 1, 3°, a) en c), 223, § 1, alinea 2, 226, alinea 2, 233, §§ 1 en 2, 234, §§ 1 en 2.

De Adviesraad is zich er terdege van bewust dat dit de reikwijdte van de strafbaarstelling niet wijzigt, maar de bestaande jurisprudentie codificeert en enige standaardisering mogelijk maakt.

Om ervoor te zorgen dat het nieuwe Strafwetboek zo volledig mogelijk wordt nageleefd, stelt de Raad voor om in boek 1 van het Sociaal Strafwetboek een algemene bepaling over het morele element op te nemen: "De inbreuken die geen moreel bestanddeel bevatten dat bestaat uit een algemeen opzet of een bijzonder opzet, vormen reglementaire inbreuken."

- *De strafbare poging (artikel 9):*

De Adviesraad merkt op dat in het nieuwe Strafwetboek de poging strafbaar wordt voor alle opzettelijke misdrijven, tenzij anders bepaald.

Het nieuwe Strafwetboek bepaalt dat de poging strafbaar is met een straf die één niveau lager ligt dan die voor de voltooide inbreuk. Het bevat een bijzondere regel voor inbreuken waarop een straf van niveau 1 staat.

Op dit moment stelt het Strafwetboek de poging tot een misdaad strafbaar. De poging tot een wanbedrijf moet uitdrukkelijk door de wetgever worden voorzien om te kunnen worden bestraft (artikelen 52 en 53 van het huidige Strafwetboek).

De logica is dus omgekeerd voor de poging tot een wanbedrijf in het nieuwe Strafwetboek.

De Adviesraad aanvaardt de keuze van de wetgever om in boek I alle pogingen tot opzettelijke misdrijven strafbaar te stellen. Omwille van de duidelijkheid voor de praktijkbeoefenaars, in het bijzonder voor de sociale inspecteurs, en voor de personen die strafbaar zijn volgens het Sociaal Strafwetboek, beveelt de Adviesraad aan om in boek I een bepaling op te nemen die uitdrukkelijk vermeldt dat de poging tot opzettelijke misdrijven die zijn opgenomen in boek II van het Sociaal Strafwetboek strafbaar is overeenkomstig artikel 9 van het nieuwe Strafwetboek.

- *Strafbare deelneming (artikel 19 van het nieuwe Strafwetboek):*

De Raad merkt op dat in het nieuwe Strafwetboek het systeem van deelneming is vereenvoudigd. Het onderscheid tussen mededaderschap en medeplichtigheid is komen te vervallen. Er is nog slechts één regeling voor strafbare deelneming, die aanleiding geeft tot de toepassing van dezelfde straf als die welke voor de dader is voorzien. De begrippen mededaders en medeplichtigen bestaan niet meer. Deze moeten worden vervangen door de woorden "dader" en/of "deelnemer".

De Adviesraad stelt vast dat de artikelen 3, lid 5, 4°, a), 100/6, lid 6, 1°, 100/10, § 1, lid 1, 6°, 100/11, lid 3, 1°, 100/12/1, 2°, e) van het Sociaal Strafwetboek verwijzen naar het woord "(mede)dader" en dat artikel 117, lid 3, van het Sociaal Strafwetboek betrekking heeft op "de overtreders, de mededaders en medeplichtigen". Omwille van de coherentie met het nieuwe Strafwetboek moeten deze begrippen worden vervangen door de woorden "daders of deelnemers".

- *De driedeling van inbreuken:*

De Raad begrijpt dat het nieuwe Strafwetboek een einde maakt aan de driedeling tussen overtreding/wanbedrijf/misdaad. De verwijzingen naar de begrippen misdaden, wanbedrijven en overtredingen moeten dus worden vervangen of geschrapt.

In artikel 113 kan het woord "délictueuse" driemaal worden geschrapt. In de Nederlandse versie van de tekst kan het woord "misdadig" driemaal worden geschrapt. In artikel 116, § 1, kan dit woord tweemaal in beide talen worden geschrapt (zie bijlage 1). Deze wijzigingen komen overeen met de wijzigingen in het wetsontwerp houdende harmonisatie van de wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van strafvordering en de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis met het Strafwetboek van 29 februari 2024 aanbrengt in artikel 21 van de inleidende titel van het Wetboek van Strafvordering, waar het woord "misdadig" wordt geschrapt.

-*Het begrip "flagrant-délit":*

Aangezien in het wetsontwerp houdende harmonisatie van de wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van

strafvordering en de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis met het Strafwetboek van 29 februari 2024, de woorden "en flagrant délit" worden vervangen door de woorden "en flagrante", stelt de Adviesraad voor om dezelfde wijziging aan te brengen in artikel 24, § 1, eerste streepje, van het Sociaal Strafwetboek.

De Nederlandse versie van artikel 24 verwijst naar de woorden "op heterdaad van een inbreuk". Hier is geen wijziging nodig.

- *De verbeurdverklaring (artikel 53):*

De Raad begrijpt dat er in het nieuwe Strafwetboek niet langer sprake is van bijzondere verbeurdverklaring, maar alleen nog van verbeurdverklaring. De Raad stelt voor om het woord "bijzondere" in artikel 175, § 4, en artikel 175/1, § 8, van het Sociaal Strafwetboek te schrappen.

3.1.2. Kruisverwijzingen:

- *Verwijzing naar artikelen van het Strafwetboek*

Het is wenselijk om de verwijzingen naar artikelen van het Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek te actualiseren, aangezien het nieuwe Strafwetboek een nieuwe nummering heeft.

De Raad wijst er echter op dat de artikelen 94, 95 en 96 van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek de verwijzingen naar het Strafwetboek in de artikelen 51, 79, lid 1, en 231 van het Sociaal Strafwetboek reeds als volgt wijzigen:

Art. 94. In artikel 51 van het Sociaal strafwetboek worden de woorden "in de artikelen 433quinquies tot 433octies van het Strafwetboek en in de artikelen 77bis tot 77quinquies van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen" vervangen door de woorden "in de artikelen 258 tot 261 van het Strafwetboek".

Art. 95. In artikel 79, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, worden de woorden "Artikel 460ter van het Strafwetboek" vervangen door de woorden "Artikel 669 van het Strafwetboek".

Art. 96. In artikel 231 van hetzelfde Wetboek worden de woorden "de artikelen 196, 197, 210bis en 496 van het Strafwetboek en van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen" vervangen door de woorden "de artikelen 451, 479, 480 en 691 van het Strafwetboek".

In een wetsontwerp dat tot doel heeft de bijzondere wetgeving op het gebied van justitie in overeenstemming te brengen met de beginselen van het nieuwe Strafwetboek, is ervoor gekozen alle wijzigende en intrekende bepalingen in te trekken om ze vervolgens opnieuw in het wetsontwerp op te nemen, zodat deze bepalingen een samenhangend geheel vormen. Er moet op worden toegezien dat de artikelen 94 tot en met 96 eveneens in het bovengenoemde wetsontwerp worden opgenomen.

Ook andere bepalingen die verwijzen naar het Strafwetboek moeten worden gewijzigd. In de artikelen 58, lid 2, 58/1, lid 3, 59, lid 3, 100/13, § 2, lid 2, moet de verwijzing naar de strafbaarstelling van het beroepsgeheim worden gewijzigd. Artikel 458 wordt artikel 352. De verwijzing naar de bepaling van het Strafwetboek betreffende de verbeurdverklaring in de artikelen 175, § 4 en 175/1, § 8 moet worden gewijzigd. De regels inzake verbeurdverklaring worden voortaan opgenomen in artikel 53.

- De verwijzing naar de hoofdstukken V en VII

De verwijzing naar bepaalde hoofdstukken over de algemene beginselen van het Strafwetboek moet ook worden aangepast. Dit punt moet worden geanalyseerd in het licht van artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek, dat het volgende bepaalt:

Art. 77. Toepassing van de bepalingen van dit boek op boek II en de bijzondere wetten

Bij gebreke van andersluidende bepalingen in boek II en in de bijzondere wetten en verordeningen, worden de bepalingen van dit boek toegepast op de misdrijven die bij boek II alsook bij die bijzondere wetten en verordeningen strafbaar zijn gesteld.

De voorbereidende werkzaamheden voor de wet van 29 februari 2024 geven aan dat "Dit artikel bevestigt het principe dat Boek 1 van het Strafwetboek de algemene regels van het strafrecht bevat die van toepassing zijn op alle strafbepalingen,

behalve indien er door een bijzondere bepaling van deze algemene regels wordt afgeweken voor een of meer misdrijven. Deze bepaling staat dus niet in de weg aan specifieke afwijkende bepalingen, hetzij in Boek 2, hetzij in bijzondere strafwetten.”.

In het Sociaal Strafwetboek sluit artikel 108, lid 2, de toepassing van de regels van het Strafwetboek inzake herhaling uit op de strafbare feiten die zijn opgenomen in boek 2 van het Sociaal Strafwetboek. De Adviesraad stelt voor om de verwijzing naar hoofdstuk V van boek 1 van het Strafwetboek te wijzigen in een verwijzing naar artikel 60 van het nieuwe Strafwetboek.

Artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek bepaalt dat *hoofdstuk VII van boek 1 van het Strafwetboek van toepassing is op de in boek 2 bedoelde misdrijven*.

Als men de *ratio legis* van artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek volgt, kan artikel 109 van het Sociaal Strafwetboek worden ingetrokken. De Raad beveelt echter aan deze bepaling, die deel uitmaakt van een samenhangend geheel van regels die van toepassing zijn op strafrechtelijke sancties in het sociaal strafrecht, te handhaven en de verwijzing naar hoofdstuk VII van boek 1 van het Strafwetboek te wijzigen door te verwijzen naar de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek.

In het algemeen is de Adviesraad voorstander van de opname in het Sociaal Strafwetboek van een algemene bepaling waarin wordt vastgesteld dat alle algemene beginselen van Boek I van het nieuwe Strafwetboek van toepassing zijn op het sociaal strafrecht, tenzij anders bepaald.

3.2. **Opmerkingen over de sancties:**

3.2.1. Het systeem van straffen:

De Adviesraad merkt op dat het nieuwe Strafwetboek straffen voor zowel natuurlijke personen als rechtspersonen in acht niveaus indeelt. In dit systeem is de straf van niveau 1 de laagste (dit omvat bijvoorbeeld geldboetes van minder dan 20.000 euro) en is de straf van niveau 8 de hoogste (dit omvat bijvoorbeeld levenslange gevangenisstraf). In niveau 1 komen geen gevangenisstraffen voor. Korte gevangenisstraffen zijn afgeschaft, aangezien in niveau 2 de minimumdrempel voor gevangenisstraffen zes maanden bedraagt. Het sanctiepalet in dit systeem is ruim en gediversifieerd. De nadruk ligt op alternatieve straffen.

Het Sociaal Strafwetboek kent ook een systeem van sancties die in niveaus zijn onderverdeeld. Niveau 1 gaat alleen gepaard met een administratieve geldboete. De gevangenisstraf komt alleen voor in het hoogste niveau, met een strafmaat van zes maanden tot drie jaar (niveau 4). Deze drempel komt overeen met niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek.

Volgens de Adviesraad is er geen reden om de sanctieschaal van het Sociaal Strafwetboek te wijzigen. Het is een coherent systeem dat geschikt is voor de vervolging en bestraffing van overtredingen van het sociaal strafrecht, waarbij strafrechtelijke geldboetes en administratieve geldboetes een belangrijke rol spelen.

De Raad merkt ook op dat het bedrag van de boetes in het nieuwe Strafwetboek is vastgesteld door de teller van de opdécimes op nul te zetten. In de voorbereidende werkzaamheden voor de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek wordt uitgelegd dat: *"Het eerste doel is de straffenschaal zoals vastgesteld in het Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de concrete straffen die de rechter thans toepast waardoor er geen beroep op het kunstmatige en weinig coherente correctionaliseringsmechanisme hoeft te worden gedaan. Het is dus niet de bedoeling het huidige systeem ingrijpend te veranderen, maar enkel de wettekst in overeenstemming te brengen met het recht zoals de rechter het concreet toepast"*. (blz. 120, 3374)³.

In de parlementaire werkzaamheden staat namelijk te lezen: *"Gelet op het feit dat de opdecimen worden afgeschaft, wordt de vermenigvuldigingsfactor die voortvloeit uit het huidige artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten geïntegreerd in de hier ontworpen bepaling. Net als vandaag moeten de bedragen van de boetes dus worden vermenigvuldigd met 8."*⁴.

Deze aanpassing schrapt tijdelijk het mechanisme van vermenigvuldiging van de geldboete met de opdécimes waarin de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten voorziet. De bedragen van de geldboetes die door de andere wetboeken en bijzondere wetten worden voorgeschreven, moeten eveneens worden aangepast.

³ Parl. Doc., Kamer, Ord. sess., 2022-2023, doc. nr. 3374/001, p.120.

⁴ Parl. Doc., Kamer, Ord. sess., 2022-2023, doc. nr. 3374/001, p.282.

De Adviesraad begrijpt dat de geldboetes die in het Sociaal Strafwetboek zijn vastgelegd, met een factor 8 moeten worden vermenigvuldigd, net zoals dat voor het nieuwe Strafwetboek is gebeurd. Omwille van de coherentie zou deze vermenigvuldiging ook moeten gelden voor administratieve geldboetes. Deze bedragen de helft van het bedrag van de strafrechtelijke boetes. De strafrechtelijke en administratieve geldboetes moeten in verhouding tot elkaar blijven. Dit verschil is gebaseerd op een onderscheid dat is ingevoerd bij de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten.

Het is waar dat de opstellers van het Sociaal Strafwetboek een innovatie hebben doorgevoerd door te bepalen dat administratieve geldboetes ook onderworpen zijn aan de opdécimes, terwijl ze waren uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten. In de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek staat het volgende: "Hierdoor kan het bedrag van de administratieve boetes tegelijk met de strafrechtelijke boetes worden aangepast, zonder dat de wetgever specifiek voor de administratieve boetes opnieuw hoeft in te grijpen."

Aangezien de verhoging zowel betrekking heeft op strafrechtelijke geldboetes als op administratieve geldboetes, zal het probleem dat vóór het Sociaal Strafwetboek bestond met betrekking tot het bedrag van deze boetes, zich hier niet voordoen. Bovendien schrijft het Sociaal Strafwetboek voor dat administratieve geldboetes onderworpen moeten zijn aan de opdécimes.

Naar het oordeel van de Adviesraad moeten de artikelen 101 en 101/1 als volgt worden aangepast:

"Art. 101. De sanctieniveaus

De inbreuken bedoeld in Boek 2 worden bestraft met een sanctie van niveau 1, niveau 2, niveau 3 of niveau 4.

De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 80 tot 800 euro.

De sanctie van niveau 2 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 400 tot 4.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 200 tot 2.000 euro.

De sanctie van niveau 3 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 1.600 tot 16.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 800 tot 8.000 euro.

De sanctie van niveau 4 bestaat uit hetzij een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een strafrechtelijke geldboete van 4.800 tot 56.000 euro of uit één

van die straffen alleen, hetzij uit een administratieve geldboete van 2.400 tot 28.000 euro.

“Art. 101/1. De strafrechtelijke geldboeten op rechtspersonen toepasselijk De strafrechtelijke geldboeten toepasselijk op inbreuken gepleegd door rechtspersonen, zijn:

- voor niveau 4: geldboete van minimum 4.000 euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum 16.000 euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;
- voor niveau 2 en 3: minimum en maximum als door het boek 2 van dit Wetboek op het feit gesteld.”.

3.2.3. Bijzondere strafrechtelijke sancties:

Het nieuwe Strafwetboek bevat bepalingen inzake ontzettingen, verboden en sluitingen.

- *De ontzetting uit bepaalde burgerlijke en politieke rechten; (artikel 47):*

De regels inzake de ontzegging uit bepaalde burgerlijke en politieke rechten, vastgelegd in de artikelen 19, 33, 33*bis* en 34 van het Strafwetboek, worden vereenvoudigd en geharmoniseerd.

Artikel 47, lid 1, van het nieuwe Strafwetboek bepaalt namelijk welke rechten geheel of gedeeltelijk kunnen worden ontzegd. De ontzegging blijft alleen verplicht in geval van een veroordeling tot een straf van niveau 8. Voor de andere strafniveaus is de ontzegging, die slechts gedeeltelijk kan zijn, facultatief en tijdelijk. Zij is uitgesloten voor niveau 1.

Zoals artikel 77 van het nieuwe Strafwetboek aangeeft, is artikel 47 van toepassing op andere wetboeken en bijzondere wetten. Dit betekent dat er geen bijzondere bepaling nodig is om deze bijkomende straf op te leggen.

De Adviesraad stelt echter voor om artikel 117, lid 2, van het Sociaal Strafwetboek, dat bepaalt dat een persoon die wordt gestraft voor het plegen van een overtreding met betrekking tot medische onderzoeken, overeenkomstig artikel 33 van het Strafwetboek kan worden veroordeeld tot ontzetting, niet in te trekken. Volgens het

nieuwe Strafwetboek is namelijk ontzetting uitgesloten voor niveau 1 (van het nieuwe Strafwetboek). Als we een concordantieregels opnemen zoals aangegeven in punt 3.2.5 (nieuw), komt niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek overeen met de niveaus 2 en 3 van het Sociaal Strafwetboek. Artikel 117 wordt echter bestraft met een straf van niveau 2. Dit betekent dat de ontzetting hier zou worden uitgesloten door toepassing van de concordantieregels indien de bepaling wordt geschrapt. De verwijzing moet echter worden aangepast.

Artikel 117, lid 3, kan daarentegen worden gehandhaafd vanwege zijn specifieke karakter. Deze bepaling luidt als volgt: *“Indien de overtreeders, de mededaders of hun medeplichtigen van de inbreuken bedoeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3° beoefenaars van de geneeskunde zijn, kan de rechter hun bovendien het verbod opleggen om gedurende een termijn van een maand tot drie jaar de geneeskunde uit te oefenen.”*

- *Het beroepsverbod (artikel 48):*

Het nieuwe Strafwetboek voorziet in een beroepsverbod wanneer de veroordeelde ernstig misbruik heeft gemaakt van zijn beroep om het strafbare feit te plegen:

“Art. 48. Beroepsverbod

De rechter kan de veroordeelde verbieden zijn beroep uit te oefenen indien hij ernstig misbruik heeft gemaakt van zijn beroep om het misdrijf te plegen.

Het beroepsverbod bedraagt minstens een jaar en ten hoogste vijf jaar.

Het beroepsverbod gaat in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. De termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf of de behandeling onder vrijheidsberoving wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht en de periodes van voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling.

Indien daartoe grond bestaat, kan de strafuitvoeringsrechtbank beslissen een in kracht van gewijsde getreden veroordeling tot het beroepsverbod te wijzigen door de duur van het verbod te verminderen, het verbod op te schorten of te beëindigen.”.

Artikel 107 van het Sociaal Strafwetboek schrijft ook een facultatieve en tijdelijke beroepsverbod en bedrijfssluiting voor, waardoor de rechter de veroordeelde die een inbreuk van niveau 3 en 4 heeft begaan, kan verbieden zijn beroep uit te oefenen indien hij dit beroep ernstig misbruik gemaakt heeft om de inbreuk te

plegen, en kan bevelen voor een periode van één maand tot drie jaar, van de gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming of van de vestigingen van de vennootschap, vereniging, organisatie of onderneming van de veroordeelde of waarvan de veroordeelde bestuurder is.

In de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek wordt bepaald dat: *"De bestaande bijzondere beroepsverboden zouden moeten worden opgeheven. Niettemin kunnen afwijkende bepalingen gerechtvaardigd zijn"* (blz. 194 van 3374).

Volgens de Adviesraad mag artikel 107 van het Sociaal Strafwetboek niet worden ingetrokken. Deze straffen zijn namelijk door het Sociaal Strafwetboek in het sociaal strafrecht ingevoerd. Het doel van de wetgever was om het palet aan sancties te diversifiëren en de rechter passende instrumenten te geven om de feiten die hij veroordeelt te bestraffen. De wetgever was zich er echter ook van bewust dat deze straffen belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de veroordeelde, zijn professionele omgeving of zijn familie. Daarom zijn er verschillende waarborgen verbonden aan de toepassing van deze straffen:

- deze straffen moeten uitdrukkelijk in de wet zijn voorzien;
- ze mogen alleen worden opgelegd in geval van ernstige overtredingen. De rechter kan ze alleen opleggen voor een overtreding die gepaard gaat met een sanctie van niveau 3 of een sanctie van niveau 4. Voor de oplichting in sociaal strafrecht kan de rechter alleen een beroepsverbod of een bedrijfssluiting opleggen als de overtreding is begaan door de werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber;
- ze kunnen door de rechter worden opgelegd voor een periode van één maand tot drie jaar;
- ze kunnen alleen worden opgelegd wanneer dit noodzakelijk is om de inbreuken te doen stoppen of om te voorkomen. Bovendien moeten zijn in verhouding staat tot het geheel van de betrokken sociaal-economische belangen. Zij mogen geen afbreuk doen aan de rechten van derden.
- voor overtredingen die worden bestraft met een sanctie van niveau 3, kunnen bijzondere strafrechtelijke sancties alleen worden opgelegd wanneer de gezondheid en veiligheid van personen in gevaar is.
- de rechter moet zijn beslissing om een sluiting op te leggen motiveren.

Bovendien heeft artikel 18 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek artikel 26, lid 2, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten gewijzigd. Deze bepaling schrijft sindsdien voor dat *"(...) de tijdelijke of definitieve sluiting van een onderneming die voortvloeit uit de maatregelen getroffen bij toepassing van de wetgeving op de reglementering*

betreffende de vrijwaring van het leefmilieu of met toepassing van het Sociaal Strafwetboek, zijn op zichzelf geen gevallen van overmacht die een einde maken aan de verplichtingen der partijen."

De Raad stelt zich in de eerste plaats de vraag of de toepassing van artikel 48, lid 1 en 2, van het nieuwe Strafwetboek niet moet worden uitgesloten voor inbreuken op het sociaal strafrecht, aangezien het beroepsverbod kan worden toegepast voor alle overtredingen, ongeacht de hoogte van de toepasselijke straf, wat in strijd is met artikel 107, dat alleen betrekking heeft op ernstige inbreuken.

De Adviesraad merkt bovendien op dat artikel 47, lid 4, van het Strafwetboek een bepaling bevat die de strafuitvoeringsrechtbank de bevoegdheid geeft om te beslissen om een in kracht van gewijsde getreden veroordeling tot het beroepsverbod te wijzigen door de duur van het verbod te verminderen, het verbod op te schorten of te beëindigen.

Om een zo groot mogelijke uniformiteit in beroepsverboden te waarborgen, verzoekt de Adviesraad ook dat het Sociaal Strafwetboek verwijst naar artikel 47, lid 4, van het Strafwetboek.

De aanpassingen met betrekking tot de bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechtbank moeten ook worden aangebracht in de artikelen 106 en 107/1 betreffende het exploitatieverbod en bedrijfssluiting en de uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies.

Ten slotte herinnert de Adviesraad eraan dat het belangrijk is dat de sociale inspecteurs toegang hebben tot het Centraal register van bestuurverboden, waarin met name de door de strafrechter opgelegde verboden zijn opgenomen (wet van 4 mei 2023 betreffende het Centraal register van bestuurverboden). Dat is momenteel niet het geval. Het Centraal register van bestuurverboden stelt de daarin opgenomen gegevens ter beschikking om overheidsdiensten en derden in staat te stellen na te gaan of personen die bepaalde functies uitoefenen, niet onderworpen zijn aan een verbod om deze functies uit te oefenen. Dit register heeft tot doel de controle op de naleving van bestuurverboden te verbeteren en te vergemakkelijken. In het kader van hun onderzoek moeten de sociale inspecteurs kunnen controleren of de werkgever niet onderworpen is aan een verbod om te besturen en dit melden wanneer wordt vastgesteld dat hij zijn activiteiten ondanks het verbod voortzet.

Meer fundamenteel wijst de Adviesraad erop dat er momenteel geen centraal register bestaat waarin de door de correctionele rechtbanken uitgesproken verboden overeenkomstig de artikelen 106, 107 en 107/1 van het Sociaal Strafwetboek zijn opgenomen, waardoor de toepassing en opvolging ervan onmogelijk is. De Raad maakt van dit advies gebruik om op te roepen tot de oprichting van een dergelijk register, hetzij als een afzonderlijke databank, hetzij door de mogelijkheid om de verboden uit het sociaal strafrecht op te nemen in het centrale register van verboden om te besturen dat bestaat voor de verboden die door de correctionele rechtbanken worden uitgesproken op basis van het Strafwetboek.

- *De sluiting van de inrichting (artikel 59):*

"Art. 59. Sluiting van de inrichting

In de bij wet bepaalde gevallen kan de rechter de definitieve gehele of gedeeltelijke sluiting bevelen van de inrichting van de veroordeelde, met uitzondering van de inrichtingen waar werkzaamheden worden verricht die behoren tot een opdracht van openbare dienstverlening. De sluiting van de inrichting houdt het verbod in hierin enige activiteit uit te oefenen gelijkaardig aan die naar aanleiding waarvan het misdrijf werd gepleegd. De sluiting gaat in vanaf de dag waarop de veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. Bij gebreke aan vrijwillige sluiting gebeurt deze op initiatief van het openbaar ministerie op kosten van de veroordeelde."

Om dezelfde redenen (zie blz. 14 met betrekking tot het beroepsverbod) beveelt de Raad aan om de straf van sluiting van de inrichting in het Sociaal Strafwetboek te handhaven, aangezien deze straf talrijke waarborgen bevat en een instrument is dat specifiek is aangepast aan het Sociaal Strafrecht.

In het nieuwe Strafwetboek is bepaald dat deze straf van toepassing is in de gevallen waarin de wet voorziet. Er hoeft dus niet te worden gevreesd dat de bepalingen van het Strafwetboek van toepassing zijn op het sociaal strafrecht, ongeacht de hoogte van de straf.

- *Afwijking van de straffen van het nieuwe Strafwetboek:*

Meer in het algemeen beveelt de Raad aan om na te gaan of het opportuun is om af te wijken van een of andere straf van het nieuwe Strafwetboek.

3.2.4. Verzachtende omstandigheden:

Het nieuwe Strafwetboek definieert de straffen die overeenkomen met de acht niveaus van de strafmaat en bepaalt ook welke straffen van toepassing zijn in geval van verzachtende omstandigheden. De strafverminderingen zijn opgenomen in de bepalingen van deze nieuwe strafmaat. Er zijn geen regels meer die vergelijkbaar zijn met die van de artikelen 80 en volgende van het Strafwetboek.

Artikel 110 van het Sociaal Strafwetboek bevat specifieke regels inzake verzachtende omstandigheden voor zowel strafrechtelijke geldboetes als gevangenisstraffen. Dit artikel verwijst naar artikel 85 van het Strafwetboek.

Artikel 110, eerste tot derde lid, voorziet: *"Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de geldboete worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan 40 % van het voorgeschreven minimumbedrag.*

De geldboete opgelegd aan de sociaal verzekerde kan worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek indien zijn financiële situatie dit rechtvaardigt wegens het feit dat hij evenzeer vatbaar is voor een vermindering, een opschorting of een volledige of gedeeltelijke uitsluiting van het recht op een sociaal voordeel bedoeld bij artikel 230.

Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de gevangenisstraf overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd."

Ter herinnering: artikel 85 van het huidige Strafwetboek bepaalt het volgende:

"Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kunnen de gevangenisstraffen, de werkstraffen, de autonome probatiestrafen en de geldboeten respectievelijk tot beneden acht dagen, vijfenveertig uren, twaalf maanden en zesentwintig euro worden verminderd, zonder dat zij lager mogen zijn dan politiestrafen.

De rechter kan ook een van die straffen afzonderlijk toepassen.

Indien alleen gevangenisstraf bepaald is, kan de rechter die straf vervangen door geldboete van ten hoogste vijfhonderd euro.

Indien ontzetting van de in artikel 31, eerste lid genoemde rechten voorgeschreven of toegelaten is, kan de rechter die straf uitspreken voor een termijn van een jaar tot vijf jaar, of in het geheel niet opleggen."

Volgens deze bepaling kan de geldboete voor een misdrijf bij verzachtende omstandigheden worden verlaagd tot minder dan 26 euro, maar mag deze niet lager zijn dan de politiestraf, die overeenkomt met een bedrag van één euro. De gevangenisstraf kan bij verzachtende omstandigheden worden verlaagd tot minder dan 8 dagen, zonder dat deze straf minder dan één dag bedraagt.

De Adviesraad begrijpt dat de politiestrafen in het nieuwe Wetboek worden afgeschaft en dat er niet meer naar politiestrafen kan worden verwezen, zoals in artikel 85 van het Strafwetboek.

Voor de strafrechtelijke geldboete zou artikel 110 van het Sociaal Strafwetboek een concreet bedrag kunnen vermelden. Als men de huidige situatie wil behouden, kan men verwijzen naar een minimumbedrag van één euro. Er is geen reden om dit bedrag met opdécimes te verhogen, aangezien dit bedrag momenteel niet onderworpen is aan opdécimes.

Voor de gevangenisstraf moet rekening worden gehouden met het feit dat het nieuwe Strafwetboek korte gevangenisstraffen afschaft en de minimumduur van de gevangenisstraf die als hoofdstraf kan worden opgelegd, vaststelt op zes maanden. Het nieuwe Strafwetboek schrijft ook een vervangende gevangenisstraf van ten minste één maand en ten hoogste zes maanden voor in geval van niet-uitvoering van de werkstraf en probatiestraf. De Adviesraad is van mening dat de minimumdrempel van één maand in het Sociaal Strafwetboek kan worden overgenomen in geval van verzachtende omstandigheden.

Artikel 110, eerste tot derde lid, zou als volgt kunnen worden gewijzigd: *“Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de geldboete worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum, waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan 40 % van het voorgeschreven minimumbedrag.*

*De geldboete opgelegd aan de sociaal verzekerde kan worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijk minimum **waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een euro** overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek indien zijn financiële situatie dit rechtvaardigt wegens het feit dat hij evenzeer vatbaar is voor een vermindering, een opschorting of een volledige of gedeeltelijke uitsluiting van het recht op een sociaal voordeel bedoeld bij artikel 230.*

*Indien verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, kan de gevangenisstraf, **waarbij het evenwel niet lager mag zijn dan een maand** overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek worden verminderd.”.*

3.2.5. De concordantieregels:

Verschillende beginselen van boek I van het nieuwe Strafwetboek verwijzen naar de nieuwe niveaus van het Strafwetboek. Zo bepaalt artikel 65, § 1, van het nieuwe Strafwetboek het volgende: *"Wanneer de rechter een straf oplegt die een straf van niveau 3 niet te boven gaat, kan hij bevelen dat de tenuitvoerlegging van de hoofdstraffen of bijkomende straffen die hij uitspreekt volledig of gedeeltelijk wordt uitgesteld."* De straf onder elektronisch toezicht (art. 43), de probatiestraf (art. 44), de werkstraf (art. 45), de ontzetting uit bepaalde burgerlijke en politieke rechten (art. 47), de veroordeling bij schuldigverklaring (art. 51), de verbeurdverklaring (art. 53), enz. zijn gebaseerd op de nieuwe niveaus van het Strafwetboek.

Deze beginselen zijn ook van toepassing op het sociaal strafrecht.

De Raad beveelt aan om in het Sociaal Strafwetboek een regel vast te leggen die de strafmaat van het nieuwe Strafwetboek in overeenstemming brengt met de sancties van het Sociaal Strafwetboek. Ten eerste is de gevangenisstraf in niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek en in niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek even lang. Vervolgens valt het bedrag van de strafrechtelijke geldboetes die zijn vastgelegd in de niveaus 2 en 3 van het Sociaal Strafwetboek binnen het bereik van de strafrechtelijke geldboetes die zijn opgenomen in niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek, indien ze worden vermenigvuldigd met opdécimes:

Nieuwe Strafwetboek	Sociaal Strafwetboek
De straf van niveau 2 bestaat uit een van de volgende straffen: 1° de gevangenisstraf van zes maanden tot ten hoogste drie jaar; 2° de behandeling onder vrijheidsberoving van zes maanden tot ten hoogste twee jaar; 3° de straf onder elektronisch toezicht van een maand tot ten hoogste een jaar; 4° de werkstraf van meer dan honderdtwintig uur tot ten hoogste driehonderd uur;	De sanctie van niveau 4 bestaat uit hetzij een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een strafrechtelijke geldboete van 4.800 tot 56.000 euro of uit één van die straffen alleen, hetzij uit een administratieve geldboete van 2.400 tot 28.000 euro (met opdécimes).

5° de probatiestraf van meer dan twaalf maanden tot ten hoogste twee jaar; 6° de veroordeling bij schuldigverklaring. Bij aanneming van verzachtende omstandigheden wordt de straf van niveau 2 vervangen door een van de straffen van niveau 1.	
De straf van niveau 1 bestaat uit een van de volgende straffen: 1° de geldboete van 200 euro tot ten hoogste 20.000 euro; 2° de werkstraf van twintig uur tot ten hoogste honderdtwintig uur; 3° de probatiestraf van zes maanden tot ten hoogste twaalf maanden; 4° de verbeurdverklaring, met inbegrip van de verruimde verbeurdverklaring; 5° de geldstraf vastgesteld op basis van het verwachte of uit het misdrijf behaalde voordeel; 6° de veroordeling bij schuldigverklaring. Wanneer de wet voorziet in een bijkomende straf voor een misdrijf dat wordt bestraft met een hoofdstraf van niveau 1, kan de rechter bij aanneming van verzachtende omstandigheden die bijkomende straf uitspreken in plaats van de hoofdstraf.	De sanctie van niveau 2 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 400 tot 4.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 200 tot 2.000 euro (met opdécimes). De sanctie van niveau 3 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 1.600 tot 16.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 800 tot 8.000 euro (met opdécimes).
	De sanctie van niveau 1 bestaat uit een administratieve geldboete van 80 tot 800 euro (met opdécimes).

Om de effectieve en uniforme toepassing van de algemene beginselen van het nieuwe Strafwetboek op de overtredingen van het Sociaal Strafwetboek te waarborgen, stelt de Adviesraad voor om de straffen van niveau 2 en 3 van het Sociaal Strafwetboek gelijk te stellen aan een straf van niveau 1 van het nieuwe

Strafwetboek en de straffen van niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek aan een straf van niveau 2 in het nieuwe Strafwetboek.

3.2.6. Strafbare feiten:

De Raad stelt vast dat in boek II van het nieuwe Strafwetboek, in het deel gewijd aan mensenhandel en mensensmokkel, artikel 264 een verschoningsgrond ten gunste van het slachtoffer van mensenhandel. Volgens deze bepaling wordt het slachtoffer van mensenhandel dat deelneemt aan misdrijven waarop door de wet een straf van niveau 1, 2, 3, 4, 5 of 6 is gesteld als direct gevolg van zijn uitbuiting wordt niet gestraft voor die misdrijven.

Hierbij zij erop gewezen dat de Adviesraad in zijn advies nr. 2023/003 van 23 juni 2023 over het voorontwerp van wet tot wijziging van het Sociaal Strafwetboek en diverse bepalingen van het sociaal strafrecht, gevraagd heeft om een soortgelijke rechtvaardigingsgrond op te nemen in artikel 183/1 van het Strafwetboek betreffende niet-aangegeven arbeid: *"De Raad beveelt aan om in artikel 183/1 een lid toe te voegen dat uitdrukkelijk bepaalt dat dit artikel niet van toepassing is op slachtoffers van mensenhandel die als zodanig zijn erkend. Het gaat erom in de wet te verankeren wat in de praktijk van toepassing is krachtens een administratieve circulaire ter zake."*

De Adviesraad herhaalt deze aanbeveling in dit advies.

Brussel, 13 juni 2025

De Voorzitter,

De secretaris,

Charles-Eric Clesse

Marie Debauche

Adviesraad van het sociaal strafrecht

**ADVIES nr. 2025/008
van 19 november 2025**

**WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 5 MAART
1952 BETREFFENDE DE OPDÉCIMES OP DE STRAFRECHTELIJKE
GELDBOETEN, VAN HET SOCIAAL STRAFWETBOEK EN VAN
VERSCHEIDENE BEPALINGEN VAN HET SOCIAAL STRAFRECHT**

VERTALING

Secretaris: Mevr. Marie Debauche, Adjunct-secretaresse: Mevr. Murielle Fabrot
Tel.: 02 542 79 82; 02 233 44 81
E-mailadres: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1.- ADVIES GEVRAAGD DOOR DE MINISTER VAN JUSTITIE

1.1.- Het verzoek om advies

In toepassing van artikel 97 van het Sociaal Strafwetboek moet de Adviesraad van het sociaal strafrecht zich bij hoogdringendheid uitspreken, op verzoek van de Minister van Justitie, mevrouw Annelies Verlinden, dd. 15 oktober 2025, over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten, van het Sociaal Strafwetboek en van verscheidene bepalingen van het Sociaal Strafrecht.

De Adviesraad heeft zich voor het uitbrengen van het advies gebaseerd op de schriftelijke procedure voorzien in artikel 8 van het koninklijk besluit van 7 juni 2011 tot vaststelling van de samenstelling en de werking van de Adviesraad van het sociaal strafrecht en betreffende de datum van inwerkingtreding van de artikelen 96, 97 en 98 van het Sociaal Strafwetboek.

De Raad vestigt de aandacht op de korte termijn waarbinnen hij dit advies moet uitbrengen en benadrukt dat deze voorwaarden een belemmering kunnen vormen voor de kwaliteit van zijn werk.

2.- De inhoud van de ter advies voorgelegde tekst

Het wetsontwerp heeft verschillende doelstellingen.

Het brengt allereerst een wijziging aan in de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten, die moet worden geactualiseerd om rekening te houden met de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek, en waarin tegelijkertijd ook de aanpassingen moeten opgenomen worden die zijn voorzien in een voorontwerp van wet die de opdécimes verhoogt, waarvan de aanneming voorzien is vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek.

Het voorontwerp van wet wijzigt vervolgens het Sociaal Strafwetboek. De voorgestelde wijzigingen hebben in de eerste plaats als doel om het Sociaal Strafwetboek in overeenstemming te brengen met de beginselen van het nieuwe Strafwetboek. Ze zijn voornamelijk technisch van aard en beogen deze conformiteit te waarborgen.

De belangrijkste aanpassingen zijn de volgende:

Het nieuwe Strafwetboek herdefinieert in Boek I alle regels van het algemene strafrecht die van toepassing zijn op de misdrijven opgenomen in Boek II of in bijzondere wetten. Deze nieuwe regels brengen louter technische aanpassingen mee in het Sociaal Strafwetboek om de nieuwe concepten van het Strafwetboek in te voegen. Verscheidene andere wijzigingen beogen eveneens de opname van de nieuwe begrippen uit het Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek. Het is

bovendien aangewezen om de verwijzingen naar artikelen van het Strafwetboek in het Sociaal Strafwetboek te actualiseren, aangezien het nieuwe Strafwetboek een nieuwe nummering bevat. Dezelfde aanpak moet worden gevolgd voor de verwijzingen naar bepaalde onderdelen van het Strafwetboek, zoals de hoofdstukken.

Het bedrag van de geldboeten in het nieuwe Strafwetboek werd vastgesteld door de strafrechtelijke geldboeten met 8 te vermenigvuldigen. Omwille van de coherentie moet het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten en de administratieve geldboeten opgenomen in het Sociaal Strafwetboek eveneens worden aangepast.

Het voorontwerp van wet heeft ook tot doel om niet-substantiële wijzigingen aan te brengen aan het Sociaal Strafwetboek, die bedoeld zijn om fouten te rechtzetten die voortvloeien uit eerdere wetswijzigingen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de wijzigingen niet uitsluitend betrekking hebben op het Sociaal Strafwetboek, maar ook op de wet van 2 juni 2010 betreffende de bepalingen van het sociaal strafrecht en op de programmawet van 26 december 2022. Ten slotte voorziet het voorontwerp in de afstemming van het Sociaal Strafwetboek op de wet van 28 maart 2024 houdende bepalingen inzake de digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis, alsook op de wet van 9 april 2024 betreffende het strafprocesrecht I.

Het wetsontwerp is gebaseerd op twee adviezen van de Adviesraad van het sociaal strafrecht, meer bepaald op advies nr. 2025/001 van 29 april 2025 dat op eigen initiatief werd uitgebracht betreffende de noodzakelijk door te voeren wijzigingen in het sociaal strafrecht als gevolg van eerdere wetswijzigingen en op advies nr. 2025/003 van 13 juni 2025 dat op eigen initiatief werd uitgebracht over de wetten van 29 februari 2024 tot invoering van de boeken I en II van het nieuwe Strafwetboek.

3.- ADVIES VAN DE ADVIESRAAD

De Adviesraad verheugt zich erover dat het merendeel van de opmerkingen die in zijn adviezen nr. 2025/001 en 2025/003 werden geformuleerd, in overweging werd genomen en geïntegreerd in het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet.

De Adviesraad merkt echter nog enkele punten op die zowel inhoudelijk als vormelijk aanleiding geven tot bijkomende opmerkingen.

De Adviesraad maakt de volgende opmerkingen:

3.1. Opmerkingen betreffende de inhoud

3.1.1. Opmerkingen per artikel

- *Artikel 2 van het voorontwerp van wet:*

Artikel 2 wijzigt artikel 1 van **de wet van 5 maart 1952 betreffende de aanvullende opdecieimen op de strafrechtelijke geldboeten**. De Adviesraad stelt vast dat de woorden « *de bijzondere wetten en reglementen* » in de nieuwe leden 1 en 2 van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952 in het Frans worden vertaald als « *les lois et règlements particuliers* », terwijl de woorden « *van de bijzondere wet of van de bijzondere reglementen* » in het nieuwe vierde lid worden vertaald als « *de la loi spéciale ou des règlements particuliers* ».

De Adviesraad merkt op dat deze formuleringen overeenkomen met de huidige bewoordingen van de wet van 5 maart 1952. Hij vraagt zich echter af of het aangewezen is om in de Franse versie van het nieuwe vierde lid de term « *loi spéciale* » te vermelden, gelet op de specifieke betekenis van deze notie in het Belgisch recht. Bovendien is het wenselijk om de term « *lois et règlements particuliers* » te gebruiken om de harmonisatie met de rest van het artikel te waarborgen.

- *Artikel 11 van het voorontwerp van wet:*

Artikel 11 wijzigt **artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek**. Het voorontwerp vervangt de inhoud van artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek, zonder evenwel het advies van de Adviesraad voor het sociaal strafrecht te volgen. In zijn advies nr. 2025/001 had de Adviesraad voorgesteld om artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek opnieuw te wijzigen door de termen « *enquête judiciaire* », « *instruction judiciaire* » en « *gerechtelijk onderzoek* » te schrappen. De Adviesraad verantwoordde dit voorstel door te benadrukken dat « *de vermelding van de woorden "enquête judiciaire" in dit artikel niet passend is in het licht van de regels van het strafprocesrecht* ».

Het voorontwerp van wet heeft de termen « *instruction judiciaire / het gerechtelijk onderzoek* » opnieuw ingevoerd in artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek.

Afgezien van een lichte redactionele wijziging — waarbij niet langer de lijst van verschillende handelingen wordt opgesomd, maar wordt verwezen naar « *de gevallen bedoeld in artikel 72, tweede lid, van het Sociaal Strafwetboek* » — blijft de voorgestelde bepaling inhoudelijk identiek aan die van de wet van 15 mei 2024: de stukken van het gerechtelijk onderzoek worden nog steeds uitdrukkelijk vermeld.

De Adviesraad herhaalt zijn aanbeveling om deze termen uit het artikel te schrappen en geeft enkele verduidelijkingen om de draagwijdte ervan volledig te begrijpen. Wanneer een gerechtelijk onderzoek wordt gevorderd, wordt de strafvordering automatisch ingesteld, waardoor het parket de zaak niet meer kan seponeren. Aan het einde van het onderzoek draagt de onderzoeksrechter het dossier over aan het openbaar ministerie, dat — indien het onderzoek volledig is — verzoekt om de zaak te regelen voor de raadkamer. Deze kan de zaak vervolgens naar de correctionele rechtbank verwijzen of beslissen tot buitenvervolginstelling. De enige uitzondering betreft de mini-instructie, maar in dat geval vindt geen gerechtelijk onderzoek plaats. Bijgevolg is de vermelding van de stukken van het

gerechtelijk onderzoek in artikel 73 van het Sociaal Strafwetboek niet gerechtvaardigd.

- *Artikel 21 van het voorontwerp van wet:*

Artikel 21 van het voorontwerp van wet **voegt een nieuw artikel 101/2 in het Sociaal Strafwetboek in**. Zoals uiteengezet in de memorie van toelichting: Opdat de beginselen van het nieuwe Strafwetboek op het sociaal strafrecht kunnen worden toegepast, beveelt de Adviesraad aan om een concordantieregeling te voorzien die het mogelijk maakt een verband te leggen tussen de strafniveaus van het nieuwe Strafwetboek en de sanctieniveaus van het Sociaal Strafwetboek.

Om deze regeling op te stellen, analyseert de Adviesraad de sancties van het Sociaal Strafwetboek en vergelijkt hij deze met de strafniveaus van het Strafwetboek. De Adviesraad stelt vast dat de gevangenisstraf in niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek overeenkomt met die van niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek. Vervolgens blijken de bedragen van de strafrechtelijke geldboeten in de niveaus 2 en 3 van het Sociaal Strafwetboek, eenmaal vermenigvuldigd zoals voorgesteld in dit voorontwerp, binnen de vork te vallen van de strafrechtelijke geldboeten van niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek.

A) De Adviesraad merkt echter op dat de voorgestelde concordantie tussen de straffen van het Sociaal Strafwetboek en die van het nieuwe Strafwetboek onvoldoende rekening houdt met de eigenheid van het sociaal strafrecht, in het bijzonder met de bijzondere rol die de geldboete speelt bij de bestraffing van inbreuken. Bovendien weerspiegelt de gelijkstelling van de sancties van niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek met straffen van niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek niet op adequate wijze het belang van de strafrechtelijke geldboete.

Om de coherentie van deze gelijkstelling te beoordelen, is het noodzakelijk het maximale bedrag van de strafrechtelijke geldboeten in de hoogste niveaus van beide strafscales met elkaar te vergelijken.

In het sociaal strafrecht voorziet niveau 4 in een gevangenisstraf van 6 maanden tot 3 jaar, wat vergelijkbaar is met een sanctie van niveau 2 in het nieuwe Strafwetboek. Dit niveau omvat echter ook een geldboete van 4.800 tot 56.000 euro (inclusief opdecimen), die vaak vermenigvuldigbaar is met het aantal betrokken werknemers. In het nieuwe Strafwetboek bedraagt de bijkomende geldboete van een niveau-8-straf 200 tot 35.000 euro (artikel 52, §1, tweede lid, 1°).

De geldboete van niveau 4 in het sociaal strafrecht overschrijdt dus aanzienlijk het bedrag van de bijkomende geldboete in het nieuwe Strafwetboek. Gelet op deze discrepantie acht de Adviesraad het niet logisch dat niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek eenvoudigweg wordt gelijkgesteld met niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek. De Adviesraad suggereert eerder om niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek gelijk te stellen aan niveau 3 van het nieuwe Strafwetboek. In dat

geval zou niveau 3 van het Sociaal Strafwetboek overeenkomen met niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek en niveau 2 van het Sociaal Strafwetboek met niveau 1 van het nieuwe Strafwetboek.

Volgens de Adviesraad wordt hiermee beter rekening gehouden met de bijzonderheid van het sociaal strafrecht, waar de geldboeten doorgaans veel hoger liggen dan in het gemeen strafrecht, onder meer omdat het vaak gaat om inbreuken van financiële aard.

Een dergelijke gelijkstelling zou ook een interpretatieprobleem oplossen: de strafbaarstelling van de criminele organisatie, bedoeld in artikel 406 van het nieuwe Strafwetboek, geldt enkel voor misdrijven van niveau 3 of hoger. Indien niveau 4 van het Sociaal Strafwetboek gelijkgesteld blijft met niveau 2 van het nieuwe Strafwetboek, zouden de inbreuken van niveau 4 in het Sociaal Strafwetboek niet kunnen worden meegerekend om het bestaan van een criminele organisatie vast te stellen.

B) Daarnaast moet artikel 101/2 van het Sociaal Strafwetboek worden aangepast om de draagwijdte ervan te verduidelijken, de leesbaarheid te verbeteren en een terminologie te hanteren die sterker aansluit bij artikel 78 van het nieuwe Strafwetboek.

Binnen de schaal van sancties van het sociaal strafrecht bestaat ook de administratieve geldboete. Deze vormt echter geen *straf* in de zin van het nieuwe Strafwetboek en kan dus niet worden gelijkgesteld met een van de daarin opgenomen straffen. Ze mag daarom niet worden opgenomen in de omzettingsregel van dit artikel.

Daarom is het noodzakelijk de term "*sancties*" te vervangen door "*straffen*" om het toepassingsgebied correct weer te geven en verwarring met administratieve sancties te vermijden.

De Adviesraad stelt de volgende formulering voor: "*Voor de toepassing van de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek en van artikel 406 van Boek II van het Strafwetboek, moet de straf van niveau 2 worden gelezen als een straf van niveau 1 van het Strafwetboek, moet de straf van niveau 3 worden gelezen als een straf van niveau 2 van het Strafwetboek en moet de straf van niveau 4 worden gelezen als een straf van niveau 3 van het Strafwetboek.*"

C) Ten slotte merkt de Adviesraad op dat het huidige commentaar bij artikel 101/1 van het Sociaal Strafwetboek geen uitleg bevat over de draagwijdte of de juridische gevolgen van deze "gelijkstelling".

De Adviesraad beveelt dan ook aan om hierover een verduidelijking toe te voegen aan het commentaar bij dit artikel, zodat de betekenis en de concrete effecten ervan duidelijk worden.

- *Artikel 39 van het voorontwerp van wet:*

Artikel 39 wijzigt de §§ 4 en 5 van **artikel 177/1 van het Sociaal Strafwetboek**.

6/9

De woorden « *sciemment et volontairement* » worden in beide paragrafen vervangen door het woord « *délibérément* ». Deze wijziging lijkt echter zonder voorwerp. Deze bepalingen zijn immers in de drie Gewesten opgeheven, aangezien de gedragingen die zij strafbaar stelden voortaan onder de gewestelijke bevoegdheid vallen. De Adviesraad stelt daarom voor dit artikel te schrappen.

- *Artikel 22 van het voorontwerp van wet:*

Het nieuwe Strafwetboek voorziet in een bijkomende straf van beroepsverbod wanneer de veroordeelde op ernstige wijze misbruik heeft gemaakt van zijn beroep om een misdrijf te plegen (artikel 48). Deze bijkomende straf kan worden opgelegd voor alle misdrijven, ongeacht het voorziene strafniveau.

Artikel 107 van het Sociaal Strafwetboek voorziet eveneens in een beroepsverbod en een sluiting van de onderneming, beide facultatief en tijdelijk. Deze maken het de rechter mogelijk, wanneer een misdrijf van niveau 3 of 4 werd gepleegd, de veroordeelde te verbieden zijn beroep uit te oefenen indien hij dat beroep ernstig heeft misbruikt om de inbreuk te plegen, en de sluiting te bevelen, voor een duur van één maand tot drie jaar, van de onderneming, inrichting of vennootschap waarvan de veroordeelde bestuurder is.

De Adviesraad stelt zich echter vragen bij de opportuniteit om artikel 48 van het nieuwe Strafwetboek toe te passen op misdrijven van sociaal strafrecht, aangezien het daarin voorziene beroepsverbod van toepassing zou kunnen zijn op alle misdrijven, ook op lichte inbreuken. Dit staat in contrast met artikel 107 van het Sociaal Strafwetboek, dat beperkt blijft tot ernstige misdrijven.

Om elk conflict te vermijden tussen de beroepsverboden die respectievelijk in het sociaal strafrecht en in het gemeen strafrecht zijn voorzien, suggereert de Adviesraad om de toepassing van artikel 48 van het Strafwetboek op misdrijven van sociaal strafrecht uitdrukkelijk uit te sluiten.

Hiervoor zou het aangewezen zijn om aan het begin van de artikelen 106, 107 en 107/1 van het Sociaal Strafwetboek de volgende vermelding toe te voegen: « *In afwijking van artikel 48 van het Strafwetboek, ...* »

De Adviesraad beveelt aan om dit toe te lichten in het commentaar bij de wijzigingsartikelen, door bijvoorbeeld te verwijzen naar de parlementaire voorbereiding van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek, waarin wordt verduidelijkt dat "*de specifieke beroepsverboden zouden moeten worden opgeheven, ook al kunnen afwijkende bepalingen worden gerechtvaardigd*", en erop te wijzen dat de artikelen **106, 107 en 107/1** precies dergelijke afwijkingen vormen.

3.1.2. Algemene opmerking

De Adviesraad merkt op dat drie sociale wetten waarvan de inbreuken worden bestraft via het Sociaal Strafwetboek, nog steeds verwijzingen bevatten naar artikelen van het Strafwetboek of naar terminologie uit het Strafwetboek.

Sinds de inwerkingtreding van het Sociaal Strafwetboek is het aantal sociale wetten met strafbepalingen of verwijzingen naar het Strafwetboek sterk verminderd, maar er blijven nog enkele bestaan.

Het gaat om de volgende wetten:

- wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (verwijzing naar artikel 458 van het Strafwetboek in artikel 32quinquiesdecies);
- wet van 3 mei 2024 houdende bepalingen inzake arbeid in de sekswerksector (artikelen 12 en 14 verwijzen naar titels, hoofdstukken en artikelen van het Strafwetboek en gebruiken de terminologie van dat Wetboek);
- wet van 10 augustus 2005 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een bijzondere onderhandelingsgroep, een vertegenwoordigingsorgaan en procedures inzake de betrokkenheid van werknemers binnen de Europese Vennootschap (verwijzing naar artikel 458 van het Strafwetboek in artikel 13).

De Adviesraad beveelt aan om van dit voorontwerp van wet — dat tot doel heeft het Sociaal Strafwetboek aan te passen aan het nieuwe Strafwetboek en dat reeds andere wetten wijzigt — gebruik te maken om ook deze drie wetten te actualiseren.

3.2. Opmerkingen van vorm

3.2.1. Opmerkingen per artikel

- *Artikel 21 van het voorontwerp van wet:*

Omwille van de uniformiteit met de formuleringen die reeds in het Sociaal Strafwetboek worden gebruikt (bijvoorbeeld in de artikelen 58 en 58/1, alsook in de bepalingen die verwijzen naar de artikelen 106 en 107), beveelt de Adviesraad aan om het woord « *définies* » te vervangen door « *prévues* » en het woord « *omschreven* » door « *bepaald* ».

- *Artikelen 29, 31, 49, 50, 51, 52, 54 en 55 van het voorontwerp:*

Deze artikelen wijzigen de artikelen 113, 116, 208, 214, 223, 226, 233 en 234 van het Sociaal Strafwetboek om de gebruikte terminologie te harmoniseren met die van het toekomstige Strafwetboek. Zij vervangen onder meer bepaalde termen door andere.

De wijzigingsbepalingen gebruiken echter de uitdrukkingen « *deux reprises/ tweemaal* » en « *trois reprises/ driemaal* », terwijl volgens het Handboek Wetgevingstechniek van de Raad van State (zie F-4-2-8-1°) en zoals reeds toegepast in de artikelen 3 en 22 van het voorontwerp, de termen « *à chaque fois / telkens* » moeten worden gebruikt.

8/9

Daarnaast moeten in de artikelen 54 en 55 van het voorontwerp, die respectievelijk de artikelen 233 en 234 van het Sociaal Strafwetboek wijzigen, de woorden « *à deux reprises / tweemaal* » worden geschrapt in 1° en 2°, aangezien het woord « *sciemment et volontairement / wetens en willen* » slechts één keer voorkomt in §1 en één keer in §2 van de artikelen 233 en 234.

De Adviesraad beveelt dan ook aan om in het gehele voorontwerp de door de Raad van State aanbevolen formulering te gebruiken wanneer een woord meerdere keren in één wetsartikel moet worden vervangen.

- *Artikel 35 van het voorontwerp van wet:*

In de Nederlandse versie van artikel 35, 2°, is het aangehaalde lid onjuist. « *Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken* » moet worden vervangen door : « *Voor in het derde lid bedoelde inbreuken* ».

3.2.2. Algemene opmerking

De Adviesraad voegt aan zijn advies een exemplaar van het voorontwerp van wet toe met verschillende kleine correcties, zoals aanpassingen van interpunctie en het rechtzetten van typfouten.

De Adviesraad heeft verder geen opmerkingen.

Brussel, 19 november 2025

De Voorzitter,

De adjunct-secretaris,

Charles-Eric Clesse

Murielle Fabrot

Le conseil consultatif du droit pénal social

**AVIS n° 2025/001
du 29 avril 2025**

**Avis d'initiative
sur des modifications nécessaires à apporter au droit pénal
social à la suite de modifications législatives antérieures**

Secrétaire: madame Marie Debauche, secrétaire adjointe : madame Murielle Fabrot
Tel: 02 542 79 82 ; 02 233 44 81
e-mail: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1.- Avis d'initiative du Conseil consultatif du droit pénal social

En application de l'article 97, §1er, du Code pénal social, le Conseil consultatif du droit pénal social a décidé de rendre un avis d'initiative afin de recommander des modifications à apporter au Code pénal social et à la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social.

Ces modifications sont rendues nécessaires à la suite des modifications législatives intervenues au cours des années précédentes et notamment pour donner suite aux modifications du Code pénal social par la loi du 15 mai 2024 modifiant le droit pénal social et diverses dispositions en droit du travail.

L'avant-projet de loi, devenu la loi du 15 mai 2024, a connu une procédure d'adoption très longue qui s'est étalée sur plusieurs années, sous plusieurs législatures et a fait l'objet de nombreuses modifications, parfois dans l'urgence. Le Conseil fait part dans cet avis de « coquilles/erreurs/incohérences » qu'il a repérées dans le Code pénal social et dans d'autres dispositions de droit pénal social.

Le Conseil profite également de cet avis pour recommander d'apporter d'autres modifications au Code pénal social qu'il estime nécessaires.

2.- Avis du Conseil consultatif du droit pénal social

2.1 L'article 235 du Code pénal social

2.1.1. Les articles 106 et 107 du Code pénal social relatifs aux peines accessoires que sont l'interdiction d'exploiter, l'interdiction professionnelle et la fermeture de l'entreprise, s'appliquent uniquement si l'incrimination prévue dans le livre 2 du Code pénal social le prévoit.

Depuis leur modification par la loi précitée du 15 mai 2024, le §1er de l'article 106 et le §1er de l'article 107 précité contiennent tous les deux un nouvel alinéa qui prévoit que :

« Pour l'infraction visée à l'article 235, le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction d'exploiter ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire. ».

Cette précision est nécessaire étant donné que la personne punissable pour avoir commis l'infraction d'escroquerie en droit pénal social visée à l'article 235 est « quiconque » et pas uniquement l'employeur, son préposé ou son mandataire. Cet article dispose que :

« Art. 235. L'escroquerie en droit pénal social.

Est puni d'une sanction de niveau 4, quiconque, dans le but, soit d'obtenir ou de faire obtenir, de conserver ou de faire conserver un avantage social indu, soit de ne pas payer ou de ne pas faire payer de cotisations, d'en payer moins ou d'en faire payer moins que celles dont il ou autrui est redevable, a fait usage de faux noms, de faux titres ou de fausses adresses, [1 de constructions d'entreprises]1 ou a utilisé tout autre acte frauduleux pour faire croire à l'existence d'une fausse personne, d'une fausse entreprise, d'un accident fictif ou de tout autre événement fictif ou pour abuser d'une autre manière de la confiance. Lorsque l'infraction visée à l'alinéa 1er est commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire pour faire obtenir ou pour faire conserver un avantage social auquel le travailleur n'a pas droit, l'amende est multipliée par le nombre de travailleurs concernés. ».

L'article 235 précité qui punit l'escroquerie en droit pénal social de la sanction de niveau 4 ne prévoit toutefois pas que les peines des articles 106 et 107 du Code pénal social s'appliquent. L'alinéa qui mentionne « *Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107* » ne s'y retrouve pas.

Cette lacune résulte du fait que la généralisation des peines des articles 106 et 107 du Code précité à toutes les infractions punissables de la sanction de niveau 3 et 4 était initialement prévue dans l'avant-projet de loi devenu la loi du 15 mai 2024 ; Partant, une telle phrase n'était dès lors pas requise dans l'article 235.

Cependant, le projet de loi finalement adopté n'a pas retenu une telle généralisation et l'alinéa prévoyant la possibilité pour le juge de prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107 du Code pénal social n'a par erreur pas été inséré dans l'article 235 précité qui ne permet donc pas une telle possibilité pour le juge jusqu'à présent.

Afin de résoudre ce problème de cohérence entre les articles 106, 107 et 235 du Code pénal social, le Conseil recommande d'ajouter dans l'article 235 précité l'alinéa qui prévoit que « *Le juge peut en outre prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107* » pour que ces peines puissent être infligées par le juge si nécessaire en cas de commission d'une escroquerie en droit pénal social par un employeur, son préposé ou son mandataire.

2.1.2. Par ailleurs, le Conseil recommande de déplacer le nouvel alinéa précité des articles 106 et 107 directement dans l'article 235, dans un souci de clarté et de compréhension des règles spécifiques d'application des peines prévues dans les articles 106 et 107 à l'infraction d'escroquerie en droit pénal social.

2.2. L'article 177 du Code pénal social

Le Conseil consultatif a plusieurs recommandations à émettre concernant l'article 177 du Code pénal social :

2.2.1. Un nouvel alinéa a été inséré dans l'article 177, §1er, du Code pénal social qui punit les infractions en matière de mise à disposition par la loi précitée du 15 mai 2024, par analogie avec l'alinéa déjà inséré dans l'article 162 du même Code par la loi du 25 avril 2014 portant des dispositions diverses en matière de Justice afin de punir d'une sanction plus grave les infractions commises dans un contexte de dumping social.

La version finalement adoptée par la Chambre des représentants du nouvel alinéa est rédigée comme suit:

Art. 177. Mise à disposition	Art. 177.Terbeschikkingstelling
§1er. (...)	§1.(...)
<i>La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1 ou 188/2/3, 226 ou 233, § 1er, 1°.</i>	<i>De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 226 of 233, § 1, 1°.</i>
(...)	(...)

Les versions de l'avant-projet de loi soumis pour avis au Conseil consultatif du droit pénal social et au Conseil d'Etat contenaient déjà le début de la phrase telle qu'elle est finalement rédigée mais à l'époque personne ne s'est pas rendu compte que, telle qu'elle est libellée, cette disposition de l'article 177, §1er, n'est pas applicable.

Le Conseil consultatif attire en effet l'attention sur le fait que cet alinéa ne fait pas référence à l'infraction de mise à disposition illégale en cas de concours avec d'autres infractions.

Le Conseil recommande de modifier l'alinéa pour tenir compte de l'infraction de mise à disposition illégale.

Il suggère de remplacer les mots « La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de » par les mots « Les infractions visées dans l'alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec .... ».

Par voie de conséquence, il convient d'ajouter la référence à l'article 162, alinéa 2, du Code pénal social dans le nouvel alinéa 2 du §1er, de l'article 177.

2.2.2. Le Conseil constate également que la version finale de ce texte se réfère à l'article 233, §1er, 1° du Code pénal social.

La version de l'avant -projet de loi soumise pour avis au Conseil consultatif ne contenait pas cette référence qui a été ajoutée pour donner suite à l'avis du Conseil national du travail rendu après l'avis du Conseil consultatif.

Le Conseil estime que la référence à l'article 233, §1er, 1°, n'a aucun sens vu le contenu de cette disposition est de punir d'une sanction de niveau 4, « *quiconque qui a sciemment et volontairement fait une déclaration inexacte ou incomplète pour obtenir ou faire obtenir, pour conserver ou faire conserver un avantage social indu* ». Cette infraction n'a aucun lien ni avec la mise à disposition, ni avec le dumping social.

Le Conseil pense qu'il s'agit manifestement d'une erreur de frappe dans l'avis du Conseil national du travail et que c'est l'article 223, §1er, 1°, du Code pénal social qui devrait être mentionné dans la disposition qui vise à punir les infractions liées au dumping social. Cet article punit en effet l'employeur qui n'a pas fait parvenir à l'Office national de sécurité sociale une déclaration justificative du montant des cotisations de sécurité sociale dues en application de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs. La référence à l'article 223, §1er, 1°, dans l'article 177 se justifierait tout à fait.

Cette remarque vaut aussi pour l'article 162, alinéa 3 du Code pénal social.

5/17

3. En conclusion, le Conseil consultatif recommande de remplacer l'article 177, §1er, alinéa 2, comme suit:

Art. 177. Mise à disposition	Art. 177. Terbeschikkingstelling
§1 ^{er} . (...)	§1. (...)
Les infractions visées dans l'alinéa 1er sont punies de la sanction de niveau 4 en cas de concours avec deux ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 162, alinéa 2 , 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, §1er , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1 ou 188/2/3, 223 ou 226 ou 233, § 1er, 1°.	De inbreuken bepaald in het eerste lid worden bestraft met een sanctie van niveau 4 bij samenloop met twee of meerdere inbreuken bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 162, tweede lid , 163, tweede lid, 165 tot 167, 177, §1 , 169, 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 of 226 of 233, § 1, 1°.
(...)	(...)

2.3. L'article 162, alinéa 3, du Code pénal social

Par cohérence avec ce qu'il demande au point 2.2., le Conseil recommande de modifier également l'article 162, alinéa 3, du Code pénal social pour y ajouter la référence à l'article 177, §1er et à l'article 223 ainsi que d'y supprimer celle à l'article 233, §1er, 1°, du Code pénal social.

Le Conseil consultatif recommande de remplacer l'article 162, alinéa 3, comme suit:

Art. 162. Le paiement de la rémunération des travailleurs	Art. 162. Uitbetaling van het werknemersloon
( )	(....)
La sanction est de niveau 4 lorsque d'une part, la rémunération minimale applicable dans le secteur concerné n'est pas payée au travailleur - ou en cas de travail à temps partiel la partie de la rémunération minimale qui est proportionnellement due - ou n'a pas été payée à la date à laquelle la rémunération est exigible, et que, d'autre part, il y a concours de deux	De sanctie is van niveau 4 wanneer enerzijds het in de betrokken sector toepasselijk minimumloon niet wordt uitbetaald aan de werknemer - of in geval van deeltijdse arbeid het gedeelte van het minimumloon dat in verhouding is verschuldigd - of niet wordt uitbetaald op de datum dat het loon invorderbaar is, en er, anderzijds, samenloop is met twee of meerdere inbreuken

ou plusieurs infractions visées aux articles 138, 140 à 142, 156, 157, 163, alinéa 2, 165 à 167, 169, 177, §1er , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 ou 226 ~~ou 233, § 1er, 1°.~~	bedoeld bij de artikelen 138, 140 tot 142, 156, 157, 163, tweede lid, 165 tot 167, 169, 177, §1 , 181, 181/1, 182, 184/1, 184/1/1, 184/1/2, 188/2, 188/2/1, 188/2/3, 223 of 226 ~~of 233, § 1, 1°.~~
(...)	(...)

2.4. Les articles 162, alinéa 2, et 182, § 1er, du Code pénal social

Le Conseil consultatif relève que dans son avis n° 2.394 du 19 décembre 2023 sur l'avant-projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social, le Conseil National du Travail a émis la suggestion suivante :

« Le Conseil demande de prévoir, dans les articles 162, alinéa 2 (concernant le non-paiement du salaire minimum en conjonction avec d'autres infractions) et 182, § 1er (concernant l'infraction à la Limosa), que le juge peut prononcer les peines prévues aux articles 106 et 107. L'actuel Code pénal social ne le prévoit pas, mais il s'agit ici d'infractions qui sont punissables d'une sanction de niveau 4 et qui peuvent constituer du dumping social. ».

Le Conseil consultatif se rallie à la position du Conseil National du Travail et recommande de modifier l'articles 162 et 182, §1er, du Code pénal social afin d'y prévoir que les peines des articles 106 et 107 du Code pénal social peuvent être prononcées par le juge en cas d'infractions respectivement à l'article 162, alinéa 2 ou 3 et à l'article 182, §1er du Code pénal social.

2.5. Les articles 184/1/3, 184/1/4 et 184/1/5 du Code pénal social

La loi précitée du 15 mai 2024 a inséré dans le Code pénal social des articles qui se trouvaient au départ dans un autre avant-projet de loi mais qui ont été introduits par amendements dans le projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social lors de l'examen de ce dernier par la Chambre des représentants. Il en est ainsi pour les articles 184/1/3, 184/1/4 et 184/1/5 du Code pénal social qui punissent des infractions en matière d'organisation de la sous-traitance.

Bien que la sanction prévue dans ces articles soit celle de niveau 4, ces articles ne prévoient pas que les peines des articles 106 et 107 peuvent être prononcées par le juge. En effet, lors de sa rédaction initiale, l'avant-projet de loi complétant et modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social généralisait l'application des peines des articles 106 et

107 du Code aux infractions punies de la sanction de niveau 3 ou de niveau 4 sans que la disposition légale décrivant l'infraction doive prévoir cette application.

Etant donné la nature des infractions punissables par les nouveaux articles 184/1/3, 14/1/4 et 184/1/5 du Code pénal social, le Conseil recommande d'ajouter dans ces articles l'alinéa prévoyant la possibilité pour le juge de les appliquer.

2.6. Considération générale sur les articles 106 et 107 du Code pénal social

Si la volonté du gouvernement et du législateur est de maintenir le système actuel pour les peines prévues aux articles 106 et 107 du Code pénal social, à savoir l'exigence que la loi prévoit leur application pour qu'elles puissent être infligées par le juge, le Conseil recommande d'examiner toutes les infractions punissables de la sanction de niveau 3 et de niveau 4 pour lesquelles ces peines ne sont pas encore possibles afin de voir si leur application ne doit pas être rendue possible.

2.7. L'article 2 de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social

L'article 166 de la loi précitée du 15 mai 2024 insère l'article 49/4 qui s'intitule « La notification écrite de l'introduction des données d'identification d'une entreprise dans la banque de données visée à l'article 35/15 de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs » dans le Code pénal social.

La loi précitée n'a cependant pas modifié l'article 2 de la loi du 2 juin 2010 comportant des dispositions de droit pénal social pour y insérer la référence à l'article 49/4 précité et ainsi permettre que toute personne qui estime que ses droits sont lésés par une mesure d'exécution prise en exécution de cet article puisse former un recours auprès du président du tribunal du travail.

Or, l'article 2 de la loi du 2 juin 2010 prévoit un tel recours notamment contre les mesures prises en exécution des articles 49/1 à 49/3 du Code pénal social qui prévoient des notifications écrites similaires à celle instaurée par l'article 49/4.

Il convient par conséquent de modifier cet article 2 pour y ajouter la référence à l'article 49/4 du Code pénal social ; Un recours contre cette mesure prise par un inspecteur social doit pouvoir être possible par cohérence avec le recours prévu contre les mesures visées aux articles 49/1 à 49/3 du Code pénal social.

2.8. Les articles 38 de la loi-programme du 22 décembre 2022 et 137/4 du Code pénal social

Les versions néerlandaise et française de l'article 38 de la loi-programme du 22 décembre 2022 ainsi que celles de l'article 137/4 du Code pénal social qui punit les infractions à cet article ne correspondent pas.

Des mots manquent dans la version en néerlandais et en français de l'article 38 et de l'article 137/4 précités. Ces articles doivent par conséquent être modifiés. Les mots en gras doivent y être ajoutés et les mots barrés doivent y être supprimés :

<i>Art. 38 de la loi-programme du 22 décembre 2022</i>	<i>Art. 38 van de programmawet van 22 december 2022</i>
Toute personne physique visée à l'article 23, 1°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer ses débuts et fins d'activités sur le lieu de travail ainsi que ses intervalles de repos au moment où ces activités débutent et se terminent.	Elke natuurlijke persoon bedoeld in artikel 23, 1°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes te registreren op het ogenblik dat deze activiteiten beginnen en dat ze eindigen.
Toute personne physique, visée à l'article 23, 2° et 3°, qui se présente sur un lieu de travail, est tenue d'enregistrer son arrivée et son départ du lieu de travail au moment où elle arrive sur le lieu de travail et quitte le lieu de travail.	Elke natuurlijke persoon, bedoeld in artikel 23, 2° en 3°, die zich aanbiedt op een arbeidsplaats, is ertoe gehouden zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats te registreren ~~op het ogenblik dat ze aankomt en de arbeidsplaats~~ op het ogenblik waarop hij aankomt op de arbeidsplaats en vertrekt van de arbeidsplaats.
<i>Article 137/4 du Code pénal social</i> <i>-L'obligation d'enregistrement des présences des travailleurs et d'autres personnes physiques sur les lieux de travail où des activités de nettoyage et/ou d'entretien sont effectuées</i>	<i>Artikel 137/4 van het Sociaal Strafwetboek</i> <i>- Aanwezigheidsregistratieplicht van de werknemers en van andere natuurlijke personen op de arbeidsplaatsen waar onderhouds- en/of reinigingsactiviteiten worden uitgevoerd</i>
Est puni d'une sanction de niveau 1 :	Met een sanctie van niveau 1 wordt bestraft:

1° le travailleur, visé à l'article 23, 1° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 1er, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de débuts et de fins d'activités sur le lieu de travail, ainsi que les enregistrements des intervalles de repos au moment où celles-ci débutent et se terminent ; 2° l'employeur, l'entrepreneur, le sous-traitant, visés à l'article 23, 2° et 3° de la loi-programme du 26 décembre 2022 qui, en contravention à l'article 38, alinéa 2, de la même loi-programme du 26 décembre 2022, se présente sur un lieu de travail et n'effectue pas les enregistrements de son arrivée et de son départ du lieu de travail au moment où il arrive sur le lieu de travail et il quitte le lieu de travail.	1° de werknemer, bedoeld in artikel 23, 1° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, eerste lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en het begin en het einde van zijn activiteiten op de arbeidsplaats evenals zijn rustpauzes niet registreert op het ogenblik waarop ze beginnen en eindigen; 2° de werkgever, de aannemer, de onderaannemer, bedoeld in artikel 23, 2° en 3° van de programmawet van 26 december 2022 die zich, in strijd met artikel 38, tweede lid, van dezelfde programmawet van 26 december 2022, aanbiedt op een arbeidsplaats en zijn aankomst op en vertrek van de arbeidsplaats niet registreert op het ogenblik dat ze ~~aankomt en de arbeidsplaats~~ hij aankomt op de arbeidsplaats en hij vertrekt van de arbeidsplaats.

2.9. L'article 81 du Code pénal social

A la suite du remplacement de l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, il est nécessaire d'examiner si le délai de prescription prévu à l'article 81 du Code pénal social doit être adapté.

La loi du 9 avril 2024 relative au droit de la procédure pénale a modifié les délais de prescription de l'action publique pour certaines infractions. Son article 32 a remplacé l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale comme suit :

"Art. 21. Sauf dans les cas prévus à l'article 21bis, l'action publique est prescrite, à compter du jour où l'infraction a été commise, après trente ans, vingt ans, quinze ans, dix ans ou un an, à compter du jour où l'infraction a été commise selon que cette infraction constitue un crime punissable de la réclusion ou de la détention à perpétuité, un crime punissable de la réclusion ou de détention de plus de vingt ans à trente ans, un crime punissable d'une

10/17

peine de réclusion ou de détention de plus de cinq ans à vingt ans au plus, un délit ou une contravention.

Le jour où l'infraction a été commise est compté dans le délai.

Les délais de prescription fixés à l'alinéa 1er ne sont pas affectés par la réduction ou la modification de la peine en raison de circonstances atténuantes.

En cas de concours idéal, la prescription est régie suivant le délai propre à chaque infraction.

Lorsque plusieurs infractions constituent l'exécution successive et continue d'une même intention délictueuse, le délai de prescription commence à courir à partir du dernier fait considéré comme prouvé, à la condition que le délai écoulé entre les divers faits ne soit pas égal ou supérieur au délai de prescription."

Le délai de prescription de l'action publique pour les délits est passé de 5 ans à 10 ans et l'interruption de la prescription a été supprimée à la suite de l'abrogation de l'article 22 de la même loi de 1978.

Désormais, en application de l'article 21 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, le délai de prescription de l'action publique pour les infractions punies par les sanctions de niveau 2, 3 ou 4 du Code pénal social, en cas de poursuites pénales, est un délai de 10 ans.

Cependant, en cas de poursuite administrative, par la Direction des amendes administratives, l'article 81 du Code pénal social prévoit quant à lui toujours un délai de cinq ans et l'interruption de la prescription.

Par conséquent, si l'article 81 du Code pénal social reste tel quel, en cas de poursuites devant le tribunal correctionnel par l'auditeur du travail, le délai de prescription de l'action publique est de 10 ans et le délai ne peut plus être interrompu. La notification de la décision du ministère public d'intenter des poursuites pénales n'interrompt plus la prescription.

En revanche, en cas de renonciation par l'auditeur du travail, l'amende administrative ne pourra plus être infligée cinq ans après les faits et la notification de la décision du ministère public d'intenter des poursuites pénales ou de ne pas intenter des poursuites pénales interrompra la prescription.

Afin de garder la cohérence avec les poursuites pénales en ce qui concerne le délai de prescription, le Conseil consultatif recommande d'aligner l'article 81 du Code pénal social sur ce que prévoit le titre préliminaire du Code de procédure pénale afin d'y prévoir aussi un délai de 10 ans et d'y supprimer l'interruption de la prescription par les actes qui y sont cités.

2.10. Modification recommandée de l'article 73 du Code pénal social

Le contenu de l'article 73 du Code pénal social a été remplacé par la loi précitée du 15 mai 2024 de manière que le ministère public envoie à l'administration compétente une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative, une copie des pièces de procédure de l'enquête d'information complémentaire et une copie de l'enquête judiciaire, le cas échéant. Autrement dit, toutes les pièces permettant à l'administration compétente de décider au mieux de la suite à donner à l'infraction constatée.

Il semble cependant que la mention des mots « enquête judiciaire » dans cet article n'est pas adéquate compte tenu des règles en matière de procédure pénale.

Par conséquent, le Conseil suggère de modifier comme ci-dessous le texte de l'article 73. Cette proposition simplifie et allège aussi son libellé.

Proposition de texte :

« Art. 73. La copie de l'enquête administrative et celle de l'enquête d'information complémentaire	"Art. 73. Afschrift van het onderzoek en van het opsporingsonderzoek
Dans les cas visés à l'article 72, alinéa 2, le ministère public envoie une copie des pièces de procédure de l'enquête administrative et de l'information complémentaire à l'administration compétente:	In de gevallen bepaald in artikel 72 wordt het openbaar ministerie verzonden van de procedurestukken van het onderzoek en van het opsporingsonderzoek aan de bevoegde administratie.
Si des pièces arrivent auprès du ministère public postérieurement à l'envoi d'une copie des pièces de procédure visées à l'alinéa 1 ^{er} , il les fait parvenir sans délai à l'administration compétente. ».	Indien het Openbaar Ministerie stukken ontvangt na verzending van het procedurestukken bedoeld in het eerste lid, zendt het deze stukken onverwijld aan de bevoegde administratie.".

2.11. Recommandation de suppression du nouveau paragraphe 3 de l'article 233 du Code pénal social

La loi précitée du 15 mai 2024 a inséré un paragraphe 3 de l'article 233 du Code pénal social qui prévoit que « *les paragraphes 1er et 2 ne s'appliquent pas si les infractions visées à ces paragraphes ont été commises par un assuré social qui, pour ces raisons, a déjà été exclu de cette prestation sociale à laquelle il n'a pas droit par l'institution qui lui a accordé une prestation, et qui, en outre, a été exclu du droit à cette prestation pendant une période déterminée* ». L'exposé des motifs précise que cet ajout vise à éviter une violation du principe "non bis in idem" et à garantir l'efficacité de la sanction choisie.

12/17

Le Conseil réitère la recommandation qu'il a formulée dans son avis n° 2023/003 du 29 juin 2023 sur l'avant-projet de loi devenu la loi précitée du 15 mai 2024 :

« Dans l'article 233 du Code pénal social, le texte soumis pour avis y insère un nouvel alinéa. Le Conseil relève que cet alinéa est une des deux options expliquées dans son avis 2017/007 pour résoudre les problèmes de non bis in idem.

Cette proposition revient à exclure la possibilité d'imposer une sanction pénale ou une amende administrative prévue par le Code pénal social. La motivation de cette option est la suivante : « L'impact financier de la sanction administrative est en effet immédiat puisqu'elle prive l'assuré social de ses allocations durant une période déterminée, constituant ainsi une économie pour l'institution concernée. S'il est fait choix de plutôt infliger à l'assuré social une amende pénale, cette amende ne profite pas au budget de la sécurité sociale et aucune garantie n'existe que cet assuré paie effectivement cette amende. ».

Le Conseil n'est pas favorable à l'insertion de cet alinéa dans l'article 233. Le Conseil ne recommande pas de prévoir différentes solutions ad hoc pour la problématique du non bis in idem au lieu d'une solution législative globale et cohérente à ce problème, telle que déjà proposée dans l'avis 2014/002 du Conseil du 5 mars 2014. Il considère également que les considérations budgétaires ne peuvent pas non plus déterminer le choix du mode de poursuite – pénale ou administrative. L'alinéa inséré dans l'article 233 par le texte soumis pour avis équivaut à un renversement de cette logique.

Par ailleurs, le Conseil attire l'attention sur le fait que le texte proposé est dépassé car il ne tient pas compte de l'évolution du principe non bis in idem dans la jurisprudence et nuit à la lutte contre la fraude sociale.

Par conséquent, le Conseil recommande d'enlever l'alinéa en projet. ».

Le Conseil ajoute que ce paragraphe doit être supprimé à partir du moment où la jurisprudence en la matière évolue et vu que le juge doit, pour décider s'il y a lieu ou non à appliquer le principe du *non bis in idem*, se référer à la jurisprudence internationale. Or, en inscrivant dans un article du Code une interdiction de cumul des peines, le législateur se réfère à la jurisprudence *Zolotoukhine* de la Cour européenne des droits de l'Homme qui est dépassée et qui n'est plus appliquée depuis les arrêts *A et B c. Norvège*, entre autres. Ce faisant, le législateur empêche l'application de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'Homme et de celle de la Cour de Justice de l'Union Européenne en figeant le texte dans un contexte jurisprudentiel dépassé.

2.12. Modification recommandée de l'article 152/2 du Code pénal social

L'article 152/2 du Code pénal social prévoit en son paragraphe 2 une sanction de niveau 3, qui est susceptible d'être mise à charge de l'employeur,

13/17

son préposé ou son mandataire qui a occupé un travailleur en tant que travailleur exerçant un flexi-job alors que les prestations effectuées par ce travailleur ne rentrent pas dans les activités pour lesquelles un travailleur exerçant un flexi-job peut être occupé en application de la loi du 16 novembre 2015.

Le même texte précise en son alinéa 2 que cette sanction est seulement d'application dans le cas où la délimitation du champ d'application est basée sur des codes NACE et pas sur l'appartenance à une commission ou à une sous-commission paritaire. La majorité des employeurs habilités à occuper des travailleurs flexi-job a toutefois été définie par rapport à l'appartenance à une commission ou sous-commission paritaire.

Très concrètement, ceci signifie qu'un inspecteur social qui constate l'occupation au travail d'un travailleur flexi-job dans un secteur d'activité où cette occupation n'est pas autorisée ne pourra pas, dans la plupart des cas, dresser un procès-verbal de constatation d'infraction sociale.

Par exemple, lors d'un contrôle-chantier de rénovation immobilière, un inspecteur social constate l'occupation d'un travailleur que l'employeur présente comme étant un travailleur flexi-jobbiste et qui a bien fait l'objet d'une déclaration DIMONA de type « FLX ». L'occupation de ce type de travailleur est interdite au sein de la commission paritaire numéro 124. Cependant, il ne sera pas juridiquement possible de dresser un procès-verbal pour infraction à l'article 152/2, §2, du Code pénal social car son appartenance n'est pas basée sur des codes NACE.

Afin de supprimer cette discrimination entre employeurs, le Conseil recommande d'abroger le deuxième alinéa du paragraphe 2 de l'article 152/2 précité.

2.13. Modification recommandée de l'article 183/1 du Code pénal social

Le Conseil renouvelle sa recommandation déjà émise dans son avis précité n° 2023/003 mais non suivie jusqu'à présent d'ajouter dans l'article 183/1 du Code pénal social un alinéa qui prévoit explicitement que cet article n'est pas applicable aux victimes de la traite des êtres humains reconnues comme telle.

Le Conseil constate que le texte a été inséré dans l'exposé des motifs du projet de loi devenu la loi du 15 mai 2024 mais insiste sur le fait que ce n'est pas suffisant.

Afin d'assurer la sécurité juridique des principaux intéressés, le Conseil recommande l'insertion de ce texte dans l'article légal, à savoir l'article 183/1 du Code pénal social.

2.14. Insertion d'un alinéa 2 dans l'article 83 du Code pénal social

La Cour de cassation a dit pour droit que :

« [...] les procès-verbaux des inspecteurs du travail dont il est question à l'article 9 de la loi du 16 novembre 1972 concernant l'inspection du travail,

14/17

ont uniquement pour but de constater les infractions aux dispositions pénales citées par cette loi en vue leur sanction ;

Qu'un tel procès-verbal ne constitue pas une "accusation" au sens de l'article 6, § 1, de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales dès lors qu'il n'entraîne pas l'inculpation de l'intéressé et ne l'oblige pas davantage à prendre des mesures pour se défendre »¹.

Cet arrêt est en contradiction avec la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'Homme. La Cour strasbourgeoise estime que l'accusation en matière pénale revêt un caractère autonome et doit s'entendre au sens de la Convention². Le délai raisonnable de l'article 6 commence nécessairement le jour où une personne se trouve accusée³. Mais le point de départ peut être antérieur à la saisine de la juridiction de jugement⁴. Les arrêts *Wemhoff* et *Neumeister* du 27 juin 1968, puis l'arrêt *Ringeisen* du 16 juillet 1971, ont retenu respectivement le moment de l'arrestation, de l'inculpation⁵ et de l'ouverture des enquêtes préliminaires⁶. La Cour admet également, comme point de départ, le moment où une personne a le sentiment d'être soupçonnée d'une infraction pénale⁷.

En matière d'amendes administratives, la cour du travail de Bruxelles a décidé que le délai raisonnable commence le jour où la personne est invitée à présenter ses moyens de défense⁸.

En décidant que le point de départ du délai raisonnable n'est pas le procès-verbal et qu'en cas d'amende administrative le délai raisonnable ne débute qu'au jour où la personne accusée peut présenter ses moyens de défense,

¹ Cass., 20 mars 2000, Pas., 2000, p. 191 ; R.W., 2000-2001, p. 623, avec note B. De Smedt, « Het beginpunt van de redelijk termijn in zaken van sociaal strafrecht ». Pour une application par les juridictions inférieures, voy. : C. trav. Bruxelles, 1er mars 2012, J.T.T., 2012, p. 313 ; C. trav. Liège, 8 janvier 2010, Chron. D.S., 2011, p. 282, avec note Ch.-E. Clesse, « Quand commence le délai raisonnable en droit pénal social ? » ; Trib. trav. Bruxelles, 16 janvier 2013 avec note Ch.-E. Clesse, Chron. D.S., 2013/8, pp. 432-434 ; C. trav. Bruxelles, 8 septembre 2011, avec note Ch.-E. Clesse, Chron. D.S., 2013/9, pp. 496-497.

² Cour eur. D.H., 28 juin 1978, *König*, série A, n° 27, p. 29, § 88.

³ Cour eur. D.H., 27 juin 1968, *Neumeister*, série A, n° 8, p. 41, § 18. Dans le même sens, en matière fiscale : Cass., 14 janvier 2014, R.G. n° P.12.1777.N.

⁴ Cour eur. D.H., 21 février 1975, *Golder*, série A, n° 18, p. 15, § 32.

⁵ Cass., 23 juin 2020, R.G. n° P.20.0020.N. En ce sens égal., C. trav. Bruxelles, 17 décembre 2009, J.T.T., 2010, p. 151.

⁶ Série A, n° 7, pp. 26-27, § 19 ; n° 8, p. 41, § 18 ; n° 13, p. 45, § 110. La cour du travail d'Anvers retient également la date de l'apostille adressée par l'auditeur du travail à un service d'inspection du travail (12 janvier 2001, Chron. D.S., 2001, p. 427).

⁷ Cour eur. D.H., 31 mai 2001, *Metzger*, § 31 ; 10 décembre 1982, *Foti e.a.*, série A, n° 56, p. 18.

⁸ C. trav. Bruxelles, 13 juillet 2023, R.G. n° 2022.AB.466, inédit ; C. trav., Bruxelles, 1er mars 2012, J.T.T., 2012, p. 313.

la jurisprudence postpose le point de départ du délai raisonnable ce qui porte préjudice à l'accusé.

Il convient donc d'introduire un second alinéa dans l'article 83 du Code pénal social, qui traite du délai raisonnable dans le cadre de la procédure d'amende administrative, rédigé comme suit : « *Le délai raisonnable prend court à partir de la notification du procès-verbal de constat d'infraction* ».

2.15. Examen recommandé de l'article 222, 1°, du Code pénal social qui punit des infractions à la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail

Le Conseil attire l'attention sur le fait que l'article 222, 1°, du Code pénal social punit les entreprises d'assurances et les commissaires qui ne respectent pas les obligations prévues aux articles 62 et 63 de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail alors que ces articles ne semblent mettre les obligations qu'à charge des entreprises d'assurances.

Le Conseil recommande de vérifier avec les institutions compétentes en la matière s'il s'agit d'une erreur et dans l'affirmative, de supprimer la référence au commissaire dans l'article 222, 1°, précité.

2.16. Modification recommandée de l'article 184/1/2 du Code pénal social

La recommandation émise par le Conseil au point 2.5 vaut également pour l'article 184/1/2 du Code pénal social, y inséré par la loi du 19 juin 2022 portant diverses dispositions concernant le détachement de conducteurs dans le domaine du transport routier.

Etant donné la nature des infractions punissables par cet article, le Conseil recommande d'y ajouter l'alinéa prévoyant la possibilité pour le juge d'appliquer les peines prévues aux articles 106 et 107 du Code précité.

2.17. Insertion d'un intitulé à l'article 12 du Code pénal social

Le Conseil relève que l'article 12 du Code pénal social n'a plus d'intitulé depuis le remplacement de son contenu par l'article la loi du 21 décembre 2018 portant des dispositions diverses en matière sociale.

Il recommande d'en insérer un par souci de cohérence avec les autres articles du Code pénal social qui en ont tous un.

2.18. Actualisation recommandée de l'article 100/4 du Code pénal social

L'article 100/4 du Code pénal social qui est relatif à la communication de l'epv fait référence à l'article 33 de la loi du 10 juillet 2006 relative à la

procédure par voie électronique alors que cet article a été abrogé par la loi du 27 mars 2024 portant dispositions en matière de digitalisation de la justice et dispositions diverses Ibis (1).

L'article 167 de ladite loi de 2024 a en effet abrogé le chapitre III de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique, comportant les articles 28/1 à 37.

Il convient d'actualiser la disposition légale à laquelle l'article 100/4 précité se réfère.

3.- Conclusion

Le Conseil attire l'attention sur le fait que les modifications du Code pénal social recommandées dans cet avis ne valent que sous réserve de ce qui sera mentionné dans le futur avis portant sur les modifications rendues nécessaires par le nouveau Code pénal que le Conseil consultatif va rendre d'initiative dans les prochains mois.

Le Conseil reste à disposition si des compléments d'information sur certaines de ces recommandations sont nécessaires.

Bruxelles, le 29 avril 2024

Le Président,

La Secrétaire adjointe,

Charles-
Eric Clesse
(Signature)

Digitally signed
by Charles-Eric
Clesse (Signature)
Date: 2025.04.29
10:02:04 +02'00'

Charles-Eric Clesse

Murielle
Fabrot
(Signature)

Signature
numérique de
Murielle Fabrot
(Signature)
Date : 2025.04.29
11:06:22 +02'00'

Murielle Fabrot

Le conseil consultatif
du droit pénal social

**AVIS n° 2025/003
du 13 juin 2025**

**Lois du 29 février 2024 introduisant le livre Ier et le livre II
du Code pénal**

Secrétaire: madame Marie Debauche, secrétaire adjointe : madame Murielle Fabrot
Tel: 02 542 79 82 ; 02 233 44 81
e-mail: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1. AVIS D'INITIATIVE

Le 8 avril 2024, la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal et la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal ont été publiées au *Moniteur belge*.

Ces deux lois entreront en vigueur le 8 avril 2026.

Le Conseil consultatif du droit pénal social a pris connaissance de ces lois, qui ont des répercussions importantes sur le Code pénal social, et a décidé d'émettre un avis d'initiative lors de sa réunion du 16 octobre 2024.

Il appartient en effet au Conseil consultatif, en application de l'article 97, 2°, du Code pénal social, de « *veiller à la concordance entre, d'une part, les dispositions des propositions et des projets de loi qui, de manière directe ou indirecte, en tout ou en partie, ont trait au droit pénal social, et, d'autre part, les dispositions du présent code, afin de maintenir la cohérence en cette matière; le Conseil consultatif peut à cet effet rendre un avis, d'initiative ou à la demande* ».

2. CONTENU DES LOIS DU 29 FÉVRIER 2024

Les lois du 29 février 2024 introduisant le Livre Ier et le livre II du Code pénal se fondent sur les travaux de la Commission de réforme du Code pénal qui a été créée en 2015. La Commission avait pour mission de réformer en profondeur l'ensemble des dispositions du Code pénal. Le législateur fait le constat que le Code pénal actuel est un code à deux vitesses. Il a fait l'objet de plusieurs modifications législatives ponctuelles mais il contient encore plusieurs dispositions inchangées depuis sa création. En d'autres mots, « plus de 150 ans après sa naissance, la révision générale du Code pénal belge s'impose plus que jamais »¹.

Le nouveau Code pénal repose sur trois principes qui constituent le fil rouge de la réforme : précision, simplicité et cohérence. Les deux livres du Code sont réécrits à la lumière de ces trois principes.

Tout d'abord, sur le plan de la forme, le livre Ier devient plus lisible et compréhensible étant donné qu'il propose une nouvelle présentation des règles contenant les principes généraux avec de nouvelles subdivisions comportant des articles tous assortis d'un intitulé.

---

¹ *Doc. parl.*, sess. ord., 2022-2023, doc. n° 3374/001, p.6.

Sur le plan du contenu, la réforme la plus importante concerne les peines. Les peines sont divisées en huit niveaux, la peine de niveau 1 étant la plus faible (cela comprend les amendes de moins de 20.000 euros, la peine de travail de moins de 120 heures, par exemple) et la peine de niveau 8 étant la plus élevée (elle comprend l'emprisonnement à perpétuité, par exemple). Cette classification offre l'avantage que le système de conversion des peines d'emprisonnement en amendes pour les personnes morales est supprimé.

La peine d'emprisonnement est conçue comme le recours ultime et ne pourra être prononcée que lorsque les objectifs de la peine ne peuvent être atteints d'une autre manière. L'accent est davantage mis sur les sanctions autonomes qui peuvent être prononcées par le juge en alternative aux peines d'emprisonnement (ou de traitement sous privation de liberté). Les possibilités de peines alternatives se retrouvent également dans l'échelle des peines applicables aux personnes morales.

Le nouveau Code supprime les courtes peines d'emprisonnement (peine d'emprisonnement inférieure à six mois) pour les infractions les moins graves. Cela correspond aux infractions punissables d'une peine de niveau 1. Les peines accessoires sont également diversifiées. Le législateur envoie ainsi un signal clair au juge pénal pour qu'il soit plus économe avec la peine de prison, qui est considérée comme l'ultime recours parmi les sanctions pénales.

La classification tripartite des infractions en crimes, délits et contraventions, qui existe aujourd'hui, est supprimée. Le nouveau Code pénal ne contient que des infractions.

Afin de proposer un panel large et diversifié de peines, de nouvelles peines sont introduites, telles que la peine de traitement sous privation de liberté, la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction, le suivi prolongé, la condamnation par déclaration de culpabilité et la peine de prestation en faveur de la communauté.

Le livre II est également beaucoup plus lisible avec sa nouvelle structure. Les infractions sont rassemblées dans huit titres qui correspondent à huit thèmes. Un titre préliminaire rassemble les définitions de termes employés dans le Code pénal. Les autres titres reprennent les violations graves du droit international humanitaire, le crime d'écocide, les infractions contre la personne, les infractions contre la sécurité publique, les faux, les infractions contre les biens, les infractions économiques et les infractions contre l'État et son fonctionnement.

Le livre II comporte un ensemble infractionnel plus clair et plus précis. Toutes les incriminations sont réécrites avec la description de tous les éléments constitutifs de l'infraction. Chaque article est assorti d'un titre. La peine est ensuite déterminée à la fin de l'article par son niveau et non plus par une fourchette de peine.

3.- AVIS DU CONSEIL

Le Conseil consultatif accueille favorablement l'adoption des lois du 29 février 2024 introduisant le livre Ier et le livre II du Code pénal. Il souscrit aux raisons invoquées par le législateur pour moderniser le Code pénal.

Le Conseil consultatif est cependant conscient que cette réforme a un impact important sur le Code pénal social. Certaines de ses dispositions doivent être adaptées avec les principes posés par le nouveau Code pénal.

Le Conseil consultatif lit effectivement ce qui suit dans les travaux préparatoires de la loi introduisant le livre Ier du Code pénal : « À terme, les lois pénales particulières devront également être revues. Les travaux se focaliseront toutefois d'abord sur le Code pénal. Dans un premier temps, on travaillera pour les lois particulières avec des règles de conversion. »².

Les dispositions des deux Codes doivent être compatibles sur le plan technique. C'est la raison pour laquelle le Conseil consultatif prend l'initiative d'émettre un avis proposant plusieurs modifications.

Le Conseil consultatif émet les remarques suivantes :

3.1. Remarques de forme :

Les premières remarques soulevées par le Conseil consultatif constituent des ajustements purement techniques qui visent à insérer les nouveaux concepts du Code pénal dans le Code pénal social et à modifier les références croisées.

3.1.1. Les nouveaux concepts :

- *L'élément moral (article 7) :*

---

² Doc. parl., sess. ord., 2022-2023, doc. n° 3374/001, p.14.

A la lecture du nouveau Code pénal, le Conseil consultatif constate que le texte détermine les différents types d'élément moral susceptibles de caractériser les infractions.

L'article 7 pose d'abord le principe selon lequel toute infraction requiert un élément moral qui implique la conscience d'agir et le libre arbitre. Outre cette exigence de base, il est prescrit que la loi peut prévoir, en fonction du type d'élément moral requis, des conditions supplémentaires telles que le dol et la faute lourde.

Le texte propose ainsi d'identifier les quatre catégories d'infractions en fonction des exigences requises pour l'élément moral : les infractions règlementaires, les infractions intentionnelles caractérisées par le dol général, les infractions intentionnelles caractérisées par un dol spécial et les infractions involontaires.

Le Conseil consultatif recommande de suivre, pour le Code pénal social, la démarche adoptée par le nouveau Code pénal qui fait référence à l'intention générale dans la description de l'infraction par l'ajout du mot « délibéré ».

Il convient dès lors de remplacer la terminologie que l'on retrouve dans les incriminations assorties d'un dol général (« sciemment et volontairement ») par le mot « délibéré ». Sont concernés, les articles suivants : 110/1, 115/1, 137/5, alinéa 2, 177/1, §§ 4 et 5, 181, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, 181/1, § 1er, alinéa 3 et § 2, alinéa 3, 183/1, alinéa 1er, 184, alinéas 2 et 3, article 204, § 1er, alinéa 2, 208, 214, alinéa 1er, 3°, a) et c), 223, § 1er, alinéa 2, 226, alinéa 2, 233, §§ 1er et 2, 234, §§ 1er et 2.

Le Conseil consultatif est bien conscient que cela ne change rien à la portée de l'incrimination mais que cela codifie la jurisprudence existante et permet une certaine uniformisation.

Afin que la conformité avec le nouveau Code pénal soit la plus complète possible, le Conseil suggère d'insérer dans le livre 1er du Code pénal social une disposition générale portant sur l'élément moral : « Les infractions qui ne contiennent pas d'élément moral qui consiste en un dol général ou un dol spécial constituent des infractions règlementaires. »

- *La tentative punissable (article 9) :*

Le Conseil consultatif remarque que, dans le nouveau Code pénal, la tentative devient punissable pour toutes les infractions intentionnelles, sauf disposition contraire.

Le nouveau Code pénal prévoit que la tentative punissable est punie d'une peine de niveau immédiatement inférieur à celui prévu pour l'infraction consommée. Il comporte une règle particulière pour les infractions assorties d'une peine de niveau 1.

Or, à l'heure actuelle, le Code pénal rend la tentative de crime pénalement punissable. La tentative de délit doit être expressément prévue le législateur pour pouvoir être sanctionnée (articles 52 et 53 du Code pénal actuel).

La logique est donc inversée pour la tentative de délit dans le nouveau Code pénal.

Le Conseil consultatif accepte le choix du législateur d'incriminer dans le livre Ier toutes les tentatives d'infractions intentionnelles. Dans un souci de clarté pour les praticiens, en particulier pour les inspecteurs sociaux, et pour les personnes susceptibles d'être punies par les sanctions du Code pénal social le Conseil consultatif recommande d'insérer une disposition dans le livre 1er qui indique expressément que la tentative des infractions intentionnelles rassemblées dans le livre 2 du Code pénal social est punissable conformément à l'article 9 du nouveau Code pénal.

- *La participation punissable (article 19 du nouveau Code pénal) :*

Le Conseil remarque que, dans le nouveau Code pénal, le système de la participation est simplifié. La distinction entre corréité et complicité est abandonnée. Il n'y a plus qu'un seul régime de participation punissable qui donne lieu à l'application de la même peine que celle prévue pour l'auteur. Les notions de coauteurs et de complices n'existent plus. Celles-ci doivent être remplacées par les mots « auteur » et/ou « participant ».

Le Conseil consultatif constate que les articles 3, alinéa 5, 4°, a), 100/6, alinéa 6, 1°, 100/10, § 1er, alinéa 1er, 6°, 100/11, alinéa 3, 1°, 100/12/1, 2°, e) du Code pénal social, font référence au mot « (co)auteur » et que l'article 117, alinéa 3, du Code pénal social vise les « auteurs, coauteurs ou complices ». Par cohérence avec le nouveau Code pénal, ces notions doivent être remplacées par les mots « auteurs ou participants ».

- *La division tripartite des infractions :*

Le Conseil comprend que le nouveau Code pénal met fin à la division tripartite entre contravention/délit/crime. Les références aux notions de crimes, délits et contraventions doivent donc être remplacées ou supprimées.

A l'article 113, le mot « délictueuse » peut être abrogé à trois reprises. Dans la version néerlandaise du texte, c'est le mot « misdadig » qui peut être abrogé trois fois. A l'article 116, § 1er, ce mot peut être supprimé deux fois dans les deux langues (*cf.* Annexe 1). Ces modifications correspondent aux changements que l'avant-projet de loi relatif à la mise en concordance du Code d'instruction criminelle, de la loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale et de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive avec le Code pénal du 29 février 2024 apporte à l'article 21 du Titre préliminaire du Code de procédure pénale où le mot « délictueuse » est abrogé.

- *La notion de flagrant délit :*

Etant donné que dans l'avant-projet de loi relatif à la mise en concordance du Code d'instruction criminelle, de la loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale et de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive avec le Code pénal du 29 février 2024, les mots « en flagrant délit » sont remplacés par les mots « en flagrance », le Conseil consultatif propose d'effectuer la même modification à l'article, 24, § 1er, premier tiret, du Code pénal social.

La version néerlandaise de l'article 24 fait référence aux mots « op heterdaad van een inbreuk ». Aucune modification n'est nécessaire ici.

- *La confiscation (article 53) :*

Le Conseil comprend qu'on ne parle plus de confiscation spéciale dans le nouveau Code pénal mais uniquement de confiscation. Le Conseil propose d'abroger le mot « spéciale » aux articles 175, § 4, et 175/1, § 8 du Code pénal social.

3.1.2. Les références croisées :

- *Le renvoi à des articles du Code pénal*

Il est opportun d'actualiser les références aux articles du Code pénal dans le Code pénal social puisque le nouveau Code pénal comporte une nouvelle numérotation.

Le Conseil signale cependant que les articles 94, 95 et 96 de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre II du Code pénal modifie déjà les renvois au Code pénal visés dans les articles 51, 79, alinéa 1er et 231 du Code pénal social comme suit :

Art. 94. Dans l'article 51 du Code pénal social, les mots «dans les articles 433quinquies à 433octies du Code pénal et dans les articles 77bis à 77quinquies de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers » sont remplacés par les mots « dans les articles 258 à 261 du Code pénal ».

Art. 95. Dans l'article 79, alinéa 1er, du même Code, les mots « L'article 460ter du Code pénal » sont remplacés par les mots « L'article 669 du Code pénal ».

Art. 96. Dans l'article 231 du même Code, les mots « des articles 196, 197, 210bis et 496 du Code pénal et des dispositions de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, d'indemnités et d'allocations » sont remplacés par les mots « des articles 451, 479, 480 et 691 du Code pénal ».

Dans un projet de loi visant à harmoniser les législations particulières relevant de la compétence de la justice avec les principes du nouveau Code pénal, le choix a été fait d'abroger toutes les dispositions modificatives et abrogatoires pour être réintroduites dans le projet de loi afin que ces dispositions forment un tout cohérent. Il faudra veiller à ce que les articles 94 à 96 soient également repris dans le projet de loi précité.

D'autres dispositions renvoyant au Code pénal doivent également être modifiées. Dans les articles 58, alinéa 2, 58/1, alinéa 3, 59, alinéa 3, 100/13, § 2, alinéa 2, c'est le renvoi à l'incrimination sanctionnant le secret professionnel qui doit être changé. L'article 458 devient l'article 352. Le renvoi à la disposition du Code pénal concernant la confiscation dans les articles 175, § 4 et 175/1, § 8 doit être modifié. C'est à l'article 53 que les règles de confiscation sont désormais reprises.

- *Le renvoi aux chapitres V et VII*

La référence à certains chapitres portant sur les principes généraux du Code pénal doit aussi être adaptée. Ce point doit être analysé à la lumière de l'article 77 du nouveau Code pénal qui établit ce suit:

Art. 77. L'application des dispositions du présent livre au livre II et aux lois particulières

À défaut de dispositions contraires dans le livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers, les dispositions du présent livre s'appliquent aux infractions prévues au livre II ainsi que dans les lois et règlements particuliers.

Les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 indiquent que « *cet article confirme le principe suivant lequel le Livre 1er du Code pénal contient les règles générales du droit pénal qui sont d'application sur toutes les dispositions pénales, sauf lorsqu'il est dérogé à ces règles générales par une disposition particulière pour une ou plusieurs infractions. Cette disposition n'empêche donc pas de prévoir des dispositions dérogatoires particulières, soit dans le Livre 2, soit dans des lois particulières.* ».

Dans le Code pénal social, l'article 108, alinéa 2, exclut l'application des règles du Code pénal relatives à la récidive aux infractions rassemblées dans le livre 2 du Code pénal social. Le Conseil consultatif propose de modifier le renvoi au chapitre V du livre 1er du Code pénal par un renvoi à l'article 60 du nouveau Code pénal.

L'article 109 du Code pénal social prescrit que *le chapitre VII du Livre 1er du Code pénal est applicable aux infractions visées par le Livre 2.*

Si on suit la *ratio legis* de l'article 77 du nouveau Code pénal, l'article 109 du Code pénal social peut être abrogé. Le Conseil recommande cependant de maintenir cette disposition, qui fait partie d'un ensemble de règles cohérentes applicables aux sanctions pénales en droit pénal social, et de modifier la référence au chapitre VII du Livre 1er du Code pénal par un renvoi aux nouvelles dispositions du Code pénal.

De manière générale, le Conseil consultatif est favorable à l'insertion dans le Code pénal social d'une disposition générale qui établit que tous les principes généraux du livre Ier du nouveau Code pénal s'applique au droit pénal social sauf disposition contraire.

3.2. Remarques portant sur les sanctions :

3.2.1. Le système des peines :

Le Conseil consultatif observe que le nouveau Code pénal classe les peines en huit niveaux tant pour les personnes physiques que pour personnes morales. Dans ce système, la peine de niveau 1 est la plus faible (cela comprend les amendes de moins de 20.000 euros, par exemple) et la peine de niveau 8 est la plus élevée (elle comprend l'emprisonnement à perpétuité, par exemple). On ne retrouve pas de

9/21

peine d'emprisonnement dans le niveau 1. Les courtes peines d'emprisonnement sont supprimées étant donné que, dans le niveau 2, le seuil minimum de la peine d'emprisonnement est de six mois. Le panel des peines que comporte ce système est large et diversifié. L'accent est mis sur les peines alternatives.

Le Code pénal social dispose également d'un système de sanctions subdivisées par niveaux. Le niveau 1 est assorti uniquement d'une amende administrative. La peine d'emprisonnement se retrouve uniquement dans le niveau le plus élevé avec une fourchette allant de six mois à trois ans (niveau 4). Ce seuil correspond au niveau 2 du nouveau Code pénal.

A l'estime du Conseil consultatif, il n'y a pas lieu de modifier l'échelle des sanctions propre au Code pénal social. C'est un système cohérent et adapté à la poursuite et la sanction des infractions de droit pénal social où l'amende pénale et l'amende administrative jouent un rôle prépondérant.

Le Conseil note aussi que le montant des amendes dans le nouveau Code pénal a été fixé en remettant le compteur des décimes additionnels à zéro. Les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal expliquent que : *« Le premier objectif est de faire correspondre l'échelle des peines fixées dans le Code aux peines concrètes que le juge applique actuellement ce qui permet d'éviter le recours au mécanisme artificiel et peu cohérent de la correctionnalisation. Il ne s'agit donc pas de bouleverser le système actuel mais plus simplement de faire coïncider le texte de la loi avec le droit tel qu'il est appliqué concrètement par le juge »*. (p.120, 3374)³.

On peut en effet lire ceci dans les travaux parlementaires : *« Vu la suppression des décimes additionnels, le coefficient de multiplication qui découle de l'actuel article 1er de la loi du 05 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales est intégré dans la disposition en projet. Tout comme à l'heure actuelle, les montants des amendes sont donc multipliés par 8. »*⁴.

Cette adaptation supprime provisoirement le mécanisme de multiplication de l'amende par les décimes additionnels prévu dans la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales. Les montants des amendes prescrites par les autres Codes et les lois particulières doivent également être adaptés.

Le Conseil consultatif comprend dès lors que les amendes prescrites par le Code pénal social doivent être multipliées par 8 à l'instar de ce qui a été fait pour le

³ Doc. parl., sess. ord., 2022-2023, doc. n° 3374/001, p.120.

⁴ Doc. parl., sess. ord., 2022-2023, doc. n° 3374/001, p.282.

nouveau Code pénal. Par cohérence, la multiplication devrait également viser les amendes administratives. Celles-ci correspondent à la moitié du montant des amendes pénales. Les amendes pénales et administratives doivent rester proportionnelles les unes par rapport aux autres. Cette différence repose sur une distinction instaurée par la loi du 30 juin 1971 relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales et a été reprise dans le Code pénal social.

Il est vrai que les auteurs du Code pénal social ont innové en prévoyant que les amendes administratives soient également soumises aux décimes additionnels alors qu'elles étaient exclues du champ d'application de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales. Les travaux préparatoires de la loi du 6 juin 2010 introduisant le Code pénal social indiquent ce qui suit : « Ceci permet d'adapter le montant des amendes administratives en même temps que les amendes pénales, sans requérir de nouvelle intervention du législateur spécifiquement pour les amendes administratives. »⁵.

Puisque l'augmentation concerne tant les amendes pénales que les amendes administratives, le problème que posait le montant de celles-ci avant le Code pénal social ne se posera pas ici. De plus, le Code pénal social prescrit que les amendes administratives doivent être soumises aux décimes additionnels.

A l'estime du Conseil consultatif, les articles 101 et 101/1 doivent être adaptés comme suit :

« **Art. 101.** Les niveaux de sanctions

Les infractions visées au Livre 2 sont punies d'une sanction de niveau 1, de niveau 2, de niveau 3 ou de niveau 4.

La sanction de niveau 1 est constituée d'une amende administrative de 80 à 800 euros.

La sanction de niveau 2 est constituée soit d'une amende pénale de 400 à 4.000 euros, soit d'une amende administrative de 200 à 2.000 euros.

La sanction de niveau 3 est constituée soit d'une amende pénale de 1.600 à 16.000 euros, soit d'une amende administrative de 800 à 8.000 euros.

La sanction de niveau 4 est constituée soit d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende pénale de 4.800 euros à 56.000 euros ou de l'une de ces peines seulement, soit d'une amende administrative de 2.400 à 28.000 euros. ».

« **Art. 101/1.** Les amendes pénales applicables aux personnes morales

⁵ Doc. parl., sess. ord., 2008-2009, doc. n° 1666/001, p.188.

Les amendes pénales applicables aux infractions commises par les personnes morales sont:

- pour le niveau 4: une amende minimale de 4.000 euros multipliés par le nombre de mois correspondant au minimum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au minimum de l'amende prévue pour le fait; le maximum s'élève à 16.000 euros multipliés par le nombre de mois correspondant au maximum de la peine privative de liberté, et sans pouvoir être inférieure au double du maximum de l'amende prévue pour le fait;
- pour les niveaux 2 et 3: le minimum et le maximum sont ceux prévus par le livre 2 du présent Code pour le fait. ».

3.2.3. Les sanctions pénales particulières :

Le nouveau Code pénal contient des dispositions relatives aux déchéances et aux interdictions et fermetures.

- *La déchéance de certains droits civils et politiques (article 47):*

Les règles relatives à la déchéance de certains droits civils et politiques inscrites aux articles 19, 33, 33bis et 34 du Code pénal sont simplifiées et uniformisées.

En effet, l'article 47, alinéa 1er, du nouveau Code pénal détermine quels sont les droits qui peuvent faire l'objet d'une déchéance totale ou partielle. La déchéance reste obligatoire uniquement en cas de condamnation à une peine de niveau 8. Pour les autres niveaux de peines, la déchéance, qui peut n'être que partielle, est facultative et temporaire. Elle est exclue pour le niveau 1.

Comme l'article 77 du nouveau Code pénal l'indique, l'article 47 s'applique aux autres codes et aux lois particulières. Ce qui signifie qu'aucune disposition particulière n'est requise pour imposer cette peine complémentaire.

Le Conseil consultatif propose cependant de ne pas abroger l'article 117, alinéa 2, du Code pénal social qui prescrit que la personne sanctionnée pour avoir commis une infraction relative aux examens médicaux peut être condamnée à l'interdiction, conformément à l'article 33 du Code pénal. En effet, selon le nouveau Code pénal, la déchéance est exclue pour le niveau 1 (du nouveau Code pénal). Si on intègre une règle de concordance comme indiqué au point 3.2.5 (nouveau), le niveau 1 du nouveau Code pénal correspond aux niveaux 2 et 3 du Code pénal social. Or l'article 117 est puni d'une peine de niveau 2. Ce qui signifie que la déchéance serait exclue

ici par application de la règle de concordance si la disposition est supprimée. La référence doit cependant être adaptée

Par contre, l'article 117, alinéa 3, peut être maintenu en raison de sa spécificité. Cette disposition stipule ce qui suit : « *Si les auteurs, coauteurs ou complices des infractions visées à l'alinéa 1er, 1°, 2° et 3° sont des praticiens de l'art de guérir, le juge pourra, en outre, leur interdire l'exercice de cet art pour une durée d'un mois à trois ans.* ».

- *L'interdiction professionnelle (article 48) :*

Le nouveau Code pénal retient une interdiction d'exercer une profession lorsque le condamné a abusé gravement de celle-ci pour commettre l'infraction :

« *Art. 48. L'interdiction professionnelle*

Le juge peut interdire au condamné d'exercer sa profession s'il a abusé gravement de sa profession pour commettre l'infraction.

L'interdiction professionnelle a une durée d'un an minimum et de cinq ans au plus. L'interdiction professionnelle prend cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. Le délai est toutefois prolongé de la durée pendant laquelle la peine d'emprisonnement ou le traitement sous privation de liberté se trouve exécuté à l'exception de la période pendant laquelle la peine est exécutée sous la modalité de la surveillance électronique et des périodes de libération conditionnelle ou provisoire.

S'il y a lieu, le tribunal de l'application des peines peut décider de modifier une condamnation passée en force de chose jugée d'interdiction professionnelle en diminuant la durée de l'interdiction, en la suspendant ou en y mettant fin. ».

L'article 107 du Code pénal social prescrit aussi une peine d'interdiction professionnelle et une peine de fermeture, facultatives et temporaires, qui permettent au juge d'interdire au condamné ayant commis une infraction de niveau 3 et 4 d'exercer sa profession s'il a abusé gravement de celle-ci pour commettre l'infraction et d'ordonner la fermeture, pour une durée d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise ou des établissements de la société, association, groupement ou entreprise du condamné ou dont le condamné est dirigeant.

Les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal établissent que : « *les interdictions professionnelles spécifiques devraient être abrogées. Des dispositions dérogatoires peuvent toutefois se justifier.* ». (p. 194 du 3374)

A l'estime du Conseil consultatif, l'article 107 du Code pénal social ne doit pas être abrogé. En effet, ces peines ont été introduites en droit pénal social par le Code pénal social. L'objectif du législateur était de diversifier la palette des sanctions et de donner au juge des outils adaptés pour réprimer les faits qu'il condamne. Cependant, le législateur était aussi conscient que ces peines peuvent avoir des conséquences importantes sur le condamné, son entourage professionnel ou sa famille. C'est la raison pour laquelle plusieurs garanties conditionnent l'application de ces peines :

- ces peines doivent être expressément prévues par la loi ;
- elles ne peuvent être prononcées qu'en cas d'infractions graves. Le juge ne peut les infliger que pour une infraction assortie d'une sanction de niveau 3 ou d'une sanction de niveau 4. Pour l'infraction d'escroquerie en droit pénal social, le juge ne peut prononcer une peine d'interdiction professionnelle ou de fermeture de l'entreprise que si l'infraction a été commise par l'employeur, son préposé ou son mandataire ;
- elles peuvent être prononcées par le juge pour une durée d'un mois à trois ans ;
- elles ne peuvent être infligées que lorsque cela s'avère nécessaire pour faire cesser une infraction ou empêcher sa réitération. De même, elles doivent être proportionnées à l'ensemble des intérêts sociaux-économiques concernés. Et elles ne peuvent porter atteinte aux droits des tiers ;
- pour les infractions sanctionnées d'une sanction de niveau 3, les sanctions pénales particulières ne peuvent être infligées que lorsque la santé et la sécurité des personnes est mise en danger ;
- le juge doit motiver sa décision de prononcer une peine de fermeture.

Par ailleurs, l'article 18 de la loi du 6 juin 2010 introduisant le Code pénal social a modifié l'article 26, alinéa 2, de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail. Cette disposition prescrit depuis lors que « (...) *la fermeture temporaire ou définitive d'une entreprise résultant de mesures prises en application de la législation ou de la réglementation concernant la protection de l'environnement ou en application du Code pénal social, ne sont pas en elles-mêmes des événements de force majeure mettant fin aux obligations des parties.* ».

Le Conseil se pose, tout d'abord, la question de savoir s'il ne faut pas exclure l'application de l'article 48, alinéa 1er et 2, du nouveau Code pénal aux infractions de droit pénal social étant donné que l'interdiction professionnelle peut être appliquée pour toutes les infractions quel que soit le niveau de peine applicable ce qui est contraire à l'article 107 qui ne porte que sur les infractions graves.

Le Conseil consultatif note par ailleurs que l'article 47, alinéa 4, du Code pénal contient une disposition qui donne compétence au tribunal d'application des peines de décider de modifier une condamnation passée en force de chose jugée d'interdiction professionnelle en diminuant la durée de l'interdiction, en la suspendant ou en y mettant fin.

Afin d'assurer la plus grande uniformité dans les interdictions professionnelles, le Conseil consultatif demande aussi que le Code pénal social se réfère à l'article 47, alinéa 4, du Code pénal.

Les adaptations concernant la compétence du tribunal d'application des peines doivent être également apportées aux articles 106 et 107/1 concernant l'interdiction d'exploiter et la fermeture de l'entreprise et l'exclusion du droit de participer à des marchés publics ou à des concessions.

Enfin, le Conseil consultatif rappelle ici qu'il est important que les inspecteurs sociaux aient accès au Registre central des interdictions de gérer où sont notamment répertoriées les interdictions imposées par le juge pénal (loi du 4 mai 2023 relative au Registre central des interdictions de gérer). Ce n'est pas le cas à l'heure actuelle. Le Registre central des interdictions de gérer met à disposition des données qui y sont enregistrées afin de permettre aux services publics et aux tiers de vérifier si les personnes exerçant certaines fonctions ne sont pas frappées d'une interdiction d'exercer ces fonctions. Ce registra a pour objectif d'améliorer et de faciliter le contrôle du respect des interdictions de gérer. Dans le cadre de leur enquête, les inspecteurs sociaux doivent être en mesure de vérifier que l'employeur n'est pas soumis à une interdiction de gérer et d'en faire la déclaration lorsqu'il est constaté qu'il poursuit ses activités malgré l'interdiction.

Plus fondamentalement, le Conseil consultatif rappelle qu'il n'existe à l'heure actuelle aucun Registre central reprenant les interdictions prononcées par les juridictions correctionnelles en application des articles 106, 107 et 107/1 du Code pénal social, ce qui rend impossible leur mise en application et leur suivi. Le Conseil saisit l'occasion de cet avis pour appeler à la création d'un tel Registre, soit comme une banque de données à part, soit, par la possibilité d'introduire les interdictions de droit pénal social dans le Registre central des interdictions de gérer existant pour les interdictions prononcées par les juridictions correctionnelles sur base du Code pénal.

- *La fermeture d'établissement (article 59) :*

« Art. 59. Le nouveau Code pénal permet au juge d'ordonner la fermeture définitive, complète ou partielle, de l'établissement du condamné :

Dans les cas prévus par la loi, le juge peut ordonner la fermeture définitive, complète ou partielle, de l'établissement du condamné, à l'exception des établissements où sont exercées des activités qui relèvent d'une mission de service public. La fermeture de l'établissement implique l'interdiction d'y exercer toute activité similaire à celle qui a conduit à la commission de l'infraction. La fermeture prend cours le jour où la condamnation est passée en force de chose jugée. À défaut de fermeture volontaire, celle-ci s'effectue à l'initiative du ministère public aux frais du condamné. ».

Pour les mêmes raisons (cf. p. 14 relative à l'interdiction professionnelle), le Conseil recommande de maintenir la peine de fermeture dans le Code pénal social étant donné que cette peine contient de nombreuses garanties et que c'est un outil spécifiquement adapté au droit pénal social.

Dans le nouveau Code pénal, il est prévu que cette peine s'applique dans les cas prévus par la loi. Il ne faut donc pas craindre ici que les dispositions du Code pénal s'appliquent au droit pénal social quel que soit le niveau de peine.

- *La dérogation aux peines du nouveau Code pénal :*

Plus généralement, le Conseil recommande de vérifier s'il est opportun de déroger à l'une ou l'autre peine du nouveau Code pénal.

3.2.4. Les circonstances atténuantes :

Le nouveau Code pénal définit les peines qui correspondent aux huit niveaux reprises dans l'échelle des peines et il détermine également quelles sont les peines applicables en cas de circonstances atténuantes. Les réductions des peines sont intégrées dans les dispositions de cette nouvelle échelle de peines. On ne retrouve plus de règles semblables à celles prescrites par les articles 80 et suivants du Code pénal.

L'article 110 du Code pénal social contient des règles propres en matière de circonstances atténuantes tant pour l'amende pénale que pour la peine d'emprisonnement. Cet article fait référence à l'article 85 du Code pénal.

L'article 110, alinéa 1er à 3, prescrit ceci : « *S'il existe des circonstances atténuantes, l'amende peut être réduite au-dessous du montant minimum porté par la loi, sans qu'elle puisse toutefois être inférieure à 40 pour-cent du montant minimum prescrit.*

L'amende infligée à l'assuré social peut être réduite en dessous du montant minimum porté par la loi conformément à l'article 85 du Code pénal si sa situation financière le justifie en raison du fait qu'il est également passible d'une diminution, d'une suspension ou d'une exclusion totale ou partielle du droit à un avantage social visé à l'article 230.

S'il existe des circonstances atténuantes, la peine d'emprisonnement peut être réduite conformément à l'article 85 du Code pénal. ».

Pour rappel, l'article 85 de l'actuel Code pénal prescrit ce qui suit : « *S'il existe des circonstances atténuantes, les peines d'emprisonnement, les peines de travail, les peines de probation autonome et les peines d'amende pourront respectivement être réduites au-dessous de huit jours, de quarante-cinq heures, de douze mois et de vingt-six euros, sans qu'elles puissent être inférieures aux peines de police.*

Les juges pourront aussi appliquer séparément l'une ou l'autre de ces peines.

Si l'emprisonnement est porte seul, les juges pourront y substituer une amende qui n'excédera pas cinq cents euros.

Si l'interdiction des droits énumérés en l'article 31, alinéa 1er est ordonnée ou autorisée, les juges pourront prononcer ces peines pour un terme d'un an à cinq ans, ou la remettre entièrement. ».

Selon cette disposition, l'amende pénale pour un délit peut être réduite en dessous de 26 euros en cas de circonstances atténuantes mais ne peut être inférieure aux peines de police ce qui correspond à un montant d'un euro. L'emprisonnement correctionnel peut être réduite en dessous de 8 jours en cas de circonstances atténuantes sans que cette peine ne soit moindre d'un jour.

Le Conseil consultatif comprend que les peines de police sont supprimées dans le nouveau Code et qu'on ne peut plus renvoyer aux peines de police comme le fait l'article 85 du Code pénal.

Pour l'amende pénale, l'article 110 du Code pénal social pourrait mentionner un montant concret. Si l'on veut conserver la situation actuelle, on peut se référer à un montant minimum d'un euro. Il n'y a pas lieu d'augmenter ce montant de décimes additionnels étant donné que ce montant n'est pas soumis aux décimes additionnels à l'heure actuelle.

Pour l'emprisonnement correctionnel, il faut tenir compte du fait que le nouveau Code pénal supprime les courtes peines d'emprisonnement et fixe à une durée de six mois le seuil minimum de la peine d'emprisonnement qui peut être infligée à titre principal. Le nouveau Code pénal prescrit aussi un emprisonnement subsidiaire d'un mois au moins à six mois au plus en cas de non-exécution de la peine de travail et de probation autonome. Le Conseil consultatif est d'avis que le seuil minimum d'un mois peut être repris dans le Code pénal social en cas de circonstances atténuantes.

L'article 110, alinéa 1er 3, pourrait être modifié comme suit : « *S'il existe des circonstances atténuantes, l'amende peut être réduite au-dessous du montant minimum porté par la loi, sans qu'elle puisse toutefois être inférieure à 40 pour-cent du montant minimum prescrit.*

*L'amende infligée à l'assuré social peut être réduite en dessous du montant minimum porté par la loi, **sans qu'elle puisse être inférieure à un euro, conformément à l'article 85 du Code pénal** si sa situation financière le justifie en raison du fait qu'il est également passible d'une diminution, d'une suspension ou d'une exclusion totale ou partielle du droit à un avantage social visé à l'article 230. S'il existe des circonstances atténuantes, la peine d'emprisonnement peut être réduite **sans qu'elle puisse être inférieure à un mois conformément à l'article 85 du Code pénal.*** ».

3.2.5. La règle de concordance :

Plusieurs principes du livre Ier du nouveau Code pénal font référence aux nouveaux niveaux du Code pénal. Par exemple, l'article 65, § 1er, du nouveau Code pénal stipule ce qui suit : « *Lorsque le juge condamne à une peine ne dépassant pas une peine de niveau 3, le juge peut ordonner qu'il sera sursis à l'exécution de tout ou partie des peines principales ou accessoires qu'il prononce.* ». La peine de surveillance électronique (art. 43), la peine de probation (art. 44), la peine de travail (art. 45), la déchéance de certains droits civils et politiques (art. 47), la condamnation par déclaration de culpabilité (art. 51), la confiscation (art. 53), etc., se basent sur les nouveaux niveaux du Code pénal.

Ces principes s'appliquent également au droit pénal social.

Le Conseil recommande de déterminer, dans le Code pénal social, une règle de concordance entre les niveaux de peine du nouveau Code pénal et les niveaux de sanctions du Code pénal social. Tout d'abord, la peine d'emprisonnement dans le niveau 2 du nouveau Code pénal et dans le niveau 4 du Code pénal social est de même durée. Ensuite, le montant des amendes pénales définies dans les niveaux 2

18/21

et 3 du Code pénal social se fond dans la fourchette des amendes pénales reprises dans le niveau 1 du le nouveau Code pénal si elles sont multipliées par les décimes additionnels :

Nouveau Code pénal	Code pénal social
La peine de niveau 2 est constituée d'une des peines suivantes: 1° l'emprisonnement de six mois à trois ans au plus; 2° le traitement sous privation de liberté de six mois à deux ans au plus; 3° la peine de surveillance électronique d'une durée d'un mois à un an au plus; 4° la peine de travail de plus de cent-vingt heures à trois cents heures au plus; 5° la peine de probation de plus de douze mois à deux ans au plus; 6° la condamnation par déclaration de culpabilité. En cas d'admission de circonstances atténuantes, la peine de niveau 2 est remplacée par une des peines de niveau 1.	La sanction de niveau 4 est constituée soit d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende pénale de 4.800 euros à 56.000 euros ou de l'une de ces peines seulement, soit d'une amende administrative de 2.400 à 28.000 euros (avec décimes).
La peine de niveau 1 est constituée d'une des peines suivantes: 1° l'amende de 200 euros à 20.000 euros au plus; 2° la peine de travail d'une durée de vingt heures à cent-vingt heures au plus; 3° la peine de probation d'une durée de six mois à douze mois au plus; 4° la peine de confiscation, en ce compris la peine de confiscation élargie; 5° la peine pécuniaire fixée en fonction du profit escompté ou obtenu de l'infraction;	La sanction de niveau 2 est constituée soit d'une amende pénale de 400 à 4.000 euros, soit d'une amende administrative de 200 à 2.000 euros (avec décimes). La sanction de niveau 3 est constituée soit d'une amende pénale de 1.600 à 16.000 euros, soit d'une amende administrative de 800 à 8.000 euros (avec décimes) .

6° la condamnation par déclaration de culpabilité. Lorsque la loi prévoit une peine accessoire pour une infraction punie d'une peine principale de niveau 1, le juge peut prononcer, en cas d'admission de circonstances atténuantes, cette peine accessoire en lieu et place de la peine principale.	
	La sanction de niveau 1 est constituée d'une amende administrative de 80 à 800 euros (avec décimes).

Afin d'assurer l'application effective et uniforme des principes généraux du nouveau Code pénal aux infractions du Code pénal social, le Conseil consultatif propose d'assimiler les peines de niveau 2 et 3 du Code pénal social à une peine de niveau 1 du nouveau Code pénal et les peines de niveau 4 du Code pénal social à une peine de niveau 2 dans le nouveau Code pénal.

3.2.6. Les incriminations :

Le Conseil constate que dans le livre II du nouveau Code pénal, dans la section consacrée à la traite et au trafic des êtres humains, l'article 264 contient une cause d'excuse au profit de la victime de traite des êtres humains. Selon cette disposition, la victime de traite des êtres humains qui prend part à des infractions pour lesquelles la loi prévoit une peine de niveau 1, 2, 3, 4, 5 ou 6 en conséquence directe de son exploitation n'encourt aucune peine du chef de ces infractions.

Il y a lieu de rappeler ici que, dans l'avis n° 2023/003 qu'il a rendu le 23 juin 2023 sur l'avant-projet de loi modifiant le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social, le Conseil consultatif a demandé qu'une cause d'excuse similaire soit intégrée dans l'article 183/1 du Code pénal relatif au travail non déclaré : « *Le Conseil recommande d'ajouter dans l'article 183/1 un alinéa qui prévoit explicitement que cet article n'est pas applicable aux victimes de la traite des êtres humains reconnues comme telles. Il s'agira de traduire dans la loi ce qui s'applique sur le terrain en vertu d'une circulaire administrative en la matière.* ».

Le Conseil consultatif réitère cette recommandation dans le présent avis.

Bruxelles, le 13 juin 2025

Charles-
Eric Clesse
(Signature)

Digitally signed
by Charles-Eric
Clesse (Signature)
Date: 2025.06.14
13:05:39 +02'00'

Charles-Eric Clesse,

Marie
Debauche
(Signature
)

Signature
numérique de
Marie Debauche
(Signature)
Date :
2025.06.17
10:52:01 +02'00'

Marie Debauche,

Président
du Conseil consultatif du droit pénal
social

Secrétaire
du Conseil consultatif du droit pénal
social

Le conseil consultatif
du droit pénal social

**AVIS n° 2025/008
du 19 novembre 2025**

**AVANT - PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 5 MARS
1952 RELATIVE AUX DÉCIMES ADDITIONNELS SUR LES
AMENDES PÉNALES, LE CODE PÉNAL SOCIAL ET DIVERSES
DISPOSITIONS DE DROIT PÉNAL SOCIAL**

Secrétaire: madame Marie Debauche, secrétaire adjointe : madame Murielle Fabrot
Tel: 02 542 79 82 ; 02 233 44 81
e-mail: marie.debauche@just.fgov.be , murielle.fabrot@emploi.belgique.be

1. AVIS DEMANDÉ PAR LA MINISTRE DE LA JUSTICE

En application de l'article 97 du Code pénal social, le Conseil consultatif du droit pénal social (ci-après : « Conseil consultatif ») est amené à donner son avis suite à une demande reçue le 15 octobre 2025 de la Ministre de la Justice, Madame Annelies Verlinden, sur l'avant-projet de loi modifiant la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, le Code pénal social et diverses dispositions de droit pénal social.

Le Conseil consultatif a utilisé la procédure écrite prévue par l'article 8 de l'arrêté royal du 7 juin 2011 déterminant la composition et le fonctionnement du Conseil consultatif du droit pénal social et fixant la date d'entrée en vigueur des articles 96, 97 et 98 du Code pénal social, afin de rendre son avis.

Le Conseil attire l'attention sur la brièveté du délai dans lequel il doit émettre cet avis et souligne que ces conditions peuvent constituer un obstacle à la qualité de son travail.

2. CONTENU DE L'AVANT-PROJET DE LOI

Cet avant-projet poursuit plusieurs objectifs. Il apporte tout d'abord une modification à la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales, laquelle doit être actualisée pour tenir compte des nouvelles dispositions du Code pénal, tout en intégrant également les adaptations prévues par un avant-projet de loi qui augmente les décimes additionnels, dont l'adoption interviendra avant l'entrée en vigueur du nouveau Code pénal.

L'avant-projet de loi modifie ensuite le Code pénal social. Les changements sont de plusieurs ordres. Ils visent en premier lieu à aligner le Code pénal social sur les principes du nouveau Code pénal. Les modifications proposées dans l'avant-projet sont principalement d'ordre technique et ont pour objectif d'assurer cette mise en conformité.

Les principales adaptations sont les suivantes : Le nouveau Code pénal redéfinit, dans son livre Ier l'ensemble des règles de droit pénal général qui s'appliquent aux infractions rassemblées dans le livre II ou dans les lois particulières. Ces nouvelles règles entraînent des ajustements purement techniques dans le Code pénal social pour insérer les nouveaux concepts du Code pénal. Plusieurs autres modifications visent à insérer les nouvelles notions du Code pénal dans le Code pénal social. Il est également opportun d'actualiser les références aux articles du Code pénal dans

2/10

le Code pénal social vu que le nouveau Code pénal comporte une nouvelle numérotation. La même démarche doit être suivie pour les renvois à certaines parties du Code pénal comme les chapitres. Le montant des amendes dans le nouveau Code pénal a été fixé en multipliant les amendes pénales par 8. Par cohérence, le montant des amendes pénales et des amendes administratives reprises dans le Code pénal social doit également être adapté.

L'avant-projet de loi a aussi pour but d'apporter au Code pénal social des modifications non substantielles destinées à rectifier des erreurs issues de modifications législatives antérieures. Il convient de noter ici que les changements ne concernent pas uniquement le Code pénal social, mais s'étendent également à la loi du 2 juin 2010 relative aux dispositions de droit pénal social ainsi qu'à la loi-programme du 26 décembre 2022. Enfin, il prévoit de mettre en concordance le Code pénal social avec la loi du 28 mars 2024 portant dispositions en matière de digitalisation de la justice et dispositions diverses Ibis et de loi du 9 avril 2024 relative au droit de la procédure pénale I.

L'avant-projet de loi se base sur deux avis du Conseil consultatif du droit pénal social, plus précisément sur l'avis n°2025/001 du 29 avril 2025 rendu d'initiative sur des modifications nécessaires à apporter au droit pénal social à la suite de modifications législatives antérieures et sur l'avis n°2025/003 rendu d'initiative le 13 juin 2025 sur les lois du 29 février 2024 introduisant les livres Ier et II du nouveau Code pénal.

3.- AVIS DU CONSEIL CONSULTATIF

Le Conseil consultatif se réjouit de constater que la majorité des remarques formulées dans ses avis n°2025/001 et 2025/003 ont été prises en considération et intégrées dans l'avant-projet de loi soumis pour avis.

Le Conseil consultatif relève toutefois encore certains points qui appellent quelques observations supplémentaires tant sur le fond que sur la forme.

Les remarques sont les suivantes :

3.1. Remarques portant sur le fond :

3.1.1. Remarques article par article :

- *Article 2 de l'avant-projet de loi :*

L'article 2 modifie **l'article 1er de la loi du 5 mars 1952** relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales.

Le Conseil consultatif constate que les mots « de bijzondere wetten en reglementen » sont traduits dans les nouveaux alinéas 1er et 2 de l'article 1er de la loi du 5 mars 1952 par « les lois et règlements particuliers » et les mots « van de bijzondere wet of van de bijzondere reglementen », mentionnés dans le nouvel alinéa 4, sont traduits par « de la loi spéciale ou des règlements particuliers ».

Le Conseil consultatif indique que ces formulations reprennent celles qui figurent actuellement dans la loi du 5 mars 1952. Il se demande toutefois s'il ne conviendrait pas d'examiner s'il y a réellement lieu de mentionner le terme « loi spéciale » dans la version française du nouvel alinéa 4, compte tenu de la définition donnée à cette notion en droit belge. De plus, il est opportun d'utiliser la notion de « lois et règlements particuliers » afin d'assurer l'harmonisation avec le reste de l'article.

- *Article 11 de l'avant-projet de loi :*

L'article 11 modifie **l'article 73 du Code pénal social**.

Le projet de loi remplace le contenu de l'article 73 du Code pénal social, sans toutefois suivre l'avis du Conseil consultatif du droit pénal social.

Dans son avis n° 2025/001, le Conseil consultatif avait proposé de modifier à nouveau l'article 73 du Code pénal social afin d'en supprimer les termes « enquête judiciaire », « instruction judiciaire » et « gerechtelijk onderzoek ». Le Conseil consultatif justifiait cette proposition en soulignant que « la mention des mots « enquête judiciaire » dans cet article n'est pas adéquate au regard des règles de procédure pénale.

L'avant-projet de loi a réintroduit les termes « instruction judiciaire/ het gerechtelijk onderzoek » à l'article 73 du Code pénal social.

En dehors d'une légère modification rédactionnelle — qui ne reprend plus la liste des différents actes mais renvoie désormais « aux cas visés à l'article 72, alinéa 2, du Code pénal social » —, le contenu de la disposition proposée demeure identique à celui issu de la loi du 15 mai 2024 : les pièces de l'instruction judiciaire y sont toujours explicitement visées.

Le Conseil consultatif réitère sa recommandation de supprimer ces termes de l'article, tout en apportant certaines précisions pour en clarifier pleinement la portée.

4/10

Lorsqu'une instruction judiciaire est requise, l'action pénale est automatiquement engagée, ce qui empêche le ministère public de classer l'affaire. À l'issue de l'instruction, le juge d'instruction transmet le dossier au ministère public, qui, si l'enquête est complète, demande la fixation de l'affaire devant la chambre du conseil. Celle-ci peut alors renvoyer l'affaire devant le tribunal correctionnel ou décider d'un non-lieu. La seule exception concerne la mini-instruction, mais dans ce cas, aucune instruction judiciaire n'a lieu.

En conséquence, la mention des pièces de l'instruction judiciaire à l'article 73 du CPS n'est pas justifiée.

- Article 21 de l'avant-projet de loi :

L'article 21 de l'avant-projet de loi insère **un nouvel article 101/2 dans le Code pénal social**. Comme l'indique l'exposé des motifs : « *Pour que les principes du nouveau Code pénal puissent s'appliquer au droit pénal social, le Conseil consultatif recommande de prévoir une règle de concordance qui permet de faire le lien entre les niveaux de peine du nouveau Code pénal et les niveaux de sanctions du Code pénal social.*

Pour établir cette règle, le Conseil consultatif analyse les sanctions du Code pénal social tout en les comparant aux niveaux de peines du Code pénal. Le Conseil constate que la peine d'emprisonnement dans le niveau 2 du nouveau Code pénal et dans le niveau 4 du Code pénal social est de même durée. Ensuite, le montant des amendes pénales définies dans les niveaux 2 et 3 du Code pénal social, multipliées comme proposé par le présent projet de loi, se fond dans la fourchette des amendes pénales reprises dans le niveau 1 dans le nouveau Code pénal. ».

A) Le Conseil consultatif observe toutefois que la concordance des peines prévues dans le Code pénal social avec celles du nouveau Code pénal ne tient pas suffisamment compte de la spécificité du droit pénal social et, notamment, du rôle particulier que joue l'amende dans la répression des infractions. En outre, l'assimilation des sanctions de niveau 4 du Code pénal social aux peines de niveau 2 du nouveau Code pénal ne reflète pas adéquatement l'importance de l'amende pénale.

Afin d'apprécier la cohérence de l'assimilation des niveaux de sanctions, il convient de comparer le montant maximal des amendes pénales prévues aux niveaux les plus élevés des deux échelles de peines.

En droit pénal social, le niveau 4 prévoit une peine d'emprisonnement de 6 mois à 3 ans, ce qui est comparable à une sanction de niveau 2 dans le nouveau Code pénal. Cependant, ce niveau comporte également une amende de 4.800 à 56.000 euros (avec décimes additionnels), souvent multipliable par le nombre de travailleurs concernés. Dans le nouveau Code pénal, la peine d'amende accessoire d'une peine de niveau 8 est de 200 à 35.000 euros (article 52, § 1er, alinéa 2, 1°).

L'amende en droit pénal social inscrite au niveau 4 dépasse donc substantiellement le montant de la peine d'amende accessoire dans le nouveau Code pénal. Compte tenu de cette disparité, le Conseil consultatif du droit pénal social estime qu'il n'est pas logique que le niveau 4 du Code pénal social soit simplement assimilé au niveau 2 du nouveau Code pénal. Le Conseil consultatif du droit pénal social suggère qu'il conviendrait plutôt d'assimiler le niveau 4 du Code pénal social au niveau 3 du nouveau Code pénal. Dans cette logique, la sanction du niveau 3 du Code pénal social serait alors équivalente à celle du niveau 2 dans le nouveau Code pénal, et la sanction du niveau 2 du Code pénal social correspondrait au niveau 1 du nouveau Code pénal.

Selon le Conseil consultatif, cette approche met davantage en évidence la spécificité du droit pénal social, dans la mesure où les amendes y sont sensiblement plus élevées que dans le droit pénal commun, notamment parce qu'il s'agit fréquemment d'infractions de nature financière.

Une telle assimilation permettrait en outre de résoudre une difficulté d'interprétation : l'infraction d'organisation criminelle, visée à l'article 406 du nouveau Code pénal, ne concerne que la commission d'infractions de niveau 3 ou supérieur. Si la peine de niveau 4 du Code pénal social devait rester assimilée à une peine de niveau 2 du nouveau Code pénal, les infractions sanctionnées au niveau 4 du Code pénal social ne pourraient dès lors pas être prises en compte pour déterminer l'existence d'une organisation criminelle.

B) Une modification devrait en outre être apportée à l'article 101/2 du Code pénal social afin d'en préciser la portée, d'en améliorer la lisibilité et d'adopter une terminologie plus proche de celle de l'article 78 du nouveau Code pénal.

Dans l'échelle des sanctions prévues pour les infractions de droit pénal social figure également l'amende administrative. Or, celle-ci ne constitue pas une peine au sens du nouveau Code pénal et ne peut dès lors être assimilée à l'une des peines qu'il prévoit. Elle ne peut pas non plus être incluse dans la règle de conversion fixée par cet article.

C'est pourquoi il apparaît nécessaire de remplacer le terme « sanctions » par l'expression « peines », afin de refléter correctement le champ d'application de la disposition et d'éviter toute confusion avec les sanctions administratives.

Le Conseil consultatif propose la formulation suivante : « Pour l'application des dispositions du livre Ier du Code pénal et de l'article 406 du livre II du Code pénal, la peine de niveau 2 doit être lue comme une peine de niveau 1 du Code pénal, la peine de niveau 3 doit être lue comme une peine de niveau 2 du Code pénal et la peine de niveau 4 doit être lue comme une peine de niveau 3 du Code pénal ».

C) Enfin, le Conseil consultatif observe que le commentaire actuel de l'article 101/1 du Code pénal social ne contient aucune explication sur la portée ni sur les conséquences juridiques de cette « assimilation » en droit pénal social.

Le Conseil consultatif recommande dès lors d'ajouter un éclaircissement à ce sujet dans le commentaire de cet article, afin d'en préciser la signification et les effets concrets.

- *Article 39 du projet de loi :*

L'article 39 modifie les §§ 4 et 5 de **l'article 177/1 du Code pénal social**.

Les mots « sciemment et volontairement » sont remplacés par le mot « délibérément » dans les deux paragraphes. Cette modification apparaît sans objet. En effet, ces dispositions ont été abrogées dans les trois Régions, les comportements qu'elles réprimaient relevant désormais de la compétence régionale. Le Conseil consultatif propose de supprimer cet article.

- **Article 22 de l'avant-projet de loi:**

Le nouveau Code pénal prévoit une peine accessoire d'interdiction d'exercer une profession lorsque le condamné a gravement abusé de celle-ci pour commettre une infraction (article 48). Cette peine peut être prononcée pour toutes les infractions, quel que soit le niveau de peine prévu.

L'article 107 du Code pénal social prévoit également une peine d'interdiction professionnelle ainsi qu'une peine de fermeture, toutes deux facultatives et temporaires. Elles permettent au juge, lorsqu'une infraction de niveau 3 ou 4 a été commise, d'interdire au condamné d'exercer sa profession s'il en a abusé gravement pour commettre l'infraction, et d'ordonner la fermeture, pour une durée

d'un mois à trois ans, de tout ou partie de l'entreprise, de l'établissement ou de la société dont le condamné est dirigeant.

Le Conseil consultatif s'interroge toutefois sur l'opportunité d'appliquer l'article 48 du nouveau Code pénal aux infractions de droit pénal social, dès lors que l'interdiction professionnelle qu'il prévoit pourrait viser toutes les infractions, y compris mineures, contrairement à l'article 107 du Code pénal social, limité aux infractions graves.

Afin d'éviter tout conflit entre les peines d'interdiction professionnelle prévues respectivement en droit pénal social et en droit pénal commun, le Conseil consultatif suggère d'exclure expressément l'application de l'article 48 du Code pénal aux infractions de droit pénal social.

À cet effet, il serait opportun d'introduire, au début des articles 106, 107 et 107/1 du Code pénal social, la mention suivante : « *Par dérogation à l'article 48 du Code pénal, ...* ».

Le Conseil consultatif recommande d'ajouter une explication à ce sujet dans le commentaire des articles modificatifs, en citant, par exemple, les travaux préparatoires de la loi du 29 février 2024 introduisant le livre Ier du Code pénal, lesquels précisent que « *les interdictions professionnelles spécifiques devraient être abrogées, même si des dispositions dérogatoires peuvent toutefois se justifier* », et en indiquant que les **articles 106, 107 et 107/1** constituent précisément de telles dérogations.

3.1.2. Remarque générale :

Le Conseil consultatif relève que 3 lois sociales dont les infractions sont punies par le Code pénal social contiennent des références à des articles du Code pénal ou à la terminologie du Code pénal.

Le nombre de lois sociales contenant des dispositions pénales ou des références au Code pénal est devenu très limité depuis l'entrée en vigueur du Code pénal social mais il en subsiste encore quelques-unes.

Il s'agit des lois suivantes :

- loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail (référence à l'article 458 du Code pénal dans l'article 32quinquiesdecies) ;

- loi du 3 mai 2024 portant des dispositions en matière du travail du sexe sous contrat de travail (articles 12 et 14 qui se réfèrent à des titres, chapitres, articles du Code pénal et utilise la terminologie de ce Code) ;
- loi du 10 août 2005 portant des mesures d'accompagnement en ce qui concerne l'institution d'un groupe spécial de négociation, d'un organe de représentation et de procédures relatives à l'implication des travailleurs au sein de la Société européenne (référence à l'article 458 du Code pénal dans l'article 13).

Le Conseil consultatif recommande de profiter de cet avant-projet de loi soumis pour avis qui vise à actualiser le Code pénal social au nouveau Code pénal et qui modifie déjà d'autres lois pour actualiser également les 3 lois précitées.

3.2. Remarques de forme :

3.2.1. Remarques article par article :

- *Article 21 de l'avant-projet de loi :*

Par souci d'uniformité avec les formulations déjà utilisées dans le Code pénal social (par exemple aux articles 58, 58/1, ainsi que dans les dispositions se référant aux articles 106 et 107 du même Code), le Conseil consultatif recommande de remplacer le mot « définies » par « prévues » et le mot « omschreven » par « bepaald ».

- *Articles 29, 31, 49, 50, 51, 52, 54, 55 de l'avant-projet de loi :*

Les articles 29, 31, 49, 50, 51, 52, 54 et 55 de l'avant-projet de loi modifient les articles 113, 116, 208, 214, 223, 226, 233 et 234 du Code pénal social afin d'harmoniser la terminologie utilisée avec celle du futur Code pénal. Ces dispositions procèdent notamment à la substitution de certains termes par d'autres.

Cependant, les formulations modificatives de ces articles emploient les expressions « deux reprises / tweemaal » et « trois reprises / driemaal », au lieu des termes « à chaque fois / telkens », tels que recommandés par le Conseil d'État dans son guide de légistique (voir F-4-2-8-1°) et utilisés aux articles 3 et 22 de l'avant-projet de loi.

Par ailleurs, dans les articles 54 et 55 du projet de loi qui modifient respectivement les article 233 et 234 du Code pénal social, il faut supprimer les mots « à deux reprises/ tweemaal » dans les 1° et le 2° car le mot « « sciemment et

volontairement/ wetens en willen » ne se trouve qu'une fois dans le §1 et une fois dans le §2 des articles 233 et 234 du Code pénal social.

Le Conseil consultatif recommande dès lors d'adopter, dans l'ensemble de l'avant-projet de loi, la formulation préconisée par le Conseil d'État lorsqu'un mot doit être remplacé à plusieurs reprises dans un même article législatif.

- *Article 35 de l'avant-projet de loi :*

Dans la version néerlandaise de l'article 35, 2°, l'alinéa cité est erroné : il convient de remplacer « Voor de in het eerste lid bedoelde inbreuken » par « Voor in het derde lid bedoelde inbreuken ».

3.2.2. Remarque générale :

Le Conseil consultatif joint à son avis un exemplaire de l'avant-projet de loi comprenant plusieurs corrections mineures, telles que des ajustements de ponctuation et des corrections de coquilles.

Bruxelles, le 19 novembre 2025.

Charles-Eric
Clesse
(Signature)

Digitally signed by
Charles-Eric Clesse
(Signature)
Date: 2025.11.21
15:46:52 +01'00'

Charles-Eric Clesse,

Président
du Conseil consultatif du droit pénal
social

Marie
Debauche
(Signature)

Marie Debauche,
Signature numérique de
Marie Debauche
(Signature)

Date : 2025.11.21
15:54:15 +01'00'

Président
du Conseil consultatif du droit pénal
social